

พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ

VIRTUES OF THE BUDDHA (BUDDHAGUÑA).

VIRTUES OF THE DHAMMA (DHAMMAGUÑA).

VIRTUES OF THE SAṄGHA (SAṄGHAGUÑA)

PD 003

พระพุทธคุณ

พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ

PD 003 : พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย

คณะผู้จัดทำ กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย

ISBN 978-616-90790-2-6

หากนักศึกษามีข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำ กรุณาส่งมาที่

ชุมชนประสานงาน DOU

ตู้ ปณ. 69 ปณจ. คลองหลวง

จ. ปทุมธานี 12120

โทรศัพท์ 0-2901-1013

โทรสาร 0-2901-1014

<http://www.dou.us>

คำนำ

วิชา พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ รหัสวิชา PD 003 เป็นวิชาที่มุ่งให้ผู้ศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจในคุณอันไม่มีประมาณของพระรัตนตรัย เพราะเป็นที่พึงเพียงสิ่งเดียวที่ช่วยมนุษย์ให้ตับทุกข์ได้หมดสิ้น และมุ่งให้นักศึกษามีกำลังใจในการปฏิบัติธรรมเพื่อให้เข้าถึงพระรัตนตรัยในตัว อันเป็นหนทางตับทุกข์ตามวิถีทางของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงขึ้นจากพระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี (สด จนทสโร) หรือหลวงปู่วัดปากน้ำภาษีเจริญ พระมหาเถระผู้ถึงพร้อมด้วยปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวช ซึ่งท่านได้น้อมนำพระพุทธอวจนะเรื่องนี้มาอธิบายขยายความไว้เพื่อให้ชาวพุทธทั้งหลายได้มีความซาบซึ้งในคุณของพระรัตนตรัย

นอกจากนี้ยังได้นำบทขยายความเรื่องคุณของพระรัตนตรัยที่พระเดชพระคุณพระภawanaviriyacun (เผด็จ ทตุตชีโว) รองเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย ได้อธิบายเพิ่มเติมจากพระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนีมาเสริมไว้ในหนังสือเล่มนี้ด้วย เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาได้อย่างละเอียดและซัดเจนมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การจัดทำเนื้อหาวิชาพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณนี้ เป็นการทำなる่วมกันเป็นคณะกรรมการ แม้จะมีการตรวจทานและแก้ไข ปรับปรุงเนื้อหาหลายครั้ง แต่ก็เชื่อว่า อาจมีสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์บาง ทางคณะกรรมการประจำวิชาจึงหวังว่าท่านผู้รู้หรือนักศึกษาจะได้ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาเนื้อหาสาระให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

คณะกรรมการประจำแผนกวิชาการ

มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย

เมษายน 2554

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(3)
สารบัญ	(4)
รายละเอียดชุดวิชา	(6)
วิธีการศึกษา	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 เกริ่นนำก่อนแสดงธรรม	4
1.2 ความหมายของคำว่า “คุณ”	6
บทที่ 2 พระพุทธอคุณ	7
2.1 พระพุทธอคุณ	10
2.2 พระพุทธเจ้าคือใคร	95
2.3 พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นที่พึงแก่เราได้อย่างไร	100
บทที่ 3 พระธรรมคุณ	103
3.1 พระธรรมคุณ	106
3.2 ธรรมที่ทรงเห็นและพระธรรมที่ตรัสสอน	107
3.3 พระธรรมเป็นที่พึงให้เราได้อย่างไร	109
บทที่ 4 พระสังฆคุณ	111
4.1 ประเภทของสาวก	114
4.2 พระสังฆคุณ	124
4.3 พระรัตนตรัย	129

บทที่ 5 หลักฐานธรรมกายในคัมภีร์เทราท	143
5.1 ธรรมกายในพระไตรปิฎก	146
5.2 ธรรมกายในอรรถกถา	148
5.3 ธรรมกายในภีกा	161
5.4 ธรรมกายในคัมภีร์วิสุทธิอมรรค	163
5.5 ธรรมกายในคัมภีร์มิลินทปัญหา	165
5.6 ธรรมกายในศิลาเจริญ	167
5.7 ธรรมกายในหนังสือพุทธวงศ์อธิษัชตีญาณ	170
5.8 ธรรมกายในเจริญล้านทอง	172
5.9 ธรรมกายในหนังสือปฐมสมโพธิกถา	175
5.10 ธรรมกายในหนังสือทิพยคำน้ำจ	176
บรรณานุกรม	181

รายละเอียดชุดวิชา

1. คำอธิบายชุดวิชา

PD 003 พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ

ศึกษาเรื่องคุณอันไม่มีประมาณของพระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ โดยพระพุทธคุณได้แก่ อรหัง สัมมาลัมพุทธ วิชาจารณสัมปันโน สุคโต โลกวิทู อนุตตโรปุริสทัมมสารถ สัตตาเทวมนุสسانัง พุทธ ภาคว่า พระธรรมคุณ ได้แก่ สาวกขาโต ภาคตा ธัมโม สันทิภูโภ อกาลิโก เอหิปัสสิโก โอปนิโยโก ปัตจัตตัง เวทิตพโภ วิญญาณิ และพระสังฆคุณ ได้แก่ สุปฏิปันโน อุชุปฏิปันโน ญาณปฏิปันโน สามีจิปฏิปันโน อาหุเนยโย ปานุเนยโย ทักษิเนยโย อัญชลีกรณ์โย อนุตตรัง ปุณณักเขตตัง โลกัสสะ

2. วัตถุประสงค์ชุดวิชา

- เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ ในคุณของพระรัตนตรัยอย่างถูกต้องและชัดเจน
- เพื่อให้นักศึกษาซาบซึ้งในคุณอันไม่มีประมาณของพระรัตนตรัย และมีกำลังใจในการปฏิบัติธรรมเพื่อให้เข้าถึงพระรัตนตรัยในตัว
- เพื่อให้นักศึกษาสามารถนำความรู้มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้กับวังไกล

3. รายชื่อบทที่สอน

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 พระพุทธคุณ

บทที่ 3 พระธรรมคุณ

บทที่ 4 พระสังฆคุณ

บทที่ 5 หลักฐานธรรมกายในคัมภีร์เทราท

วิธีการศึกษา

1. การเตรียมตัวเพื่อการศึกษาด้วยตนเอง

การศึกษาแต่ละบทของชุดวิชาพะพุทธคุณ พระอรรมาธุ พระสังฆคุณ นักศึกษาควรปฏิบัติตั้งนี้

- ก. ใช้เวลาศึกษาวันละ 1 ชั่วโมง และควรศึกษาให้จบบทภายใน 1-2 สัปดาห์
- ข. เมื่อได้ศึกษาบทเรียนเสร็จแล้ว ควรทำแบบประเมินตนเอง เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจและทำกิจกรรมเสริมตามที่กำหนดไว้
- ค. นักศึกษาควรศึกษาวิธีการ และวางแผนกิจกรรมภาคปฏิบัติเสริมความเข้าใจควบคู่กับการศึกษาในแต่ละบทด้วย

2. สื่อประกอบการเรียน

1. ตำราประจำชุดวิชา
3. แบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชา
3. รายการโรงเรียนผ่านในฝันวิทยา ทางจันดาวธรรม หรือชัมราຍการย้อนหลังจากเว็บไซต์ www.dmc.tv

3. เงื่อนไขการผ่านรายวิชา

1. นักศึกษาต้องตอบคำถามแบบประเมินตนเองและกิจกรรมเสริมในแบบฝึกปฏิบัติให้ครบถ้วน และส่งให้ตรงเวลา
2. ทำข้อสอบปลายภาค เพื่อวัดผลการศึกษา
3. นักศึกษาต้องส่งแบบฝึกปฏิบัติที่ทำเสร็จแล้วกลับมาพร้อมกระดาษคำตอบของข้อสอบปลายภาคเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาวัดผลการเรียน

4. การศึกษาเอกสารการสอน

นักศึกษาควรศึกษาเนื้อหาในแต่ละบทเรียนให้จบเลียก่อน จึงค่อยตอบปัญหาแบบประเมินตนเอง เมื่ออ่านรายละเอียดของแต่ละบทจบแล้ว ควรมีการสรุปบททวนหรือ

จดบันทึกความเข้าใจของตนเองลงสมุดไว้ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินตนเองว่า มีความเข้าใจสิ่งที่อ่านอย่างแท้จริงหรือไม่ และหากยังมีเนื้อหาในบทเรียนใดที่นักศึกษาไม่เข้าใจ ควรรวมความเหล่านั้นไว้เพื่อสอบถามกับพระอาจารย์ประจำชุดวิชาในภายหลัง

5. การทำกิจกรรมเสริม

นักศึกษาควรบันทึกสาระสำคัญและทำกิจกรรมทุกอย่างที่ได้รับมอบหมาย เพราะ กิจกรรมเหล่านี้จำเป็นมากสำหรับการศึกษาชุดวิชานี้ และควรทำแต่ละกิจกรรมด้วยตนเอง

6. ศึกษาผ่านบทเรียนทางการศึกษาธรรมทางไกลผ่านดาวเทียมและสื่อเสริม

เนื่องจากการศึกษาธรรมทางไกลผ่านดาวเทียม หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า “ดาวธรรม” ซึ่งดำเนินการโดยมูลนิธิศึกษาธรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม เป็นสื่อที่มีการนำเสนอสาระความรู้เพื่อ นำไปสู่การปฏิบัติ นักศึกษาสามารถติดตามชมและศึกษารายการต่างๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการ ศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ เช่น รายการคำวัด, หลวงพ่อตอบปัญหา, และ รายการธรรมะเพื่อประชาชน เป็นต้น ให้นักศึกษาทำความเข้าใจเนื้อหารือทั้งศึกษาเพิ่มเติม จากสื่อการสอน (ซึ่งเรียกว่า e-learning) ซึ่งทางมหาวิทยาลัยได้ผลิตขึ้นเพื่อประกอบการเรียน โดยตรง (นักศึกษาสามารถสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการศึกษาธรรมทางไกล ผ่านดาวเทียม ได้ที่ชั้นรมประสา้งาน DOU ตามที่อยู่ที่ท่านสมัครเรียน)

7. เข้าโรงเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา

เพื่อให้นักศึกษามีความเข้าใจวิชาพระพุทธศาสนา พระธรรมคุณ พระสังฆคุณมากขึ้น นักศึกษาควรติดตามรายการธรรมะซึ่งเรียกว่า “โรงเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา” อันเป็น รายการหนึ่งในการศึกษาธรรมทางไกลผ่านดาวเทียมซึ่งมีการนำเสนอทุกวันจันทร์-เสาร์ ตั้งแต่เวลา 19.00-21.00 น. (เวลาในประเทศไทย) หรือเวลาช่วงอื่นที่มีการทำบทวน ตามที่มี การแจ้งไว้ในผังรายการ

8. การประเมินผล

การศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ จะประเมินผลการเรียนจาก คะแนนในภาคทฤษฎีและแบบฝึกปฏิบัติ โดยมีคะแนนรวมทั้งสิ้น 100 คะแนน ดังนี้

ภาคทฤษฎี 70 คะแนน เป็นข้อสอบแบบปรนัย 100 ข้อ

ภาคปฏิบัติ 30 คะแนน วัดผลจากความถูกต้องและความตั้งใจในการทำแบบฝึกปฏิบัติ

บทที่ 1

บทนำ

เนื้อหาบทที่ 1

บทนำ

1.1 เกริ่นนำก่อนแสดงธรรม

1.2 ความหมายของคำว่า “คุณ”

แนวคิด

1. ก่อนแสดงธรรมแต่ละครั้งพระเดชพระคุณพระมหามงคลเทพมุนี หรือหลวงปู่วัดปากน้ำภาษีเจริญ จะเริ่มด้วยการสวดบท นะโม ตั้สสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธอสสะ 3 รอบ ก่อน จากนั้นยกพุทธจน์คือหัวข้อธรรมที่จะเทศน์ในครั้งนั้นขึ้นกล่าว ได้แก่ อิติปิ โล ภะคะวะ อะระหัง สัมมาสัมพุทธโอ ฯ

บท นะโม ฯ นั้นเป็นการกล่าวขออนุญาติพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นการประกาศว่า ธรรมที่จะแสดงต่อไปนี้นำมาจากคำสอนของพระองค์ ส่วนบทหลังคือ อิติปิ ฯ นั้น เพื่อบอกให้ทราบว่าหัวข้อที่จะแสดงครั้งนี้คือเรื่องพระพุทธคุณ ฯลฯ นั้นเอง

2. คำว่า “คุณ” หมายความว่า ความดี ความงาม ที่ควรเทอดทูน ควรเคารพนุชา ปัจจุบันเราใช้คำว่า “คุณ” ในสองความหมายคือ 1. หมายถึง ความงาม, 2. หมายถึง คุณประโยชน์

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบวิธีการเกริ่นนำก่อนการแสดงธรรมโดยสังเขป
- เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในความหมายของคำว่า “คุณ” อย่างถูกต้อง

บทที่ 1

พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ

1.1 เกริ่นนำก่อนแสดงธรรม

ในสมัยที่พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำยังมีชีวิตอยู่ ทุกครั้งที่ท่านจะเริ่มเทศน์ ท่านจะกล่าวคำนอบน้อมถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งในอดีต อนาคต และปัจจุบัน หรือที่เราเรียกวันจนคุ้นปากว่า บพ โนฯ เสมอ จากนั้นท่านจึงค่อยยกพระบาทลักษณะที่จะนำมาเทศน์และขยายความจากภาคปริยัติสู่ภาคปฏิบัติเป็นบทเริ่มต้นเพื่อบอกให้รู้ว่าวันนี้ท่านจะเทศน์เรื่องอะไร

พระธรรมเทศนา

นโม ๗ สุส ภาควโตร อรหโตร สมมานสมพุทธสุส

นโม ๗ สุส ภาควโตร อรหโตร สมมานสมพุทธสุส

นโม ๗ สุส ภาควโตร อรหโตร สมมานสมพุทธสุส

อติปิ โล ภาวดี อรหัม สมมานสมพุทธโตร

วิชชาจารณสมปนโน สุคโตร โลกวิญ

อนุตตโร ปุริสทุมมสารถि

สตุตา เทวมนุสสาน พุทธโตร ภาวดี ฯ

บทขยายความ

พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านได้เห็นความสำคัญและความจำเป็นของบทสรรเสริญคุณของพระพุทธ พระธรรม พระสังฆเป็นลำดับแรก เพราะจริงๆ แล้วชาวพุทธท่องและสวัสดิ์บทสรรเสริญ คุณพระรัตนตรัยกันได้เกือบทุกคน แต่มักจะไม่ค่อยรู้คำแปล แล้วก็เรียกบทสรรเสริญคุณบทนี้จนคุ้นปากว่า บพ “อติปิ โลฯ” ซึ่งหากชาวพุทธคนใดไม่รู้คำแปล หรือความหมายอย่างถูกต้องแล้ว การที่จะนับถือพระพุทธศาสนา หรือการที่จะเข้าใจธรรมะ ทั้งหลายที่มีอยู่ในพระพุทธศาสนาให้ได้อย่างถูกต้องตรงตามพุทธประสังคืนนี้ยาก

เพราะฉะนັ້ນ ພຣະເທົ່າພຣະຄຸນຫລວງປູ້ວັດປາກນໍາຈຶ່ງໄດ້ນຳນົບທສຣເສຣີຢູ່ຄຸນຂອງພຣະພຸຖອ ພຣະອຣຣມ ພຣະສົງໝົ່ງ ມາເທິນ໌ມາຂໍາຍາຍຄວາມ ຂຶ່ງໃນສມັຍນັ້ນ ພຣະເທົ່າພຣະຄຸນຫລວງປູ້ທ່ານເທິນ໌ ທ້າຍຄົ້ງຫລາຍເທິວ ແຕ່ທີ່ເປັນບັນທຶກຕກມາຄົງພວກເຮົາກີ່ຄືອໜຸດນີ້

ພຣະອຣຣມເທິນ໌

ເຮັມຕັນພຣະເທົ່າພຣະຄຸນຫລວງປູ້ວັດປາກນໍາ ທ່ານວ່າ

ນ ບັດນີ້ ຈະໄດ້ແສດງອຣຣມກຄາ ວ່າດ້ວຍ ພຣະພຸຖອຄຸນ ພຣະອຣຣມຄຸນ ພຣະສັງໝົ່ງຄຸນ ເພື່ອປະຕັບສົດປົງປຸງແລະປ່າທະແໜ່ງທ່ານສັດບຸຮຸ່ຈ ພຸຖອຄາສນິກິຈນ ທັ້ງຫລາຍຜູ້ມີຄວາມເລື່ອມໃສໃນພຣະພຸຖອຄາສນາ ຈັກແສດງຕາມລຳດັບພຣະບາລີ່ທີ່ ຍກໄວ້ຂ້າງຕັນ ເຮັມແຕ່ຕໍ່ຄໍາວ່າ ອິຕີປີໂສ ການວາ ໄປຈົນຈບ ແຕ່ກາຣແສດງຈະໜັກໄປໃນ ທາງປົງປັບປຸງ ເພື່ອມຸ່ງປະໂຍ່ນແກ່ຜູ້ປົງປັບປຸງເປັນສ່ວນໃຫຍ່

ບທຂໍາຍາຍຄວາມ

ຄໍາວ່າ “ປ່າທະ” ໃນຄວາມໝາຍແຮກ ແປລວ່າ ຄວາມເລື່ອມໃສ ຄື່ອ ໄຈເລື່ອມ ໄນ່ຂຽ່ງຮະ ແລ້ວກີ່ເລື່ອມມາກຈນໃຈໃສ

“ປ່າທະ” ໃນຄວາມໝາຍທີ່ສອງ ແປລວ່າ ຄວາມຜ່ອນໃສ ຄວາມເບີກບານ ໄສ ຄື່ອ ແສ່ງສ່ວ່າງ ທະລຸໄດ້ ຄ້າທີບແສງກີ່ທະລຸໄໝໄດ້

ພູດຈ່າຍໆ ການຊາວບ້ານ ຄື່ອ ເນື່ອຝຶກເທົ່າພຣະຄຸນແລ້ວຈະທຳໃຫ້ໃຈຫຍ່ຂຽ່ງຮະ ເລື່ອມ ແລ້ວກີ່ໃສ ໄນ່ຂ່ຳມົວ ເທົ່າກັບທ່ານໄດ້ບອກວ່າ ຂອໃຫ້ໄດ້ຕັ້ງໃຈຝຶກພຣະພຸຖອຄຸນ ພຣະອຣຣມຄຸນ ພຣະສັງໝົ່ງຄຸນ ລັບຮອງ ໄຈຂອງເຮົາຈະທັງເລື່ອມທັງໃສທີ່ເທິວ

ໃຈທັງເລື່ອມທັງໃສໝາຍຄວາມວ່າຍ່າງໄຮ ກີ່ຕ້ອງບອກວ່າອຣຣມດາໃຈຂອງຄນເຮົາເປັນດວງ ກລມໆ ແໜືອນອຍ່າງກັບດວງແກ້ວ ດວງຈັນທີ່ ດວງດາ ແຕ່ໃຈຂອງຄນບາງຄນ ຂຽ່ງຮະ ແລ້ວກີ່ຂ່ຳມົວ ດ້ວຍຄໍານາຈຄວາມໂລກ ຄວາມໂກຮອ ຄວາມຫລັງ ແໜືອນກັບລູກພຸ່ຕອລຈົມໂຄລນ ທີ່ເຮືອເໜືອນກັບ ດວງແກ້ວຕກໂຄລນ ເປື່ອນໆ ຂຽ່ງຮະ ຂ່ຳມົວ

ແຕ່ເພຣະໄດ້ຢືນຄຸນຂອງພຣະພຸຖອ ພຣະອຣຣມ ພຣະສົງໝົ່ງທີ່ມີມາຍາມຫາສາລ ມີຖົງ ຄື່ອງກັບທຳໃຫ້ໃຈທີ່ຂຽ່ງຮະ ທຽ່ງຂຽ່ງຮະ ເປີ່ຢືນເລື່ອມເລີຍ ແໜືອນກັບລູກບອລຫຼືລູກແກ້ວທີ່ລ້າງ ຈນສະອາດ ນອກຈາກເລື່ອມເປັນມັນແລ້ວ ຍັງໃສເກີດ້ວຍ ໄສເໜືອນແກ້ວ ແໜືອນເພື່ອທີ່ເຈີຍຮະໃນແລ້ວ ແສດງວ່າໃຈມີຄຸນກາພຂຶ້ນມາທັນທີ

เท่ากับพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำได้บอกร้านิสส์ คือ ผลดีของการฟังธรรมไว้ตั้งแต่ต้นเลยว่า ถ้าใครฟังจนรู้เรื่องราว คุณของพระพุทธ พระธรรม พระสัทธรรม สติปัญญาจะรุ่งเรือง ใจจะทั้งผ่อง ทั้งใส ทั้งเลื่อม ทั้งใส ใสเหมือนแก้ว เหมือนเพชร มีประสิทธิภาพที่จะคิดในทางสร้างสรรค์ คิดในสิ่งที่ดีงาม มีความสามารถที่จะเข้าใจในธรรมะที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และสามารถที่จะคิดสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดความสุขและการกระทำที่ดีต่อไป

1.2 ความหมายของคำว่า “คุณ”

พระธรรมเทศนา

คำว่า “คุณ” ในที่นี้หมายความว่าอะไร เมื่อวิเคราะห์ดูตามถ้อยคำในพระบาลีนี้แล้ว หมายความว่า “ความดี ความงามที่ควรเกิดทุน ควรเคารพบูชา”

บทขยายความ

คำว่า “คุณ” พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านบอกชัดว่า หมายความว่า “ความดี ความงามที่ควรเกิดทุน ควรเคารพบูชา” แต่ว่าในปัจจุบัน เราใช้คำว่า “คุณ” กันใน 2 ความหมายคือ

1. หมายถึง ความดี ความงาม อ yogurt ที่พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านว่ามา
2. หมายถึง คุณประโยชน์

พระฉะนั้น ถ้าเราเรียก คุณ ก มีความหมายว่า นาย ก เป็นผู้ที่มีความดี ความงาม และเป็นผู้มีคุณประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม ไม่ใช่คนเลวร้ายอะไร

ครกิตามที่เราไม่แน่ใจว่าเข้าเป็นคนดีหรือไม่ มีคุณความดีหรือไม่ เราไม่รู้ ไม่มั่นใจ เราก็จะเรียกแต่ชื่อของเขาวโดยตรง หรือถ้าจะมีคำนำหน้าก็เพียงแสดงเพศ เช่น นาย ก, นาง ข

แต่ถ้าแน่ใจว่าคน ๆ นั้นเป็นคนไม่ดีล่ะก็ แน่นอนเลย คำว่า “คุณ” เขาก็ไม่ใช้แล้ว แค่คำบอกรสเป็นหญิงเป็นชายก็ยังสูงเกินไปเลียแล้วสำหรับคน普通คนนั้น เขาก็อาจจะเรียก ไอ้ ก, อี ข หรือ นักโภชชาย ก, นักโภชหญิง ข กได้

พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำท่านบอกอีกว่า คุณ หมายถึง พระพุทธคุณ

บทที่ 2

พระพุทธศาสนา

เนื้อหาบทที่ 2

พระพุทธคุณ

2.1 พระพุทธคุณ

- 2.1.1 อรหัง
- 2.1.2 สัมมาสัมพุทธो
- 2.1.3 วิชชาจารณสัมปันโน
- 2.1.4 สุคโต
- 2.1.5 โลกวิญญา
- 2.1.6 อนุตตโร ปุริสธรรมสารถि
- 2.1.7 สัตตา เทวมนุสสานััง
- 2.1.8 พุทธो
- 2.1.9 ภาควา
- 2.1.10 บทสรุปพระพุทธคุณ

2.2 พระพุทธเจ้าคือใคร

2.3 พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นที่พึงแก่เราได้อย่างไร

1. พระพุทธอคุณไม่ได้เกิดจากการที่พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ แต่เป็นพระราหูที่พระองค์ทรงสละราชสมบัติ ออกบรรพชาด้วยมหาวิริยะ คือ ความเพียรอันแรงกล้า กระทั้งได้ทรงบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ พระพุทธอคุณบังเกิดขึ้นนับจากวันตรัสรู้เป็นลำดับมาตرابจน ดับขันธปรินิพพาน รวมเป็น 9 ประการ คือ อรหัง, สัมมาสัมพุทธो, วิชชาจรณสัมปันโน, สุคโต, โลกวิทู, อนุตตตโร ปุริสทัมสารถि, สัตถा เทวมนุสสานั้ง, พุทธो และภาควา

2. คำว่า พระพุทธเจ้าในภาคปริยัติ คือ พระนามที่ใช้เรียกพระมหาสมณะซึ่งมีชื่อเรียกตามชาติธรรมภูมิ ว่า “โคดม” พระนามเดิมซึ่ว่า “สิทธิตตະ” ส่วนความหมายในภาคปฏิบัติ พระพุทธเจ้า หมายถึง พระธรรมกายที่มีอยู่ในตัวซึ่งพระองค์ทรงเข้าถึงในวันตรัสรู้

3. ชาวพุทธทั้งหลายสามารถพึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ 2 ระดับคือ พึงระดับที่หนึ่ง โดยการที่เรายึดปฏิปทาของท่าน เป็นต้นแบบในการสร้างความดี พึงระดับที่สองคือ การลงมือปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ จนกระทั้งสามารถบรรลุธรรม คือได้เข้าถึงพระธรรมกายในตัวของเรา พระธรรมกายนั้นเป็นที่พึงที่ช่วยดับทุกข์ทั้งปวงให้เราได้

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธอคุณทั้ง 9 ประการ
- เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในความหมายของคำว่า “พระพุทธเจ้า” อาย่างถูกต้อง
- เพื่อให้มีความรู้ความใจในวิธีการยึดพระพุทธเจ้าเป็นที่พึงในชีวิต

บทที่ 2

● ● ○ ○ ○ ○ ○ ○

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

พระพุทธคุณ

2.1 พระพุทธคุณ

พระธรรมเทศนา

ความดีของพระพุทธเจ้า 9 ประการ ของพระธรรม 6 ประการ ของอริยสังฆ 9 ประการ ตามที่ปรากฏในพระบาลีนี้ จักได้แสดงแต่ละประการ เป็นลำดับไป เริ่มต้นพระพุทธคุณก่อน ซึ่งตั้นด้วย อรหัต ตลอดจนจบสังฆคุณ

พระเกียรติคุณฟูเพื่อง จนเป็นที่เคารพสักการะของมวลเทวดา อินทร์ พรหม และมนุษย์ มาจนตราบเท่าทุกวันนี้ มิใช่ เพราะเหตุที่พระองค์เป็นกษัตริย์ แต่เป็นเพราะเหตุอื่น เหตุอื่นคืออะไร ก็คือเหตุที่พระองค์สละราชสมบัติ ออกบรรพชา ประกอบพระมหาวิริยะ ความเพียรอันแรงกล้า จนได้บรรลุ พระโพธิญาณ ณ คงไม่พระศรีมหาโพธิ์ เมื่อวัน วิสาขบูรณะ วันนี้ เดือน 6 นั้นเอง พระองค์ได้ตรัสรู้ญาณธรรมทั้งปวง ในเวลาอันรุ่งอรุณวันนั้น คุณงาม ความดีของพระองค์ได้บังเกิดขึ้น ตั้งแต่วันนั้นเป็นลำดับมา จนตราบเช้า เสด็จดับขันธปรินิพพาน รวมเป็น 9 ประการด้วยกัน

บทขยายความ

พวกเราต้องทำความเข้าใจกันมากพอสมควร สำหรับพระธรรมเทศนาตรงย่อหน้านี้ ซึ่งมีเนื้อหาสาระสำคัญมาก ๆ เลย คือ

ประเด็นแรก คำเทศน์ของพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำนี้ เมื่อรุ่นปู่ ย่า ตา ทวด ท่านได้ยินอย่างนี้ถือว่าเป็นความรู้ธรรมดายุ่งท่านถูกปลูกฝังธรรมะมาตั้งแต่ยังนอนอยู่ในเปล เพราะว่าเพลงกล่อมลูกของปู่ ย่า ตา ทวดล้วนแต่แทรกธรรมะทั้งนั้น คำพ้อเช่น เทวดา อินทร์ พรหม หรือคำว่า “โพธิญาณ” อย่างนี้ ท่านได้ยินมาตั้งแต่หัวเท่ากำปั้นไม่เหมือนเพลงที่กวน กิเลสราคะอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ แต่น่าเสียดาย คนยุคเราปัจจุบันนี้ได้ทิ้งเพลงกล่อมเด็ก ซึ่งเป็นวิธีปลูกฝังคุณธรรมกันไปเสียแล้ว

บางคนข้ามน้ำข้ามทะเลไปเรียนถึงเมืองนอกเมืองนาไปครัวปริญญาเป็นดอกเตอร์แต่กลับมองหาวิธีปลูกฝังคีลธรรมไม่เจอ เพราะว่าได้มองข้ามภูมิปัญญาของปู่ย่า ตา ทวด

ยกตัวอย่าง เพลงกล่อมเด็กในสมัยที่พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำท่านยังเล็กๆ ซึ่งมีเนื้อร้องว่า

“เกิดมาว่าจะมาหากันแก้ว พบแล้วไม่กำจะเกิดมาทำอะไร อ้ายที่อยากรักก็หลอก อ้ายที่หยอกรักก็ลง ทำให้จิตเป็นห่วงเป็นใจ เลิกอยากลายขอรับออกจากบ้าน เดินตามขันธ์สามเรื่อยไป เสร็จกิจสิบหากไม่ตกกันدار เรียกว่านิพพานก็ได้”

ปู่ย่า ตา ทวดมีวิธีปลูกฝังคีลธรรมอยู่ที่นี่ อยู่ที่เพลงกล่อมเด็ก เข้าปลูกฝังคุณธรรมไว้ตั้งแต่หัวเท่ากับปีน เขาไม่มาร้องกันหรอกว่า แม้อีกสักวันนี้ หรือสามสิบแล้วแต่ฉันก็ยังจำใจเหมือนกับเพลงที่ร้องกันอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งไม่ทำให้คีลธรรมในตัวเพิ่มสูงขึ้นได้มันพ้องถึงภูมิปัญญาของปู่ย่า ตา ทวดว่าสูงกว่าเราเพียงใด ก็พระภูมิปัญญาของท่านสูงอย่างนี้ท่านถึงได้สร้างประเทศให้เราได้อยู่จนทุกวันนี้

เนื้อหาสาระสำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำท่านได้สะกิดใจไว้แต่ต้นว่า การที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรามีรับความเคารพ ไม่ใช่พระองค์เป็นลูกกาษัตริย์ ไม่ใช่คุณความดีของบรรพบุรุษที่มีสืบทอดกันมา แต่เป็นพระคุณความดีของพระองค์เอง และคุณความดีนั้นยิ่งใหญ่ไพศาล จนเทวดา พระอินทร์ที่เป็นใหญ่ แม้แต่พระพรหมรวมทั้งมนุษย์ทั้งโลกก็ให้ความเคารพท่าน และเหตุที่ทำให้พระองค์ทรงมีคุณงามความดีเกิดขึ้นในตัวของพระองค์คือ เหตุที่พระองค์ทรงสละราชสมบัติออกบรรพชา ไม่ได้ทรงอุกบัวตามธรรมด้วย แต่ทรงอุกบัวด้วยมหายิริยะ คือความเพียรอันแรงกล้า เพียรหาทางดับกิเลสเพียรค้นคว้าหาทางตรัสรู้ธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังจากที่พระองค์ทรงทำความเพียรทางจิตด้วยวิธีต่างๆ นานาประการ ที่ถือว่า วิเศษและนิยมกันในยุคหนึ่งอย่างเช่นเข้าเฝ้าแลกที่เดียวแต่ปรากฏว่าไม่ได้ผล ในที่สุดพระองค์ก็ทรงค้นพบวิธีกลั่นพระทัยของพระองค์ให้ใส จนกระทั้งสามารถทำกิเลสให้หมดสิ้นไปได้สำเร็จ

สรุปได้ว่า เหตุที่ทำให้พระองค์ทรงมีคุณงามความดีถึงขั้นที่แม้กระทั้งเทวดา พระอินทร์ พระพรหมยังต้องให้ความเคารพก็คือ

อันดับที่ 1 การออกบวช

อันดับที่ 2 การทุ่มเททำความเพียรทางจิต ทรงตั้งพระทัยทำ sama อิจันกระทั้งพระทัยของพระองค์สามารถถอยดูนิ่ง ณ ศูนย์กลางกาย และบรรลุธรรมกายจนสามารถปราบกิเลสให้หมดสิ้นไป หรือที่เรียกว่า “บรรลุโพธิญาณ”

คำว่า “โพธิญาณ” คือ ปัญญาการตรัสรู้ธรรม หมายถึง รู้แจ้งธรรมทั้งหลายตามความเป็นจริง ส่วนคำว่า “ตรัสรู้ญาณธรรม” คือ ธรรมที่ควรจะพึงรู้ทั้งหลาย ซึ่งพระองค์ได้ทรงทำให้แจ้งที่คงไม่ศรีมหาย遁ีในครั้งนั้นเอง

คำว่า “คงไม่” เป็นคำที่พากเราไม่ค่อยคุ้นกันนักในปัจจุบัน ประกอบขึ้นด้วยคำสองคำ คือ คำว่า “คง” กับ คำว่า “ไม่”

คำว่า “คง” เป็นคำกริยา แปลว่า “ทำให้เก่ง หรือ มุนเป็นวงศ์” เช่น คงกระบวนการหรืออาการที่มุนประดุจเดียว กับดอกสว่าง อีกความหมายหนึ่งแปลว่า “บริเวณ” เพราะฉะนั้นความหมายของคงไม่ก็คือ บริเวณร่มไม้พระศรีมหาย遁ีซึ่งหมายถึงต้นไม้ที่พระองค์ตรัสรู้ธรรมที่นิยมเรียกันว่า “โพธิพุทธ์หรือต้นโพธิ์” นั้นเอง

เมื่อมาถึงตรงนี้ มีความรู้ที่เรามองข้ามไม่ได้คือ คำว่า “โพธิ” ซึ่งแปลว่า ตรัสรู้ธรรมต้นไม้ต้นใดที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงอาทัยบำเพ็ญภารนา เจริญ sama อิจันกระทั้งตรัสรู้ธรรมเข้าเรียกต้นไม้นั้นว่า ต้นโพธิ์หรือต้นพระศรีมหาย遁ี คือ ต้นไม้ที่มีสิริมงคลที่พระพุทธเจ้าไปตรัสรู้

ถ้ายุคได้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปตรัสรู้ที่โคนต้นจำปา ต้นจำปาต้นนั้นก็ได้ชื่อว่า “ต้นพระศรีมหาย遁ี” ของยุคนั้น ถ้าไปตรัสรู้ใต้ต้นไทรในยุคได้ ยุคนั้นต้นไทรก็เป็นต้นพระศรีมหาย遁ี ส่วนในยุคของเรา พระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราระงตรัสรู้ที่โคนต้นไม้ซึ่งมีชื่อว่า อัสสัตตาพุทธ์ เราจึงถือว่าต้นอัสสัตตาพุทธ์คือต้นโพธิ์ และเรียกชื่อนี้ตกทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

ณ โคนโพธินี้เองที่พระองค์ได้ตรัสรู้ญาณธรรม คือธรรมที่ควรรู้ ควรเข้าใจ พุดง่ายๆ ก็คือธรรมทั้งหลายที่พระองค์ได้ทรงรู้เห็นด้วยอำนาจของธรรมกายที่พระองค์ทรงบรรลุจากการบำเพ็ญ sama อิจันกระทั้งหลายนิ่งเข้าถึงธรรมกายภายในตามลำดับ ๆ ตั้งแต่ธรรมกายโสดาธรรมกายสกทาคามี ธรรมกายอนาคตมี ธรรมกายอรหัต และจันกระทั้งธรรมกายอรหัตในอรหัต นับไม่ถ้วนที่เดียว

ประสบการณ์ดังกล่าว ทำให้พระองค์ทรงเกิดความเห็นภัยในที่ส่วนสุดประมาณถ้าพวกเราตั้งใจฝึกสมาริภานามากพอที่จะเข้าถึงธรรมกาย จะเข้าใจได้ว่า ความส่วนของ การเห็นภัยในนั้นเปรียบเสมือนเราเอวดวงอาทิตย์ในยามเที่ยงมาเรียงกันเป็นดวง ๆ จนกระหึ่มท้องฟ้า

ตามธรรมดัดวงอาทิตย์ยามเที่ยงเพียงดวงเดียว ก็ส่วนมากแล้ว แต่ถ้าเอามาเรียงกัน หลายร้อยหลายพันดวงจนเต็มท้องฟ้าจะส่วนมากเพียงใด แต่สำหรับความส่วนที่เกิดขึ้นภัยใน ภัยของผู้ที่เข้าถึงธรรมกายอรหัตละเอียด ๆ นั้นยังมากกว่าความส่วนดังกล่าวอีก

เมื่อความส่วนมากถึงปานหนึ่น จึงทำให้พระองค์ทรงเห็นสรรพสิ่งทั้งหลายตรงตาม ความเป็นจริงได้หมด จึงทรงรู้ความจริงของทุกสรรพสิ่งทั้งมวล ควรแก่ความส่วนที่บังเกิดใน พระทัยของพระองค์

สำหรับพวกเราถ้าให้ตั้งใจปฏิบัติธรรมให้อย่าง ฯ ขึ้นไป สักวันหนึ่งก็คงจะได้รู้ได้เห็น ความส่วนอย่างสุดประมาณดังที่พระองค์ท่านได้ทรงรู้เห็นบ้าง

คุณงามความดีของพระองค์ได้บังเกิดขึ้นนับตั้งแต่บรรลุธรรมกายอรหัต จนกระทั่ง ดับขันธปรินิพพาน

คำว่า “ดับขันธปรินิพพาน” คือ เมื่อถึงเวลาสิริรະของพระองค์ก็ถึงแก่การแตกดับ ครั้นแล้วธรรมกายของพระองค์เข้าอยู่ในนิพพาน

องคายพของร่างกายอันประกอบด้วยเลือด ด้วยเนื้อ และจิตใจนั้นเรียกว่า “ขันธ์” เมื่อ ถึงคราวร่างกายแตกดับไป ธรรมกายในตัวของพระองค์แยกออกจากร่างกายแล้ว ก็เข้านิพพานไป ทิ้งไว้แต่ส่วนที่เป็นเลือดเป็นเนื้อ

สำหรับนิพพานคืออะไรนั้น เราค่อยไปศึกษา กันในภายหลัง

2.1.1 อรหัง

พระธรรมเทศนา

อรหัต เป็นพระคุณข้อต้น มีนัยจะแสดงดังต่อไปนี้

อรหัต เป็นเนมิตกานาม เกิดขึ้นเองพร้อมกับที่พระองค์บรรลุพระโพธิญาณ ยกตัวอย่างเทียบเคียงคล้ายกับชื่อพระราชกุมาเรื่องพระเจ้าปเสนทิโกรคล ซึ่ว่า “มัลลิกา” กล่าวคือว่า วันที่พระนางເອປະສູດินັນ ມີດອກມະລິວ່ວງລົງມາຈາກອາກາສໃນເວລາເກີດ ພຣະບົດາແລະພຣະຢູ່ຮາຕີ ຖ້ອເວັນນີມິຕດອກມະລິນັນ ຂໜານນາມອີດາອັນຄົນໜ່ວຍ “ມัลลิกາ” ຊຶ່ງແປລວ່າ ພຣະນາງມະລິ

อรหัต เป็นคำที่พากเราನັກປົງປັບຕິອຣມເຊືດໜັກຫາ ດຶງແກ້ໄດ້ນໍາມາໃຊ້ເປັນບທບຣິກຣມກວານາໃນເມື່ອນັ້ນສາມີ ຂະໜັນຈຶ່ງຂອໍານຳມາແປລໄວໃນທີ່ນີ້ ເພື່ອໄດ້ซาບຊື່ພຣະຄຸນນາມຂຶ້ນໜີໄວ້ບ້າງ ແຕ່ກາຈະພຣຣນາໃຫ້ສິ້ນສຸດໄດ້ ເມື່ອຄິດເຖິຍບແລ້ວກີ່ເທິກັບອາກາສໃນປົກນົກ ກລ່ວວັນລີ້ວ່າ ບຣດາອາກາສທັ້ງຫລາຍໃນສາກລໂກມື້ມາກສຸດຄຸນນາ ແຕ່ຄິດເພະອາກາສເທິ່ງປົກນົກກະພູ້ທີ່ບິນຫນໜຶ່ງ ຈະມີອາກາສອູ່ໃນຮ່ວ່າງປົກນົດເຕີຍວ່າໃນຈຳນວນອາກາສທັ້ງຫລາຍ ນີ້ຈັນໄດ້ກົດຈັນໜັນ

อรหัต ແປລສັ້ນ ๆ ວ່າ “ໄກລ” ວ່າ “គຽວ” ເປັນສອງໜ້ຍອຸ່ນ “ໄກລ” ທ່ານຍາຄວາມວ່າ ໄກລຈາກກີເລສ ອີ່ວ່າ ພັນຈາກກີເລສເລີຍແລ້ວ “ໄກລ” ຕຽບກັນຂ້າມກັບປຸ່າຊັ້ນຄົນເຮົາ ຂຶ່ງຍັງອູ່ໄກລ໌ຂີດກີເລສ ພຣະອົງປົບຮູ້ຜຸດຜ່ອງດັ່ງແທ່ງທອງໝູນໆ ອີ່ວ່າ ອີ່ກອຍ່າງໜຶ່ງວ່າໃສເຫັນດວງແກ້ວ້ອນຫາຄ່າມີໄດ້ ສມຄວ່າວ່າ “ພຸຖອຮັດນະ”

บทขยายความ

เราจะต้องทำความเข้าใจก่อนว่า คำว่า “อรหัง” คำนี้ไม่ใช่คำภาษาไทย แต่เป็นคำที่มีมาก่อนพุทธกาล ใช้เรียกผู้ที่หมวดกิเลสแล้ว เป็นคำที่ตกทอดกันมา ตั้งแต่ในสมัยของพระลัมมาลັມພູທອເຈົາພຣະອົງປົບກ່ອນ ๆ ໂន້າ ຈາກພຣະອົງປົບໜຶ່ງມາถึงອົກພຣະອົງປົບໜຶ່ງ

คนในสมัยก่อนพุทธกาล ก່ອນที่พระลัมมาลັມພູທອເຈົາຈະຕຽບສ້ວງ ເຊັກ໌ໄມ່ຮູ້ວ່າ อรหัง ທີ່ແກ້ຈິງໝາຍຄື່ອະໄວ ພອໄດ້ຍືນຄວ່າວ່າ “อรหัง” ເຊັກ໌ໝາຍຄື່ອງ ຜູ້ວິເສະ່ງ ຊຶ່ງໄມ່ຕຽບตามความจริง

จනກຮະທັ້ງພຣະອົງປົບຕຽບສ້ວງເປັນພຣະອຣහັດແລ້ວ ມີມາດີກີເລສແລ້ວ ຈຶ່ງໄດ້ມາອອິບາຍໃຫ້ຄົນ

ในยุคนี้ฟังว่า “อรหัง” จริงๆ แล้ว หมายถึง ผู้ที่hammadกิเลสแล้ว หรือไกลจากกิเลส ไม่ไกลหรือไม่จมอยู่ในกิเลส หรือว่าไม่เชื่อมอยู่กับกิเลส

เมื่อเปิดคำว่า “อรหัง” ในพจนานุกรมก็สามารถแปลได้ 7 นัยยะ ด้วยกันคือ

1. เป็นผู้ไกลจากกิเลส คือ บารมี ทรงความบริสุทธิ์
2. เป็นผู้กำจัดข้าศึก คือ กิเลสสิ้นแล้ว
3. เป็นผู้หักกรรมแห่งสังสารจักร อันได้แก่ อวิชชา ตัณหา อุปทาน กรรม
4. เป็นผู้ควรแนะนำลั่งสอน
5. เป็นผู้ควรรับความเคารพ
6. เป็นผู้ควรแก่ทักษิณากและการบูชาพิเศษ
7. เป็นผู้ไม่มีข้อลับ คือ ไม่มีข้อเสียหายอันควรปกปิด

แต่ว่าในเชิงปฏิบัติแล้ว พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำ ท่านยกมาสองนัย คือ เป็นผู้ไกลและผู้ควร

ความหมายของ อรหั นัยแรก เป็นผู้ไกล

ตามธรรมดายังคงคนเรา มีลักษณะเป็นดวงกลม ๆ ดวงใจดวงนี้ของทุก ๆ คน ไม่ได้บารมีผุดผ่องเหมือนอย่างที่เราคิด ใจมีตำแหน่งอยู่ข้างใน คือมีตัวบ่อ่นทำลายให้ใจเรา เสื่อมคุณภาพอยู่ข้างใน

ถ้าเปรียบกับร่างกาย ในร่างกายเราก็มีโรคร้ายคอยบีบคั้นให้ป่วย ให้ไข้ ให้แก่ ให้เมา กระทั้งให้พิกัดพิกัด หรือถึงตายได้ฉันใด

ใจก็มีตัวบีบ ตัวคันอยู่ มีโรคร้ายอยู่ในใจ คอยบีบคอยคั้น ให้ทั้งชุ่นมัว เศร้าหมอง และเสื่อมคุณภาพต่าง ๆ นานาฉันหนัน

สิ่งนี้เรียกว่า “กิเลส” กิเลสไม่ได้อยู่นอกฟ้าป่าหิมพานต์ ไม่ได้อยู่ในอว拉斯 ไม่ได้อยู่ในน้ำในดิน แต่กิเลสนั้นแทรกอยู่ในใจของทุก ๆ คน กิเลสที่อยู่ในใจนี้จะปฏิบัติการทั้งห่อ หุ้ม บีบ คั้น กัด กร่อน หมัก ดอง ทั้งบ่อ่นทำลายสารพัด

ที่ว่า “บีบ” ก็เหมือนกับเราท่อนอ้อยใส่ลงไปในเครื่องบีบอ้อย ครั้นเมื่อเรามุนเครื่องมันก็จะบีบเป็นน้ำอ้อยออกมา

ส่วน “คั้น” ก็ทำนองเดียวกับเราคั้นน้ำส้ม แต่กิเลสมันคั้นรุนแรงหนักหน่วงยิ่งกว่าน้ำอ้อย

ที่ว่า “กิเลสกัดกร่อนใจ” นั้น อุปมาเหมือนกับเราเหล็กแซ่ไว้น้ำกรด ไม่ซ้ำไม่นานน้ำกรดกัดเหล็กเสียจนกร่อน

ที่ว่า “กิเลสมักดองใจ” นั้นเป็นอย่างไร หมักดองก็เหมือนกับการเอาผักสดใส่ลงไปหมักในอ่างน้ำเกลือ ทึ่งไว้สักสองสามวัน เข้อรากจะทำหน้าที่เปลี่ยนผักสด ๆ นั้นให้กลายเป็นผักดอง ถ้าปล่อยทิ้งไว้หลายวันก็จะส่งกลิ่นเหม็นไปไกล

ที่ว่า “กิเลสฉบับทาใจ” ก็เหมือนอย่างกับงานที่ถูกเคลือบ หรือฉบับทาด้วยวัตถุบางอย่างจนติดแน่นทั่วผิวajanนั้นเอง

นอกจากนี้กิเลสยังสามารถที่จะ “ระเบิดใจ” ได้เหมือนกับลูกระเบิดที่เดียว

กิเลสสามารถทั้งบีบ หักคั้น หักกัด หักกร่อน หักหมัก หักดอง หักเคลือบ หักฉบับทาทั้งระเบิด มันทำความเสียหายให้กับใจของเราได้ทุกรูปทุกแบบ เพราะฉะนั้น ผู้มีธรรมท่านจึงหักเกลียดหักลัว ไม่ยอมให้กิเลสตกค้างอยู่ในใจท่านได้ แต่คนทั่วไปไม่รู้ เหตุที่ไม่รู้ก็เพราะว่าใจอยู่ใกล้กับกิเลส ใกล้ขนาดไหน ใกล้ขนาดกิเลสเข้าไปครอบงำใจไว้ตลอดเวลาหนั่นเอง แต่เนื่องจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณได้ด้วยธรรมกายทรงสามารถกำจัดกิเลสให้หมดสิ้นไปจากพระทัยโดยสิ้นเชิง จึงใช้คำว่า “ไกลจากกิเลส” ซึ่งมีคำศัพท์ว่า “อรหัต” แปลว่า พระอรหันต์

ส่วนวิธีการกำจัดกิเลสให้หมดสิ้นไป เป็นเรื่องยากเย็นแสนเข็ญเพียงใด พวกราที่เรียนพุทธประวัติคงได้ทราบแล้วว่า เมื่อพระองค์ทรงทราบว่ามนุษย์เป็นทุกข์พระกิเลสจึงทรงค้นคว้าแสวงหาวิธีพันทุกข์เรื่อยมา กว่าจะสัมฤทธิผลนั้นเป็นเวลานับอสงไขยภาพอสังไขยชาติ คือหนั่นไม่ถวนหนั่นเอง

การแสวงหาวิธีพันทุกข์นั้น พระองค์ทรงเริ่มจากการค้นหาสาเหตุแห่งทุกข์ ลักษณะที่อยู่ และวิธีกำจัดทุกข์มาตามลำดับ ในที่สุดก็ทรงพบว่า ทุกข์ทั้งหลายเกิดจากกิเลส ซึ่งมีลักษณะหรือจะเรียกว่ามีหน้าตาหล่ายแบบก็คงจะได้ มีที่อยู่อาศัยอยู่ในจิตใจของคนเราทุก ๆ คน ครั้นแล้วก็ทรงพบร่วมกับวิธีกำจัดกิเลสให้หมดสิ้นไปด้วยการเจริญสมาธิภาวนา จนกระทั่งบรรลุ

ธรรมกายซึ่งมีลักษณะมหาบุรุษ ใสเป็นแก้ว และมีชีวิต มีเกตุดอกบัวตูม นั่งขัดสมาธิอยู่ ณ ศูนย์กลางกายของพระองค์ ธรรมกายแก้วอันมีชีวิตนี้ เรียกว่า “พุทธรัตนะ”

คำว่า “พุทธ” แปลว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

คำว่า “พุทธรัตนะ” ในที่นี้ จึงมีความหมายว่า ขณะนั้นพระองค์ทรงบรรลุภาวะที่เป็นรัตนะ ซึ่งเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน อันเป็นสภาวะแห่งการตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนกระทั่งบรรลุโพธิญาณ คือ ปัญญาแห่งการตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น กินเวลานานถึง 20 օสังไชยกับแสนมหาภัย

พระเหตุนี้ คำว่า “อรหัต” จึงกลายเป็นคำศักดิ์สิทธิ์ พระศักดิ์สิทธิ์อย่างนี้จึงถูกนำมาใช้บริกรรมภารนาในขณะทำ samaadhi ว่า “สัมมา อะระหัต”

การที่บุคคลได้สามารถทำให้ใจไก่จากกิเลสซึ่งเคยอิงอาศัยครอบจำกอยู่เป็นเวลาช้านาน โดยที่กิเลสนั้นไม่สามารถย้อนกลับเข้ามาครอบจำกอีกเลย ย่อมแน่นอนเหลือเกินว่าบุคคลนั้น จะต้องมีคุณสมบัติวิเศษอื่นอีกมากมายเกิดขึ้นในตัว

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เช่นเดียวกัน เมื่อพระทัยของพระองค์ไก่จากกิเลสแล้ว พระองค์ จึงทรงคุณวิเศษเหนือปุถุชนทั่งปวง ทำให้พระองค์ทรงมีเนมิตกาม คือซื่อที่เกิดขึ้นเองตามคุณวิเศษนั้นว่า “อรหัต”

นี่คือความหมายของ อรหัต ตามนัยที่ 1 ที่พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำท่านให้ไว้

พระธรรมเทศนา

ประกอบด้วยتاทิโน เป็นผู้คงที่ ไม่หวันไหว หากจะมีของห้อมมา ชломไล้พระวรกายซึ่งหนึ่ง และเอาของเหม็นมาชломซึ่งหนึ่ง พระหฤทัย ของพระองค์ก็ไม่แปรผันหรือยินดียินร้ายประการใด และเปรียบได้อีก สถานหนึ่งว่า อินฤทธิ์ลูปโม พระทัยมั่นคงดังเสาเขื่อน ถึงจะมีพายุมาแต่จตุรทิศ ก็ไม่คลอน เมื่อเช่นนี้จึงมีนัยแปลได้อีกอย่างว่า เป็นผู้ควร คือเป็นผู้ที่เรา

สมควรจะเหตุบูชาไว้หนีอสิ่งทั้งหมด อรห์ เป็นนามเหตุ พระคุณนาม นอกนั้น เป็นนามผล

บทขยายความ

ความหมายของ อรหัง ในนัยที่ 2 เป็นผู้ครวต

จากพระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำ เรายกพบคำว่า “**ประกอบด้วย ตาทิโน คือ เป็นผู้คงที่ ไม่หวั่นไหว**” เพราะพระองค์ท่านไม่มีกิเลสแล้ว กิเลสหลุดห่างออกไปไกล เป็นพันโยชน์ หมื่นโยชน์ แสนโยชน์ ไม่มีทางกลับมาถึงพระองค์อีก เพราะฉะนั้น พระทัยของพระองค์จึงไม่ถูกกิเลสบังคับ จึงคงที่ไม่หวั่นไหว

ดวงอาทิตย์กับดวงจันทร์ไม่เคยโโคจรมาพบกันเลย กิเลสอยู่ไกลกันมาก แต่กิเลส กับพระทัยของพระองค์ใกลกันยิ่งกว่านั้นอีก จึงไม่มีโอกาสได้พบกันอีกเลย กิเลสจึงหมดโอกาสเข้ามาเจือปน บีบคั้นพระทัยของพระองค์

สิ่งนี้เองเป็นเหตุให้พระองค์ทรงเป็นผู้คงที่ ไม่หวั่นไหว เป็นคุณสมบัติใหญ่ของพระองค์ หากใครเอาน้ำหอมมาพร้อมพระวรกายข้างหนึ่งของพระองค์ อีกข้างหนึ่งซломด้วยของเหม็น พระองค์ย่อมทรงนิ่งเฉย ผิดกับปุถุชนทั้งหลายย่อมดีอกดีใจเมื่อได้น้ำหอม ที่เป็นเช่นนี้พระ กิเลสในใจสอนว่า การใส่น้ำหอมให้ตัวหอมฟุ้งมีเส่นห์เย้ายวนใจเป็นสิ่งดีเหลือเกิน ทั้งที่จริงแล้ว หอมเดียวเดียว ไม่ซักกลิ่นหอมนั้นก็จางไป กล้ายเป็นกลิ่นเหม็นสาบเข้ามาแทน

เมื่อกิเลสหลุดไปไกลจนไม่มีทางกลับเข้ามาในพระทัยของท่านอีกแล้ว พระทัย ของท่านจึงมั่นคงเหมือนเสาเขื่อน ตามธรรมชาติเสาที่กันเขื่อนย่อมมั่นคงไม่แพ้ภูเขา ลมหอบไป ไม่ได้ แม้พายุพัดมา 4 ทิศ เสาเขื่อนก็ไม่คลอนแคลน ผิดกับไม้หลักปักเลน ไม้หลักปักโคลน ความมั่นคงของเสาเขื่อนย่อมทำให้เขื่อนกันแน่นมั่นคงแข็งแรงมาก เสมือนหง่างจำลองภูเขา มากวางทางน้ำไว้ น้ำจึงไม่สามารถรั่วไหลออกมากได้

ดังนั้น才ครก์ตามที่สามารถกำจัดกิเลสให้หมดจากใจได้ ก็จะเป็นเหตุให้ได้คุณสมบัติทั้ง 2 ประการ คือ

- 1) ไม่หวั่นไหวหรือไม่ยินดียินร้ายด้วยคำสรรเสริญ นินทา
- 2) มีจิตใจมั่นคงเมื่อต้องเผชิญปัญหา

เพราเดทุกที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงห่างไกลจากกิเลส พระองค์จึงทรงสมบูรณ์พร้อมด้วยคุณสมบัติทั้ง 2 ประการดังกล่าว

ดังนั้น เมื่อผู้ใดได้มีโอกาสเข้าเฝ้าพระองค์ ผู้นั้นก็สามารถรู้ได้ด้วยตนเองว่า พระองค์คือผู้ควรได้รับการเกิดทูนบูชาไว้หน่อสิ่งใดทั้งหมด ควรยึดมั่นพระองค์ท่านไว้เป็นแบบอย่างในการทำความดี และตั้งใจประพฤติปฏิบัติตามพระองค์

พระธรรมเทศนา

ว่าในด้านภารนา กายนี้มีช้อนกันเป็นชั้น ๆ มีกายทิพย์ช้อนอยู่ในกายมนุษย์ กายรูปพระมหาช้อนอยู่ในกายทิพย์ กายอรูปพระมหาช้อนอยู่ในกายรูปพระ กายธรรมช้อนอยู่ในกายอรูปพระ คนเราที่ว่าตนนั้น คือกายทิพยกับกายมนุษย์หลุดพากออกจากกัน เหมือนมะขามเทศล่อนจากเปลือกจะนั้น กายทิพย์ก็หลุดจากกายมนุษย์ไป

บทขยายความ

มาถึงตรงนี้พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำท่านได้ยกใจของพวกเราให้ละเอียดขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง โดยท่านกล่าวถึงกายในกายซึ่งเป็นเรื่องลึกซึ้ง คนทั่วไปที่ไม่ได้ทำภารนามากพอ จะเข้าใจยาก ท่านได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า เมื่อได้ทำภารนาอย่างถูกวิธีและเชี่ยวชาญแล้ว ย่อมพบว่าในร่างกายของเรานี้ ไม่ได้มีแต่เลือดเนื้อและกระดูกเท่านั้น แต่ยังมีกายที่ละเอียด ๆ ช้อนกันเป็นชั้น ๆ อยู่ภายในอีก เป็นกายที่มีชีวิตจริง ๆ มีรูปร่างลักษณะเหมือนกายเนื้อของเราเหละ แต่ละเอียดประณีตกว่ามาก สวยงามกว่ามาก ที่ว่าละเอียดประณีตกว่าพօจะอุปมาได้ดังนี้

คือละเอียดประณีตจนกระแทกทั่ว แม้จะถ่ายเอกสารเรียกจับไม่ติด หาไม่เจอ จะใช้กล้องอิเล็กทรอนิกส์วิเศษเพียงใด ก็ไม่สามารถถ่ายเอกสารกายละเอียดที่ช้อนอยู่ชั้นในมาดูได้ เพราะละเอียด จนกระแทกทั่งอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีจับไม่ได้นี่เอง ท่านจึงเรียกว่า “กายทิพย์”

กายทิพย์นี้ช้อนอยู่ในกายมนุษย์ กายรูปพระมหาช้อนอยู่ในกายทิพย์อีกทีหนึ่ง ส่วนกายอรูปพระมหาช้อนอยู่ในกายอรูปพระยิ่งกว่านั้นยังมีกายธรรมหรือที่เราคุ้นเคยกันว่าธรรมกายช้อนอยู่ในกายอรูปพระอีกทีหนึ่ง ในตัวของทุก ๆ คนมีกายช้อน ๆ กันอยู่อย่างนี้

ถ้าจะอุปมาในเชิงวิทยาศาสตร์ก็พօจะเทียบเคียงได้ว่า ในแสงสว่างจากดวงอาทิตย์นั้น

ดูเหมือนเป็นเพียงพลังงานที่มีความละเอียดมากไม่มีอะไรแฝงปนอยู่เลย แต่เมื่อให้แสงสว่าง ผ่านเข้าไปในแท่งแก้วสามเหลี่ยมที่เรียกว่า “ปริซึม” แล้ว ก็เกิดการหักเหของแสง ทำให้เห็นแสงสว่างนั้นประกอบด้วยแสงซึ่งมีสีต่าง ๆ ถึง 7 สี คือ สีม่วง คราม น้ำเงิน เขียว เหลือง แสด แดง ซึ่งเมื่อร่วมกันแล้วจะเห็นเป็นสีรุ้ง

นอกจากนี้ ถ้าหากถ่ายภาพ ก็ยังพบว่ามีอีกสองรังสี คือรังสีอุลตราร้าว์ໂວເລຕ หรือที่เรียกว่ารังสีเหนือม่วง กับ รังสีอินฟราเรด คือรังสีใต้แดง ซึ่งไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า แต่เห็นได้จากการถ่ายภาพ สำหรับในภายของเรามีการที่ละเอียดยิ่งกว่าแสงสีรุ้ง ละเอียดยิ่งกว่ารังสีเหนือม่วง หรือรังสีใต้แดงดังกล่าวแล้วเสียอีก

ในร่างกายของเรา นอกจายประกอบด้วยเลือดและเนื้อแล้ว ยังมีสิ่งอื่นที่สลับซับซ้อนอยู่อีกมากมายนัก ควรแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นเรื่องความเป็นความตายของตัวเราเอง แต่ว่า่น่าเสียดายที่ความรู้อันแสนวิเศษลึกซึ้งในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาเป็นสมบัติของบรรพบุรุษไทยเป็นเวลาช้านาน และปู่ ย่า ตา ยายของเรายังคงได้ทุ่มเทศึกษาจนกลายเป็นความรู้สามัญของท่าน กลับไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรจากลูกหลานไทย เข้าทำงานของลิงได้แก้ว ໄກได้พลอย จะนั้น

กระนั้นก็ตามในบรรดาประชากรไทยประมาณ 60 กว่าล้านคนขณะนี้ ก็ยังมีผู้ที่เข้าถึงธรรมกาย ได้รู้เห็นได้เข้าไปศึกษาถ่ายละเอียดเหล่านั้น เท่าที่สืบทราน ก็มีจำนวนเป็นร้อยเป็นพันเหมือนกัน แต่ว่าจำนวนเป็นร้อยเป็นพันนั้น เมื่อเทียบสัดส่วนกับจำนวนประชากร 60 กว่าล้านคนของประเทศไทยแล้ว ก็ยังไม่ถึงครึ่งเปอร์เซ็นต์ ถ้าเทียบกับประชากรทั้งโลกจะได้สักเท่าไร ก็ขอให้ท่านลองตรองดูเองเติบ

ภายในกายที่ซ่อนอยู่ข้างในจะเห็นได้จากจำนวนการเจริญสมาริภวนा นอกจากนั้นเห็นไม่ได้ภายในกายเหล่านี้เองที่มีบทบาทในการควบคุมความรู้สึกนิ่งคิดจิตในกายเนื้อของเรานี้ ซึ่งบางครั้งเราจะพบว่า ครั้งใดที่คิดจะทำสิ่งไม่ดี คิดจะพูดสิ่งไม่ดี ก็จะมีความคิดในทางที่ดีสอดแทรกขึ้นมาเตือนหรือห้ามเราไว้ หรือบางครั้งเราคิดถึงเรื่องดี ๆ พูดในสิ่งที่ดีงาม ทำในสิ่งที่ดีงาม ก็ปรากฏเสมือนมีบุคคลภายในตัวเรา เชียร์ให้เราทำอย่างนั้นให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป แต่ว่าเราไม่เคยเห็นว่าผู้ที่อยู่ข้างในคือใคร หน้าตาเป็นอย่างไร

พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำ ท่านเรียกภาษาไทยในว่า กายทิพย์บ้าง กายพรหมบ้าง กายอรุปพรหมบ้าง รวมทั้งอธรรมกายหรือกายธรรมที่ซ่อนอยู่ในกายของรูปพรหมด้วย

และเพื่อเป็นการสะกิดใจผู้ฟังเทคนิคของท่านในครั้งนั้น พระเดชพระคุณหลวงปู่จึงได้ขยายความเพิ่มเติมว่า คนเราที่ว่าตายนั้น คือ อาการที่กายทิพย์กับกายมนุษย์หลุดออกจากอกจากกัน เหมือนอะไร เมื่อนมามะเทาะล่อนออกจากเปลือก

เราลองนึกถึงมะขามสด เนื้อกับเปลือกของมันจะติดกันเป็นอันหนึ่งอันเดียว แยกไม่ออกรเช่นกันไม่ตั้ง แต่เมื่อแก่จัดและแห้ง เนื้อมะขามข้างในจะล่อนออกจากเปลือก ถ้าเราเขย่าก็จะมีเสียงดังๆ เป็นเสียงของเนื้อมะขามที่หลุดล่อนออกจากเปลือกนั้นเองซึ่งอุปมาเหมือนกายทิพย์ส่วนเปลือกของมะขาม ก็อุปมาเหมือนกายมนุษย์ของเรา เวลากายมนุษย์กับกายทิพย์หลุดออกจากกันก็เป็นอันว่า “ตาย”

นี่เป็นเครื่องยืนยันว่า พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านปฏิบัติจริง ได้เห็น ได้รู้จริง จึงกล้านำมาเล่าให้เราฟังว่า เวลาคนตายมีอาการอย่างนี้ นี่เป็นคุณวิเศษที่พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านบรรลุ

จากการอ่านตำราเกี่ยวกับภาคปฏิบัติมหาลัยเล่ม ก็ไม่เคยพบเลยว่า มีพระอาจารย์ท่านใด สามารถอธิบายการตายได้ชัดเจน ส่วนมากก็จะใช้ว่าวิญญาณหลุดออกจากร่างชี้แจงว่าเป็นเพียงจินตนาการ คือไม่รู้ ไม่เห็นจริง แต่นี่พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำท่านทั้งรู้ ทั้งเห็นจริง ท่านจึงได้นำมาเทคโนโลยีให้อ่าน และที่ได้ฟังเทคนิคของท่านในยุคนั้นจะลงมือปฏิบัติให้รู้จริง เห็นจริงตามท่าน

ทั้งหมดนี้ก็ต้องขอยกย่องเทิดทูนว่า เป็นขั้นเชิงการเทคโนโลยีลึกซึ้งของพระเดชพระคุณ-หลวงปู่ เพราะเท่ากับยิ่ง ยุ ท้า ทาย เชื้อ เชิญ ให้ผู้ฟังเร่งรีบตั้งใจปฏิบัติตามท่านด้วยความศรัทธามั่นว่า ท่านทำอย่างนี้ได้ ก็เพราะท่านมีความรู้จริง เห็นจริงอันเกิดจากการทำได้จริงนั้นเอง

พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านกล่าวต่อไปว่า

พระธรรมเทศนา

การลงทะเบียนของพระองค์หลุดไปเป็นชั้น ๆ ตั้งแต่กิเลสในกายมุขย์ กายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหมเป็นลำดับไป กิเลสในกายมุขย์ คือ อภิชญา พยาบาท มิจชาทิภูมิ กิเลสในกายทิพย์ คือ โลภะ โถะ โมหะ กิเลส ในกายรูปพรหม คือ ราคะ โถะ โมหะ กิเลสในกายอรูปพรหม คือ การราคานุสัย ปฏิชานุสัย อวิชชานุสัย ต่อแต่เนื้ึงซักเข้าถึงกายหนึ่ง คือ กายธรรม หรือเรียกว่า ธรรมกาย เข้าชั้นโคตรภูมิ เรียกว่า “โคตรภูมคคล”

บทขยายความ

จะขอตัดตอนตรงนี้ก่อน

การรู้จริง เห็นจริง ของพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำนีเอง ทำให้เราได้ ความกระจ่างต่อไปอีกว่า คนเรามีกายช้อนเป็นชั้น ๆ เข้าไป ตั้งแต่กายมุขย์ กายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหมตามลำดับ

ภายในไม่ว่าจะเป็นกายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหมก็ตาม กิเลสยัง แทรกซึมเข้าไปอยู่ในจิตใจได้ทุก ๆ กาย โดยไม่มีการละเว้น นอกจากแทรกซึมเข้าไปอยู่ในใจแล้ว ถ้ามีปริมาณมาก ยังหมัก ดอง บีบ คัน ใจ ครอบคลุมใจจนกระทั้งมีดมิด เช่นเดียวกับกายมุขย์ อาศัยที่พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านรู้จริง เห็นจริง ท่านจึงได้ชี้ให้เราดูว่า ใจของ กายต่าง ๆ มีกิเลสอะไรบ้าง เช่น ในใจของกายมุขย์นั้นมีกิเลสอยู่สามตัวใหญ่ ๆ คือ อภิชญา พยาบาท และมิจชาทิภูมิ

ในกายทิพย์หรือกายเทวดา ก็มีกิเลสเหมือนกัน คือ โลภะ โถะ โมหะ เป็นกิเลส ในตระกูลเดียวกับกิเลสในกายมุขย์นี่แหละ แต่เมื่อความเข้มข้นหย่อนกว่า เป็นกิเลสที่หยาบ น้อยกว่า

กิเลสละเอียดที่แทรกซึมอยู่ในใจของกายรูปพรหมมีอะไรบ้าง มี ราคะ โถะ โมหะ เป็น กิเลสที่หยาบน้อยกว่ากิเลสในใจของกายทิพย์

กิเลสในใจของกายอรูปพรหม ได้แก่ การราคานุสัย ปฏิชานุสัย อวิชชานุสัย เป็นกิเลส ที่ละเอียด คือหยาบน้อยกว่ากิเลสที่อยู่ในใจของกายรูปพรหมยิ่งขึ้นไปอีก ถ้าปฏิบัติธรรม ยังไม่ถึงขั้นสูงจริง ๆ เราจะมองไม่เห็นกิเลสเหล่านี้

การที่จะเห็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้เกี่ยวกับอยู่แล้ว แต่การที่จะเห็นกิเลส ซึ่งอยู่ในกิจกรรมเหล่านั้นยังยากขึ้นไปอีก ดังนั้นเรื่องการเห็นกิเลสที่อยู่ในใจของกิจกรรมเหล่านั้น จะยากเย็นแสนเข็ญอีกเพียงใด ขอให้ท่านลองนึกดูเองก็แล้วกัน

เมื่อทะลุผ่านในกิจกรรมเหล่านี้เข้าไปแล้ว จึงไปถึงกิจกรรมหนึ่ง ซึ่ว่า “กิจกรรม” หรือ “ธรรมกิจ” ซึ่งซ่อนอยู่ข้างในกิจกรรมอุดมพรหม มีลักษณะเป็นพระปฏิมากรใส่เป็นแก้ว ที่มีชีวิตจริง ๆ ไม่ใช่เป็นพระพุทธอุดมที่หล่อด้วยแก้ว

พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำได้ขยายความต่อไปอีกว่า “เข้าขั้นโคตรภูมิ”

คำนี้หมายความว่าอย่างไร

“โคตรภูมิ คือ ใจของธรรมกิจที่บรรลุในขั้นต้น ธรรมกิจที่บรรลุในขั้นต้นนี้ มีซึ่ว่า ธรรมกิจโคตรภูมิ” ซึ่งก็พอจะอธิบายได้ว่า

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแบ่งมนุษย์ หรือสัตว์โลกออกเป็น 2 ระดับ คือ

ระดับต้น คือ พวกจิตใจหมักหมมด้วยกิเลส

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเรียกมนุษย์ เทวดา พระมหาอรูปพรหมทั้งสี่กลุ่มนี้ว่า “ปุถุโคตร”

ปุถุ แปลว่า หนา

หนาด้วยอะไร หนาด้วยกิเลส หรือพวกกิเลสหนานนั้นเอง

ระดับที่สอง คือ พวกริยโคตร

คือพวกที่ปราบกิเลสได้แล้ว หรือเที่ยงแท้แน่นอนว่า ไม่ชา ก็เริ่ว จะต้องบรรลุมรรคผลนิพพาน สามารถกำจัดกิเลสให้หมดสิ้นเชิงได้

ถ้าเปรียบเทียบอริยโคตรกับปุถุโคตรก็พอจะอธิบายได้ว่า ถ้าชาวโลกทั้งหลายมีกิเลสอยู่ในใจ 100 % กิเลสในกิจกรรมที่พิจารณา ในการอุดมพรหม ในการอุดมก็จะลดลงไปตามลำดับพูดง่าย ๆ ก็คือ พวกริยโคตรที่มีกิเลสตั้งแต่ 50 % ขึ้นไปจนกระทั่ง 100 %

ส่วนอริยโคตรหรือกลุ่มที่ปราบกิเลสได้เกิน 50 % คือเกินครึ่งแล้ว สوجب้านแล้ว กิเลสเบาบางใกล้จะหมดแล้ว แต่/nonว่าอย่างชา ก็ไม่เกิน 7 ชาติ จะสามารถปราบกิเลสได้เต็ยันแน่ ๆ

แต่ยังมีประเภทที่อยู่กึ่งกลาง คือ 50-50 ยังไม่ได้ท่านเรียกว่า “โคตรภูบุคคล” คือ บุคคลที่เข้าถึงธรรมกายเบื้องต้น แต่ยังไม่แห่งว่าจะบรรลุธรรมผลนิพพานหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความเพียรในลำดับต่อไป เป็นบุคคลที่ยังก้าว ระหว่างปุถุโคตรกับอริยโคตร ยังไม่สามารถบรรลุอริยโคตร

ดังนั้น กล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า โคตรภูบุคคล คือ บุคคลที่กำลังจะเปลี่ยนโคตร จากปุถุชนไปเป็นอริยบุคคล อุปมาได้กับเท้าขวาเหยียบนิพพาน ก้าวขึ้นถึงนิพพาน แต่ว่า เท้าซ้ายยังเหยียบโลกอยู่ ถ้าขันมีความเพียรก็จะก้าวขึ้นไปสู่พระนิพพานได้ แต่ถ้าห้อยอย อ่อนด้อยความเพียร ก็หมายหลังตกลงมาอยู่ในโลกอีกตามเดิม

พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านได้ขยายความต่อไปว่า

พระธรรมเทศนา

โคตรภูบุคคลนี้เดินสมabaติ เพ่งอริยสัจสี่เป็นอนุโลม ปฏิโลม จนหลุดพ้นจากกิเลสพากสักภายในทิภูภูมิ วิจิกิจชา สีลัพตปรามาสแล้ว ตกศูนย์วับกลับเป็นพระโสดาบัน เป็นอันว่าพระโสดาบันละกิเลสได้ 3 คือ สักภายในทิภูภูมิ วิจิกิจชา สีลัพตปรามาส

แล้วภายในโสดาบันนี้เดินสมabaติ เพ่งอริยสัจสี่เป็นอนุโลม ปฏิโลม ต่อไปถึงขีดสุด ละกิเลสได้อีก 2 คือ การราคะ พยาบาทขันหยาบ จึงเลื่อนขั้นเป็นสักทากามี การพระสักทากามีเดินสมabaติ เพ่งอริยสัจสี่ ทำหนองเดียวกันนั้นต่อไป ถึงขีดสุด ละกิเลสได้อีกสอง คือ การราคะ พยาบาทขันละเอียด จึงเลื่อนขั้นเป็น พระอนาคตамี แล้วภายในพระอนาคตามีเดินสมabaติ เพ่งอริยสัจสี่ ทำหนองเดียวกันนั้นต่อไปถึงขีดสุด ละกิเลสได้อีกห้า คือ รูปราคะ อรูปราคะ นานะ อุทธัจจะ อวิชชา จึงเลื่อนขึ้นจากพระอนาคตามี เป็นพระอรหันต์ จิตของพระองค์ บริสุทธิ์ผุดผ่อง ปราศจากกิเลสทั้งมวล จึงได้พระเนมิตกนามว่า “อรห”

บทขยายความ

เรื่องกิเลสในใจของกายต่าง ๆ อาจจะเข้าใจยากสักนิด แต่หากแสดงด้วยตารางต่อไปนี้ ก็จะช่วยให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

กาย	กิเลส (3 ตระกูล)		
มนุษย์	อภิชญา	พยาบาท	มิจฉาทิภูมิ
ทิพย์	โລภะ	โหสະ	โมหะ
รูปธรรม	ราคะ	โหสະ	โมหะ
อรุปธรรม	การราคานุสัย	ปฏิภาณนุสัย	อวิชชานุสัย

กายมนุษย์มีกิเลสห่อหุ้มใจอยู่ 3 ชนิด คือ อภิชญา พยาบาท มิจฉาทิภูมิ ส่วนกายทิพย์และกายอื่น ๆ ก็มีกิเลสในตระกูลเดียวกันกับกายมนุษย์ แต่เป็นกิเลสที่ละเอียดกว่า

เมื่อทำภารاجนกระทั้งใจหยุด ใจนิ่ง ผ่านกายในกายมาเป็นชั้น ๆ ตามลำดับ กระทั้งเข้าถึงธรรมกายโคตรภูมิแล้ว ก็อาศัยธรรมกายโคตรภูมิเดินสมบัติ คือ ทำใจให้หยุดให้ลงยิ่ง ๆ ขึ้นไป จนกระทั้งใจกับ mana (ความสงบใจที่ทำได้) เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กระทั้งเห็นเป็นแผ่นผ้าองรับกายโคตรภูมิ แล้วจึงอาศัยตาของธรรมกายโคตรภูมิ ซึ่งกิเลสห่อหุ้มไม่ได้มาพิจารณาอริยสัจสี่ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค โดยเดินสมบัติทั้งอนุโลมและปฏิโลม ซ้ำแล้วซ้ำอีก ตั้งแต่ mana ที่ 1 ไป mana ที่ 2, mana ที่ 2 ไป mana ที่ 3, mana ที่ 3 ไป mana ที่ 4, mana ที่ 4 ไปอรุป mana ที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 ไปตามลำดับอย่างนี้ เรียกว่า อนุโลม ส่วน ปฏิโลม ก็คือย้อนกลับ จากอรุป mana ที่ 4 มาอรุป mana ที่ 3 ที่ 2 ที่ 1 แล้วก้าวเข้าสู่อรุป mana ที่ 4 ที่ 3 ที่ 2 และที่ 1 ไปตามลำดับ กระทั้งถูกส่วน ใจนิ่งสนิท สว่างใสเดล้ำ ก็จะทำให้เห็นอริยสัจสี่ เห็นกิเลสที่มากห่อหุ้ม แทรกซึม ชำรากอยู่ในเนื้อใจของกายมนุษย์ได้อย่างชัดเจน อาศัยความสว่างที่ทับทิมมากขึ้นจากการเดินผ่านสมบัตินั้น ผ่าหรือกำจัดกิเลสทั้ง 3 อย่าง ได้แก่

อภิชญา คือ ความเพ่งเลึงอย่างได้ของของผู้อื่น

พยาบาท คือ ความคิดของลังของผลanus

และ **มิจฉาทิภูมิ** คือ ความเห็นผิดเป็นชอบที่มีอยู่ในกายมนุษย์ให้หมดไป

อุปมาเหมือนกับดวงอาทิตย์ที่โผล่ขึ้นมาจากท้องฟ้าย่ออมมาความมีดให้หมดไปได้ฉะนั้น
จากตรงนี้เอง เป็นผลลัพธ์เนื่องให้สามารถละ

1. **สักกายทิภูมิ** คือความถือตัวถือตนว่าขั้นที่ 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังหาร วิญญาณ นั้นเป็นตัวเป็นตนที่แท้จริงของตนเองให้หมดไป เพราะรู้แล้วว่าทั้งส่วนภายในที่ประกอบด้วย เลือดเนื้อและใจนั้น ไม่เที่ยง ไม่แท้ ต้องแตกดับตายไป

2. **วิจิจชา** คือความลังเลงสัยในเรื่องกรรม เรื่องการเวียนว่ายตายเกิดก็หมดไป

3. **สีลัพพตปramaส** คือการถือศีลพราตรอกพระพุทธศาสนา หรือความเชื่อที่งมงาย อื่น ๆ ก็หมดไปเช่นกัน เพราะเห็นดวงศีลที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า กลมใสสว่าง ด้วย ตาธรรมกายอย่างชัดเจน

เมื่อเห็นอย่างนั้นแล้ว ธรรมกายก็ตกคุนย์วับเข้าไปในคุนย์กลางกายฐานที่ 7 กลาย เป็นพระโสดาบันที่เดียว

ดังนั้น พระโสดาบันจึงสามารถถลกเส้นได้ 3 อย่าง คือ สักกายทิภูมิ วิจิจชา สีลัพพตปramaส

กายพระโสดาบันก็เดินสามารถเข้าเฝ้าจนกระทั้งตาของธรรมกายพระโสดาบัน เห็นอริยสัจสี่ในกายทิพย์ในทำองเดียวกับข้างต้น จนลงกิเลสที่ห่อหุ้มอยู่ในใจของกายทิพย์ คือ โภคะ โภสาร โมหะ ได้ เป็นผลลัพธ์เนื่องให้กำจัดกรรมราคะ คือ ความพอใจติดใจในการคุณ และพยายามขันหยาบได้ แล้วธรรมกายพระโสดาบันก็ตกคุนย์วับเข้าไปข้างในคุนย์กลางกายฐานที่ 7 เข้าถึงธรรมกายพระสกทาคามี

ธรรมกายพระสกทาคามีเดินวนสามารถเข้าเฝ้าเดียวกัน จนเห็นอริยสัจสี่ในกายรูป พระหมได้ชัดเจน ในที่สุดสามารถถลกกรรมราคะและพยายามขันจะละเอียดได้ แล้วตกคุนย์วับเข้า คุนย์กลางกาย เข้าถึงธรรมกายพระอนาคตมีที่ซ้อนอยู่ข้างใน

ธรรมกายพระอนาคตมีเดินวนสามารถเข้าเฝ้าเดียวกัน ก็เห็นอริยสัจสี่ในกายอรูปพระหมได้ชัดเจน จนสามารถถลก รูปราคะ อรูปราคะ นานะ อุทอัจจะ อวิชชา ได้อย่างสิ้นเชิง แล้วตกคุนย์วับ เข้า ถึงธรรมกายพระอรหัต เป็นพระอรหันต์ จิตบริสุทธิ์ ผุดผ่อง ปราศจากกิเลสทั้งมวล จึงได้ชื่อมา โดยอัตโนมัติตามคุณสมบัติว่า “อรหัง”

พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำกล่าวต่อไปว่า

พระธรรมเทศนา

เหตุที่ทำให้พระองค์เป็น อรหันต์ สูปโดยย่อ ก็ได้แก่การที่พระองค์ บำเพ็ญสมาธิเจริญวิปัสสนาด้วยพระมหาปานวิริยะอันแรงกล้า ณ โคนไม้พระศรีมหาโพธิ์ในวันวิสาขบูรณะนั้นโดยความเด็ดเดี่ยว ตั้งพระหฤทัย อธิษฐานว่า แม้เนื้อและเลือดในพระสรีระของพระองค์จะเหือดแห้ง เหลือแต่ เส้นเอ็น หงัง และกระดูกก็ตามที่เกิด หากไม่ได้บรรลุพระสัมโพธิญาณตรابได้ พระองค์จะไม่ยอมลุกจากที่นั้นเป็นอันขาด และพระองค์ก็ทรงนั่งสมาธิรुดไป ด้วยน้ำพระทัยอันเด็ดเดี่ยว ในที่สุดก็ได้บรรลุพระสัมโพธิญาณ สมดัง พระประสงค์ในราตรีกาลแห่งวันวิสาขบูรณะนั้นเอง ยามต้นทรงบรรลุ ปุพเพนิวาสานุสติญาณ ความหยั่งรู้ระลึกชาติหนหลังได้ ยามที่ 2 ทรงบรรลุ จุตุปปاتญาณ ความหยั่งรู้ถึงความจุติและความเกิด ยามที่ 3 ทรงบรรลุ อาสวักขยญาณ ความหยั่งรู้ที่กำจัดอาสวากิเลสที่หมักหมมอยู่ในจิตให้หมดลืนไป ทรงรู้เห็นแจ่มแจ้งหมด เห็นจริง ๆ เห็นด้วยตาของธรรมกาย ไม่ใช่เห็นด้วย ตามนุชชย์ หรือคิดคาดคะเนเอา เห็นตลอดทั่วโลกมนุชชย์ โลกสวรรค์ โลกนรก เพราะพระองค์ได้ผ่านพันโลก เสด็จออกสู่แดนพระนิพพานแล้ว จึงเห็นได้ ทั่วถ้วนโดยมิสังสัย

บทขยายความ

โดยสรุป การที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าสามารถกำจัดกิเลสให้หมดไปได้นั้น ท่านอาศัย การบำเพ็ญสมาธิแท้ ๆ ที่เดียว ดังนั้น แม้จะอ่านพระไตรปิฎกมาก จนสามารถท่องหรือ ทำความเข้าใจได้ทะลุปฐป่อง ก็ยังไม่สามารถจะปราบกิเลสให้หมดไปได้ เว้นแต่ต้องทำ สมาธิภาวนาจนกระทั่งใจหยุด ใจนิ่ง เห็นกายในกายไปตามลำดับจนถึงธรรมกาย อย่างที่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเห็นนั้น และอาศัยธรรมกายพิจารณาอริยสัจสี่ ในแต่ละกายที่เห็น ก็จะปราบกิเลสที่มีอยู่ในจิตใจของแต่ละกายนั้นได้ บรรลุความปริสุทธิ์เป็นพระอรหันต์

ดังนั้นการเป็นพระอรหันต์ การหมดกิเลส จึงสำเร็จได้ด้วยการทุ่มเทความเพียร ทำสมาธิด้วยประการฉะนี้เท่านั้น ผิดจากนี้ไปไม่ได้

2.1.2 สัมมาสัมพุทธो

พระธรรมเทศนา

สัมมาสัมพุทธो แปลตามศัพท์ว่า ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยชอบ หรือ นัยหนึ่งว่า ตรัสรู้เองโดยถูกต้อง หรือพูดให้ลึกกว่า รู้ถูกเอง เพื่อให้ใกล้กับ ภาษาสามัญที่ใช้กันว่า รู้ผิด รู้ถูก ได้แก่ คำที่พูดติเตียนคนที่ทำอะไรผิดพลาด ไปว่าเป็นคนไม่รู้ถูกรู้ผิด ทำไปอย่างโง่ ๆ ดังนี้ เป็นต้น

แต่แท้จริง “พุทธो” คำนี้เมื่อพิเคราะห์ให้ลึกซึ้งลงไปตามรูปศัพท์แล้ว มีความหมายลึกซึ้งมาก ต่างกันไกลกับคำว่า ชานะ หรือวิชานะ ซึ่งแปลว่า รู้แจ้งนั้น ดังนั้น พุทธอ จึงได้แปลกันว่า “ตรัสรู้” ไม่ใช่รู้เฉย ๆ เติมคำว่า “ตรัสร” นำหน้า “รู้” ซึ่งสะกิดให้สนใจว่า “รู้” กับ “ตรัสรู้” 2 คำนี้ มีความหมาย ลึกตื้นกว่ากันแน่ โดยมิสิงสัย

เมื่อรัลลิกถึงพระบาลีในอัมมจักกปปวัตตนสูตรที่ว่า “**ຈຸກຊຸ ອຸທປາທີ ຢູານ ອຸທປາທີ ປລຸຢາ ອຸທປາທີ ວິຊຸ່າ ອຸທປາທີ ອາລໂກ ອຸທປາທີ**” จึงทำให้แลเห็น ความว่า คุณวิเศษทั้ง 5 อย่างดังบาลีขึ้นกล่าวนี้ จะเป็นความหมายแห่งคำว่า “พุทธอ”

กล่าวคือ jakhu ຢູານ ປລຸຢາ ວິຊຸ່າ ອາລໂກ ทั้ง 5 อย่างนี้ ประมวลเข้า ด้วยกัน รวมเป็นคำแปลของคำว่า “พุทธอ”

หรือจะแปลให้ลึกเข้าอีก คำว่า “พุทธอ” ก็ยังต้องแปลว่า ทั้งรู้ ทั้งเห็น ไม่ใช่รู้เฉย ๆ อาศัยคำว่า jakhu ຢູານ ในบาลีที่ยกขึ้นมากล่าว นั้นเป็นเครื่อง ประกอบ

ยิ่งกว่านั้นยังมีคำว่า ชานตา ปสุสตาฯ ในมหาสติปัฏฐานสูตรอยู่อีก ซึ่งเป็นเหตุสนับสนุนว่า ที่ว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้นั้นไม่ใช่รู้เฉย ๆ เป็นทั้งรู้ ทั้งเห็น

บทขยายความ

พระคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประการที่ 2 คือ สัมมา สัมพุทธอ ซึ่งพระเดชพระคุณ- หลวงปู่ท่านได้แปลคำว่า “สัมมาสัมพุทธอ” ไว้ชัดเจนมาก ทั้งในเบื้องภาคปริยัติและภาคปฏิบัติ

ในท่อันนี้เป็นการแปลคำศัพท์ของคำว่า “พุทธ” โดยในขันตัน ท่านแปลให้เรา หมายข้องใจไว้ก่อนว่า สัมมาสัมพุทธ แปลว่า ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยชอบ หรือว่าตรัสรู้ เองโดยถูกต้อง นี่เป็นชั้นเชิงในการเทคนิคสอนของพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำ คืออย่างน้อยไขข้อข้องใจไว้ในระดับหนึ่งก่อน ส่วนจะมีความลึกซึ้งอย่างไรแล้วแต่ ค่อยขยาย ความกันต่อไป

ต่อจากนั้นพระเดชพระคุณหลวงปู่ก็จะลึกลงไปว่า คำว่า “พุทธ” ไม่ได้มีความหมาย ตื้น ๆ อย่างที่ผู้ที่เรียนภาคปฏิยัติ หรือภาคทฤษฎีเข้าใจกัน ท่านแปลชัดเจนลงไปเลยว่า พุทธ แปลว่า ทั้งรู้ ทั้งเห็น เพราะได้รวมความหมายของคำไว้ถึง 5 คำ คือคำว่า จักขุง ญาณัง ปัญญา วิชา และอาโลโก

คำ 5 คำนี้ปรากฏอยู่ที่ได้ปรากฏอยู่ใน อัมมจักกปปวัตตนสูตร ซึ่งเป็นพระธรรมเทศนา ครั้งแรกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ตรัสราชนกับปัญจัคคีย์ที่ป่าอิสิตวนมหาภายวัน

ในอัมมจักกปปวัตตนสูตรตอนที่กล่าวถึงคำ 5 คำ มีว่าอย่างนี้

“ภิกษุทั้งหลาย จากการปฏิบัติมรรค�ีองค์แปดอย่างดีแล้วนี้ เป็นผลให้ธรรมะ เหล่านี้เกิดขึ้นแก่เรา คือ 1. จักขุง 2. ญาณัง 3. ปัญญา 4. วิชา 5. อาโลโก”

คุณวิเศษ 5 ประการนี้ ไม่ใช่อยู่เฉย ๆ แล้วเกิดขึ้นได้เอง แต่เกิดจากการที่ผู้คนที่ได้ ก็ตามปฏิบัติมรรค�ีองค์ 8 ประการได้บริบูรณ์ดีแล้ว จึงเป็นผลให้คุณวิเศษเหล่านี้เกิดขึ้น ได้แก่ คุณวิเศษประการที่ 1 จักขุง คือ ดวงตาเครื่องเห็นความจริงเป็นปกติและพระเหตุที่ได้ เห็นความจริงเป็นปกติจึงทำให้เกิด คุณวิเศษประการที่ 2 ญาณัง คือ ญาณเครื่องรู้ความจริง เป็นปกติ

ทั้งนี้เท่ากับบอกว่าการที่คนจะรู้อะไรได้ตามความเป็นจริงนั้นจะต้อง เห็นจริง มาก่อน และการที่เราเรียนอะไรแม่ในทางโลกก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องดาวพระศุกร์ ดาวพระสาร์ เคเม็ชิ瓦 หรือศาสตร์สาขาใดก็ตาม ถ้าเราไม่เคยเห็นสิ่งนั้นมาก่อนก็ยากที่จะเข้าใจ เราจะเข้าใจได้ ก็ต่อเมื่อเราได้ไปเห็นสิ่งเหล่านั้นมาจริงๆ

มินิทานโบราณเล่าขานกันว่า เต่าซึ่งลงน้ำก็ได้ขันบกกได้ มันไปเห็นสิ่งต่าง ๆ บนบก มาแล้วก็มาเล่าให้ปลาที่อยู่ในน้ำฟังว่า ต้นไม้มีรูปร่างอย่างไร เต่าพยายามอธิบายพรรรณนาป้าไม่ ทั้งป่า ต้นไม้ทั้งต้นให้ปลาฟัง พอปลาฟังเสร็จก็ถามว่า “ต้นไม้ที่ว่านั้นเหมือนสาหร่ายมั้ย” เต่า

ก็ร้อง “ยี! ไม่เหมือน” ทำไม่ปลาจึงคิดว่า ต้นไม้เหมือนสาหร่ายเล่า ก็ เพราะปลาไม่เคยเห็นต้นไม้มาก่อน จะไปรู้ ไปเข้าใจอย่างเต่าได้อย่างไร ก็ได้แต่เดาเท่านั้นเอง

เต่าพูดต่อไปอีก “บันບกนั่น มีนก บินได้ พับ ๆ ไปได้ไกล” ปลากริตามว่า “นกที่ว่า บินได้นั่น เมื่อไอนกบโอดพุ่งหลามม้าย” เต้ากริร้อง “ยี! ไม่เมื่อไอน”

แต่เต่าก็ไม่ละความพยายาม พูดต่อไปอีกว่า “บันบกนี่ มีซ้างตัวเบื้องเริ่มที่เดียว มีทั้ง วง มีทั้งงา เดินไปไหนดัง ชุบ ๆ” ปลา ก็ถามอีก “งวงซ้าง งาซ้างเหมือนหนวดกุ้ง เหมือนกรี กุ้งมั้ย” เต่าก็ได้แต่ร้อง “ฮี!” นึกในใจว่า เลิกพูดตีกกว่า พูดเท่าไรปลา ก็ไม่รู้เรื่อง

ทำไม่ปลางึงไม่รู้เรื่อง เพราะปลาไม่เคยเห็นของบบก เคยเห็นแต่ของในน้ำ จึงได้แต่คิดเทียบกับของในน้ำ ถึงเต่าพุดอริบายอย่างไร ก็ไม่รู้เรื่องหรอก

เพราะฉะนั้น การที่คนเราจะรู้ จะเข้าใจอะไรได้ ต้องได้เห็นมาก่อนแล้ว

เพาะได้เห็น เพาะได้รู้จักเกิดคุณวิเศษประการที่ 3 คือ ปัญญา แปลว่า ความ
หยั่งรู้เหตุ รู้ผลได้ถูกต้องตามความเป็นจริง

ถูกทิ้งของสมาชิกที่เกิดจากการปฏิบัติมรรคเมืองค์ 8 คือทำให้เกิดการเห็นอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง ไม่ใช่เห็นอย่างผิด ๆ เพราะการเห็นถูกตามความเป็นจริง คือ จักชุ่ง จึงเป็นผลให้ว้าถูกตามความเป็นจริง คือ ญาณัง เพราะว้าถูกตามความเป็นจริงจึงเป็นผลให้เกิด ปัญญา คือ ความหยั่งว้าเหตุรู้ผล อย่างถูกต้องตามความเป็นจริงขึ้นมาได้ จึงทำให้อวิชา คือ ความไม่ว้าถูกกำจัดออกไป

เมื่อปัญญาเกิดขึ้น ทำให้วิชาถูกกำจัดไปแล้ว คุณวิเศษประการที่ 4 วิชา คือ ความรู้ที่เป็นเหตุให้กำจัดกิเลสได้เด็ดขาดจึงเกิดขึ้นมาอีก

ทำให้วิชาจึงเกิดตามปัญญาขึ้นมาได้ นั่นก็เพราะว่าได้อาศัยอำนาจของปัญญาที่เกิดจากการเห็นและการรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติมารถมีองค์ 8 ไปหยิ่งรู้เหตุผลแห่งการเกิดทุกชี และการดับทุกชีได้ถูกต้อง ตามความเป็นจริงว่า

1. เท็นและรู้ชัดตามความเป็นจริงว่ากิเลสทั้ง 3 ตระกูล ได้แก่ โลกะ โภสະ โมหะ ที่หลบซ่อนอยู่ในใจ มีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร

2. เห็นและรู้ชัดตามความเป็นจริงว่ากิเลสทั้ง 3 ตระกูล คือຍອอကฤทธิ์ บีบคั้น บังคับ กัดดัน ครอบงำใจอย่างไร จึงทำให้ใจกระสับกระส่าย ทุนทุรายจนยำแย่

ถ้ากิเลสชนิดที่พระองค์เรียกว่า โลภ ออกฤทธิ์ ก็เห็นและรู้ชัดว่า โลภบีบคั้น บังคับ กัดกร่อน ครอบงำใจให้ตะเกียกตะกาย จะเอาของของคนอื่นได้อย่างไร

ถ้ากิเลสชนิดที่เรียกว่า โหะ ออกฤทธิ์ ก็เห็นและรู้ชัดว่า โหะบีบคั้น บังคับ กัดกร่อน ครอบงำใจ ให้กรอเคือง คิดจะทำลายทุกสิ่งทุกอย่างให้พินาศไปได้อย่างไร

ถ้ากิเลสชนิดที่เรียกว่า โมหะ ออกฤทธิ์ ก็เห็นและรู้ชัดว่า โมหะบีบคั้น บังคับ กัดกร่อน ครอบงำใจ ให้เรามีอาการง ฯ เชือ ฯ ทำอะไรไม่ถูกเลยได้อย่างไร

3. เห็นและรู้ชัดตามความเป็นจริงว่าเวลา กิเลสทั้ง 3 ตระกูลทำงาน มีผลต่อความรู้สึก นึกคิด และประสาทสัมผัสทั้ง 5 อย่างไร

4. เห็นและรู้ชัดว่า เวลา กิเลสทั้ง 3 ตระกูลทำงาน มีผลต่อขั้นตอนการทำงานของใจ คือ เห็น จำ คิด รู้ ได้อย่างไร

ถ้าเห็นผิด ๆ ก็จะจำผิด ๆ เมื่อจำผิด ๆ ก็จะคิดผิด ๆ เมื่อคิดผิด ๆ ก็จะรู้ผิด ๆ พอรูผิด ๆ ก็โง่กันยกใหญ่ แต่ว่า เมื่อเห็นถูก ก็จะจำถูก เมื่อจำถูก ก็จะคิดถูก เมื่อคิดถูก ก็จะรู้ถูก

พอรู้เหตุรู้ผลได้ชัดเจนแล้ว วิชา ก็เกิดขึ้นมาตามอำนาจของปัญญา จึงสามารถ นำวิชาไปกำจัดกิเลสได้ ซุกซ่อนอยู่ในใจต่อไปไม่ได้อีกแล้ว

เพราะฉะนั้นคำว่า “วิชา” ที่เราเอามาใช้ทุกวันนี้ อย่าเอาไปบ่นกับคำว่า “วิชา” ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสถึง เพราะความหมายเดิมนั้นสูงมาก คือ เป็นความรู้ที่เป็นเหตุให้ กำจัดกิเลสได้เด็ดขาด แต่เดียวนี้ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งแค่ทางอึ่ง ก็ใช้คำว่า วิชา เป็นการ ดึงเอาของสูงลงมาต่ำ

วิชาฟิลิกส์ วิชาไฟฟ้า วิชาเคมี ถ้ามี ถ้ามี “กำจัดกิเลสได้ใหม่” “ไม่ได้” แต่เราคำว่า “วิชา” มาใช้ นี่เป็นความเลื่อมอย่างหนึ่งของคนที่ไม่รู้จริง และไว้ปิดดึงของสูงลงมาต่ำ

เพราะฉะนั้น ตรงนี้คือเหตุผลว่าทำไมเราต้องมาเรียนภาษาบาลีกัน

พระภิกขุ สามเณร ถ้ามีโอกาสก็ต้องไปเรียน ชาวพุทธทั้งหลายถ้ามีโอกาสก็ต้องไปเรียน เรียนภาษาบาลี และศัพดคัณควาระ ไตรปิฎก จึงจะพบความจริงที่放假อยู่อย่างลึกซึ้งนี้ว่า ความหมายของแต่ละคำนั้nlึกซึ้งขนาดไหน

เมื่อวิชาเกิดขึ้นแล้ว คุณวิเศษประการที่ 5 อาโลโก คือความสว่างอย่างยิ่งยอด ยิ่งกว่ารัศมีของดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว ตลอดแสนโกฏิจักราสามารถรวมกัน จึงเกิดขึ้นมา

อาโลโก เกิดขึ้นด้วยอะไร ?

อาโลโก เป็นปฏิกริยาลูกโซ่ที่เกิดขึ้นด้วยอำนาจของ mana นามบัติที่เกิดจากการปฏิบัติ กรรมมีองค์ 8 มาตามลำดับ ๆ จนกระทั่งเกิดวิชาที่ใช้กำจัดกิเลสได้เด็ดขาด

เพราะฉะนั้นพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำ ภาคีเจริญ ท่านจึงบอกว่า พุทธो นี่ มีความหมายลึกซึ้ง เพราะว่าเป็นการรวมเอาคุณวิเศษถึง 5 ประการมาไว้ด้วยกัน นั่นคือ

- 1) **จักขุง** คือ เห็นความจริงเป็นปกติ ตั้งแต่เห็นทุกข์ เห็นเหตุให้เกิดทุกข์ เห็นการ ดับทุกข์ และพระเห็นวิธีที่จะดับทุกข์ได้
- 2) **ญาณัง** ทำให้รู้ความจริงเป็นปกติ
- 3) **ปัญญา** ทำให้หยั่งรู้เหตุ รู้ผลได้ถูกต้องเป็นปกติ
- 4) **วิชชา** ทำให้กำจัดกิเลสได้เด็ดขาด
- 5) **อาโลโก** คือ เกิดความสว่างขึ้นในใจ ที่มีความสว่างยิ่งกว่านำดวงอาทิตย์ ดวงตะวัน มาเรียงกันจนเต็มท้องฟ้า

พระธรรมเทศนา

ที่ว่า “เห็น” นั้นมิใช่หมายความว่า เห็นอย่างตาเราเห็นอะไรจริง ๆ แต่พระองค์เห็นด้วยตาธรรมกาย และการที่พระองค์เห็นนี้ โดยมิได้มีผู้ใด สอนให้รู้สอนให้เห็น รู้เห็นโดยลำพังพระองค์เอง และสิ่งทั้งหลายที่พระองค์ รู้เห็นนั้น ตรงตามความเป็นจริงทั้งนั้น มิใช่คาดคะเนหรืออนุมานเอา จึงเป็น

องค์สัมมาสัมพุทธะ พระผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ หรือนัยหนึ่งว่า โดยถูกต้องตามความจริงทุกประการ จึงได้ชื่อว่า “ตรัสรู้”

ยังมีคำว่า “สัม” นำหน้า “พุทธะ” เติมเข้ามาอีกคำหนึ่ง ซึ่งแปลว่าด้วยพระองค์เองคือไม่ต้องมีผู้สั่งสอน

พระองค์ทำอย่างไร จึงตรัสรู้ด้วยพระองค์เองเช่นนั้น ข้อนี้ตอบไม่ยาก พระองค์ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองได้ ก็เพราะความเป็น อรหัม ของพระองค์ ดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้นเอง

คือเมื่ออำนาจสมาริทำให้จิตของพระองค์หลุดพ้นจากอสภาวะแล้ว จิตของพระองค์ก็เสียง หยุด และบริสุทธิ์ผุดผ่อง เพราะหยุดนิ่งนั้นเอง จึงมีสิ่งหนึ่งผุดขึ้นในนิ่ง ทำให้รู้ พระองค์กรู้ตามนั้นไป

น้ำขุ่นแม่อิฐสักก้อนหนึ่งอยู่กันอยู่ในกระถังไม่เห็น แต่ถ้าน้ำนั้น นอนนิ่งไม่บริสุทธิ์แล้ว แม้แต่เข้มอยู่กันอยู่ในกระถังเห็น ฉันใดก็ฉันนั้น

บทขยายความ

พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านก็ขยายความคำว่า “เห็น” ต่อไปอีก ท่านพูดไว้ชัดเจนว่าเห็น ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่า เห็นอย่างตาของเราระหว่างนี้ แต่พระองค์เห็นด้วยตาธรรมกาย ประเด็นอยู่ตรงนี้ ตาของพากเราเห็นอะไรไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง มันเห็นคลุม ๆ เครือ ๆ ทำไม่จึง เป็นอย่างนี้ เพราะการที่เราพูดกันว่า “ตาเห็น” แต่ว่าจริง ๆ แล้วการเห็นนั้นเป็นตาเห็นหรือว่าใจเห็น

อันที่จริงคือ ใจเห็น ส่วนตาเป็นเพียงอุปกรณ์ในการช่วยให้ใจเห็นเท่านั้น

เวลาเมื่อภาพหรือรูปอะไรมากระทบตา ไม่ว่าจะเป็นรูปภูเขา รูปคน สัตว์ สิ่งของ ตาของเรารับภาพไว้ เมื่อรับภาพแล้วตาเห็นหรือยัง ยังไม่เห็น ต้องเอาภาพที่รับมาหนึ่งสิ่งไปที่ใจ เวลาส่งก็ผ่านประสาทสัมผัสก่อนใจจึงจะเห็น

เพราะฉะนั้น การที่ใจจะเห็นอะไรได้ชัดเจน จึงต้องใช้ตาเป็นอุปกรณ์หรือเครื่องมือช่วยเก็บภาพส่งไปที่ใจ

แต่ว่าใจของมนุษย์นั้นมีกิเลสหุ่มอยู่ หากเปรียบกับกล้องถ่ายรูป ใจของมนุษย์ก็เหมือนกับเลนส์ของกล้องที่มีผู้นับหนาเตอะเลย เพราะฉะนั้น เวลาภาพจากลูกกันยังติด ถูกส่งไปให้ใจ ใจก็เห็นไม่ตรงกับความเป็นจริง เพราะว่ากิเลสมันอยู่ในใจ ทั้งห่อหุ้มใจ ปีบคันใจ บังคับใจ กัดกร่อนใจ ทำให้ใจเมื่ด ใจมัว ตามมนุษย์ปกติจึงไม่เห็นตามความเป็นจริง

ยกตัวอย่างเช่น เรามองดูว่าคนใดคนหนึ่งผิวสวย แต่ว่าสวยไม่จริง ถ้าลองเอากล้องจุลทรรศน์ไปส่องดูจะพบว่า ผิวนั้นมีนุษย์ที่ว่าสวยงามนั้น เป็นรูพรุน ๆ อยู่ข้างใน เป็นตารางเล็ก ๆ เรียกว่า “เซลล์” และในเซลล์มีเลือดมีเนื้ออยู่ในนั้น ไม่ได้สวยสักนิดเลย นี่ตากองเรามันหลอกเราอย่างนี้

ต่อเมื่อเราตั้งใจทำ samaadhi ตามหลักกรรมมีองค์ 8 ให้ใจหยุด ใจนิ่งรวมกันได้เป็นหนึ่งเดียว ในที่สุดก็เข้าถึงธรรมกาย ธรรมกายนั้นกิเลสหุ่มไม่ได้ เวลาตาธรรมกายเห็น จึงเห็นตรงตามความเป็นจริง ตั้งนั้นการที่พระองค์ทรงเห็นตามความเป็นจริง ก็เพราะเห็นด้วยตาของธรรมกายนั้นเอง

ส่วนที่พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านพูดว่า “อำนาจ samaadhi ทำให้จิตของพระองค์หลุดพ้นจากอา娑ะ” ถ้าพูดให้เต็มความก็ต้องพูดว่า “เมื่อฝึก samaadhi ต่อเนื่องดีแล้วก็ทำให้มารกรรมมีองค์ 8 สมบูรณ์ เลยทำจิตให้หลุดพ้นจากอา娑กิเลส พ้นทุกข์ไปได้” แต่ถ้าพูดอย่างพระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านพูด ก็จะไว้ในฐานที่เข้าใจว่ามารกรรมเจ็ดองค์แรกนั้นได้ทำกันอยู่บ้างแล้วในชีวิตประจำวัน แต่ที่จะขาดกันก็คือ สัมมาสติ สัมมา samaadhi นั้นเอง

อันที่จริงแล้ว คนดี ๆ ทั่ว ๆ ไปก็มีมารกรรมมีองค์ 8 บ้างแล้ว แต่ไม่ครบ กล่าวคือ

มีสัมมาทิภูณุ คือ ความเข้าใจถูก เชื่อบุญเชื่อบกันอยู่บ้างแล้ว

มีสัมมาสังกัปปะ คือ มีความคิดถูก มีความคิดดี ๆ อยู่บ้างแล้ว

มีสัมมาราจา คือ พูดถูก พูดดี ก็มีอยู่บ้างแล้ว

มีสัมมากัมมันตา คือ การกระทำถูก ไม่เกะกะเกรเร ก็มีอยู่บ้างแล้ว

มีสัมมาอาชีวะ คือ การประกอบอาชีพที่ถูกต้องก็มีอยู่บ้างแล้ว

มีสัมมารายณะ คือ ความเพียรที่จะกำจัดกิเลสอยู่บ้างแล้ว

แต่การฝึกที่ค่อนข้างจะขาดกันเป็นปกติคือ การฝึกสติ (สัมมาสติ) และการฝึก samaadhi (สัมมา samaadhi) ครั้นพอลองมือฝึก samaadhi เมื่อไร เนื่องจาก samaadhi กับ สติ เป็นองค์คุณคู่ แผลเกิดร่วมกันไปอยู่แล้ว ใครฝึก samaadhi ก็ได้ชื่อว่า “ฝึกสติ” ใครฝึกสติก็ได้ชื่อว่า “ฝึก samaadhi”

เพราะฉะนั้น เมื่อตั้งใจทำ samaadhi ให้ต่อเนื่องกันไป บรรคมีองค์ 8 ก็เกิดได้ครบสมบูรณ์

พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านเลยพูดร่วบยอดให้เข้าใจง่ายว่า “เมื่อ samaadhi จิตดีแล้ว ก็จะหลุดพ้นจากอาสวะ จิตของพระองค์ก็จะนิ่ง หยุด และบริสุทธิ์ผุดผ่อง”

ตรงนี้เท่ากับบอกว่า การที่จะวัดว่า การปฏิบัติบรรคมีองค์ 8 ของเรารดีแล้วหรือยัง ก็วัดตรงใจใส่นี่เอง ถ้าใจหยุดเมื่อไร ใจก็จะใส่บริสุทธิ์ผุดผ่อง

เพราะฉะนั้นขณะนั่ง samaadhi ถ้าไม่เห็นองค์พระ ไม่เห็นดวงแก้ว ไม่มีความส่วนผู้ดีขึ้นสักที แสดงว่ามารคมีองค์ 8 ยังไม่สมบูรณ์ ยังกระทอนกระแทกเดิมที

สำหรับพระพุทธองค์ เมื่อพระทัยหยุดนิ่งเป็น samaadhi แห่งแท้ พระทัยของพระองค์ ย่อมใส่บริสุทธิ์ผุดผ่อง จึงมีสิ่งหนึ่งผุดขึ้นเอง ในความสงบนั่นนั่น สิ่งนี้จะเรียกว่า “ธรรมะ” ก็ได้ ทำให้พระองค์ทรงเห็นและรู้ตามความเป็นจริงนั้น

พระเดชพระคุณหลวงปู่ได้อุปมาเรื่องนี้ให้เห็นภาพชัดเจนว่า ก้อนอิฐที่อยู่กันໂองน้ำชุ่น ถึงจะมีขนาดใหญ่ เรา ก็จะมองไม่เห็น แต่ถ้าห้ามโน่นโน้นนิ่งใส่ บริสุทธิ์ แม้แต่เข็มเล่มเล็กๆ ที่อยู่กันໂอง เรา ก็มองเห็น ท่านอุปมาได้ชัดเจนมาก

ตามธรรมชาติจะมีชัยโภกโดยทั่วไป แม้มีธรรมกายอยู่ในตัวก็ไม่เห็น เพราะใจไม่ใส่ ใจไม่หยุด ใจไม่นิ่ง แต่เมื่อได้ปฏิบัติบรรคมีองค์ 8 ได้ถูกส่วน ใจจะหยุด จะนิ่ง จะใส่ และก็จะเห็นธรรมกาย ครั้นแล้วก็สามารถถือศัยธรรมกายไปรู้ไปเห็นสิ่งที่ละเอียดยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก นี่คือ ขั้นเชิงการอธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่ายของพระเดชพระคุณหลวงปู่

ในย่อหน้าต่อมา พระเดชพระคุณหลวงปู่ก็ได้ขยายความต่อว่า

พระธรรมเทศนา

ยังมีคำว่า “สัมมา” นำหน้า “สัมพุทธ” อีกคำหนึ่ง คำว่า “สัมมา” แปลว่า โดยชอบหรือถูกต้อง พระองค์ตรัสรู้อะไร มีเหตุผลยังกันได้เสมอ จึงได้ชื่อว่า ถูกต้อง เพราการพูดอะไรไม่มีเหตุผลรับสมควรหรือยังกันได้แล้ว ตามหลัก

ธรรมดายังกว่า “ไม่ถูก” ต้องมีเหตุผลรับสมกันจึงจะนับว่า “ถูก” พระสัทธรรมคำสอนของพระองค์มีเหตุผลรับสมกันอยู่เสมอ ไม่คลาดเคลื่อน จึงสมควรแล้วที่ได้พระเนมิตรกนามว่า **สมมาสมพุทธ**

บทขยายความ

การตรัสรู้ของพระスマสัมพุทธเจ้า เป็นไปอย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีเหตุมีผลรองรับเริ่มตั้งแต่เมื่อพระทัยของพระองค์หยุดนิ่งเป็นสมาธิด้วยอำนาจของมรรคเมื่องค์ ๘ แล้ว ใจของพระองค์จึงใส่ บริสุทธิ์ ธรรมกายจึงปรากฏขึ้นมา แล้วอาศัยตาของธรรมกายไปเห็นสรรพสิ่งทั้งหลายตรงตามความเป็นจริง นั่นคือจักขุได้เกิดขึ้นแล้ว

เมื่อรับมัจฉะของเห็นตรงตามความเป็นจริง ก็เลียรู้ตามความเป็นจริง คือญาณได้เกิดขึ้นแล้ว จึงสามารถหยั่งรู้เหตุหยั่งรู้ผล สามารถสภาวะเหตุไปหาผล สภาพไปหาเหตุได้ ปัญญาจึงได้เกิดขึ้นมาแล้ว วิชาการเกิดขึ้นตามมา ทำให้สามารถกำจัดกิเลสในพระทัยได้อย่างเต็ดขาด เมื่อพระองค์กำจัดกิเลสได้เต็ดขาดจึงไม่มีความมีดได ๆ มาห่อหุ้มพระทัยอีก อาโลโก คือความสว่างจึงเกิดขึ้นโดยไม่มีประมาณ ทำให้ลิ่งที่พระองค์รู้นั้นถูกต้อง ยืนยันกันได้ ทุกสิ่งทุกประการจึงมีเหตุผลรับสมกันดีเสมอ ไม่คลาดเคลื่อน จึงสมควรที่พระองค์จะได้เนมิตรกนามว่า **สมมาสมพุทธ**

พระธรรมเทศนา

พระพุทธเจนานะที่ควรจะนำมาสาอกรหรือขยายความในที่นี้ ว่าแต่โดยสั้น ๆ ก็ว่า พระองค์ตรัสรู้เหตุและตรัสรู้ผล ไม่ใช่รู้แต่เหตุหรือรู้แต่ผล พระองค์ตรัสรู้ ทั้งเหตุ ตรัสรู้ทั้งผล ที่ว่านี้คืออะไร เหตุสุข เหตุทุกข์ **เหตุไม่สุข** เหตุไม่ทุกข์ ที่เรียกว่า อัพยากถุ คือ สภาพเป็นกลาง

ทั้ง ๓ อย่างนี้ เป็นรากฐานแห่งการตรัสรู้ของพระองค์ กล่าวคือ สุข พระองค์ก็ไม่ทรงรู้แต่สุขเฉย ๆ ตรัสรู้ลึกซึ้งเข้าไปถึงว่า อะไรเป็นเหตุให้เกิดสุข ด้วย และอีก ๒ ประการนั้นก็เช่นเดียวกัน รู้ทั้งเหตุ รู้ทั้งผลคู่กันไป เป็นต้นว่า สุขเป็นผลคือความสบายนายสบายนใจอะไรเล่าเป็นเหตุที่ให้เกิดผลคือสุขดังกล่าว นั่น พระองค์ตรัสไว้ว่า อโลภะ อโโภสະ อโมหะ (ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง) ๓ ประการนี้แหลกเป็นเหตุ ดังมีบาลีเป็นที่ยืนยันว่า กุสลาอมุมา อกุสลาอมุมา อพุยากถุ-อมุมา เป็นอาทิ

โลภ โกรธ หลง เป็นฝ่ายอุกคุก ตรัสว่าเป็นเหตุแห่งทุกข์ เราปฏุชน มักรู้กันแต่ผล สาเหตุไม่ใคร่ถึง เช่น คนทำจรอกรรมแล้ว ไปต้องโทษอย่างมากที่รู้กันทั่วไปมักอยู่ในชั้นหยาบ ๆ ว่าผลที่ต้องได้รับทุกข์ คือ การต้องโทษนั้น เนื่องมาจากจรอกรรม

แต่แท้จริงเหตุเท่านั้นยังไม่พอ ต้องสาวเข้าไปอีก ทำไม่เข้าจึงทำจรอกรรม ก็จะได้ความว่า เพราะโลภะเป็นมูลเหตุ

แต่ก็ยังไม่พอ ต้องสาวเข้าไปอีกว่า ทำไม่โลภะจึงครอบงำเขาได้ ก็จะได้ความว่า จิตใจของเขากลับปรก

ทำไม่จิตใจของเข้าจึงสกปรก จึงได้เหตุว่า เพราะเขามีประพฤติตามโวหารพระบรมศาสดา อย่างน้อยก็เป็นคนทุคีล อทินนาทานขาดไปเสียองค์หนึ่งแล้ว

เหตุใดเข้าจึงเป็นคนทุคีล ก็จะได้ความว่าเขามิรู้เรื่องคีลหรือรู้แล้วไม่นำไป

นำพา

ทำไม่จึงมิรู้เรื่องคีล ก็อาจเป็นเพราะเหตุที่เขามิเคยอ่านหนังสือทางพระพุทธศาสนา หรือสตัปตัรับฟังพระธรรมเทศนา ฯลฯ ดังนี้เป็นต้น

พระองค์ทรงสอนไว้ลั่นเอียดถึงถ้วนว่า ให้รู้เท่าถึงเหตุผล รู้ว่าผลนี้เกิดจากเหตุใด พระองค์มีแนวสอนให้ปฏิบัติเพื่อละเหตุที่ให้เกิดทุกข์ บำเพ็ญเหตุที่ให้เกิดสุข ตลอดจนวิถีทางดับเหตุทั้งปวงซึ่งเรียกว่า นิโรธ

บทขยายความ

ตัวอย่างการสาวผลไปหาเหตุของพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

ทำไม่เข้าจึงต้องโทษ ?

เพราะเข้าทำจรอกรรม

ทำไม่เข้าจึงทำจรอกรรม ?

เพราะโลภะเป็นมูลเหตุ

ทำไม่โลภะจึงครอบงำเขาได้ ?

เพาะเจตใจของเข้าสกปรก

ทำไมจิตใจของเข้าจึงสกปรก ?

เพราะเข้าไม่ประพฤติตามโ渥าทพระบรมศาสดา

อย่างน้อยก็เป็นคนทุคีล

เหตุใดเข้าจึงเป็นคนทุคีล ?

เพราะเข้าไม่รู้เรื่องศีลหรือรู้แล้วไม่นำมา

ทำไมจึงไม่รู้เรื่องศีล ?

เพราะเข้าไม่เคยอ่านหนังสือทางพระพุทธศาสนา

หรือสัมผัสรับฟังพระธรรมเทศนา ฯลฯ

พระธรรมเทศนา

เพื่อรับสนองข้อความดังกล่าวมาก็มีถ้อยคำของพระอัสสชิเกระเป็นหลักฐาน สนองรับรองพระพุทธธรรมดังกล่าวมา คือภายในหลังแต่สมเด็จพระ-สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ใหม่ ๆ พระอัสสชิเกระ ซึ่งเป็นพระสาวกไปประกาศพระพุทธศาสนา ไปพบกับอุปติสสปริพชาตก

อุปติสสปริพชาตกตั้งกระทู้ถามกันล้น ๆ ถึงเรื่องพระศาสนาว่าทรงสั่งสอนอย่างไร พระอัสสชิได้ตอบว่า ทรงสอนถึงเหตุและวิถีทางที่จะดับเหตุเหล่านั้น ดังพระบาลีว่า เ yeast ဓมມາ เหตุปັກວາ ເຕສໍ ເຫຼຸ ຕຕາຄໂຕ ฯลฯ

หรือพูดอย่างลั้นอีกนัยหนึ่งว่าพระองค์สอนให้รู้ว่า อะไรมีดี อะไรมีเสีย อะไรมีเป็นเหตุของความชั่ว อะไรมีเป็นเหตุของความดี

โลกะ ໂກະ ໂມහະ ເປັນເຫຼຸແທ່ງຄວາມໜ້າ ມີຄວາມເລືອມ

ทรงสอนว่า ก่อนจะพูด คิด หรือทำสิ่งใด จงมีสติหรือที่เรียกว่าใช้ความคิดให้รอบคอบเสียก่อน จึงพูด จึงคิด จึงทำการนั้น ๆ และว่า โดยเฉพาะจะระวังเรื่องโลกะ ໂກະ ໂມහະ นั้นไว้ อย่าให้เข้าครอบงำได้ในเมื่อจะทำ พูด คิด การสิ่งใด

พระองค์ทรงสอนไว้ในทางประมัตถ์ว่า ธรรมดاجิตนั้นใส่ บริสุทธิ์อยู่เสมอ ซึ่งหมายความว่า จิตที่ไม่มีกิเลสสม ส่วนพากิเลส เช่น โลภะฯ เรียกว่า เป็นของจрма เมื่อมาพ้องพานจิต ก็ย้อมจิตให้เป็นไปตามสภาพอันซ้ำซ้าของ กิเลสนั้น ๆ

จิตะคนด้วยราคะหรือโลภะ มีสีแดง ระคนด้วยโหะส สีดำ ระคน ด้วยโมหะ ขุ่นเหมือนโคลนตมหรือน้ำล้างเนื้อ สิงเหล่านี้พระองค์ใช้ตา ธรรมกายมองเห็นจริง ๆ

พวกเราเหล่าศานิกชน เมื่อเรียนทราบเพ่งถึงขนาด จะเห็นจริง ด้วยตนเอง การปฏิบัติกิจทางภาวนานั้นก็คือพยายามกลั่นเอากิเลสออก เสียจากจิตให้จิตบริสุทธิ์ อันได้ชื่อว่ากิริยาจิต กิริยาจิตเช่นนี้เป็นอัพยากถุ แล้วต่อหน้าไปจะเป็นจิตที่ควรแก่การทุกอย่าง

บทขยายความ

สำหรับย่อหน้านี้ขอให้มองว่าสิ่งที่น่าสนใจตรงนี้คือ ที่พระเดชพระคุณหลวงปู่บอกว่า ถ้าจิตะคนด้วยราคะ จิตก็จะมีสีแดง ถ้าระคนด้วยโหะส จิตก็จะมีสีดำ ถ้าระคนด้วยโมหะ จิตก็ จะมีสีขุ่นเหมือนโคลนตมหรือน้ำล้างเนื้อ

จิตกับกิเลสเป็นคนละอย่างกันไม่ใช่สิ่งเดียวกัน เหมือนร่างกายของเรากับเชื้อโรค เป็นคนละอย่างกัน ร่างกายของเรานั้นประกอบด้วยเลือดด้วยเนื้อก็อย่างหนึ่ง แล้วเชื้อโรคก็อีก อย่างหนึ่ง แต่โดยเหตุที่ว่าในทันทีที่เราเกิดมา ก็มีเชื้อโรคบางอย่างเข้าไปเกาะกินตัวเรา ตั้งแต่ อยู่ในท้องแม่ แทรกอยู่ในร่างกายของเราแล้ว จึงทำให้บางคนหลงเข้าใจผิดว่าเชื้อโรคต่าง ๆ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับตัวเรา แต่ความจริงไม่ใช่ แยกกัน

ในทำนองเดียวกัน กิเลสกับจิตใจของเราก็เป็นคนละอย่างกัน แต่ว่ากิเลสก็ได้สอดแทรกเข้ามาในใจตั้งแต่ตัวเรายังอยู่ในครรภ์มาตราแล้ว จึงทำให้มีผู้เข้าใจผิดคิดว่า กิเลสกับจิต เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แยกจากกันไม่ได้ จริง ๆ แล้วแยกกันได้ เพียงแต่ว่าจิตของคนเรา ถูกกิเลสห่อหุ้มตั้งแต่เกิด จิตก็เลยคุ้นกับกิเลสเหมือนกับปลาคุ้นน้ำป่ากับน้ำนั่นคนละอย่างกัน ปลาที่ส่วนปลา น้ำก็ส่วนน้ำ แต่ปลาอาศัยอยู่ในน้ำตั้งแต่เกิด เพราะฉะนั้น พอยอนปลาขึ้นมาบนบก ก็จะดีน พรรด ฯ หาทางลงน้ำทันที ข้อนี้ฉันได้จิตกับกิเลสก็ฉันนั้น แต่กิเลสก็มีอยู่หลาย รูป แบบ ที่สำคัญมีอยู่ 3 ประการ คือ โลภะ โหะ โมหะ

แล้วขอให้มองอย่างนี้ว่า เมื่อเชื้อโรคชนิดนี้เข้าไปทำลายร่างกายคนเรา เช่น เขื้อหัวใจ เมื่อเข้าไปทำร้ายร่างกาย ก็ทำให้ร่างกายของคนเราแปรปรวนไป เช่น ท้องเสีย จึงถ่ายไม่ยอมหยุด เชื้อมาเลเรียก็เป็นเชื้อโรคอีกอย่างหนึ่ง เมื่อเข้าไปในร่างกายมนุษย์ได้ก็ทำลายร่างกาย ให้เป็นไข้บันสัน เชื้อไข้เลือดออก พอเข้าไปในร่างกายมนุษย์ได้ ก็ทำให้เกิดอาการเลือดออกเป็นประจำ ๆ เชื้อโรคทั้ง 3 ชนิดนี้ เมื่อโจมตีร่างกายแล้วก็ทำให้เกิดอาการวิปริตแตกต่างกันได้ฉันได้กิเลสทั้ง 3 ชนิด คือ โลภะ โถะ โมหะ ต่างก็เป็นกิเลส เป็นเชื้อโรคทางใจ สามารถเข้าไปโจมตีใจให้มีรูปลักษณะที่วิปริตไปต่าง ๆ ได้ฉันนั้น

กิเลสที่มีชื่อว่า “โลภะ” เมื่อโจมตีแล้วทำให้น้ำเลี้ยงของใจลายเป็นสีแดง กิเลสที่มีชื่อว่า “โถะ” บ่อนทำลายใจด้วยการบีบคั้น แล้วก็หมักดองทำให้น้ำที่หล่อเลี้ยงใจซึ่งธรรมชาติ เส ลายเป็นสีดำ หรือกิเลสที่มีชื่อว่า “โมหะ” เมื่อเข้าไปบ่อนทำลายทำร้ายจิตใจ ก็ทำให้น้ำเลี้ยงจิตมีสีเหลืองโคลนตามหรือน้ำล้างเนื้อ สีจะออกคล้ำ ๆ เปือน ๆ

กิเลสมีเชื้อเข้าไปทำลายจิตใจแล้ว ย่อมทำให้น้ำเลี้ยงของใจมีสีผิดปกติไป เพราะฉะนั้น เมื่อเวลาตาของเรามองอะไร รับภาพอะไร ประสาทตา ก็ส่งไปที่ใจ แต่เนื่องจากใจเป็นสีแดงบ้าง เป็นสีดำบ้าง เป็นสีเหลืองโคลนตามหรือน้ำล้างเนื้อบ้าง ด้วยอำนาจกิเลส กิเลยก็ทำให้เห็นไม่ตรงไปตามความเป็นจริง คือ เห็นผิด ๆ เมื่อเห็นผิด ๆ กิเลยก็ทำให้จำผิด ๆ เมื่อจำผิด ๆ กิเลสทำให้คิดผิด ๆ เมื่อคิดผิด ๆ กิเลสทำให้รู้ผิด ๆ หรือเข้าใจผิด ๆ แล้วก็เลยทำให้ตัดสินใจที่จะทำสิ่งหนึ่งประการใดลงไปในทางที่ผิด ๆ ไปตลอดชีวิต

ทำหนองเดียวกันกับการที่เอาแวนสีมาสวม ถ้าเอาแวนสีเขียวสวมแล้ว หญ้าแห้งก็จะเห็นเป็นหญ้าสีเขียว ๆ หากเอาแวนสีดำมาใส่ดูดวงอาทิตย์สีแดงโรง ก็จะเห็นเป็นสีดำ เอาแวนสีอะไรมาใส่ก็จะเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่ตัวเข้าไปเกี่ยวข้องนั้นผิดไป ไม่ตรงไปตามความเป็นจริง

พระธรรมเทศนา

พระธรรมเทศนาของพระองค์เมื่อตอนตรัสรู้ใหม่ ๆ หนักไปในทางแสดงเหตุและการดับเหตุ หรือที่เรียกว่า **สมุทัย** กับ **นิโรธ** ดังเช่นในการให้พิจารณาเรื่องสังขาร ในด้าน **สมุทัย** ว่า อวิชุชา ปจุจยา สุขาราฯ และในด้าน **นิโรธ** ว่า อวิชุชา เตувว อเสส วิราคันโนโรชา

ในด้านสมุทัยนั้น แปลความเป็นสยามภาษาว่า	
อวิชชาเป็นปัจจัยให้เกิดสังขาร	สังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ
วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป	นามรูปเป็นปัจจัยให้เกิดอายตนะ ๖
อายตนะ ๖ เป็นปัจจัยให้เกิดผัสสะ	ผัสสะเป็นปัจจัยให้เกิดเวทนา
เวทนาเป็นปัจจัยให้เกิดตัณหา	ตัณหาเป็นปัจจัยให้เกิดอุปทาน
อุปทานเป็นปัจจัยให้เกิดภพ	ภพเป็นปัจจัยให้เกิดชาติ
ชาติเป็นปัจจัยให้มีความแก่	ความตาย และความเสร้าโศกต่าง ๆ

สิ่งเหล่านี้จะดับได้ก็ เพราะดับชาติ ชาติตัดบได้ ก็ เพราะดับภพ ภพ จะดับได้ก็ เพราะอุปทานดับ อุปทานจะดับได้ เพราะตัณหาดับ ตัณหาจะดับได้ ก็ เพราะเวทนาดับ เวทนาจะดับได้ เพราะผัสสะดับ ผัสสะจะดับได้ก็ต่อเมื่อ อายตนะดับ อายตนะจะดับได้ต่อเมื่อนามรูปดับ นามรูปจะดับได้ต่อเมื่อ วิญญาณดับ วิญญาณจะดับได้ต่อเมื่อสังขารดับ สังขารจะดับลงได้ก็ เพราะ อวิชชาดับ เหตุผลเกิดดับเกี่ยวข้องกันเป็นลูกโซ่ เช่นนี้ เรียกว่า “ปัจจยาการ” ที่ พระองค์ได้รู้แจ้งแตงตลอดในวันตรัสรู้นั้นทั้งสิ้น พิจารณาตามลำดับ ดังที่ยก ขึ้นกล่าวมาข้างต้น

เมื่อย่นให้ได้ความเข้าใจอันจะเป็นผลในทางปฏิบัติแล้ว ก็มีตัวสำคัญ อันเดียวคือ อวิชชา เป็นมูลรากฝ่ายเกิด หรือที่เรียกว่า “สมุทัย” และในทางดับ หรือที่เรียกว่า “นิโรธ” ก็ทำนองเดียวกัน อวิชชาเท่านั้นเป็นตัวการสำคัญ ถ้า ดับอวิชชาได้อย่างเดียว อื่น ๆ ดับเรียบหมวด เพราะอวิชชาเหมือนต้นไฟ แต่ถ้ายังดับอวิชชาไม่ได้แล้ว ก็ไม่มีหวังว่าอย่างอื่นจะดับได้ ที่หมายสำคัญใน คำสอนของพระองค์จึงอยู่ที่ว่า ให้ผู้ปฏิบัติเพียงทางกำจัดอวิชชาเสีย จึงจะ พ้นจากหัวงลึกคือวัฏสงสารได้

บทขยายความ

เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองเกิดในวัสดุสาร

อวิชชา ↔ สังขาร ↔ วิญญาณ ↔ นามรูป ↔ อายตนะ 6 ↔ ผัสสะ

เวทนา

ความทุกข์ทั้งหลาย ↔ ชาติ ↔ ภพ ↔ อุปathan ↔ ตัณหา

จากประโภคที่ว่า “ที่หมายสำคัญของคำสอนของพระพุทธองค์อยู่ที่ว่า ให้ผู้ปฏิบัติ เพียรพยายามทางกำจัดอวิชชาเสีย จึงจะพ้นจากหัวงลึกจากวัสดุสาร” เราอ่านแล้วไม่มีทางเข้าใจได้แจ่มแจ้งหรอก เพราะเรายังไม่เห็นว่า อวิชชามีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร

พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำเคยอธิบายไว้ตอนหนึ่งว่า “อวิชชาขนาดเหมือน เมล็ดโพธิ์ เมล็ดไทร มันติดมาตั้งแต่เกิด อยู่ในนั้น พอโตซึ่น มันก็ขยาย มีรูปร่างให้เห็นชัดเจน เลยล่ะ”

จากคำอธิบายของพระเดชพระคุณหลวงปู่นี้เอง ทำให้เราเห็นภาพชัดว่า อวิชชา คือ راك เหงาของกิเลสที่หยิ่งรากลึกอยู่ในใจคน ก็ขอให้นึกว่า เมื่อนเมล็ดพันธุ์ของหญ้าทั้งหลายซึ่งมีอยู่ในโลก หรือรากของวัชพืชทั้งหลายที่มีอยู่ในโลก ถ้างอกออกมากเมื่อไรก็ลายเป็นตันโลภะ ตันโภส ตันโมหะ และแตกกิ่งก้านกล้ายมาเป็นกิเลสสารพัดชนิด

เพราะฉะนั้นการที่จะให้เข้าใจกันทั้งหมดที่พูดมา มีทางเดียวคือ ต้องเห็นว่าวิชชามีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร จึงจะเข้าใจเรื่องปัจจัยการเรียนรู้ด้วยตนเองเกิดในวัสดุสาร การที่เราจะเห็นได้จะต้องไปเห็นธรรมกายก่อน การจะเห็นธรรมกายได้ต้องปฏิบัติ samaadhi ให้มรรคเมืองค์ 8 สมบูรณ์ ใจจึงจะหยุด ใจจึงจะนิ่ง ใจจึงจะใส จึงเห็นธรรมกาย แต่ว่าถึงธรรมกายแล้วไม่ใช่ปูบปับจะเห็นอวิชชาเลย ไม่ได่ง่ายอย่างที่คิด ต้องเข้าถึงธรรมกายในธรรมกาย ธรรมกาย เป็นต้นก็ยังมองไม่เห็นอวิชชาหรอก ต้องธรรมกายที่ละเอียดประณิตเข้าไปเป็นชั้นๆ ธรรมกายโคตระภูกิยังไม่เห็น ธรรมกายสถาบัน สถาบัน อนาคต มีอนาคต ก็ยังไม่เห็น ต้องเข้าถึงธรรมกายอรหันต์ โน่นแหละ เห็นชัดเลย

พระธรรมเทศนา

อเนกชาติ สัมสาร ฯลฯ ในขณะเมื่อแสงทองเรือเรืองแข็งแสงเงิน
ขึ้นมาอย่างขอบฟ้าเบื้องบูรพา อันเป็นสัญญาณว่าด้วยอาทิตย์เตรียมทำหน้าที่จะ^๑
ส่องโลงอยู่แล้ว เป็นเวลาที่อากาศเยือกเย็นสดชื่น ส่งให้เราหวานไประลึกถึง
เวลารุ่งอรุณแห่งวันเพ็ญ วิสาขามาสอันเป็นวันที่พระบรมโภคนาถ อรหันต-
สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อันดุจตรสัมมาสัมโพธิญาณนั้น เราจะแลเห็นโภการสัมมา-
สัมพุทธเจ้าของเรานั้นร้อยเท่าพันทวี ช่วงโชคดีอยู่ภายนอกให้โพธิพุกซึ่ง
อันรุ่งโรจน์ยิ่งกว่าแสงทองนั้นร้อยเท่าพันทวี ช่วงโชคดีอยู่ภายนอกให้โพธิพุกซึ่ง
อันมหาศาล ใบเขียวชอุ่มรับกับรัศมีอันเหลืองอร่ามอยู่ภายนอกให้นั้น ในใจกลาง
แห่งรัศมีอันช่วงโชคดีชราลอยู่นั้น มิใช่อื่นไกลคือองค์สมเด็จพระสัมมา-
สัมพุทธเจ้าของเรานั้นร้อยด้วยพระอาการชื่นบานพระฤทธิ์ที่ได้เสวย
วิมุตติสุข อันเป็นผลแห่งการที่พระองค์ได้ทรงประกอบพระมหาป璇 วิริยะ
มาเป็นเวลาช้านาน จึงได้บรรลุอันดุจตรสัมมาสัมโพธิญาณสมดังพระฤทธิ์
ประสังค์ พระองค์จึงทรงเปล่งพระอุทานเยี้ยมตัณหาว่า อเนกชาติ สัมสาร ดังที่ได้
ยกขึ้นกล่าวไว้ข้างตันนั้น ซึ่งแปลใจความเป็นสยาามภาษาว่า

“เราสืบเสาะหาตัวช่างไม้ผู้สร้างปราสาทมานานแล้ว เมื่อเรา
ยังหาไม่พบเราต้องห่องเที่ยวอยู่ในสงสาร เวียนตามเวียนเกิดอยู่แทบทะจะ
นับชาติไม่ถ้วน การเกิดนำความทุกข์มาให้เราแล้วเล่า ไม่รู้จักจบจักสิ้น
นี่แหละ ท่านนายช่างไม้ กล่าวคือ ตัณหา บัดนี้เราเจอะตัวท่านแล้วละ
ท่านหมดโอกาสที่จะมาสร้างปราสาทคืออัตภาพร่างกายเราต่อไปได้อีกแล้ว
กระดูกซี่โครงท่าน กล่าวคือกิเลส เราหักเสียกรอบหมดแล้ว มิหนำซ้ำยอด
ปราสาทกล่าวคือวิชชา เราเก็บรักษาหมดสิ้นแล้ว จิตของเราปราศจาก
เครื่องปวงแต่งแล้ว เราถึงซึ่งความสิ้นไปแห่งตัณหาแล้ว”

พระอุทานนั้นมีข้อความเป็นบุคคลาธิษฐานสั้น ๆ แต่มีอรรถรสลึกซึ้ง
น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ที่แปล **เคหกฎogr** ว่ายอดปราสาท ก็เพื่อความหมายสม
ที่พระองค์เป็นกษัตริย์พระบ้านเรือนของพระมหากษัตริย์เรียกกันว่า ปราสาท-
ราชฐาน พระอุทานนั้น มีข้อความชัดเจนแล้ว มิจำต้องอธิบาย

บทขยายความ

ที่พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านกล่าวว่า มิจำต้องอธิบายเพราะชัดเจนอยู่ในตัวแล้ว ก็ เพราะว่าท่านผู้ฟังในคราวนั้น ที่พระเดชพระคุณหลวงปู่เทศน์ท่านเหล่านั้นเข้าวัดปฏิบัติธรรมมานานแล้วก็คุ้นกับพระไตรปิฎก บทอุทา痞ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าครั้งเมื่อทรงตรัสรู้ใหม่ ๆ นี้เป็นที่ท่องได้คล่องปาก จำได้ขึ้นใจของประชาชนคนไทยในสมัยพระเดช-พระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำ แต่พอมากถึงสมัยของเรา พากเราก็ไม่คุ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำว่า กิเลส คำว่า ตัณหา คำว่า อวิชชา

อวิชชาเป็นรากเหง้าของกิเลส เรียกว่า “สมุทัย” เป็นต้นตระกูลของเชื้อโรคใจหังหาย แล้วก็แทกลูกแทกลาน แทกออกไปเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ พอกเกิดขึ้นแล้วทำให้หน้าหล่อเลี้ยงใจแดง ทำให้เกิดลักษณะชอบกอบโภยเข้ามาหาตัว กลุ่มนี้คือ โลภะ เมื่อแทรกกิ่งแทกก้านออกไปแล้วก็ทำให้หน้าหล่อเลี้ยงใจดามีอาการชอบทำลายทุกอย่างที่วางหน้า กลุ่มนี้คือ โถสะ ส่วนกลุ่มที่ 3 โมหะ เข้าไปทำร้ายใจ ทำให้มีสีเหมือนนำล้างเนื้อ ทำให้โ่ ๆ เชือ ๆ

โลภะ โถสะ โมหะ เมื่อแทรกกิ่งแทกก้านออกไปมากเข้า ๆ ป่อนทำลายใจไปมากเข้า ๆ ทำให้เกิดความอยากอย่างที่สุดเลย เป็นความอยากที่เรียกว่า ตัณหา เมื่อนเขื้อโรคมาเลเรียป่อนทำลาย แล้วทำให้เป็นไข้จับสัน

โลภะ โถสะ โมหะ ป่อนทำลายแล้ว ทำให้เกิดความอยาก ความอยากรนิด ภารตัณหา คือ อยากรจะได้รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสที่ถูกใจ ความอยากรนิด ภารตัณหา ทำให้เกิดอยากรในรูปภาพ และ วิภาวนัณหา ความอยากรในรูปภาพ ก็ด้วยอำนาจของ โลก โกรธ หลง นี่แหละ

พระฉะนั้น การที่จะกำจัดทุกข์ได้จะต้องปฏิบัติมรรค มีองค์ 8 จักระทั้งเข้าถึงพระธรรมกายเข้าถึงพระธรรมกายได้ถึงจะไปเห็นอวิชชา เมื่อเห็นอวิชชา ก็จะกำจัดได้ทั้งเจ้ากิเลส ทั้งเจ้าตัณหา เรียบหมด

โดยสรุป พระคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประการที่ 2 สัมมาสัมพุทธโร คือ พระองค์ทรงทั้งรู้ทั้งเห็น แห่งตลอดในเหตุและผลของสรรพสิ่งทั้งหลายตรงตามความเป็นจริง ด้วยพระธรรมกายของพระองค์เอง โดยมิได้มีผู้หนึ่งผู้ใดสั่งสอนเลย

พระพระองค์ทรงถึงพร้อมด้วยพระคุณทั้ง 2 ประการแรกนี้ คือ อรหัง และ สัมมา-สัมพุทธ จึงทรงได้เนมิตกนามว่า พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังนี้

2.1.3 วิชาจารณสัมปันโน

พระธรรมเทศนา

คำว่า “วิชาจารณสัมปันโน” แปลว่า พระองค์ถึงพร้อมด้วยวิชาและ
จรณะ

คุณวิเศษของพระองค์ ในที่นี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) วิชา
- 2) จรณะ

อะไรเรียกว่า วิชา ?

วิชาในที่นี้หมายความว่าที่กำจัดมีเดสียได้
มีด คืออะไร ?

ในที่นี้หมายเอา ขันธ์ 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ
ตรงกันข้ามกับ อวิชาที่แปลว่า ไม่รู้ คือ ไม่รู้ถูกหรือผิด เพราะว่าเข้าไปยึดมั่น
ในขันธ์ 5 ว่าเป็นตัวเป็นตน จึงมีเดส ไม่รู้ไม่เห็นของจริงคือนิพพาน

ข้อสำคัญอยู่ที่อุปทาน ซึ่งแปลว่ามีเดส มั่น คือ ยึดมั่นในขันธ์ 5

บทขยายความ

พระพุทธคุณประการที่ 3 ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ วิชาจารณสัมปันโน

พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำได้แบ่งอธิบายออกเป็น 2 อย่าง คือ วิชา อย่างหนึ่ง
และ จรณะ อีกอย่างหนึ่ง

ในเบื้องต้นที่ท่านขยายความคำว่า “วิชา” มีคำศัพท์ที่เราควรจะทำความเข้าใจก่อน
2 คำ คือคำว่า ขันธ์ 5 และ อุปทาน

ขันธ์ 5 คืออะไร

ขันธ์ แปลว่า กอง หรือหมวดหมู่

ขันธ์ 5 คือองค์ประกอบ 5 ส่วน หรือ 5 กองของสิ่งมีชีวิตทุก ๆ ชีวิต ไม่ว่าจะเป็นคน
หรือสัตว์

ในเบื้องต้นพระพุทธองค์ทรงชี้ชัดเลยว่า สิ่งมีชีวิตนั้นประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญคือ **กาย** และ **ใจ** ซึ่งพระองค์ใช้คำว่า **รูป กับ นาม**

และกายกับใจนี้ทรงแบ่งออกเป็น 5 กอง รวมเรียกว่า ขันธ์ 5 คือ

1. **รูป**

2. **เวทนา**

3. **สัญญา**

4. **ลั拯ชา**

5. **วิญญาณ**

ส่วนที่เป็น “กาย” ทรงใช้คำว่า “รูป”

รูป คืออะไร คือส่วนที่เป็นร่างกายของเรา ประกอบด้วยธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ซึ่งมาประชุมกันอย่างได้สัดส่วน พระองค์ตรัสไว้วัดเจนที่เดียว ที่เรียกว่า “รูป” เพราะว่ามันแตกสลายได้ เพราะว่ามันกระทบกระทั้งกับวัตถุภายนอกอยู่ตลอดเวลา กระทบกับความหนาวบ้าง ความร้อนบ้าง ความหิวบ้าง ความกระหายบ้าง ทั้งเหลือบ ยุ่ง ริบ ไม่ได้ตอมร่างกายของเรา มันก็แตกได้ทำลายได้พอตากแಡดตากฟันเข้าหน่อย มันก็เจ็บไข้ได้ป่วยกันไป แล้วพอกีบวันหนึ่งก็ยอมแตกสลายไปเป็นธรรมชาติ ที่เราเรียกว่า “ตาย” สลายกลับเป็นธาตุดิน ธาตุน้ำ

ส่วน “ใจ” ก็มีองค์ประกอบ 4 ส่วนคือ เวทนา สัญญา ลั拯ชา วิญญาณ

ก่อนที่จะไปทำความเข้าใจถึงองค์ประกอบของใจทั้ง 4 ส่วนกันต่อไปนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องเข้าใจโครงสร้างและกลไกการทำงานของใจเลียก่อน เพราะเป็นพื้นฐานเบื้องต้น ที่จะช่วยให้เข้าใจองค์ประกอบของใจทั้งหมดในแต่ละส่วนได้อย่างง่าย ๆ และชัดเจนยิ่งขึ้น

แล้วว่าโดยปกติทั่วไป ใจของคนเรานั้นไม่ชอบอยู่นิ่ง ๆ คือ ชอบชัดล่ายไปตามอารมณ์ ต่าง ๆ ที่น่าพอกพอยใจ ตามแต่อำนาจของกิเลสจะพาไป แต่ถึงกระนั้นใจก็ยังมีที่อยู่ของมันเองอย่างถาวร ซึ่งพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำ ท่านได้ค้นพบว่า แท้ที่จริงแล้วใจนี้มีลักษณะ

รูปร่างเป็นดวงกลม ใส สะอาด บริสุทธิ์ ตั้งอยู่ที่กลางกล้าย เหนือสะตอขึ้นมา 2 นิ้วมือ หรือที่เรียกกันว่า ศูนย์กลางกายฐานที่ 7

โครงสร้างของใจคนเราข้อนกันเป็นชั้นๆ มีอยู่ 4 ชั้น คล้ายๆ กับผลของมะพร้าวที่แบ่งเป็นชั้น ๆ เข้าไปตั้งแต่เปลือกแข็ง เปลือกอ่อน กะลา และเนื้อมะพร้าว ส่วนขนาดแต่ละชั้นของใจก็มีขนาดไม่เท่ากัน แม้ยังมีหน้าที่เฉพาะแตกต่างกันอีกด้วย

ขนาดของใจหรือเนื้อใจชั้นนอกของแต่ละคนก็ไม่เล็กไม่ใหญ่ โตเท่ากับ “เบ้าตา” ของตัวเอง ทำหน้าที่ “รับ” เปรียบได้กับชั้นเปลือกแข็งของมะพร้าว

เนื้อใจชั้นที่ 2 โตเท่ากับลูกนัยน์ตาของเรานำหน้าที่ “จำ” เปรียบได้กับชั้นเปลือกอ่อน

เนื้อใจชั้นที่ 3 โตเท่ากับลูกนัยน์ตาดำของเรานำหน้าที่ “คิด” เปรียบได้กับชั้นกะลา

เนื้อใจชั้นที่ 4 โตเท่ากับเวลาดำของเรานำหน้าที่ “รู้” เปรียบได้กับชั้นเนื้อมะพร้าว

ส่วนกลไกการทำงานของใจ ทั้ง 4 ชั้นตอน รับ จำ คิด รู้ จะเริ่มจากประสาทสัมผัส ต่าง ๆ ของกายก่อน คือ

เมื่อมีรูปมากระทบตา ประสาทตา ก็ส่งต่อไปให้ใจ ใจรับเอาไว้ เรียกว่า “เห็น”

เมื่อมีเสียงมากระทบหู ประสาทหู ก็ส่งต่อไปให้ใจ ใจรับเอาไว้ เรียกว่า “ได้ยิน”

เมื่อมีกลิ่นมากระทบจมูก ประสาทจมูก ก็ส่งต่อไปให้ใจ ใจรับเอาไว้เรียกว่า “ได้กลิ่น”

เมื่อมีรสมากระทบลิ้น ประสาทลิ้น ก็ส่งต่อไปให้ใจ ใจรับเอาไว้ เรียกว่า “ลิ้มรส”

เมื่อมีสิ่งใดที่มากระทบกาย ประสาทกาย ก็ส่งต่อไปให้ใจ ใจรับเอาไว้ เรียกว่า “โภภูตพะ หรือสัมผัสทางกาย”

นี้เป็นกลไกการทำงานชั้นตอนที่ 1 คือ “รับ” ซึ่งเกิดขึ้นที่เนื้อใจชั้นนอกสุด แต่แลกอยู่ตรงที่ว่า ไม่ว่าอะไรก็ตามที่มาสัมผัสประสาทในตัวแล้ว เมื่อถูกส่งต่อไปที่ใจ ก็จะถูกเปลี่ยนไปเป็นภาพให้ใจรับไว้ทั้งหมด เสียงก็ถูกเปลี่ยนให้เป็นภาพได้ กลิ่นก็ถูกเปลี่ยนให้เป็นภาพได้ รสก็ถูกเปลี่ยนให้เป็นภาพได้ สัมผัสทางกายก็ถูกเปลี่ยนให้เป็นภาพได้ อุปมาเหมือนกับคลื่นไฟฟ้า ภาพที่เปลี่ยนเป็นคลื่นไฟฟ้า เมื่อเข้าไปในจอทีวี マンก์เปลี่ยนไปเป็นรูป เสียงที่

เปลี่ยนเป็นคลื่น เมื่อเข้าไปในเครื่องทีวี เข้าไปในวิทยุก็กลับมาเป็นเสียงได้อีก คือสามารถจะเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาได้ เพราะฉะนั้นรูป รถ กลิ่น เสียง สัมผัส และวรรณกรรมทั้งหลายจึงเปลี่ยนไปเป็นภาพได้ทั้งหมด ดังนั้นพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำ ท่านจึงใช้คำว่า “เห็น” (ภาพ) แทนคำว่า “รับ”

เนื่อใจชั้นที่ 1 เมื่อรับแล้ว ก็ส่งต่อไปยังเนื้อใจชั้นที่ 2 ซึ่งอยู่ลึกกว่า เบา โปร่ง โล่ง และประณีตมากกว่า ทำหน้าที่บันทึกไว้เป็นภาพทั้งหมด เมื่อมองกับวิดีโอที่สามารถบันทึกภาพไว้ได้ การบันทึกนี้ก็คือ “จำ” ทำให้มนุษย์สามารถจำสิ่งต่าง ๆ ได้

เมื่อเนื้อใจชั้นที่ 2 จำไว้ได้แล้ว ก็ส่งต่อไปยังเนื้อใจชั้นที่ 3 ซึ่งทำหน้าที่ “คิด” แยกแยะ หาเหตุ หาผลตามแต่ข้อมูลที่ได้รับเข้ามา

เมื่อคิดแยกแยะหาเหตุผลแล้ว ก็ส่งต่อไปยังเนื้อใจชั้นที่ 4 ที่อยู่ลึกกว่า เบา โปร่ง โล่ง และประณีตมากยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก ทำหน้าที่ตัดสินใจ สรุปข้อมูลที่ได้รับมาทั้งหมด เป็น “รู้” ซึ่งความรู้นี้ จะถูกนำไปใช้เป็นความเชื่อ หรือเป็นทิภูมิต่อไปข้างหน้า

แต่การที่จะรับ จำ คิด รู้ ได้ถูกต้องหรือไม่นั้น ก็ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้รับมา ถ้ารับมาถูก ก็จะจำถูก คิดถูก และรู้ถูกตรงตามความเป็นจริง แต่ถ้ารับมาผิด ก็จะจำผิด คิดผิด และรู้ผิดไปจากความเป็นจริงด้วยเช่นกัน

ทำหนองเดียวกับเวลาที่เราไม่สบาย จะมีอาการปวดหัว ตัวร้อน และรู้สึกไม่ค่อยอยากรับประทานอาหาร แม้ว่าอาหารจะอร่อยลักษณะใด แต่เมื่อเข้าปากแล้ว เพราะความที่เป็นไข้ อาหารที่ว่าอร่อยก็เลยพาลไม่มีรสชาติไปได้เหมือนกัน

หรือในขณะที่อารมณ์ไม่ดี หรือกำลังโกรธโกราย แม็พูดดี ๆ ด้วย ก็ฟังไม่ค่อยจะเข้าหู หัวใจพูดจาเยาเยี้ยดากรถางบ้าง เห็นบ่นแหมบ้าง ก็คิดไปต่าง ๆ นานา

หรือเมื่ออุญี่นิที่มีดี ๆ เห็นเชือกวางอยู่บนพื้น ก็อาจเข้าใจว่า เป็นนู ครั้นแสงสว่างจ้าไป ตาก็พร่าแสงตา มองไม่ถนัดเลียอีก หรืออุญี่กลเกินไป ก็จะเบลอ ๆ มองไม่เห็น เมื่อมองเข้าตา ครั้นอุญี่กลเกินไป ต้องเพ่งต้องจ้อง การเห็นก็ผิดพลาดไปได้ง่าย หรือแม้แต่ขณะขับรถ ผ่านไปเร็ว ๆ เห็นหมูข้างทางก็อาจมองเห็นเป็นสุนัขไปได้อีกเหมือนกัน

ดังนั้น ถ้าขั้นตอนการรับของใจถูกต้องแล้ว ขั้นตอนอื่น ๆ ทั้งจำ คิด รู้ ก็จะพoley ถูกต้องตามความเป็นจริงไปด้วย แต่หากว่ารับมาผิด ๆ และ ขั้นตอนอื่น ๆ ทั้งจำ คิด รู้ ก็จะพoleyผิดทั้งหมด

จากความรู้เรื่องโครงสร้างและกลไกการทำงานของใจทั้ง 4 ขั้นตอนดังกล่าว จะทำให้เราสามารถทำความเข้าใจเรื่องขั้นร์ ที่เป็นองค์ประกอบของใจ คือ เวทนา สัญญา สัมชาร และ วิญญาณ

เวทนา แปลว่า ความรู้สึก

รู้สึกว่าอย่างไร รู้สึกว่าเป็นสุข ก็คือสบายนายสบายนใจ หรือรู้สึกว่าเป็นทุกข์ก็คือไม่สบายนายไม่สบายนใจ หรือว่าเฉย ๆ คือทั้งไม่สุข ไม่ทุกข์

เวทนาเกิดจากอะไร เกิดจากการที่มีวัตถุภายนอกมากระแทบประสาทสัมผัสทั้ง 5 แล้ว ก็ส่งไปให้ใจ เมื่อใจรับเอาไว้ แล้วก็เลยเกิดความรู้สึกขึ้นมา

เช่น มีรูปมากระแทตา ประสาทตาส่งไปให้ใจ ใจรับเอาไว้ คือ เห็น พอดีนแล้วก็เลยเกิดความรู้สึกว่า แหม! เห็นรูปนี้สวยจัง เลยสบายนใจ หรือไปเห็นสุนัขเน่าทั้งตัว จึงไม่สบายนใจ นึกเป็นทุกข์ หรือเห็นคนที่มีหน้าตาอธรรมด่า เห็นแล้วก็เฉยๆ เป็นต้น

ความรู้สึกที่เกิดขึ้น เพราะมีวัตถุภายนอกมากระแทบนี้ เรียกว่า “เวทนาขั้นร์”

เมื่อมีเสียงมากระแทบทุก ประสาททุส่งไปให้ใจ ใจรับเอาไว้ เรียกว่า “ได้ยิน” พอดียินแล้วก็อาจจะสุข เพราะว่าเสียงนั้นเป็นเสียงชม อาจจะทุกข์ เพราะว่าเขานินทา อาจจะเฉย ๆ เพราะว่าเข้าพูดเรื่องอะไรก็ไม่รู้

เมื่อมีกลิ่นมากระแทบจมูก ประสาทจมูกส่งไปให้ใจ ใจรับเอาไว้ เรียกว่า “ได้กลิ่น” พอดีกลิ่นแล้วก็เกิดเวทนา เช่น ถ้าหอมดีจังเลย ก็สบายนใจ ถ้าเหม็นจังเลย ก็เป็นทุกข์ หรือมันมีกลิ่นนิด ๆ หน่อย ๆ จึงไม่ได้รู้สึกอะไร เฉย ๆ

เมื่อรスマกระแทบลิ้น ประสาทลิ้นก็ส่งไปให้ใจ ใจรับเอาไว้ เรียกว่า “ลิ้มรส” พอลิ้มรสปุ๊บ ก็เกิดเวทนาขึ้นมาทันที เช่น ถ้ามันอร่อย สุขเวทนา ก็เกิด ถ้ามันเผ็ดจนหูบปากไม่ลง หรือขมปี๊ทุกข์เวทนา ก็เกิด หรือไม่อร่อยนั้น มันเฉย ๆ ภาษาพระก็ใช้คำว่า อทุกขมสุขเวทนา คือรู้สึกไม่สุขไม่ทุกข์อะไร เฉย ๆ นึกอีกอย่างหนึ่ง

เมื่อมีวัตถุมากระทบกาย ประสาทกายส่งให้ใจ ใจรับเอาไว้ พอรับเอาไว้เกิดเวลา
ขึ้นมาว่า มันยืน มันร้อน มันอ่อน มันแข็ง มันนิ่ง มันกระด้าง ทั้งหมดนี้คือเวลา

เพราะฉะนั้น “รับ” กับ “เวลา” มิใช้อันเดียวกัน เพราะ “รับ” แล้วจึงเกิด “เวลา”
เวลาเป็นปฏิกริยาต่อจากการ “รับ” ของใจ เมื่อนدونต่ออยแล้วทำให้เจ็บ การدونต่ออย
กับรู้สึกเจ็บเป็นคนละอย่างกัน

สัญญา เป็นองค์ประกอบของใจประการที่ 2 แปลว่า ความจำได้หมายถือ หรือระลึกถึง

จำอะไรบ้าง ? จำรูป จำเสียง จำกลิ่น จำสัมผัสทางกาย แล้วก็จำอารมณ์ที่เกิดกับใจได้
 เช่น ฉันจำได้ว่าเคยกรอกับอีตาคนนี้ ฉันเคยชอบตาคนนั้น มันก็เป็นอารมณ์ที่เกิดกับใจ
 ของเรา ความจำอารมณ์ที่เกิดกับใจเช่นนี้ก็เรียกว่า “สัญญาขั้นร์”

สัญญาขั้นร์ เกิดขึ้นเพราะกลไกการทำงานของใจที่สามารถ “จำ” หรือบันทึกข้อมูล
 ไว้ได้ ทั้งภาพ ทั้งเสียง ทั้งกลิ่น ทั้งรส ทั้งสัมผัสทางกาย และบันทึกได้มักระทั้งอารมณ์ที่เกิด
 กับใจ

พุดง่ายๆ ก็คือ เพราะใจมีกลไกในการ “จำ” หรือบันทึกข้อมูลได้ จึงเกิดสัญญา
 ความจำได้ หรือระลึกถึง รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส และอารมณ์ที่เคยประสบมาได้

เพราะฉะนั้น “สัญญา” กับ “จำ” ที่เป็นขั้นตอนการทำงานของเนื้อใจชั้นที่ 2
 เป็นคนละอย่างกัน มิใช้อันเดียวกัน อย่าได้เข้าใจสับสน อุปมาเหมือนกับมวนวิดีโอทัศน์
 ที่สามารถบันทึกทั้งภาพและเสียงไว้ในแบบแม่เหล็กภาพและเสียงกับสัญญาณแม่เหล็กในเนื้อเทป
 มิใช่สิ่งเดียวกันฉันใด สัญญาที่เป็นข้อมูลกับความสามารถในการบันทึกข้อมูล ที่เรียกว่า “จำ”
 ที่ผ่องอยู่ในเนื้อใจชั้นที่ 2 ก็เป็นคนละอย่างกันฉันนั้น

สังขาร เป็นองค์ประกอบของใจ ประการที่ 3 แปลว่า ความคิดปุรุ่งแต่ง

เมื่อมีรูปมากระทบตา ประสาทตาใจรับเอาไว้ ก็ก่อให้เกิดเวลา แล้วก็ส่งไปให้เนื้อใจ
 ชั้นที่ 2 ซึ่งทำหน้าที่จำอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับใจ แล้วจากนั้นก็ส่งไปให้เนื้อใจชั้นที่ 3 ซึ่งมีความใส^๔
 ความโปร่ง ความเบามากขึ้นไปอีก ทำหน้าที่คิด จึงเกิด “ความคิด” ขึ้นมา เช่น คิดจะยืน^๕
 คิดจะเดิน คิดจะนั่ง คิดจะพูด คิดจะฟัง บางคนก็คิดสั้น คิดยาว คิดลึก คิดชัด ซึ่งแบ่งประเภทได้
 3 ประเภท คือ

1. คิดดี เรียกว่า “**กุศล**”

2. คิดช้า เรียกว่า “**อกุศล**” และ

3. คิดไม่ดีไม่ช้า เป็นกลาง ๆ ก็เรียกว่า “**อัพยาகණດ**”

เช่น คิดอยาบ้าป คิดกลัวบ้าป ก็เป็นหิริโตตปปะ คิดที่จะพยายามแก้ไขตนเอง ก็เป็น วิริยะ คิดที่จะเลี่ยสละ ก็เป็นจากะ เหล่านี้เป็นความคิดที่ดี

ส่วนความคิดช้า เช่น คิดจะโงง คิดจะลักษณะอย คิดจะฟ่า คิดจะพยาบาท

หรือคิดชนิดที่ไม่ดีไม่ช้า กลาง ๆ เช่น คิดว่า เดียวกินแล้วจะไปนอน เดียวจะเรื่อย ๆ เนื่อย ๆ หิว กิน อิม ก่อน ร้อน ก็อาบน้ำ คือ คิดเหมือนเด็ก

ความคิดทั้งหมดนี้เรียกว่า “**สังขารขันธ์**”

ถ้าพูดง่าย ๆ **สังขาร** คือ **ความคิด** ได้แก่ คิดดี คิดช้า คิดไม่ดีไม่ช้า มีอยู่ 3 อย่างแค่นี้

เพราะฉะนั้น “**คิด**” กับ “**สังขาร**” ไม่เหมือนกัน เนื้อใจซึ้งที่ 3 ทำหน้าที่คิด พอก็คิดปรุงแต่งให้เกิดได้ทั้งที่ดี ทั้งชั่ว ทั้งเฉย ๆ

ความคิดดี ความคิดช้า ความคิดเฉย ๆ นั้น ท่านเรียกว่า “**สังขาร**” หรือ ความคิด ที่เกิดจากการปรุงแต่ง

ดังนั้น “**คิด**” ที่หมายถึง ความสามารถในการคิดของใจ กับ “**สังขาร**” ที่หมายถึง การปรุงแต่งความคิดไปในอารมณ์ต่าง ๆ ทั้งที่ดี ที่ชั่ว ที่กลาง ๆ จึงเป็นคนละเรื่องกัน

วิญญาณ เป็นองค์ประกอบของใจ ประการที่ 4 แปลว่า **ความรู้แจ้งอารมณ์** เมื่อ คิดแล้วก็เกิดความรู้ขึ้นมาด้วยในตัวของมันเอง คือ รูรูปที่เห็นทางตา รู้เสียงที่ได้ยินทางหู รู้กลิ่นที่ได้สูดทางจมูก รู้รสที่ได้ลิ้มทางลิ้น รู้สัมผัสที่ได้แตะต้องทางกาย และรู้อารมณ์ที่นึก ที่คิดขึ้นมาจากการ ความรู้นี้เรียกว่า “**วิญญาณขันธ์**”

แต่มีศัพท์อีกคำหนึ่งที่มักเข้าใจสับสนกันคือ “**วิญญาณธาตุ**”

วิญญาณธาตุ คือ **ธาตุรู้** เป็นผู้รู้หรือตัวรู้ ส่วน **วิญญาณขันธ์** คือ **ความรู้**

ตกลงจึงมี 2 อย่าง คือ **ผู้รู้** (**วิญญาณธาตุ**) กับ **ความรู้** (**วิญญาณขันธ์**)

ถ้าจะอุปมาให้ชัดเจน วิญญาณธาตุหรือจิตนั้น เหมือนดวงไฟ ส่วนวิญญาณขันธ์ เปรียบเหมือนแสงไฟที่ส่องออกมายากดวงไฟ ดวงไฟมันอยู่เฉย ๆ เมื่อมีไฟฟ้าเข้ามา ก็เลยเปล่งแสงออกมากได้ เช่นเดียวกัน ใจหรือวิญญาณธาตุนั่น อยู่เฉย ๆ แต่ว่าเมื่อมีเสียงมากระทบ มีกลิ่นมากระทบ มีรูปมากระทบ จึงเกิดความรู้อุปมาได้

โดยสรุปคือ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นั้นเป็นงานของใจ ส่วนใจ เป็นธรรมชาติ อีกอย่างหนึ่ง ท่านอุปมาให้ฟังเอาไว้ว่า จิตของเราก็เหมือนระบบอกไฟฉาย ส่วนเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เปรียบเหมือนแสงที่พุ่งออกจากไฟฉาย

เพราะเนื้อใจชั้นที่ 1 ทำหน้าที่ “รับ” จึงเกิด “เวทนา” คือ ความรู้สึก

เพราะเนื้อใจชั้นที่ 2 ทำหน้าที่ “จำ” จึงเกิด “สัญญา” คือ ความจำได้หมายรู้

เพราะเนื้อใจชั้นที่ 3 ทำหน้าที่ “คิด” จึงเกิด “สังขาร” คือ ความคิดปruzongแต่ง

เพราะเนื้อใจชั้นที่ 4 ทำหน้าที่ “รู้” จึงเกิด “วิญญาณ” (ขันธ์) คือ ความรู้

คนนอนหลับ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ดับไป แต่ธรรมชาติที่เรียกว่า “จิต” ยังมีอยู่ จิตยังไม่ดับ เพียงแต่ยังไม่ออกฤทธิ์ ยังไม่ทำงานออกแบบ

เวลาคนตาย ขันธ์ทั้ง 4 นั้นดับไปหมด แต่จิตก็ยังอยู่ ถ้าจิตนั้นไม่สิ้นกิเลส จิตก็ออก จากร่างไปถือปฏิสนธิในภพต่อ ๆ ไป พร้อมด้วยบุญกรรมที่ทำไว้

จากเท่าที่เคยศึกษามาในประวัติศาสตร์โลก ผู้ที่สามารถจำแนกแยกแจงให้เห็น องค์ประกอบของชีวิต และอธิบายกลไกการทำงานของใจได้เป็นขั้นเป็นตอนชัดเจนอย่าง พระเดชพระคุณหลวงปู่นี้ ยังไม่มี

ทำไม ? เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นปฏิกริยาที่เกิดขึ้นในใจ ฉะนั้นใครที่จะเห็นปฏิกริยานี้ได้ จะต้องเห็นใจของมนุษย์ เห็นใจของสัตว์โลกก่อน จึงจะสามารถอธิบายได้ถูกต้อง และ อุปกรณ์สำคัญที่จะทำให้คนสามารถเห็น “ใจ” ได้นั้นคือ ธรรมกาย ซึ่งเป็นกายภายในที่มีอยู่ ในกายของมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่เกิดนั่นแหล่ะ

แต่มนุษย์และสัตว์โลกไม่เคยเห็นธรรมกายมาก่อน จนกระทั่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้แล้ว พระองค์ได้เข้าถึง “ธรรมกาย” และทรงอาศัยตาธรรมกาย ไปรู้เห็นกลไกการ ทำงานของใจ จึงได้ทรงนำมาซึ่งแสดงให้เราฟังได้อย่างชัดเจนเช่นนี้

นอกจากนี้พระองค์ยังทรงอ�述รรษากายไปเห็นอีกว่า ขันธ์ 5 นี้ มีการเกิด การดับ ออยู่ตลอดเวลา เป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ไม่ใช่ตัวตน เพราะถ้าร่างกายนี้เป็นของ ของเราริบ เราต้องควบคุมได้ว่า ไม่ให้แก่ ไม่ให้เจ็บ ไม่ให้ตาย แต่นี่ไม่ใช่ ซึ่งในเรื่องของร่างกาย วิทยาศาสตร์ทางการแพทย์ก็ได้เห็นแล้วว่า ร่างกายของคนเราประกอบด้วยเซลล์ (Cell) จำนวนมาก มหาศาล และเซลล์เล็ก ๆ เหล่านี้ก็รวมตัวกันเป็นเนื้อเยื่อ (Tissue) จากเนื้อเยื่อก็ประกอบกัน เป็นอวัยวะ (Organ) ต่าง ๆ ในร่างกาย และอวัยวะต่าง ๆ ก็รวมตัวกันเข้าเป็นคนหรือสัตว์ขึ้นมา และนักวิทยาศาสตร์ยังใช้กล้องจุลทรรศน์ส่องเห็นอีกด้วยว่า เซลล์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบ ของร่างกายมีการเกิดการตายอยู่ตลอด เช่น เซลล์เม็ดเลือดแดงของมนุษย์มีอายุเฉลี่ย ๑๒๐ วัน เป็นต้น

แต่สิ่งที่น่าอัศจรรย์ยิ่งกว่าคือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเห็นด้วยตาธรรมกายว่าแม้แต่ เวทนาคือความรู้สึก สัญญาคือความจำได้ สังขารคือความคิดปรงแต่ง และวิญญาณคือความรู้ ของใจ ก็มีการเกิดดับ ๆ อยู่ตลอดเวลาเช่นเดียวกับเซลล์ในร่างกายมนุษย์

จากการที่พระองค์ทรงเห็นการเกิดการดับอยู่ตลอดเวลาของขันธ์ 5 นี้ จึงทำให้ทรง เห็นชัดว่า ขันธ์ 5 เป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เป็นของควรละ ควรปล่อยวาง แต่สัตว์โลกกลับเกิดความกำหนดพอยาเสียอีกด้วย เพราะยังไม่บรรลุธรรมกาย ยังมองไม่เห็น ความจริง หลงยึดว่าขันธ์ 5 นั้นแหล่ะ เป็นตัวเป็นตนแท้จริงของเขาเอง

ความกำหนดพอยาในขันธ์ 5 เกิดขึ้นเพราะคนเรายังไม่เข้าถึงธรรมกาย จึงไม่เห็น กลไกของชีวิตทั้ง 5 ประการ และมองไม่เห็นการเกิดดับของขันธ์ 5 ดังกล่าว จึงทำให้หลงผิด ยึดมั่นว่าร่างกายและจิตใจนี้เป็นตัวตนของเรา ความยึดมั่นนี้ ท่านเรียกว่า “อุปahan”

พระธรรมเทศนา

ถ้ายังตัดอุปahan ไม่ได้ทราบได้ ก็คงมีดีตื้ออยู่อย่างนั้น ตัดอุปahan ได้ มินิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้าหรือพูดให้ฟังง่ายกว่านี้ก็ว่าເນື່ອຕັດອຸປາຫານເສີຍໄດ້ จะมองเห็นพระนิพพานอยู่ข้างหน้า

อวิชชาที่แปลว่า ไม่รู้ นั้น ได้แก่ ไม่รู้ดีต ปัจจุบัน อนาคตของสังขาร ไม่รู้ปฎิจสมุปบาทและอริยสัจ

บทขยายความ

ตรงนี้เท่ากับพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำท่านบอกว่า ที่อุปทานเกิดขึ้น โดยไปยึดมั่นถือมั่นเอาขันธ์ 5 ว่าเป็นตัวเป็นตนนั้น ก็ เพราะมีอวิชชาเป็นต้นเหตุ อย่างที่เคยพูดไว้แล้วว่า อวิชชานี้ เป็นรากเหง้า เป็นต้นตอของกิเลส ที่หยังรากลึกลงไปอยู่ในใจคน และเป็นความมีดีที่สามารถแผ่ออกไปหุ่ม ไปคลุมใจไว้ ทำให้มนุษย์ทั้งหลายมองเห็นขันธ์ 5 ได้ไม่ครบหมดทุกส่วน อย่างดีก็เห็นแต่เพียงส่วนที่เป็นกาย แต่มองไม่เห็นส่วนที่เป็น “ใจ”

เมื่อมองไม่เห็นใจ ก็เลยไม่เห็นกลไกการทำงานของใจทั้ง 4 ขั้นตอน คือ รับ จำ คิด รู้ ก็เลยยิ่งไม่รู้จักเวทนา คือความรู้สึก ไม่รู้จักสัญญา คือความจำได้หมายรู้ ไม่รู้จักสังขาร คือความคิดปุรุ่งแต่ง และไม่รู้จักวิญญาณ คือรับรู้

พระจะนั้น ทั้งมนุษย์ทั้งสัตว์โลกอื่น ๆ ไม่มีใครเห็นทั้ง “ใจ” และกลไกการทำงานของใจตนเอง เพราะไม่เห็น ก็เลยทำให้หลงเข้าใจผิด ไปยึดมั่นว่าขันธ์ 5 แต่ละอย่างเป็นตัวตน หลงเข้าใจว่า รูปเป็นตัวตน เข้าใจว่า เวทนาเป็นตัวตน เข้าใจว่า สัญญาเป็นตัวตน เข้าใจว่า สังขาร เป็นตัวตน เข้าใจว่า วิญญาณเป็นตัวตน

เมื่อไปยึดมั่นอย่างนี้ด้วยอำนาจของอวิชชาที่มาหุ่มใจ จึงทำให้มองไม่เห็นนิพพาน ทั้ง ๆ ที่นิพพานก็มีอยู่ในศูนย์กลางของธรรมกาย ที่มีอยู่แล้วภายในตัว ไม่เพียงแต่ไม่เห็นเท่านั้น ยังไม่รู้สึกเฉลี่ยวใจด้วยว่า นิพพานมีอยู่ข้างใน เป็นต้นแหล่งของความสว่าง ปัญญา และความสุขแท้จริง แม้กระทั้งมีครอบบอก ก็ยังไม่เชื่อ ดีไม่ได้กลับไปดูถูกผู้มาบอกด้วยความหลงผิดหรือกรอ หาว่าเขาหลอกหลวงอีก

เมื่ออวิชชาเข้ามาห่อหุ่มใจ เลยทำให้ไม่รู้ดีต ปัจจุบัน อนาคตของสังขาร ที่ว่าไม่รู้ดีต คือไม่รู้ว่า ร่างกายและจิตใจของเรามีความเป็นมาอย่างไร ไม่รู้ปัจจุบัน คือ ไม่รู้ว่าร่างกายและจิตใจที่กำลังดำเนินอยู่นี้มีความแตกตับอยู่อย่างไร ไม่รู้อนาคต คือ ไม่รู้ว่าร่างกายและจิตใจจะเป็นอย่างไรต่อไป ยิ่งไม่มีทางรู้ได้ เว้นเสียแต่จะมี วิชชา ซึ่งเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการเห็นด้วยตาธรรมกายเท่านั้น จึงจะสามารถขัดความมีดีที่ห่อหุ่มใจอันเกิดจากอวิชชา ซึ่งเป็นต้นตอของกิเลสได้เด็ดขาด

เมื่อไม่รู้ดีต ปัจจุบัน อนาคตของทั้งร่างกายและจิตใจ ก็เลยทำให้ยิ่งไม่รู้จักปฏิจจสมุปบาท วงจรอุฐ์ของเหตุปัจจัยให้เกิดทุกข์ ที่พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำ ได้บอกไว้ในตอน สัมมาสัมพุทธ์ ว่ามีอวิชชาเป็นสมุทัยหรือเหตุให้เกิดทุกข์นั้นเอง พูดง่าย ๆ

ก็คือ การที่ทุกข์นานาประการเกิดขึ้นมาได้นั้น ก็เพราะอาศัยปัจจัยที่สืบท่อเนื่องกันมา คือ

1. มี อวิชชา เป็นต้นเหตุของทุกข์
2. เพราะมีอวิชชาเป็นปัจจัย จึงมี สังขาร
3. เพราะมีสังขารเป็นปัจจัย จึงมี วิญญาณ
4. เพราะมีวิญญาณเป็นปัจจัย จึงมี นามรูป
5. เพราะมีนามรูปเป็นปัจจัย จึงมี อายตนะ 6
6. เพราะมีอายตนะ 6 เป็นปัจจัย จึงมี ผัสสะ
7. เพราะมีผัสสะเป็นปัจจัย จึงมี เวทนา
8. เพราะมีเวทนาเป็นปัจจัย จึงมี ตัณหา
9. เพราะมีตัณหาเป็นปัจจัย จึงมี อุปทาน
10. เพราะมีอุปทานเป็นปัจจัย จึงมี ภพ
11. เพราะมีภพเป็นปัจจัย จึงมี ชาติ
12. เพราะมีชาติเป็นปัจจัย จึงมี ชรา مرضะ และความทุกข์ทั้งปวง

ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่จะเอาแต่เพียงตรึกตรองด้วยความคิดนั้นยากที่จะเข้าใจ เพราะแม้แต่พระอานันท์ผู้เป็นพุทธอุปถัมภ์ก็ยังไม่อาจเข้าใจเรื่องปฏิจสมุปบาทนี้ได้อย่างทะลุปูร์ว เช่นในครั้งหนึ่ง พระอานันท์ท่านนั่งสมาธิเพื่อพิจารณาธรรมนี้อยู่ แล้วท่านก็รู้สึกว่า ปฏิจสมุปบาท ที่เขาว่ากันว่า ยกนักหนานั้น ทำไม่ถึงดูเหมือนง่ายสำหรับท่านเหลือเกิน คิดได้ดังนี้ ท่านก็เลยเข้าไปเฝ้ากราบทูลเล่าความคิดของท่านแก่พระลัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธองค์จึงตรัสตอบว่า

“ดูก่อนอานันท์ เดอย่างล่าวอย่างนี้ ดูก่อนอานันท์ เดอย่างล่าวอย่างนี้ ปฏิจสมุปบาทนี้ เป็นธรรมลึกซึ้ง ทั้งมีกระแสรความลึกซึ้ง เพราะไม่รู้ ไม่ตรัสรู้ ไม่แหงตลอดธรรมนี้ หมู่สัตว์นี้จึงเป็นเหมือนเส้นด้ายที่ยุ่ง เป็นเหมือนกลุ่มเส้นด้าย ที่เป็นปม เป็นเหมือนหญ้ามุงกระต่ายและหญ้าปล้อง ยอมไม่ผ่านพ้น อบาย ทุกติ วินิบาต

สารสาร

ดูก่อนอ่านที่ เมื่อกิจกรรมเป็นปัจจัย ๔ ในธรรมทั้งหลายอันเป็นปัจจัย แห่งอุปทานอยู่ ต้นหาย่อมเจริญ เพราะต้นหายาเป็นปัจจัย จึงมีอุปทาน เพราะอุปทาน เป็นปัจจัย จึงมีgap เพราะgapเป็นปัจจัย จึงมีชาติ เพราะชาติเป็นปัจจัย จึงมีชราและมรณะ โสก ปริเทว ทุกข โอมนัส และอุปายาส ความเกิดขึ้นแห่งกองทุกข์ทั้งมวลนี้ ย่อมมี ด้วยประการอย่างนี้”

นี่มันยกอย่างนี้และท้ายที่สุดก็เลยไม่รู้จักอริยสัจ ๔ หรือความจริงอันประเสริฐ ประจำโลก ๔ ประการ คือ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ หลักการดับทุกข์ และทางปฏิบัติเพื่อการ ดับทุกข์ที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสไว้

พระธรรมเทศนา

ขันธ์ ๕ เป็นชื่อของอุปทาน ถ้าปล่อยขันธ์ ๕ หรือวางแผนขันธ์ ๕ ไม่ได้ ก็พ้นจากgapไม่ได้ คงเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในกามgap รูปgap อรูปgapนี้เอง มีเดมน วนอยู่ในที่มีเดตคือโลกนี้เอง ในคำว่า “อนธภูโต อย์ โลโก” ซึ่งแปลว่า โลกนี้มีเด ผู้แสวงหาโมกธรรม ถ้ายังติดขันธ์ ๕ อยู่แล้ว ยังจะพบโมกธรรมไม่ได้ เป็นอันขาด กามมนุษย์ กายทิพย์ การูปพรหม การอรูปพรหม เหล่านี้อยู่ใน พากมีขันธ์ ๕ กล่าวคือ มนุษย์ เทวดา รูปพรหม อรูปพรหม เหล่านี้อยู่ใน พากมีขันธ์ ๕ สัตว์ติดฉลาน สัตว์นรก กพากมีขันธ์ ๕ พากมีเดทั้งนั้น ยิ่งใน โลกันตร์นรกเรียกว่า มีเดใหญ่ที่เดียว

บทขยายความ

แล้วพระเดเชพระคุณหลวงปู่ท่านก็อธิบายต่อไปว่า ถ้าตราบได้ที่ยังคงยึดมั่นในขันธ์ ๕ อยู่อย่างนี้ก็ยังจะต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในgapทั้ง ๓ คือ กามgap รูปgap อรูปgap อีกต่อไป

กามgap คือ กพของผู้ยังเสวยกามคุณ ได้แก่ โลกที่อยู่ของเทวดา โลกมนุษย์ที่เราอยู่ และอบายภูมิ

รูปgap คือ กพของผู้เข้าถึงรูป凡 หรือโลกที่เป็นที่อยู่ของรูปพรหม

อรูปภาพ คือ ภาพของผู้เข้าถึงอรูปแบบ หรือโลกที่เป็นที่อยู่ของอรูปพรหม

พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านอธิบายເອາໄວ້ອີກວ່າ “ไม่เฉพาะแต่มนุษย์เท่านั้นที่มีขันธ์ 5 แม้แต่พวกเทวดาที่มีกายทิพย์ ก็ยังประกอบด้วยขันธ์ 5 เช่นเดียวกัน เพียงแต่ว่าเป็นขันธ์ 5 ที่ละเอียดประณีตยิ่งขึ้น เพราะกายทิพย์ก็ประกอบด้วยธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ เช่นเดียวกับกายมนุษย์ แต่ว่าเป็นธาตุที่บริสุทธิ์มากกว่า ละเอียดประณีตกว่า จนเราจับต้องไม่ได้ ตาก็มองไม่เห็น แม้แต่ จะถ่ายด้วยเอกสารย์ก็ไม่ติด มีความใสเป็นแก้ว เป็นเพชร ส่วนกายอรูปพรหมก็ประกอบด้วย ธาตุ ดิน น้ำ ลม ไฟ เช่นกัน แต่ละเอียดประณีตบริสุทธิ์มากขึ้นไปกว่ากายของกายทิพย์อີກ และ กายอรูปพรหมก็ประกอบด้วยธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ ที่ยิ่งละเอียดประณีตบริสุทธิ์มาก ๆ ขึ้นไปอີກ ถ้าจะอุปมาเล็กว่า กายมนุษย์ก็เหมือนกับก้อนกรวด ก้อนทราย กายทิพย์ก็เหมือนกับก้อนเพชร ก้อนพลอย ซึ่งละเอียดประณีตกว่า ตามองทะลุผ่านได้ กายอรูปพรหมก็อุปมาเหมือนวัตถุ ที่ละเอียดประณีตกว่าเพชรพลอยอີກเป็นล้าน ๆ เท่า ส่วนกายอรูปพรหมก็ยิ่งละเอียดประณีต กว่ากายอรูปพรหม อີກเป็นล้าน ๆ ๆ เท่า

แต่ถึงจะมีความละเอียดประณีตอย่างไรก็ตาม กายเหล่านี้ก็ยังประกอบด้วยขันธ์ 5 มี รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ และมิกเลสที่ละเอียด ๆ ที่เกิดจากอำนาจของวิชาห่อหุ้มอยู่ แต่ว่าความมีดของวิชาที่ห่อหุ้มใจของกายทิพย์นั้นยังน้อยกว่าในกายมนุษย์ ความมีดในใจ ของกายอรูปพรหมก็น้อยกว่าในกายทิพย์ และความมีดในใจของกายอรูปพรหมก็น้อยกว่าใน กายอรูปพรหม ส่วนในพวกสัตว์นรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกที่อยู่ในโลกันตร์นรก มีวิชา ที่ห่อหุ้มอยู่มากที่สุด ทำให้ใจของสัตว์ในโลกันตร์นรกนั้นมีดจนไม่เหลือความสว่างอยู่ในใจเลย

การที่พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำก่อตัวมาทั้งหมดนี้ ก็เพื่อจะขยายความให้ พ眾เราเข้าใจคำว่า วิชา โดยอาศัยคำว่า “อวิชา” และคำว่า “ขันธ์ 5” มาอธิบาย ซึ่งเรา พ้อจะคิดตรงตามได้ เมื่อเข้าใจคำว่า อวิชา และคำว่า ขันธ์ 5 แล้ว ก็จะเข้าใจคำว่า “วิชา” ไปโดยปริยาย

โดยสรุป วิชา หมายถึง ความรู้เท่าทันในขันธ์ 5 ที่เกิดขึ้นจากการเห็นด้วยตา ธรรมกาย จึงทำให้สามารถกำจัดความมีดของวิชาที่ห่อหุ้มใจได้เด็ดขาด

แต่ที่ว่ามาทั้งหมดนี้ก็ยังเป็นเพียงเค้าให้เข้าใจได้บ้างเท่านั้น ถ้าจะให้เข้าใจจริง ๆ ก็มีเพียงวิธีเดียวคือ หุ่มเทพภูบติธรรมให้เข้าถึงธรรมกายให้ได้ แล้วไปดู ไปเห็น ไปรู้

ด้วยตนเอง

เราได้ทำความเข้าใจพระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำเรื่องพระพุทธคุณ ประการที่ 3 คือ วิชาจารณสัมปันโน กันมาพอสมควรแล้ว โดยเฉพาะประเด็นสำคัญคือความเข้าใจเรื่องของ ขันธ์ 5 และก่อนที่เราจะได้ศึกษาพระธรรมเทศนา กันต่อไป จะเป็นจะต้องย้อนสรุปประเด็นหลัก ๆ ของเนื้อหาทั้งหมดที่ได้อ่านกันมาเสียก่อน เริ่มตั้งแต่ พระพุทธคุณประการที่ 1 คือ อรหัง ประการที่ 2 สัมมาสัมพุทธโโร และประการที่ 3 วิชาจารณ-สัมปันโน เพื่อให้เห็นภาพรวมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันของพุทธคุณทั้ง 3 ประการ ข้างต้น ซึ่งจะเป็นหลักให้สามารถเข้าใจพระพุทธคุณประการอื่น ๆ ต่อไปได้โดยง่าย

อรหัง

พระพุทธคุณประการที่ 1 คือ อรหัง มีความหมายที่สำคัญอยู่ 2 ประการด้วยกัน คือ

ประการแรก อรหัง แปลว่า ไกลจากกิเลส หมายถึง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงปราบกิเลสในพระทัยของพระองค์เองได้หมดสิ้น ชนิดสิ้นเชือไม่เหลือเศษเลยที่เดียว ทำให้พระทัยของพระองค์กับกิเลสไกลกันจนกระทั้งกิเลสไม่สามารถกลับคืนมาสิ่งในพระทัยของพระองค์ท่านได้อีก

ประการที่ 2 อรหัง แปลว่า ควรแก่การเทิดทูนบูชา ซึ่งเป็นผลมาจากการความหมายประการแรก เพราะว่าพระพุทธองค์ทรงบริสุทธิ์หมดจดจากกิเลสอย่างชนิดที่ไม่มีใครในโลกจะมาเทียบได้ จึงทำให้พระองค์ทรงเป็นผู้ควรแก่การเคารพเทิดทูนบูชาของทั้งเหล่ามนุษย์และเทวดาทั้งหลาย

พระฉะนั้น ประเด็นสำคัญของคำว่า “อรหัง” จึงอยู่ที่ความหมายประการแรกคือ เป็นผู้ไกลจากกิเลส

หากจะถามว่า ทำไมพระองค์จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้ไกลจากกิเลส ก็ได้ความว่า เพราะพระองค์ทรงปราบกิเลสที่อยู่ในใจอย่างสิ้นเชือไม่เหลือเศษ จนกระทั้งกิเลสไม่สามารถกลับมากำเริบในพระทัยของพระองค์ได้อีกแล้ว และเมื่อถึงต่อไปว่า แล้วพระพุทธองค์ทรงอาศัยอะไรไปปราบกิเลส ก็จะได้คำตอบว่า พระองค์ทรงอาศัยธรรมกายภายในของพระองค์เอง ไปรู้ไปเห็นกิเลสที่มันทั้งหมัก ทั้งดอง ทั้งห่อหุ้มพระทัยของพระองค์เอาไว้ manner นับอสังไชยกพ

อสังไชยชาติไม่ถ้วน แล้วก็อาศัยวิชชา คือ ความรู้ที่เกิดจากการเข้าถึงธรรมกายไปทำลายกิเลส ให้มันหลุด slavery ออกไปจากพระทัยจนหมดสิ้นเหมือนดังอาทิตย์กำจัดความมีดจะนั่น จนกระทั่งพระทัยของพระองค์ใส่สะอาด บริสุทธิ์ กิเลสอะไร ก็ไม่สามารถมากล้ำกรายเข้าใกล้ มาบังคับพระองค์ได้อีกต่อไป

หากเราสาวเหตุต่อไปว่า พระองค์ทำอย่างไรจึงเข้าถึงธรรมกายได้ ก็ได้คำตอบว่า พระองค์ ทรงอาศัยการเจริญสมาธิภาวะนอย่างชนิดอาชีวิตเป็นเดิมพัน จนกระทั่งพระทัยของพระองค์ หยุดนิ่ง ถูกส่วน เข้าถึงภายในกายตามลำดับ ๆ ตั้งแต่กายมนุษย์ กายทิพย์ กายรูปพรหม ทั้งหลาย ทั้งละเอียด จนในที่สุดก็เข้าถึงธรรมกาย และธรรมกายในธรรมกายที่ละเอียดลึกซึ้ง เข้าไปตามลำดับ ๆ

เมื่อเราสาวเหตุสาวผลกันมาอย่างนี้ ก็จะได้คำตอบชัดเลยว่า ประdeen สำคัญของพระพุทธคุณประการแรก อยู่ตรงที่ว่า การที่พระจะหมดกิเลสเป็นพระอรหันต์ได้มีวิธีเดียว คือการทำสมาธิภาวะให้ใจหยุดในหยุดในหยุดไปตามลำดับ ให้เข้าถึงธรรมกายตลอดจนธรรมกายในธรรมกายให้ได้

วิธีอื่นนอกเหนือจากนี้ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาธรรมภาคปริยัติ หรือนำธรรมมาขับคิดพิจารณาและเอียงดลอสักเท่าไรก็ตามที่ ถ้าไม่ได้เจริญสมาธิอย่างจริงจังแล้วล่ะก็ เป็นไม่มีทางหมดกิเลสเป็นพระอรหันต์ได้เด็ดขาด

แต่พระองค์ทรงเจริญสมาธิภาวะจนเข้าถึงธรรมกายได้แล้ว จึงเป็นเหตุให้ทรงสามารถกำจัดกิเลสของพระองค์ได้หมดสิ้น จึงทรงได้เนมิตกนามว่า “อรหัง”

สัมมาสัมพุทธ

พระพุทธคุณประการที่ 2 สัมมาสัมพุทธ แปลว่า ตรัสรู้ชอบได้ด้วยพระองค์เอง

การที่จะทำความเข้าใจพุทธคุณประการนี้ ก็ต้องย้อนกล่าวถึงว่า พระองค์ตรัสรู้เป็นอรหังได้ โดยการเจริญสมาธิจนกระทั่งเข้าถึงธรรมกาย

ถ้าจะลืมสำรวจเรื่องกันเข้าไปอีกว่า พระองค์ทรงทราบวิธีการทำสมาธิที่ทำให้เข้าถึงธรรมกายได้อย่างไร ไปทรงเล่าเรียนมาจากใคร ? ที่ไหน ? ทรงนี้ตอบได้เลยว่า ไม่มีใครหรืออาจารย์ท่านใดสอนให้ทั้งนั้น แต่พระองค์ทรงค้นพบได้ด้วยตัวของพระองค์เอง

จริงอยู่ที่ครั้งหนึ่งพระองค์ทรงเคยไปเรียนการทำสมาริเบื้องต้นกับท่านอาพาธาบส จนกระหงได้อรูปแผนที่ 3 (อาทิกัญญาณยุตโนyan) และเรียนกับท่านอุทธาบส จนกระหงได้อรูปแผนที่ 4 (เนวสัญญาณสัญญาณยุตโนyan) แต่ถึงอย่างนั้น ก็ไม่ได้ช่วยให้พระองค์ ตรัสรู้ธรรมได้

นั่นแสดงว่า การทำสมาริแบบที่พระองค์ทรงคันพบนั้น แตกต่างออกไปจากการ ทำสมาริด้วยวิธีต่าง ๆ ของนักบวชนอกพระพุทธศาสนาบรรดาเมืองล้านนาทั้งหมด

ต่างกันตรงไหน ต่างกันตรงที่พระองค์ทรงคันพบ “ศูนย์กลางกาย ฐานที่ 7” ว่าเป็นที่เดียวที่สามารถทำให้เข้าถึงธรรมกายได้ และเป็นที่เดียวที่จะปราบกิเลสให้หมด ไปได้

หรือจะพูดให่ง่ายไปกว่านี้ก็ต้องบอกว่า สมาริในพระพุทธศาสนา เป็นสมาริประเภทเดียว ที่ทำให้เข้าถึงธรรมกายได้ เราเรียกว่าเป็น “สัมมาสมาริ” ส่วนสมาริประเภทอื่น ๆ นอก พระพุทธศาสนา แม้ว่าจะช่วยให้ผู้ฝึกสามารถทำใจให้หยุดนิ่งได้ขนาดไหนก็ตามที่勃勃 แต่ถ้า ไม่ได้กำหนดใจไว้ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ 7 แล้วล่ะก็ เป็นไม่มีทางพบทึนธรรมกายในตนเอง โดยเด็ดขาด

พระฉะนั้น ประเต็นสำคัญของพุทธคุณประการนี้ คือ ทรงคันพบวิธีเข้าถึง ธรรมกายได้ด้วยพระองค์เอง ว่าต้องเอาพระทัยไปหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายเท่านั้นจึงจะถึง ธรรมกาย ถ้าไปจราจรหยุดนิ่งตรงที่อื่นนอกเหนือจากนี้จะไม่มีทางเข้าถึงธรรมกายเด็ดขาด เพราะทรงคันพบอย่างนี้ จึงทำให้พระองค์ตรัสรู้เป็นพระอรหันต์ล้มมาสัมพุทธเจ้าได้ในที่สุด จึงทรงได้พระคุณนามประการที่ 2 ว่า “สัมมาสัมพุทธो”

วิชาจรณสัมปันโน

พระพุทธคุณประการที่ 3 วิชาจรณสัมปันโน แปลว่า พระองค์ถึงพร้อมด้วยวิชาและ จรณ ซึ่งพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำอิบ้ายไว้ชัดเจนแล้ว จึงขอยกมาสรุปไว้อีกครั้งหนึ่ง

คำว่า “วิชาจรณสัมปันโน” แปลว่า พระองค์ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณ คุณวิเศษของพระองค์ ในที่นี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) วิชา

2) จ ran

อะไรเรียกว่า วิชา ?

วิชาในที่หมายเอกสารความรู้ที่จำจัดมีดเลี่ยได้

มีด คืออะไร ?

ในที่หมายเอา ขันธ์ 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ตรงกันข้ามกับ อวิชา ที่แปลว่า ไม่รู้ คือไม่รู้ถูกหรือผิด เพราะว่าเข้าไปยึดมั่นในขันธ์ 5 ว่าเป็นตัวเป็นตน จึงมีดมัน ไม่รู้ ไม่เห็นของจริงคือนิพพาน

ข้อสำคัญอุปทาน ซึ่งแปลว่า ยึดมั่น คือ ยึดมั่นในขันธ์ 5

ถ้ายังตัดอุปทานไม่ได้ตرابได ก็คงมีดตื้ออยู่อย่างนั้น ตัดอุปทานได้มีนิพพาน เป็นที่ไปในเบื้องหน้า หรือพูดให้ฟังง่ายกว่านี้ก็ว่า เมื่อตัดอุปทานเสียได้ จะมองเห็น พระนิพพานอยู่ข้างหน้า

อวิชาที่แปลว่า ไม่รู้ นั้น ได้แก่ ไม่รู้ตีต ปัจจุบัน อนาคตของสังขาร ไม่รู้ปฏิจสมุป- บทและอริยสัจ

ขันธ์ 5 เป็นชื่อของอุปทาน ถ้าปล่อยขันธ์ 5 หรือวางขันธ์ 5 ไม่ได้ ก็พ้นจากภัยไม่ได้ คงเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในการภพ รูปภพ อรูปภพ มีดมวนอยู่ในที่มีด คือ โลกนี้เอง

ในคำว่า “อนธภูโต อย์ โลโก” ซึ่งแปลว่า โลกนี้มีด ผู้แสวงหาโมกธรรม ถ้ายังติด ขันธ์ 5 อยู่แล้ว ยังจะพบโมกธรรมไม่ได้เป็นอันขาด

กายมนุษย์ กายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหม เหล่านี้อยู่ในพากมีขันธ์ 5

กล่าวคือมนุษย์ เทวดา รูปพรหม อรูปพรหม เหล่านี้อยู่ในพากมีขันธ์ 5

สัตว์ดิรัจนา สัตว์นรกพากมีขันธ์ 5 พากมีดทั้งนั้น ยิ่งในโลกันตร์นรกเรียกว่า มีด ใหญ่ที่เดียว

เมื่อเราสามารถทำความเข้าใจภาพรวมของพระพุทธคุณทั้งสองประการแรกคือ อรหัง

และสัมมาสัมพุทธोได้อวย่างนี้แล้ว ก็ไม่ยากที่จะทำความเข้าใจเรื่อง วิชาจารณสัมปันโน ในพระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำในตอนต่อไป

พระธรรมเทศนา

วิชาที่ว่านี้หมายເອາ ວິຊາ 3 ຄືອ

1. ວິປະສນວິຊາ

2. ມໂນມຍີທີວິຊາ

3. ອົກລິວິຊີວິຊາ

4. ທີພພຈັກຂໍວິຊາ

5. ທີພພໂສຕວິຊາ

6. ປະຈິບຕະວິຊາ

7. ປຸພເພນິວາສົວິຊາ

8. ອາສວັກຂໍວິຊາ

ส່ວນຈະຮະ ນັ້ນມີ 15 ຄືອ

1. ຕືລສັງວර

2. ອິນທຣີຍສັງວර

3. ໂກຊເນມຕັ້ງຄູ່ຄູ່

4. ຂາຄຣີຢານຸໂຍຄ

5. ສຽທຫາ

6. สติ

7. หิริ

8. โถตตปปะ

9. พาหุสจจะ

10. อุปกโม

11. ปัญญา

(12.-15.) รูปณาณ 4 จึงรวมเป็น 15

วิปัสสนา

ต่อไปนี้จัดแสดงถึงวิชชา และจะยกເเอกสารวิปัสสนาวิชชาขึ้นแสดงก่อน

“วิปัสสนา” คำนี้ แปลตามศัพท์ว่า เห็นแจ้ง เห็นวิเศษ หรือหมายหนึ่งว่า
เห็นต่าง ๆ เห็นอะไร ? เห็นนามรูป, แจ้งอย่างไร ? แจ้งโดยสามัญลักษณะว่า
เป็นของไม่เที่ยง เต็มไปด้วยทุกข์ และเป็นอนัตตา ไม่ใช่ตัวตน สัตว์ บุคคล
เรา เขายัง

มีข้อสำคัญที่ว่า เห็นอย่างไร ? เป็นเรื่องแสดงยากอยู่ เห็นด้วยตาเรา呢
หรือเห็นด้วยอะไร ?

ตามนุชย์ไม่เห็น ต้องหลับตาของมนุษย์เสีย ส่งใจไปจดจ่ออยู่ที่ศูนย์
ดวงปฐุมมรรค เห็น จำ คิด รู้ มืออยู่ในดวงปฐุมมรรคนั้น

ตากายทิพย์ รูปพรหม อรูปพรหมไม่เห็น ก็เพราะว่าพวกเหล่านี้
ยังไม่พันโลก เสมือนลูกไก่อยู่ในกระเบาะไข่ จะให้แลผลอดอกไปเห็นข้างนอก
ย่อมไม่ได้ เพราะอยู่ในกระเบาะของตัว เพราจะโลกมันบัง ด้วยเหตุว่าโลกมันมีด
ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น พวกเหล่านี้จึงไม่สามารถจะเห็น

กล่าวคือ พวกที่บำเพ็ญได้จนถึงขั้นรูปณาณและอรูปณาณ ก็ยังอยู่ใน
กระเบาะของตน ยังอยู่จำพวกโลก หรือที่เรียกว่า “ผานโลเกีย” ยังเรียกว่า
วิปัสสนาไม่ได้ เรียกสมณะได้ แต่อย่างไรก็ได้ วิปัสสนาก็ต้องอาศัยทางสมณะ
เป็นรากฐานก่อน จึงจะก้าวขึ้นสู่ขั้นวิปัสสนาได้

การบำเพ็ญสมณะนั้น ส่งจิตเพ่งดวงปัญมมรคตรงคุณย์ คือกิ่งกลางกาย
ภายใน ตรงกลางพอดี ไม่เหลือม ซ้าย ขวา หน้า หลัง และเลื่อนสูงขึ้น ๒ นิ้ว
เมื่อถูกส่วนก็จะเห็น กายมนุษย์ กายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหมเป็นชั้น ๆ
ซ้อนกันอยู่ภายในตามลำดับจากกายมนุษย์เข้าไป พิจารณาประกอบธาตุ
ธรรมถูกส่วน รูปจะกระเทาล่อนออกจากกัน เห็นตามลำดับเข้าไป
กายมนุษย์กระเทาออกเห็นกายทิพย์ กายทิพย์กระเทาออกเห็นกายรูปพรหม
กายรูปพรหมกระเทาออกเห็นกายอรูปพรหม ในเมื่อประกอบธาตุธรรมถูกส่วน
วอกแวกไม่เห็น นิ่งหยุดจึงเห็น หายابไม่เห็น ละเอียดจึงเห็น

“อาตาปี สัมปชาโน สติมา” ประกอบความเพียรมั่น รู้อยู่เสมอไม่เหลือ
เพียงแต่ชั้นกายทิพย์เท่านั้นก็ถอดส่งไปยังที่ต่าง ๆ ได้ ไปรู้ไปเห็นเหตุการณ์ได้
เหมือนตาเห็น คล้ายกับนอนหลับฝัน แต่ไม่ใช่หลับ เห็นทั้งตื่น ๆ

การนอน คนธรรมดางามัญจะหลับเมื่อไรไม่รู้ จะตื่นเมื่อไรก็ไม่รู้
แต่ถ้าถึงชั้นกายทิพย์แล้วจะต้องการให้หลับเมื่อไร จะให้ตื่นเมื่อไรทำได้
ตามใจชอบ พากฏาชีที่ได้บำเพ็ญโภณเข้าก็ทำได้ แต่ทั้งนี้ก็อยู่ในชั้นสมณะนั้นเอง

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราก็ได้เรียนধานมาแล้วจาก
ในสำนักฤาษี ก่าวก็อ อาจารดับสและอุกดากาสก์ได้ผลเพียงแค่นั้น พระองค์
เห็นว่ายังมีอะไรต้องกว่ากันนั้น จึงได้ประกอบพระมหาวิริยะบำเพ็ญเพียรต่อไป
จนในที่สุดพระองค์ได้บรรลุวิปัสสนาวิชชา เมื่อถึงชั้นนี้แล้ว จึงมองเห็น
สามัญลักษณะ เห็นนามรูปด้วยตาธรรมกาย เพราะพระองค์ทะลุกระباءไป
คือ โลก ออกมากได้แล้ว

พระองค์เห็นโลกหมดทั่วทุกโลก ด้วยตาธรรมกาย พระองค์รู้ด้วย
ญาณธรรมกาย ผิดกว่าพวากายทิพย์ รูปพรหม และอรูปพรหมเหล่านั้น
 เพราะพวากาเหล่านั้นรู้ด้วยวิญญาณ แต่พระองค์รู้ด้วยญาณ จึงผิดกัน สภาพ
เหตุการณ์ทั้งหลายแหล่ พระองค์รู้เห็นหมด แต่ไม่ใช่ รู้ก่อนเห็น พระองค์เห็น
ก่อนรู้ทั้งสิ้น

การเห็นรูปด้วยตามนุษย์ อย่างเช่น พระยสะสมกับพวากไประบชาศพ
และช่วยกันเผา ขณะเผาได้เห็นศพนั้นมีการแปรผันไปต่าง ๆ เดิมเป็นตัวคนอยู่

เต็มทั้งตัว รูปร่าง สี สันฐาน ก็เป็นรูปคน ครั้นถูกความร้อนของไฟเผาจนสีก็ดำด่างแปรไป จำ rencont ล้ายตะโกหดสันเล็กลงทุกที ๆ แล้วแขนขาหลุดจากกันจนดูไม่ออกว่าเป็นร่างคนหรือสัตว์ ไม่เพียงเท่านั้น ครั้นเนื้อถูกไฟกินหมด ก็เหลือแต่กระดูกเป็นท่อนเล็กท่อนน้อย ในที่สุดกระดูกเหล่านั้นแห้งเประแตกจากกัน ล้วนเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย จนดูไม่ออกว่าเป็นกระดูกสัตว์หรือกระดูกมนุษย์

พระยสะปลงสังเวชถึงความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แห่งสังขาร ร่างกายที่เป็นชากรพนั้น แม้กระนั้นก็ยังไม่ทำให้บรรลุมรรคผล จนกว่าจะได้ไปพบพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงบรรลุมรรคผล นี่ก็เป็นหลักฐานที่ยืนยันว่า การเห็นด้วยตามมนุษย์ไม่ทำให้บรรลุมรรคผลได้ อย่างมากก็เป็นเพียงปัจจัยเพื่อจะให้บรรลุมรรคผลเท่านั้น

การเห็นด้วยตาทิพย์ ตارุปพรหม และอรูปพรหมก็เช่นเดียวกัน เป็นเพียงปัจจัยเพื่อให้บรรลุมรรคผลเท่านั้น ต้องเห็นด้วยตาธรรมกาย จึงจะบรรลุมรรคผลได้

รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เรียกว่า “เบญจขันธ์” คือ ขันธ์ 5

รูป จะกล่าวในที่นี้ เฉพาะรูปหมาย ฯ คือสิ่งซึ่งธาตุทั้ง 4 ดิน น้ำ ลม ไฟ ประกอบกันเข้ารวมกันเป็นก้อน เป็นชิ้น เป็นอัน และเห็นด้วยตา เช่น ร่างกาย มนุษย์และสัตว์

ที่เรียกว่า “รูป” เพราะเหตุว่าเป็นของซึ่งย่อมจะต้องแตกสลายไปด้วยเหตุต่าง ๆ มีหน้าและร้อนเป็นต้น กล่าวคือ หน้าจัด เย็นจัด จนเกินขีด หรือถูกร้อนจนเกินขีดย่อมแตกสลายไป แต่ถ้าแยกโดยละเอียดแล้ว รูปนี้ มีหลายประเภทด้วยกัน เช่น อุปاثายรูป เป็นต้น แต่ว่ายังไม่นำมาแสดงในที่นี้

การพิจารณาโดยสามัญลักษณะ พิจารณาไป ๆ ละเอียดเข้า ซึ่งเข้าทุกที่ จนเห็นชัดว่านี่มิใช่ตัวตนเรา เข้าอะไร สักแต่่ว่าธาตุประชุมตั้งขึ้นแล้วก็ดับไป ตาธรรมกายนั้นเห็นชัดเจน เห็นเกิดเห็นดับติดกันไปทีเดียว คือ เห็นเกิดดับ ๆ ๆ คู่กันไปทีเดียว

ที่เห็นว่าเกิดดับ ๆ นั้นเหมือนอะไร เหมือนฟองน้ำ เมื่อนอย่างไร เราอาจของผิด เช่น เปลือกสหุ่นมาต้มแล้วรินใส่่อ่างไว้ ชั้นตันจะเหลือเป็น น้ำเปล่า ๆ ต่อมานี่อ่อนเมื่อแก่วงเร็ว ๆ อย่างที่เขารายกว่า ตีน้ำให้เป็นฟอง เราจะเห็นมีสิ่งหนึ่งปรากฏว่าขึ้นมา เป็นรูปเป็นร่างสิ่งนี้เรียกว่า “ฟองน้ำ” ดูให้ดีจะเห็นในฟองน้ำมีเม็ดเล็ก ๆ เป็นจำนวนมากติดต่อกันเป็นพืดรวมกัน เรียกว่า “ฟองน้ำ” เราจ้องดูให้ดีจะเห็นว่าเม็ดเล็ก ๆ นั้นพอดังขึ้นแล้วก็ แตกย่อยไปเรื่อย ๆ ไม่อุ่นนานเลย นี่แหลกเห็นเกิดดับ ๆ ตาอธรรมกายนี้ เห็นเช่นนี้จึงปล่อยอุปทานได้

เวทนา สัญญา สังหาร วิญญาณ อีก 4 กองนั้นก็ทำงานเดียวกัน เห็นเกิดดับ ๆ ยิบไป เช่นเดียวกับเห็นในรูป ทุกข์เป็นของมี และเกิดขึ้นประจำ กับขันธ์ 5 เป็นของธรรมชาตा แต่ที่เราเดือดร้อนก็เป็นพระไปขันธรรมชาติ ของมันเข้า ขันธ์ 5 เป็นอนิจัง ไม่เที่ยง ยอมแพรผันไปตามธรรมชาติ ของมัน เกิดแล้ว ธรรมชาตามักต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย เมื่อมันถึงคราวแก่ เรายังไม่ต้องแก่หรือไม่ยอมแก่ อาการของมันที่แสดงออกมามีผลหลอกเป็นต้น ถ้าเราขึ้นมัน ตะเกียกตะกายหายใจมันไว นี่ว่าอย่างหยาบ ๆ ก็เห็นแล้วว่า เกิดทุกข์แล้ว เกิดลำบากแล้ว ถ้าเราปล่อยตามเรื่องของมันก็ไม่มีอะไรมาเป็นทุกข์

เวทนา สัญญา สังหาร วิญญาณก็ทำงานเดียวกัน ความทุกข์เกิดขึ้น เพราะขึ้nmัน ขันธรรมชาติของมัน สิ่งไม่เที่ยงจะให้เที่ยง สิ่งที่ไม่ใช่ตัวตนก็ยังขึ้น ยึดว่าเป็นตัวตน

เหตุที่เห็นธรรมชาติของมันเช่นนี้ อะไร ? อุปทานนั้นเอง ถ้าปล่อย อุปทานได้ การขึ้นธรรมชาติก็ไม่มี ตามแนวที่พระปัญจวัคคีย์ตอบกระซู่ถาม สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ตรัสตามว่า “เมื่อมันมีอาการแพรผันไป เป็นธรรมชาติ แก่ เจ็บ ตาย เช่นนี้แล้ว เปญจขันธ์นี้ จะเรียกว่าเป็นของเที่ยงไหม?” ตอบว่า “ไม่เที่ยง” “เมื่อไม่เที่ยงแล้วเป็นทุกข์หรือเป็นสุข?” ตอบว่า “เป็นทุกข์ พระพุทธเจ้าช้า” “ถ้าเช่นนั้นควรจะหรือจะยึดเป็นตัวตน ?” “ไม่ควร พระพุทธเจ้าช้า”

อะไรเล่าเป็นเหตุให้เกิดอุปทาน ? ต้นเหตุนั้นเอง ได้แก่

ก้ามตัณหา ความทะยานอยากเกี่ยวตัวย่อารมณ์ 6 มีรูป เป็นต้น

ก้ามตัณหา ความทะยานอยากเป็นไปในอารมณ์ 6 ประกอบด้วย
สัสสตทิภูมิ ถือว่า เที่ยงถาวร

วิก้ามตัณหา ความทะยานอยากเป็นไปในอารมณ์ 6 ประกอบด้วย
อุจเฉทธิภูมิ ถือว่า ขาดสูญ

เมื่อจะตัณหาได้ อุปทานก็ไม่มี ตั้งจะยกอุทาหรณ์เทียบเคียงให้เห็น
ดังเช่น สามีภรรยาที่หย่าขาดจากกัน เมื่อเข้ายังไม่หย่ากัน สามีไปทำอะไรเข้า
ภรรยาก็เก็บเอามาเป็นทุกข์เป็นร้อนด้วย หรือเมื่อฝ่ายภรรยาไปทำอะไรเข้า
ฝ่ายสามีก็เก็บเอามาเป็นทุกข์เป็นร้อนด้วย ถ้าเขาย่าขาดจากกันแล้ว มิใช่ที่
ฝ่ายใดจะไปก่อกรรมทำเข็ญขึ้น อีกฝ่ายหนึ่งจะไม่มีทุกข์ไม่มีร้อนด้วยเลย ทั้งนี้
 เพราะอะไร ? ก็เพราะเข่าต่างหมดความยืดถือ (อุปทาน) ว่าเข้าเป็นสามี
ภรรยากันแล้ว นี่ฉันได้กิจหนัน

นี่จะเห็นชัดในข้อว่า ทุกข์เกิดจากอุปทาน อันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว
ดูดดึงเข้ามา แต่ลำพังขันธ์ 5 ไม่ใช่ตัวทุกข์ ได้ในคำว่า “ปณจุปทานกุขนรา
ทุกขा” รวมความก็ว่า ปล่อยอุปทานไม่ได้ เป็นทุกข์ ปล่อยได้ หมดทุกข์

ตลอดกายทิพย์ออกเสียงจากมนุษย์กายมนุษย์ก็ไม่มีเรื่อง จะมีใครเป็นทุกข์
และในที่สุดจะต้องปล่อยอุปทานให้หมดทั้งในกายทิพย์ กายรูปพรหม และ
อรูปพรหม คงแต่ธรรมกายเด่นอยู่

เหตุใดพระองค์จึงเน้นสอนหนักไปในทางอนิจัง ทุกขัง อนัตตา ?
เมื่อครรคุณโดยสุขุมแล้วจะมองเห็นว่า พระองค์ทรงสอนดังนั้นเพื่อตะล่อม
ให้คนที่มีความคิด ใชวิจารณปัญญาสอดส่องเห็นได้เอง

เช่น พระองค์ตรัสถึง “อนิจัง” ก็เพื่อให้คันคิดหา “นิจัง”

ตรัสถึง “ทุกขัง” ก็เพื่อให้คันคิดหา “สุขัง”

ตรัสถึง “อนัตตา” ก็เพื่อให้คิดหา “อัตตา”

คนที่มีปัญญาเฉลี่ยวลาดประกอบด้วยความเพียรพินิจพิจารณา
ย่อมจะมองเห็นแนวพระโอวาทของพระองค์ จะเทียบให้เห็น

เช่น มีคุณ 2 คนยืนอยู่ คนหนึ่งสูง คนหนึ่งต่ำ เราว่าจักคนสูง ใครมาถามเราว่า “คนสองคนนั้น ว่าจักไหม ?” เราตอบว่า “คนสูงเราว่าจัก” เมื่อคนอื่นได้ยินคำตอบเช่นนั้น แม้ตากของเขายังไม่เหลาคนสองคนนั้นเลย เขายิ่งจะรู้ว่าคนที่เราไม่ว่าจักนั้นต่ำกว่าคนที่เราว่าจัก โดยเราไม่จำเป็นจะต้องพูดว่า “คนต่ำเรามิว่าจัก” นี่ฉันใด อนิจจังบอกนิจจัง ทุกขับอกสุข อนัตตาบอกอัตตาฉันนั้น

อะไรเล่าเป็นนิจจัง สุข อัตตา ? ก็คือ ธรรมกาย นี้เอง เป็นตัวนิจจัง สุข อัตตา

ติด หลุด เป็นหัวข้อลำหรับผู้ปฏิบัติ

ปล่อยอุปทานไม่ได้เรียกว่า “ติด”

ปล่อยได้เรียกว่า “หลุด”

ติด คือ ติดอยู่ในโลก หลุด คือ พ้นจากโลก เรียกว่า “โลกุตระ” เข้าเดนพระนิพพาน ต้องปล่อยอุปทานทั้งในกายมนุษย์ กายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหม ต้องพิจารณาให้เห็นความเป็นจริงแห่งเบญจชันธ์ ดังกล่าวมา นั้นด้วยตារธรรมกายจึงเป็นวิปัสสนาวิชชา อันจะเป็นทางให้หลุดได้

วิปัสสนาวิชชาแยกได้เป็น 10 ประการ คือ

1. สัมมสัญญาณ พิจารณาอย่างอ่อนમรูป คือความเห็นตามเป็นจริง ของนามรูปนั้น ๆ

2. อุทัยพพัญญาณ คำนึงถึงความเกิดความดับของสังขารร่างกาย ดังอุทาหรณ์เรียกฟองน้ำดังที่กล่าวมาข้างต้น คือ เห็นเกิดดับ ๆ ๆ ๆ ติดต่อกันไป

3. ภังคานุปัสสนญาณ คำนึงถึงแต่ความดับอย่างเดียว ให้เห็นว่า สังขารร่างกายที่เกิดมาแล้วนี้ รังแต่จะแตกดับอย่างเดียว และก็จะแตกดับอยู่รอมร่อแล้ว ประหนึ่งเรือนที่ปลูกอยู่ริมคลอง ทั้งตัวเรือนก็เชวนชวนจะพังอยู่แล้วด้วย ซึ่งเป็นความจริงแท้ เราพุดกันอยู่หากก พอขาดคำเราอาจจะตาย เพราะโรคภัยอันตรายล้อมอยู่รอบข้าง ไม่รู้ว่ามันจะปรากฏขึ้นขณะใด

4. ภัยตู้ปัจจุบันญาณ คำนึงให้เห็นว่า สังหารร่างกายเป็นภัยเสื่อมสัตว์ดูร้าย ไม่น่าจะเข้าใกล้ ซึ่งหมายความว่าไม่ควรจะหลงนิยมชมชื่น อันจะดูดึงให้ใจเราหมกมุ่นเป็นเหตุให้ติดอยู่ในภาพ

5. อาทินวญาณ นี่เป็นอีกแห่งหนึ่ง ให้คำนึงถึงโทษแห่งสังหารว่า ถ้าเรามือปาทานยึดมั่นอยู่ว่า เป็นตัวเป็นตนของเราแล้ว จะให้ทุกข์โทษ ดังกล่าวในประการที่ 4 นั้นดูจะเดียวกัน

6. นิพพิทาญาณ เมื่อพิจารณาเห็นความเป็นไปแห่งสังหารดังกล่าว มาใน 1-2-3-4-5 นั้นแล้ว ก็ให้เกิดปริชาคิดเบื้องหน่ายสังหารเป็นกำลังไม่อยากได้คร่ำครี้แล้ว

7. มุญจิตกัมยตาญาณ ถึงขั้นนี้ก็ໄ่ใจที่จะให้พ้นเสียจากสังหาร คือไม่อยากมีสังหาร แต่ไม่ได้หมายความว่าจะให้ทำลายสังหารเสียโดยความโง่ ๆ เช่น ฝ่าตัวตาย ให้ดำเนินการที่จะคิดพันจากลังหารโดยอุบายที่ถูกทาง

8. ปฏิสังขายาณ คิดคำนึงหาทางพันต่อไป แต่ทางออก ทางพันไม่ได้ เพราะได้เกิดมาเป็นสังหารเสียแล้ว พะอีดพะอมอย่างนี้เรียกว่า “กลืนไม่เข้าคายไม่ออก สำรอกไม่ไฟ” ต่อไปก็ถึง

9. สังขารุpeกษาญาณ วางใจเป็นกลางไว้ เท่ากับว่าเมื่อกลืนไม่เข้าคายไม่ออกแล้ว ก็อมเฉยไว้ก่อน ต่อจากนี้จะมีญาณอีกอันหนึ่งเกิดขึ้น คือ

10. อนุโลมญาณ คำนึงผ่อนให้เป็นไปตามความที่เป็นจริง นี่เป็นมัชณิมาปภูปทา เดินสายกลางหันเข้าหาอริยสัจ 4

โดยวิธีดังที่บรรยายมาข้างต้น ว่าโดยรวมรัดตัดความ ก็หันเข้าหาหลักธรรมกายนั้นเอง พิจารณาเห็นแจ้งชัด อริยสัจ 4 ด้วยตถาธรรมกาย รู้ชัดด้วยญาณธรรมกาย จึงเป็นวิปัสสนาวิชชา

แต่ละอย่าง ๆ ที่กล่าวมาใน 10 ข้อนี้ เป็นอาการหรืออารมณ์ของวิปัสสนานี่จะพยุงจิตให้ข้มขื่นจากโลกีย์ไปสู่ภูมิโลกุตระ

คำว่า “สังหารร่างกาย” ในที่นี้ หมายถึง นามรูป นั้นเอง ที่เรียกว่า “นามรูป” นั้น ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังหาร วิญญาณ 5 อย่างนี้ รวมกันย่อมย่องเรียกว่า “นามรูป”

มโนมยิทธิ แปลว่า ถูกเรียกว่า ใจ ใครบำเพ็ญได้ถึงที่ยอมทำได้ คือทำให้ใจมีฤทธานุภาพผิดไปจากธรรมชาติ จะนึกให้เป็นอย่างไรก็เป็นไปตามนึก ดังเมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จจากดาวดึงส์ นึกจะให้เทวดา มนุษย์เห็นกัน เทวดาก็มองเห็นมนุษย์ มนุษย์ก็มองเห็นเทวดา ซึ่งมีปรากฏในเทวโวโรหনสูตรนั้น เพราะมีธรรมกาย ธรรมกายนึกอย่างไรก็เป็นอย่างนั้น

อิทธิริธิ แปลว่า แสดงถูกเรียกให้ปรากฏได้ต่าง ๆ ดังเช่น เนรมิตจักร เนรมิตพระภัย และเนรมิตปราสาทราชฐานในครั้งทรงทราบพระเจ้าชมภูบดี จนพระเจ้าชมภูบดีทรงทิภูมิมานะ แล้วจึงทรงแสดงธรรมลั้งสอน เป็นต้น

ทิพจักขุ แปลว่า ตาทิพย์ ซึ่งหมายความว่า มองเห็นอะไร ได้หมด ไม่ว่าอยู่ไกลอย่างไร ดังเช่น เรื่องพระมหาศรัทธา ให้ทรงปิดพระเนตรเสียแล้วพระมหาศรัทธาซ่อนตัว โดยจำแลงตัวให้เลิกแทรกแผ่นดินไปซุกอยู่ในเมล็ดทรายใต้ซิงเขาพระสุเมรุ พระองค์ก็มองเห็น ทรงเรียกให้ชื่นมาก ยังหาว่าเป็นอุบายของพระองค์จะเดาลักษณะ เนื่องจากทรงเรียกให้ชื่นมา พระหัตถ์ซ้อนเอาตัวติดชื่นมาพร้อมกับเมล็ดทรายนั้น ให้เห็นประจักษ์ ตาทิพย์นี้แม้สาวกของพระองค์ก็ไม่ได้ เอาตามนุษย์ ตาภายในทิพย์ รูปพระ อรูปพระ ซ่อนกัน แล้วเอาตาธรรมกาย มองซ้อนตาภายในอรูปพระ จะเห็นชัดคล้ายกับว่า แวนหน้าย ฯ ชั้นซ้อนกัน

ทิพโสด แปลว่า หูทิพย์ គรจะพุดอะไรกันที่ไหนได้ยินหมด โดยเอาแก้วหูภายในนุษย์ ทิพย์ รูปพระ อรูปพระ ซ้อนกันตลอดแก้วหูของธรรมกาย ย่อมสัมฤทธิ์ผลเป็นหูทิพย์ ได้ยินอะไรหมด

ปร吉ตติวิชา แปลว่า ความรู้ที่สามารถทำให้ล่วงรู้ถึงวาระจิตของผู้อื่นได้ ดังมีเรื่องพวကยกษัยเป็นอุทาหรณ์ คิดว่าจะตั้งปัญหาถามพระศาสนา ถ้าแก่ไม่ได้ จะจับโยนข้ามมหาสมุทร ครั้นมาถึงก็เรียกพระองค์ว่า “นานี” ยังมิทันจะได้พูดอะไรต่อไป พระองค์ก็ล่วงรู้เสียก่อนแล้วว่า อาพวကยกษัยคิดมาอย่างไร พระองค์ทรงตอบเย้ายไปว่า “จะเรียกตถาคตใหญ่เล่า เข้าไปหา ท่านจะจับเราโยนข้ามมหาสมุทร” แล้วในที่สุดได้ตรัสตอบไปว่า “ปัญหาที่ท่านคิดจะถามเรานั้นพ่อของท่านบอกไว้เช่นไห แล้วเราจะบอกท่านได้ต่อไปด้วยว่า พ่อท่านได้รับบอกมาจากพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า” นี่ล่วงรู้ใจคนได้อย่างนี้

บุพเพนิวารสิชชา แปลว่า ความรู้ที่ระลึกชาติหนหลังได้ ว่าชาติใด เป็นอะไร เกิดที่ใดมาแล้ว ดังมีเรื่องเวสสันดรชาดกเป็นหลักฐาน ไม่มีสิ่งที่จะ พึงระวังลงสัยอย่างไร เป็นองค์แห่งสัมมาสัมโพธิญาณแน่แท้

อาสวักขiyวิชชา แปลว่า ความรู้ที่ทำลายอาสวะให้หมดสิ้นไป กล่าวคือ ภาราสวะ ภavaสวะ ทิภูฐานะ ภviชชาสวะ ทั้ง 4 ประการนี้ พระองค์มีทัศนะ ปริญาณหยั่งรู้ถึงทางที่ทำให้หมดสิ้นไป ไม่มีในพระกรรมของพระองค์แม้แต่ สักเท่าไหร่

จำนวน 15

ต่อไปนี้ถึงเรื่อง จำนวน 15 จักได้ขยายความพอสมควร

จำนวน แปลว่า ประพฤติ หรือธรรมควรประพฤติ

1. ศีลสังวร ได้แก่ ความสำรวมในพระปฏิโมกข์

2. อินทรีย์สังวร การสำรวมอินทรีย์ทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มิให้อารมณ์ส่วนที่จะซักนำไปทางชั่วเข้าติดอยู่ได้ แต่การสังวรเหล่านี้มีประจำ พระองค์เป็นปกติอยู่ มิจำต้องพยายามฝืนอย่างเช่นปุกุชนทั้งหลาย

3. โภชเนมัตตัญญตา การรู้ประมาณในการบริโภคพอสมควร ไม่มากไม่น้อยเกินไป เป็นจริยาที่เรารควรเจริญรอยตาม ว่าโดยเฉพาะ การบริโภคอาหาร ถ้ามากเกินไปแทนที่จะมีคุณแก่ร่างกายกลับเป็นโทษ

4. ชาคริยานุโยค ทางประกอบความเพียรทำให้พระองค์ตื่นอยู่เสมอ คือรู้สึกพระองค์อยู่เสมอ นิวรณ์เข้าครอบงำไม่ได้เป็นปกติ

5. สัทธา พระองค์ประกอบด้วยสัทธาอย่างอุกฤษ្ស ที่ปรากฏใน เวสสันดรชาดก เป็นต้น พระองค์ได้บำเพ็ญทานบารมีบริจัคของนอกกาย ทานอุปบารมีஸະເນົ້າເລືອດເມື່ອທຳຄວາມເພີຍຮ ທານປຣັຕຕບາຣມີສະໄດ້ຖື່ງຊີວິດ ມາແລ້ວอย่างสมบูรณ์

6. สตि นั้น ได้แก่ ที่เรียกว่า “สติวินัย” พระองค์ไม่พลาดในการลุกเมื่อ เรายังปฏิบัติควรเจริญรอยตามดังแนวที่ทรงสอนไว้ในมหาสติปัญฐานสูตร ไม่ว่า

จะเดิน ยืน นั่ง นอนให้มีสติอยู่เสมอ สติในมหาสติปัฏฐานสูตร ท่านหมายเอา สติที่ตรึกถึง กาย เวหนา จิต อรرم

7. หิริ การละอายต่อความชั่ว

8. โอตตปปะ สะดุกกล้าบป ทั้ง 2 ประการนี้เป็นจรณะที่ติดประจำ พระองค์อยู่อย่างสมบูรณ์

9. พาหุสจจะ พังมาก นี่ก็มีประจำพระองค์มาแต่ครั้งยังสร้างบารมี พระองค์ทรงเอาใจใส่ฟังอรรมในสำนักต่าง ๆ เป็นลำดับมา จนกระทั้ง สามารถดาบสและอุทกดาบส ซึ่งได้ทรงเรียนรู้รูปโฉนด อรูปโฉนด มาจากสำนักนี้

10. อุปกโม ความเพียรไม่ลดลง ตั้ง เช่น ทรงบำเพ็ญพุทธกิจ 5 เป็นประจำ

1) เวลาเข้าบิณฑบาต

2) เวลาเย็นทรงแสดงอรรม

3) เวลาค่าทรงประทานพระโอวาทแก่กิกขุ

4) เวลาเที่ยงคืนทรงเฉลยปัญหาเทวดา

5) เวลาไกลรุ่งพิจารณาเวไนยสัตว์ที่จะพึงโปรด

11. ปัญญา มีความรู้ ความเห็นกว้างขวาง หยั่งรู้เหตุ รู้ผลถูกต้อง ไม่มี ผิดพลาด

จรณะยังประกอบด้วยรูปโฉนดอีก 4 จึงรวมเป็นจรณะ 15 รูปโฉนด 4 นั้น พระองค์ได้อาศัยมาเป็นประโยชน์ที่จะขยายโลกิยปัญญาให้เป็นโลกุตระ เป็นพากสมาริหันเนื่อง

แลในจำพากสมาริหัน อัปปนาสมาริจึงเป็นองค์ปฐมโภค แม้กระนั้น ยังเป็นโลกิย ต้องเห็นด้วยตาธรรมกาย หยั่งรู้ด้วยญาณธรรมกาย จึงเป็นโลกุตระ โภค 8 นั้นเป็นจรณะส่งขามโลก พระองค์เรียนโภคจากดาบส ต่อจากนั้น พระองค์มาแสวงหาด้วยพระองค์เอง จึงได้สำเร็จพระสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นองค์อรหันตสัมมาสัมพุทธ

บทขยายความ

พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำได้แปลคำว่า “วิชชาจรณสัมปันโน” ไว้ว่า พระองค์ทรงถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ และได้อธิบายให้พวกราเข้าใจทั้งคำว่า “วิชชา” และคำว่า “จรณะ” อ่าย่างละเอียดลออซัดเจนดีเหลือเกิน ซึ่งไม่ยกสำหรับคนรุ่นหลังอย่างเรา ๆ ที่จะทำความเข้าใจตามท่านได้ทัน เพราะท่านทั้งยกเรื่องราวตัวอย่าง ทั้งยกอุปมาอุปมาสัยขึ้นมาประกอบการอธิบาย ทำให้เรารู้สึกเห็นภาพตามไปด้วยเลยทีเดียว เพราะฉะนั้น จะไม่อธิบายรายละเอียดอะไรอีก แต่ก็จะสรุปภาพรวมให้พวกราเห็นชัดเจนกันอีกครั้งก็แล้วกัน

ความถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะของพระองค์นี้ เป็นเหตุเป็นผลสืบเนื่องมาจากพระพุทธคุณ 2 ประการแรก คือ เพระความที่พระองค์ทรงเข้าถึงธรรมกาย เป็นอรหังและสัมมาสัมพุทธโนนีเอง พระทัยของพระองค์จึงสว่างใส่ ทรงเห็นโลกหมดทั่วทุกโลกด้วยตาธรรมกาย และทรงรู้สัสรพลิ่งทั้งปวงตามความเป็นจริงด้วยญาณธรรมกาย จึงทำให้ทรงได้ “วิชชา” คือความรู้ที่สามารถกำจัดความมีดีที่ปิดบังครอบงำสรพสัตว์ทั้งหลายไม่ให้รู้เห็นความจริงของชีวิตไปเสียได้

ความมีดีที่ปิดบังสัตว์โลกไว้ก็คือ ขันธ์ 5 จึงเท่ากับบอกว่า เพราะพระองค์เข้าถึงธรรมกาย จึงทรงไปพบความลับของขันธ์ 5 ว่า นี่แหลกคือตัวการสำคัญที่ปิดบังสัตว์โลกทุกประเภทให้หลง ยึดมั่นถือมั่นเอาไว้ ขันธ์ 5 (รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ) นั้น เป็นตัวเป็นตนที่แท้จริง จึงทำให้สัตว์โลกทั้งหลายเข้าไม่ถึงธรรมกาย ก็เลยไม่ได้ “วิชชา” ทำให้ต้องเรียนรู้ว่าตัวเกิดกันไม่รู้จักจบจักลิ้นอย่างนี้

แต่เพระพระองค์ทรงเข้าถึงธรรมกาย จึงทรงเห็นความจริงชัดเจน แล้วประกาศเปรี้ยงอกมาเลยว่า ขันธ์ 5 ไม่ใช่ตน ในขณะที่โครง ฯ ยึดไว้ แต่พระโครง ฯ ไปยึดเอาไว้ ร่างกายนี้เป็นตัวเรา เวลาโคนเข้าดบหน้าจadaเดียว ชาตินี้ทั้งชาติผังใจเจ็บไม่มีลีบ ทั้ง ฯ ที่เวทนา คือ ความเจ็บตรงนั้น หายไปตั้งนานแล้ว แต่เพระความที่ผูกใจเจ็บ ไปคิดว่าขันธ์ 5 เป็นตัวเรา ผ่านไปแล้ว 5 ปี 10 ปี ก็ยังไม่หายเจ็บ ความโกรธก็เลยหุ่มใจมีดไปหมด

เมื่อพระองค์ทรงเข้าถึงธรรมกายที่เป็นของจริงแท้แน่นอน จึงทรงทราบว่าขันธ์ 5 นั้น ยังคงอยู่ในไตรลักษณ์ ทำไม่จึงทราบ ก็พระทรงเอาธรรมกายเข้ามาเปรียบ ธรรมกายเป็นธรรมขันธ์ ไม่ตกลอยู่ในไตรลักษณ์ พอเปรียบเข้าอย่างนี้ ก็ทรงทราบทันทีเลย ว่าขันธ์ 5 นี้ไม่ใช่ตัวตน

เมื่อก่อนก็ทรงเปรียบกายนุชย์กับกายทิพย์ ทรงเห็นกายทิพย์สว่างกว่าประณีตกว่า ก็ทรงหลาได้ปเลี่มกับกายทิพย์ ทรงคิดว่า “นี่แหลกเป็นที่สุดไม่มีกิเลสแล้ว พอเข้าถึงกายพรหม ก็ทรงเห็นกายพรหมดีกว่ากายทิพย์อีก พอเข้าถึงกายอรูปพรหม โอ้โฮ! ยิ่งดีกว่าประณีตกว่า กายอรูปพรหมอีก แต่ว่าพอมาเข้าถึงธรรมกายเท่านั้น ทรงทราบทันทีว่ากายทั้งหมดที่ผ่านมา มันไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน ไม่ใช่องจริง พอหลุดออกจากได้ก็ทรงทราบว่า กายทั้งหลายเหล่านี้ เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แต่ธรรมกายเป็น นิจจัง สุขัง อัตตา เมื่อพระองค์ทรงทราบอย่างนี้แล้ว ความสว่างเบ่งเกิดขึ้นมาทันที กิเลสใหญ่น้อยทั้งหลาย ก็ห่อหุ้ม ปีบคัน บังคับ กัดกร่อน พระทัยของพระองค์ไม่ได้อีกต่อไป

พระองค์ทรงเห็นต่อไปอีกว่า ที่พระองค์สามารถเข้าถึงธรรมกายได้นั้น ก็เพราะอาศัย จำนวน 15 ประการ ที่ได้ทรงประพฤติปฏิบัติมานับภพนับชาติไม่ถ้วน เท่ากับกว่า เหตุที่มนุษย์ในโลกนี้ ศาส达人ต่าง ๆ ในโลกนี้ แม้จะเคยฝึก sama อิมา บ้างอย่างอาหารดาบส อุทกดาบส หรือไครค์ตาม แต่ก็ยังไม่เข้าถึงธรรมกาย ก็แสดงว่าจำนวนของเขายังไม่พอ ถ้ามีจำนวนพอแล้วก็ จะต้องเข้าถึงธรรมกายได้อย่างพระองค์แน่นอน

พระฉะนั้นการที่พระองค์ทรงเป็น อรหังและสัมมาสัมพุทธो ได้นั้น พื้นฐานของจำนวนของพระองค์ต้องหนักแน่นมั่นคงอย่างต่อเนื่องเป็นเลิศ ไม่มีใครเทียบได้เลย

แม้ว่าจำนวนนี้จะเป็นข้อปฏิบัติที่เป็นกลางประจำโลกก็จริง แต่คนอื่นไม่พบ พระองค์ทรงพบ หรือคนอื่นอาจจะพบ แต่ก็พบเพียงบางส่วน ทำให้ไม่สามารถบำเพ็ญ Kavanaugh ไปจนถึงที่สุดได้ ทั้งอาหารดาบส อุทกดาบส แม้ทุ่มเทฝึก sama อิมา ตลอดชีวิต ก็ติดก์ตันอยู่แค่นั้น เพราะจำนวนไม่พอ แต่จำนวนของพระองค์หนักแน่น มั่นคงพอ เมื่อพอแล้วจึงทรงเข้าถึงธรรมกาย เพราะเข้าถึงธรรมกาย จึงเป็นอรหัง ควรแก่การทราบให้วิเคราะห์ทุนบุชา และเป็นสัมมา-สัมพุทธो ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยชอบ

พระพุทธคุณทั้ง 3 ประการที่กล่าวมาตั้งแต่ต้นนี้ จะเห็นว่ามีความเกี่ยวเนื่องถึงกันและกันอย่างที่ว่ามา นี้ และพระพุทธคุณทั้ง 3 ประการนี้ ยังเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลเป็นพระพุทธคุณอีก 6 ประการที่เหลือต่อไปอีก

2.1.4 สุคโต

พระธรรมเทศนา

สุคโต แปลได้หลายนัย เช่นว่า ไปดีแล้ว ไปสู่ที่ดี หรือทรงพระดำเนินงานที่ว่าไปดีแล้ว หมายถึงว่า พระองค์ประพฤติดี ทั้งกาย วาจา ใจ คือการเป็นสุจริต วาจาสุจริต ใจสุจริต ประพฤติสม่ำเสมอมาเป็นอเนกชาติ ดับขันธ์จากชาติหนึ่ง ก็ไปสู่สุคติ ทุกชาติ ไม่ไปสู่สุคติเลย อย่างนี้ก็เรียกว่า “สุคโต” ไปดีแล้ว

นัยหนึ่งพระองค์ดำเนินกาย วาจา ใจไปในแนวอริยมรรค ได้แก่ มรรค�ีองค์ 8 มีสัมมาทิปฏิปatti เป็นต้น สัมมาสามาริเป็นปริโยสถาน ซึ่งย่อลงเป็นศีล สามาริ ปัญญา พระองค์เดินทางศีลเป็นเบื้องต้น ศีลมีประเภทจำแนกละเอียด ไวมากมาย รวมเข้าเป็นวินัยปิฎกถึง 5 พระคัมภีร์ รวมยอดเข้าเป็นปฐมมรรค ปฐมมรรคเป็นดวงไสอยู่ในกึ่งกลางกาย นั้นแหลมรวมยอดมาจากศีล นี่แหลม ตัวศีล สุคโตในทางศีล

พระองค์เดินทางใจไปหยุดอยู่ตรงดวงปฐมมรรคนั้น หยุดสงบจน ราคะ โถะ โมหะ อภิชโย พยาบาท เข้าไม่ได้ ไม่มีอะไรเข้าไปทำให้ชุนมัว จึงใส่ ดุจกระจาล่องเงาหน้าก็เข้าขั้นสามาริ หยุดนิ่งจนมี “รู้” ผุดขึ้นเรียกว่า “ปัญญา” หยุดนิ่งอยู่ เช่นนั้นเป็นทำหนองเตียวกัน ตั้งแต่กายทิพย์ รูปพรหม อรูปพรหม จนถึง อรرمกาย

เมื่อธรรมกายหยุดนิ่ง จิตของธรรมกายเป็นมรรคจิต ญาณธรรมกาย เป็นมรรคปัญญา ธรรมกายเข้าสماบติดต่อริยสัจต่อไป ดวงไสถึงขนาดตกศูนย์ แล้วกลับเป็นโสดาบันบุคคลแล้ว เป็นสักทากา อนาคต โดยทำหนองเตียวกัน จนธรรมกายอนาคตตกศูนย์จึงเป็นพระพุทธเจ้า อย่างนี้ก็เรียก “สุคโต”

อีกนัยหนึ่งว่า “เขม ทิส คจุമาโน” แปลว่า ไปอยู่สู่แดนอันเกشم กล่าวคือ นิพพาน คือเมื่อธรรมกายเพ่งเลึงถูกส่วนตกศูนย์ มีอายตนะ อีกอย่างหนึ่งที่เรียกว่า “อายตนนิพพาน” ดึงดูดธรรมกายที่ตกศูนย์นั้น เข้านิพพานอยู่เนื่องนิจ แม้ในขณะมีพระชนม์อยู่ ซึ่ว่าไปอยู่สู่แดนเกشم ประการหนึ่ง เมื่อจะดับขันธ์ พระองค์เข้าสماบติ อายตันนิพพานดึงดูด เข้าสู่นิพพานไป นี่ก็เรียกว่า “ไปสู่แดนอันเกشم” ซึ่งอยู่ในความหมายว่า สุคโต

สุคโต ที่แปลว่า ทรงพระดำเนินงาน หมายถึงว่า เมื่อครั้งจะทรงพระดำเนินไปโปรดพระปัญจัคคีย์ยังป่าอสิตนะนั้น ทรงเดินไปด้วยย่างพระบาท มีฉพพรรณรังสีรุ่งโรจน์ จนแม้แต่รัตตวัจจุบทวิบากที่มาแลเห็น ก็งงงันหยุดนิ่งตะลึง ไปไม่ได้ อよ่างนี้เรียกว่า “ทรงพระดำเนินงาน”

“สุนทรฐาน คตตุตา” ที่ว่า สุคโต เพราะ Orrat ว่า ไปสู่ที่ไหน ติที่นั่น ดัง เช่นครั้งเมื่อเมืองไฟสาลีเกิดไฟหราพิษระบาดไปทั่วเมือง ผู้คนล้มตายกันมาก จน หาคนจะเก็บศพจะฝังไม่ได้ ถึงกับปล่อยให้เน่าคาเรือน พากเจ้าลิจฉีประชุม กันให้ไปเชญพระองค์ พระองค์มาถึงฝั่งแม่น้ำข้างหนึ่งเป็นเวลาเย็นแล้ว จึงทรง ประทับยับยั่งอยู่ ในคืนนั้นเทวดาทั้งหลายรู้ว่ารุ่งขึ้น พระศาสดาจะเสด็จข้าม พากไปสู่นครไฟสาลี เห็นว่าที่นั่นอาภัลไปด้วยชาดก จึงประชุมกันให้ วัสสava หกบันดาลให้ฟันตกลงมากมายจนถึงเป็นกระแสน้ำพัดชาดก พหล่านนี้ไปหมดลิ้น ก่อนเวลาที่พระองค์จะเสด็จไปถึง เมื่อพระองค์เสด็จ ข้ามพากไปถึง นครไฟสาลี ก็สะอาดหมดจดแล้ว พากเจ้าลิจฉีถวายอาหาร บิณฑบาต ทรงเจริญพระปริตรและให้พระอานันท์อาสาหัพพุทธอมนต์ ไปประพร ด้วยใช้กำหยาค่าจุ่มน้ำพระพุทธอมนต์ omnūyak goplasanakar ไปหมด โรคภัยก์ลงบ ดังนี้ก็ได้ชื่อว่า “สุคโต”

บทขยายความ

พระพุทธอคุณประการที่ 4 คือ **สุคโต** แปลว่า ดำเนินไปตีแล้ว พระเดชพระคุณ- หลวงปู่วัดปากน้ำได้อธิบายความหมายไว้หลายนัยที่เดียว แต่นัยที่สำคัญที่สุดของสุคโต คือ ทรงดำเนินทางจิตไปได้อย่างถูกต้อง คือ ดำเนินไปทาง ศีล สามาริ ปัญญา

การที่จะหมอดกิเลสไปพระนิพพานได้ไม่ใช่เดินด้วยเท้า ต้องดำเนินทางจิตเท่านั้น

การที่จะแก้ไขตนเองหรือใครก็ตาม จะต้องเริ่มที่จิตทั้งสิ้น ถ้าไปแก้ไขที่อื่น ไปตีไม่ได้

พระพระองค์ทรงจับทิศทางได้อย่างนี้ จึงทรงฝึกฝนอบรมจิตอย่างตีไปตามเส้นทาง ศีล สามาริ ปัญญา จนกระทั่งจะระดับของพระองค์สมบูรณ์พอ ก็เข้าถึงธรรมกายภายใน เมื่อเข้าถึงแล้ว ก็ไม่ได้หยุดยั้งแค่นั้น แต่ทรงดำเนินทางจิตต่อไปด้วยการหยุดในหยุด จึงเข้าถึงธรรมกายใน ธรรมกายไปตามลำดับ ตั้งแต่ธรรมกายโโคตรภู ธรรมกายโลดาบัน ลูกทากามี อนาคตมี จนธรรมกายอนาคตมีตกลงอยู่เข้าถึงธรรมกายอรหัต อายตนนิพพานก็ถึงดูดธรรมกายเข้าไปอยู่

ในนิพพานตลอดเวลาทั้ง ๆ ที่ยังทรงมีชีวิตอยู่ ซึ่งเรียกว่า “นิพพานเป็น” (สุปaticcasenippan) และเมื่อตัดขันธปรินิพพาน อายตนนิพพานอิกอย่างหนึ่ง ก็ตึงดูดธรรมกายของพระองค์เข้าสู่นิพพานไป เรียกว่า “นิพพานตาย” (อนุปaticcasenippan) พระองค์จึงได้ชื่อว่า “สุคโต” ผู้ไปสู่แดนอันเงлом คือ นิพพาน

และ เพราะพระองค์ทรงดำเนินกิจข้างในไว้ดีแล้ว ทุกอย่างก้าวอยู่ในอายตนนิพพานตลอด อวิชชาห่อหุ้มพระทัยของพระองค์ไม่ได้เลย ความสว่างจากภายในพระทัยของพระองค์ สามารถ พุ่งออกมากเต็มที่ จนทะลุภายในเนื้อออกมา จึงปรากฏเป็นฉัพพรรณรังสีรุ่งโรจน์ จนแม้แต่สัตว์ต่างๆ ที่แลเห็นก็เกิดความ恐怖ึงงัน หยุดนิ่งกันไปเป็นทิวແຕว พระองค์จึงได้ชื่อว่า “สุคโต ผู้ทรงพระดำเนินทาง” อิกอย่างหนึ่ง

และด้วยบุญบารมี ด้วยรัศมีของพระองค์ที่แผ่出去จากพระทัยที่เข้าถึงธรรมกาย ซึ่งจրดอยู่ในนิพพานตลอดเวลา ทำให้พระองค์ไม่ว่าจะเส็จไปถึงที่ใด ทั้งโรคภัยไข้เจ็บ ทั้งความเดือดร้อนพินาศรุ่นราษฎร์ หมดฤทธิ์หมดอำนาจไม่เหลือเลย พระองค์จึงได้ชื่อว่า “สุคโต ผู้ไปสู่ที่ใด ก็ตีที่นั่น”

2.1.5 โลกวิทู

พระธรรมเทศนา

โลกวิทู แปลว่า รู้แจ้งซึ่งโลก

โลก แบ่งออกเป็น 3 คือ สัมชาโนโลก สัตวโลก โภกาสโลก

โลกทั้ง 3 นี้ สมเด็จพระบรมศาสดาทรงรู้แจ้งหมด รู้ถึงความเป็นไป ของโลกเหล่านี้โดยละเอียดด้วย จึงได้พระนามว่า “โลกวิทู”

คำว่า “โลก” หมายความว่าเป็นที่ก่อแห่งสัตว์ หรือนัยหนึ่งว่าเป็นที่ ก่อผลแห่งสัตว์ ซึ่งว่า เป็นที่ก่อแห่งสัตว์ก็คือ เป็นที่เกิดที่อยู่แห่งสัตว์ ที่ว่า เป็นที่ก่อผลแห่งสัตว์ ก็คือ เป็นที่ซึ่งสัตว์ได้อาศัยก่อภุศลและภุศล ว่าโดย เฉพาะโลกมนุษย์เป็นที่มนุษย์อาศัยสร้างบุญ แล้วก็ได้ผลไปบังเกิดในสวรรค์ หรือบำเพ็ญบารมีแล้วส่งผลไปสู่นิพพาน ดังเช่น องค์สมเด็จพระศาสดา ในทางตรงข้ามถ้าสร้างบาปแล้วก็ได้ผลให้ได้ไปเกิดในนรก

สังขารโลก คือ โลกที่มีอาหารเป็นปัจจัยปัจจุบันแต่ง ได้แก่ คำว่า
อาหารรักภูมิคุณ สัตว์อยู่ได้ เพราะอาหารปรนปรือ

**อาหาร แปลว่า ประมวลมาหรือเครื่องปรนปรือ และแบ่งออกเป็น 4
ประเภทคือ**

- 1) กวพิงการอาหาร
- 2) ผัสดำ
- 3) มโนสัญเจตนาอาหาร
- 4) วิญญาณอาหาร

กวพิงการอาหาร (กพิงการอาหาร) หมายความว่า อาหารที่เป็นคำ ๆ เช่น คำข้าวส่วนละเอียดของอาหาร คือ โอชะ หรือที่เรียกกันใหม่ ๆ ว่าวิตามิน นั้น เข้าไปปรนปรือร่างกาย จึงเป็นปัจจัยให้สัตว์ดำรงชีวิตอยู่ได้ สัตว์ทั้งหลายมี อาหารหยابมากและละเอียดต่างกันเป็นพวก ๆ เช่น จะระเขกินอาหารหยابมาก แม้ก้อนหินหรือสัตว์ตัวใหญ่ ๆ แต่แล้วก็มีโอชะไปหล่อเลี้ยงร่างกายมันได้ นกยูง กินแมลงต่าง ๆ ทั้งตัว สุนัขในแทะกินกระดูกสัตว์ที่แข็ง ๆ ซ้าง ม้า โค กระเบื้อง กินหญ้าและใบไม้ของหยاب ๆ ก็มีโอชะไปหล่อเลี้ยงร่างกายมันได้ มนุษย์ กินอาหารละเอียดกว่าสัตว์ที่กล่าวมาเป็นขั้น ๆ เช่น ราชภูรสามัญกินหยاب กว่าพระมหา kaztriyy พวกรเทวดากินอาหารละเอียดกว่ามนุษย์ อย่างที่เรียกว่า ทิพย์ก็คือ โอชะส่วนละเอียดของอาหาร พวกรหุมละเอียดยิ่งกว่าเทวดาอีก มีจกรพรตดิคอยปรนปรือ แม้เลี้ยงชั้นรูปพรหม อรูปพรหมขึ้นไป คือถึงชั้นนิพพาน ก็มีอาหารส่วนละเอียดไปหล่อเลี้ยงเช่นเดียวกัน อาหารละเอียดเป็นที่สุดแต่อยู่นอกโลก นี่เป็นการสาวหาเหตุผลประกอบเป็นลำดับขั้นไป มิใช่ตั้งรับตำรา โดยตรง แม้ในพวกรเทวดากันเองก็มีอาหารละเอียดต่างกันเป็นขั้น ๆ ขึ้นไป ภูมิเทวดามีอาหาร หยابกว่าพวกรเทวดาอื่น ถัดขึ้นไปชั้นยามาและอื่น ๆ ละเอียดยิ่งกว่ากันขึ้นไปทุกชั้นการกินอาหารของพวกรเทวดามีอาการเหมือนเราฝัน แล้วก็มีความอิมເອີບໄປตามระยะเวลา แต่ระยะเวลานานกว่ามนุษย์ต่างกัน เป็นลำดับขั้นไป

อาหารเป็นปัจจัยให้เกิดรูป มีโฉะเป็นคำรบ 8 คือ ปฐวี อาโป เตโซ วาโย วนโน คนโน โรส โอบา ซึ่งเรียกว่า “กลาป្យុប” คือรูปเกิดจากอาหารเป็นคำ ๆ นี้ จำพวกการพิสูจน์อาหาร

ผัสดำรง ได้แก่ ผัสดำรงทั้ง 6 คือ ผัสดำรงทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ผัสดำรง แปลว่า ความกระทนบ เช่น เมื่อรูปมากระบทตาก็เกิดขึ้นเรียกว่า “จักชุสัมผัส” อีก 5 อย่างก็เช่นกัน ผัสดำรงนี้เป็นอาหารเพราะประมวลให้เกิด เวทนาหรือปรนปรือให้เกิดเวทนา 3 ผัสดำรงที่เกิดจากการมณ์ที่ดีก็ให้ เกิดสุขเวทนา กระบทารมณ์ชั่ว ก็ให้เกิดทุกเวทนา อารมณ์ไม่ดีไม่ชั่ว ก็ให้เกิด อุเบกษาเวทนา ดังเช่นพระสารีบุตรยืนก้นร่มให้พระศาสดาได้เป็นเวลา 7 วัน โดยไม่ทิ้งโดยเพราะผัสดำรงอย่างนี้ สัตว์นรกดำรงชีพรับเคราะห์กรรมอยู่ได้ ก็เพราะผัสดำรงทางชั่ว คนนอนหลับอยู่ได้ก็ด้วยผัสดำรงนิดให้เกิด อุเบกษาเวทนา

มโนสัญเจตนาหาร ได้แก่ การคิดอ่านทางใจ มโนสัญเจตนาหารนี้ เป็นอาหารประมวลมา ชื่อกพ 3 คือ การกพ រួចកพ អរួចកพ แล้วแต่เจตนา คือมุ่งไปทางใด เมื่อประกอบถูกส่วนก็ไปสู่พนันนี้ เจตนาเป็นตัวกรรม ได้ในบาลีว่า “เจตนา ห ภิกุ เว ว ဓามិ” ซึ่งแปลความว่า “ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวว่าเจตนานั้นเองเป็นตัวกรรม คนที่ทำกรรมเป็นกุศล สุคติภพ ย่อมค้อยท่ารับรองอยู่ และคนที่ทำกรรมเป็นอกุศล ทุคติภพก็ย่อมค้อยท่ารับรองเขายอยู่เหมือนกัน”

วิญญาณอาหาร วิญญาณ แปลว่า ความรู้แจ้ง ความรู้แจ้งเป็นอาหาร ชนิดหนึ่งเหมือนกัน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เหล่านี้เป็นที่รับรองของวิญญาณ วิญญาณย่อมมีสิน/arom 6 อย่าง ไม่ว่าอย่างใดอย่างหนึ่ง วิญญาณจึงเป็น อาหารประมวลให้เกิดนามรูปได้ ในคำว่า “วิญญาณปจจยา นามรูป” ซึ่งแปลว่า วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป

สัตว์โลก ที่ว่าพระองค์ทรงรู้แจ้งชื่อสัตว์โลกนั้น คือพระองค์ทรงรู้แจ้ง ชื่อธรรม เป็นที่มาแห่งจิตของสัตว์ทั้งหลาย

สัตว์ทั้งหลายมีอักษรสาสัย หรือความเห็นต่าง ๆ กัน เช่น จำพวกหนึ่งเห็นว่าโลกเที่ยง ไม่มียักเยื่องแปรผัน และเห็นว่า เกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว เมื่อตายไปก็ต้องกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อย่างเดิม

อีกพวกหนึ่งเห็นว่า ตายแล้วขาดสูญ หมดสิ้นกันเท่านั้น ไม่มีอะไรในผู้นั้นจะมาเกิดอีก ทำดี ทำชั่ว ก็ลื้นสุดเพียงวันตาย ไม่มีบุญ ไม่มีบาป จะตามไปสนองในพหหน้าที่ไหนอีกอย่างนี้เรียกว่า “ไม่รู้ซึ่งความเป็นจริงของโลก”

ส่วนพระองค์ทรงรู้จริงเห็นแจ้งชี้สัตว์โลกว่า ไม่เป็นเช่นนั้น ที่จริง สัตว์โลกทั้งหลายย่อมเป็นไปตามยถากรรม ทำดี ความดีย่อมติดตามไปสนอง ในพหหน้า ทำชั่ว ความชั่วย่อมติดตามไปสนองในพหหน้าเป็นเสมอเนาตามตัว อันเรียกว่า “ยกภูตญาณทั้งสัตว์” จึงได้ชื่อว่า “โลกวิถุ” นัยหนึ่ง

“อนุสัย ชนะติ” ทรงรู้แจ้งชี้อนุสัย 7 ประการ คือ การราคานุสัย ภาราคานุสัย ปฏิพาหนุสัย ทิฏฐานุสัย วิจิกิจจานุสัย นานานุสัย อวิชชานุสัย

“จริต ชนะติ” ทรงรู้แจ้งจริตแห่งสัตว์ทั้งหลาย 6 ประการ คือ ราคจริต โถสจริต โมหาริต วิตากจริต สัทธาจริต พุทธิจริต

“อธิมุตต์ ชนะติ” ทรงรู้แจ้งนิสัยต่ำสูง และความเป็นผู้มีเจบุญ ความเป็นผู้มีบาปแห่งสัตว์ทั้งหลาย ทรงรู้แจ้งชี้ความมีกิเลสหนาบาง แห่งสัตว์ทั้งหลาย ทรงรู้แจ้งในอินทรีย์ของสัตว์ทั้งหลายว่า แก่อ่อนอย่างไร กล่าวคือ สัทธา วิริยะ สติ สมาริ ปัญญา เรียกว่า “อินทรีย์ 5” คือ ความเชื่อ ความเพียร สติ สมาริ และปัญญา แล้วก็ทรงหาอุบายนโปรด ในเมื่อทรงเห็นว่า อินทรีย์แก่กล้าสมควรแล้ว

ดังเช่น วักกลิพราหมณ์เห็นพระองค์มีพระลิริโฉมอันงาม ชอบเนื้อชอบใจ จนถึงขอบเข็มกิษุ บวชแล้วก็เฝ้ามองดูพระลิริโฉมของพระองค์เป็นเนื่องนิจ พระองค์ก็ทรงรอไว้ ครั้นเมื่อเห็นว่าอินทรีย์แก่กล้าแล้วจึงทรงเริ่มหาอุบายนโปรด โดยตรัสว่า “วักกลิ ท่านจะมีความของดูร่างกายอันเน่าเปื่อยนี้ไป ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นจึงจะเห็นเรา” พระวักกลิน้อยใจ ที่พระองค์ตรัสห้ามเช่นนั้น จึงอาลาจาก พระองค์จะไปกระโดดภูเขาตาย ในเมื่อใกล้กระโดด พระองค์ได้เปล่งรศมีให้เห็น ประหนึ่งไปประทับอยู่เฉพาะหน้า พระวักกลิวิ่งโลดโผเข้าไปในรศมี

ของพระองค์ด้วยความปีติเลื่อมใสอันแรงกล้า ก็ได้บรรลุมรรคผลในกาลบัดนี้
สมความปรารถนา แล้วก็มาเฝ้าพระบรมศาสดาโดยทางอากาศ

“สุวการ ทุวการ ชานาติ” อีกประการหนึ่ง พระองค์ทรงรู้แจ้งว่า
สัตว์จำพวกใด มีอาการดี อาการชั่ว แก่ให้หรือไม่ให้ มีสัทธา มีปัญญา หรือว่า
หาสัทธา หาปัญญาไม่ได้เลย

“ภัพเพ อภัพเพ ชานาติ” ประการหนึ่งทรงรู้ว่า สัตว์จำพวกใด
ทรงโปรดได้ จำพวกใดทรงโปรดไม่ได้ เช่น สัตว์พากสัมมาทิภูมิโปรดได้ จำพวก
มิจฉาทิภูมิโปรดไม่ได้

โภกาสโลก สภาพที่รับรองซึ่งกันและกัน คือ

อากาศ	รับรอง ธาตุไฟ
ธาตุไฟ	รับรอง ธาตุหิน
ธาตุหิน	รับรอง ธาตุดิน
ธาตุดิน	รับรอง ภูเขาตรีภูมิ
ภูเขาตรีภูมิ	รับรอง ภูเขานุเมธราช
ภูเขานุเมธราช	รับรอง ชั้นจาตุมหาราช
ชั้นจาตุมหาราช	รับรอง ชั้นดาวดึงส์
ชั้นดาวดึงส์	รับรอง ชั้นยามา
ชั้นยามา	รับรอง ดุสิต
ดุสิต	รับรอง นิมมานารดี
นิมมานารดี	รับรอง ปรนิมมิตวสวัตตี
ปรนิมมิตวสวัตตี	รับรอง พระมหาพริสัชชา
พระมหาพริสัชชา	รับรอง พระบุปผารหิตา
พระบุปผารหิตา	รับรอง มหาพรหมา
มหาพรหมา	รับรอง ปริตตาภา

ปริตรตากา	รับรอง อัปปมาณากา
อัปปมาณากา	รับรอง อาภัสสรา
อาภัสสรา	รับรอง ปริตรสุภา
ปริตรสุภา	รับรอง อัปปมาณสุภา
อัปปมาณสุภา	รับรอง สุภกิณหา
สุภกิณหา	รับรอง เวหปผลา
เวหปผลา	รับรอง อสัญญาสัตตา
อสัญญาสัตตา	รับรอง อวิชา
อวิชา	รับรอง อตัปปา
อตัปปา	รับรอง สุทัสดา
สุทัสดา	รับรอง สุทัสสี
สุทัสสี	รับรอง อกนิภูจña
อกนิภูจña	รับรอง อากาศานัญญาตนะ
อากาศานัญญาตนะ	รับรอง วิญญาณัญญาตนะ
วิญญาณัญญาตนะ	รับรอง อกกิญจัญญาตนะ
อกกิญจัญญาตนะ	รับรอง เนวสัญญาณานาสัญญาตนะ

ส่วนสูง (มนุสสโลกโtopicภูจña) แต่มนุษย์โลกขึ้นไป ถึงชั้นจารุมหา-
ราชิกาได้ 42,000 โยชน์ (กายเทวดาสูง 100 เส้น ใหญ่พอสมควร อายุ 500
ปีพิพิพย์ นับปีของมนุษย์ได้เก้าล้านปี)

แต่จารุมหาราชิกาขึ้นไป

ถึงดาวดึงส์ได้ 42,000 โยชน์

แต่ดาวดึงส์ขึ้นไป

ถึงยามาได้ 42,000 โยชน์

แต่ยามาขึ้นไป

ถึงดุลิตได้ 42,000 โยชน์
 แต่ดุลิตขึ้นไป
 ถึงนิมนานรดีได้ 42,000 โยชน์
 แต่นิมนานรดีขึ้นไป
 ถึงปรนิมมิตวสวัตติได้ 42,000 โยชน์
 แต่ปรนิมมิตวสวัตติขึ้นไป 5,508,000 โยชน์ ถึงพระมหาปริสัชชาขึ้นไป
 อีกเท่านั้น
 พระมหาปูโรหิตาขึ้นไปเท่า ๆ กันดังนี้ จนถึงแนวสัญญาณสัญญาณะ
 มีระยะสูงเท่า ๆ กันดังนี้

ธาตุ 6- ขันธ์ 5 ธาตุส่วนหมายที่มีอยู่ตามปกติ คือ

ดินหนา	240,000	โยชน์
น้ำหนา	480,000	โยชน์
ไฟหนา	960,000	โยชน์
ลมหนา	1,920,000	โยชน์
วิญญาณหนา	3,840,000	โยชน์

อากาศหนาลงไปไม่มีที่สุด

เช่น ภพ 3 นี้ อากาศที่อยู่รอบ ๆ ภพ ก็ไปจดกับภพที่อยู่รอบ ๆ
 ออกไปข้างล่างจรดขอบของโลกันตร์ ข้างบนจรดขอบล่างของนิพพาน ทุก ๆ
 ระหว่างของภพเหล่านี้ มีพระพุทธเจ้ารักษาอยู่ทั้งนั้น

ธาตุเหล่านี้ความจริงเป็นเพียงธาตุส่วนที่เรียกว่า “โอกาสโลก” สำหรับ
 ธาตุที่เป็นส่วนขันธ์โลกนั้น ละเอียดลงไปยิ่งกว่านี้หลายเท่าพันทวี เพราขันธ์
 นั้นเป็นธาตุที่กลั่นมาจากการอีกทีหนึ่ง

เครื่องกลั่นธาตุนี้ ตั้งอยู่ในศูนย์กลางธาตุทั้ง 6 ปริมาณความใหญ่โต
 ของเครื่องก็เต็มธาตุนั้น เมื่อเครื่องแรกรกลั่นธาตุเหล่านี้แล้ว ก็เอาแต่ส่วน
 ที่ละเอียดที่สุดไปเก็บเข้าเครื่องกลั่นที่ 2-3-4-5-6-7 ต่อไปเป็นลำดับ

เมื่อเครื่องที่ 7 กลั่นเสริจแล้ว ก็ทำการส่งธาตุที่ถูกกลั่นน้ำเข้ามาที่เครื่องคุณย์กลางของภพ 3 นี้ (การส่งธาตุน้ำส่งโดยทางอายตนะของเครื่องที่ 7 กับเครื่องในภพ 3) เมื่อเครื่องในภพ 3 นีรับธาตุมาแล้วก็จะเอามาเข้าเครื่องสำเร็จเก็บไว้เป็นเชพทะเล เชพทะເລວາທີ່ໄດ້ອາຕຸມາແລ້ວ เครื่องທີ່คູນຍົກລາງภพ 3 ກີ່ຈະທຳທັນທີ່ປະກອບເປັນຂັ້ນຮີ 5 ຂຶ້ນ ປະກອບໄດ້ສຳເຮົາພອກບັນຫຼຸມວິນຸງຢານ (ກາຍທີ່ຈະຕ້ອງອາສີຍຂັ້ນຮີ) ຂັ້ນຮີທີ່ປະກອບໄວ້ແລ້ວນີ້ເປັນສ່ວນເສພາກາຍໜຶ່ງ ບໍ່ໄມ້ປັນເປັກນ ສ່ວນທີ່ ສ່ວນຊ້ວ ສ່ວນໄມ້ເມື່ອຊ້ວ ກີ່ມີຜູ້ຄວບຄຸມໄວ້ເປັນສ່ວນ ທ

ເວລາທີ່ຈະສ່າງມາເປັນກາຍນີ້ ອາສີຍກາຍທີ່ພົມ ທີ່ມາຄື່ງຄູນຍົກລາງພານນີ້ ເຂົ້າເຄື່ອງປະກອບພຣັມກັບອາຕຸທີ່ສຳເຮົາເປັນຂັ້ນຮີປະຈຳກາພແລ້ວ ກີ່ຈະສ່າງເຂົ້າຢັ້ງເຄື່ອງທີ່ຄູນຍົກລາງກາຍພ່ອ ອາຕຸສຳເຮົາທີ່ສ່າງເຂົ້າໄປໃນຄູນຍົກລາງກາຍຂອງພ່ອນນີ້ ຂະາດເລັກເພີ່ຍເຫຼົ່າ ເມີລົດໂພ້ີເມີລົດໄທຮເທົ່ານີ້ ເປັນຫາຍກີ່ສ່າງຜ່ານເຂົ້າໂດຍທາງຈຸນູກຂວາ ຫຼັງເຂົ້າທາງໜ້າ ເວລາທີ່ຈະອອກຈາກຄູນຍົກລາງກາຍພ່ອ ໄປອູ້ໃນຄູນຍົກລາງກາຍແມ່ກີ່ອາສີຍຄວາມຕິ່ງດູດຂອງອາຍຕະນະຂອງເຄື່ອງທີ່ມີອູ້ໃນຄູນຍົກລາງກາຍແມ່ ຮັບເອາມຈາກຄູນຍົກລາງກາຍພ່ອມາໄວ້ທີ່ຂ້າມດລູກຂອງແມ່ ຕ່ອຈາກນີ້ ກີ່ອາສີຍອາຕຸສ່ວນຫຍາບຮັກໝາຫລ່ອເລື່ອງກັນຕ່ອໄປ

ເວລາທີ່ກາຍດັບ ເຄື່ອງໃນຄູນຍົກລາງພານກົດເອາອາຕຸເຫຼັນໄປເກີບໄວ້ ຕາມເຕີມ ສຳຮັບຂັ້ນຮີຂອງທີ່ພົມ ກົດເລັ່ນເວົາໄປຈາກຂັ້ນຮີມນຸ່ງໝຍໍ ຂັ້ນຮີຂອງທີ່ພົມ ກົດເລັ່ນຕ່ອໄປໄປເປັນຂອງຮູ່ປຽບຮູ່, ອູ່ປຽບຮູ່, ອຣມກາຍ, ຕ່ອ ທ ກັນນີ້ໄປເປັນລຳດັບ

ບທຂໍາຍາຍຄວາມ

ພຣະເທັນພຣະຄຸນຫລວງປູ້ວັດປາກນຳໄດ້ອີບາຍວ່າ ໂກວິຖູ ແປລວ່າ ຄວາມຮູ້ແຈ້ງໂລກໂດຍທ່ານຍົກເອາ ໂກ 3 ມີ ສັງຫຸນໂລກ ສັດວິວໂລກ ແລະ ໂອກສໂລກ ມາອີບາຍອຍ່າງເປັນຂັ້ນເປັນຕອນລະເຍືດລວອທີ່ເຕີຍວ ຂຶ້ງໂດຍສຽງປົກກື້ອ

ພຣະສັມມາສັມພຸທອເຈົ້າທຽງຮູ້ສັກພວມເປັນໄປຂອງສັດວິວໂລກທັງໝາດເລີຍ ຕັ້ງແຕ່ຈະມີຊີວິດອູ້ຍ່າງໃຈ ກິນຍ່າງໃຈ ອູ້ຍ່າງໃຈ ຈະຕາຍຈະເກີດຍ່າງໃຈ ຈະຄິດຕິຄິດຊ້ວ ຈະກ່ອງກຣມທຳເຂົ້າຢ່າງໃຈ ແລະ ຕ້ອງໄປເວີ່ນວ່າຍຕາຍເກີດຍ່າງໃຈ ພຣະອົງຄົກທຽງເຫັນໝາດ ແລະ ແມ້ແຕ່ໂລກຊື່ເປັນທີ່ອູ້ອາສີຍຂອງສຣັບສັດວິວທັງໝາຍ ພຣະອົງຄົກເຫັນແຈ້ງທະລຸໄປໝາດເລີຍ ວ່າມັນມີກີ່ພົມກີ່ງມີ ມັນເກີດຂຶ້ນຫົວໜ້າ ເປັນແປລັງໄປໄດ້ຍ່າງໃຈ ເຮັດວຽກວ່າໝາດທັງສາກລໂກນີ້ບໍ່ໄມ້ມີຄວາມລັບອະໄຈະມາປິດບັງອຳພຣາງ

พระองค์ได้เลยผลที่สุดพระองค์จึงทรงสรุปได้ว่าโลกทั้งโลกนี้แท้ที่จริงก็คือคุกขังสรรพสัตว์นั่นเอง ขังให้สัตว์โลกต้องทนทุกข์ทรมานเวียนว่ายตายเกิดกันนับภพนับชาติไม่ถ้วน

ทำไมพระองค์จึงทรงรู้แจ้งโลกได้อย่างนี้ ก็ เพราะพระองค์ทรงเข้าถึงธรรมกายได้แล้ว อวิชาความมีด้วยความมีด้วยกายครอบงำหัวใจพระทัยของพระองค์ก็ถูกทำลายหมดสิ้นไปแล้ว มันก็เลยสว่างไปหมด ไม่มีความมีดเจือแม้มแต่นิดเดียว สว่างจนเห็นแจ้งหมดทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่มีอะไรจะมาซ่อนเร้นอำพรางพระองค์ได้อีกแล้ว

นี่เรียกว่า “รู้เพียงหนึ่งก็จะรู้ทั้งหมด” รู้อะไร ก็รู้วิธีทำใจให้หยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกาย เท่านั้นแหล่ะ รู้แค่นี้ แล้วก็ทำหยุดในหยุดเรื่อยไปจนกระทั่งเข้าถึงธรรมกาย พอกลางทาง ธรรมกายได้เท่านั้น ความรู้แจ้งทุกสรรพสิ่งในโลกก็เกิดขึ้นตามมาได้ในที่สุด

เพราะฉะนั้น ที่มาเบื้องต้นแห่งความเป็น โลกวิญญาณรู้แจ้งโลกของพระองค์ก็คือ การทำสมາธิให้พระทัยหยุดนิ่งสนิทอย่างถาวرمั่นคงที่ศูนย์กลางกายนั่นเอง

2.1.6 อนุตตโร ปูริสทัมมสารถि

พระธรรมเทศนา

อนุตตโร ปูริสทัมมสารถि พระคุณข้อนี้หมายความว่า พระองค์ก็เปรียบเสมือนสารถิผู้ฝึกสอนคนเป็นอย่างดี หากผู้อื่นเสมอเหมือนมิได้ ว่า โดยย่อ ก็คือ พระองค์มีพระปรีชาญาณเฉลียวฉลาดในอันที่จะฝึกสอนคนให้เป็นคนดีได้ ว่าโดยที่สุด ก็คือ ให้สามารถบรรลุธรรมคณ์นิพพานได้ ย่นคำสอนของพระองค์ก็คือ ศีล สามาริ ปัญญา แต่พระองค์มีอุบายนสอนต่าง ๆ นานาสุดแล้วแต่จะทรงพิจารณาเห็นว่าบุคคลจำพวกใดมีนิสัยอย่างไร ก็ทรงใช้อุบายสอนให้ต้องกับนิสัย เช่น พระนันทกุмар มีนิสัยหนักไปในทางราศจริต พระองค์ทรงเนรมิตเป็นรูปนางฟ้าเข้าล่อ จนพระนันทกุмарเห็นว่าสวยกว่านางคู่รักของเธอ แล้วก็ทรงยกเยื่องวิธีจนพระนันทกุмарเปลือหน่ายในรูป

ในบางกรณี เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา พระองค์ทรงใช้อิทธิปักษีหาริย์มากมาย ดังเช่น เรื่องอุรุเวลกัสสປະ เป็นต้น ซึ่งมีเรื่องว่า ครั้งเมื่อพระองค์คิดจะทรงปลูกผึ้งพระศาสนาให้เป็นปีกแผ่นในกรุงราชคฤห์ แต่เมียคณาจารย์คนสำคัญอยู่ที่นั่นชื่ออุรุเวลกัสสປະซึ่งคนนับถือมาก ถ้าปราบอุรุเวลกัสสປະเสียได้พระพุทธศาสนาจึงจะรุ่งเรือง

พระองค์จึงเสด็จไปยังอัศวานมหิดล ทรงแต่งอุฐาภิเษกสักสี ตรัสขออาสาชัยพักสักราตรีหนึ่งที่โรงเพลิง อุฐาภิเษกสักสีว่าที่นั่นมีพญานาคพิษร้ายอยู่ตัวหนึ่ง พระองค์ว่าไม่เป็นไร ก็เสด็จประทับอยู่ที่นั่น

ครั้นตกเวลากลางดึกพญานาคสำแดงพิษ หรือเรียกว่าพ่นพิษทำร้ายพระองค์ แต่พระองค์ทรงดำรงพระสถิติเฉพาะหน้าต่อพระกัมมภูมิภูจานวนอย่างประมวลมาซึ่งอิทธิพลสังขารสำแดงเต็อกสิน สามารถบัดบันดาลให้เป็นเปลวเพลิงยังพญานาคให้พ่ายแพ้ด้วยฤทธิ์ของพระองค์แล้ว ให้ขาดตัวอยู่ในบาตรเอาไปให้อุฐาภิเษกสักสีกับบริวารดู

แต่อุฐาภิเษกสักสีก็ยังไม่เลื่อมใส ยังถือทิภูมิว่าตนเป็นอรหันต์อยู่ พระองค์ก็ทรงแสดงอีกหลายประการ ตลอดจนแสดงจกรรม คือเดินอยู่บนหน้าแล้วเหาเชื้นบนอากาศ แล้วเลื่อนโลยลงมาสู่เรือของอุฐาภิเษกสักสีและบริวารที่ไปดูอยู่นั้น แล้วในที่สุดจึงชี้แจงให้พวกอุฐาภิเษกสักสีรู้ตัวว่า ทางที่พวกເວົ້າປັບຕິອຸ່ນນີ້ໃຫຍ່ທາງທີ່ຈະບຣລຸມຮຄຜລ ພວກເເວຍັງໄຟໃໝ່ພຣອຮ້ານຕໍ່

อุฐาภิเษกสักสีได้สัตบพระพุทธภูมิ ก้าวกระโดดลงแทบฟ้าพระบาทพระองค์ ขอบรรพชาอุปสมบทในสำนักพระองค์ ลำดับนั้นแล้วนทีกัสสี แล่วยากสักสีผู้เป็นห้องของอุฐาภิเษกสักสี ซึ่งต่างก็มีบริวารและเป็นคณาจารย์ตั้งอัศวานมหิดล ฯ กันไปตามลำดับของลำหน้า เนรัญชราทางใต้ทราบเรื่องราวเช่นก็พากันเลื่อมใส มากขอบรรพชาอุปสมบทในสำนักพระองค์ หมวดสิ้น ดังนี้พระองค์จึงเป็นผู้ฝึกสอนอย่างดีเลิศ ไม่มีผู้ใดเสมอเหมือน จึงได้พระนามว่า “อนุตตโร ປຸຣີສທມມສາຣົດ”

บทขยายความ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงได้รับคำยกย่องว่า เป็นนักฝึกคนที่ยอดเยี่ยมอย่างที่ไม่มีใครจะมาเสมอเหมือนอีกแล้ว ซึ่งพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำก็ได้ยกตัวอย่างการฝึกสอนของพระองค์มาเล่าให้พวกเรารับฟังทำให้เห็นภาพชัดเจนดีว่าเหตุที่พระองค์ทรงสามารถฝึกคนได้อย่างนี้ ก็เพราะความรู้แจ้งโลกของพระองค์ที่กล่าวมาแล้วนั้นแหลก ก็ทำไม่จะฝึกไม่ได้ล่ะ ในเมื่อหากพระองค์ทรงพบใครแล้วพระองค์ทรงระลึกชาติไปเห็นนิสัยใจคอของเขาร่วงสั่งสมกันมากก่อนก็ชาติไปรู้พุทธิกรรมของเขาก็คงหมด ไม่ว่าเคย กิน อยู่ เกิด ตายมาอย่างไร แม้ความคิดความอ่านที่อยู่ในใจขณะนั้น ก็ปิดบังพระองค์ไม่ได้ เพราะฉะนั้นพระองค์จึงทรงฝึกคน ฝึกสรรพสัตว์ได้ดั่งพระทัย

ใครที่มีเวลาหรือมีบุญพอจะรับการฝึกได้ พระองค์เป็นต้องเอามาฝึกให้ได้ และฝึกได้สำเร็จรวดเร็วเป็นอัศจรรย์ ไม่มีใครมาเทียบกับพระองค์ที่เดียว

หรือถ้าใครยังเป็นประเภทอินทรีย์อ่อนเหมือนไม่ฝึกกัน ยังต้องรอเวลา พระองค์ก็ปล่อยไปก่อน จนอินทรียกล้ำแล้วเมื่อไร จึงค่อยตามตัวเอามาฝึก

และหากเป็นประเภทที่อินทรียังอ่อนปากเปี่ยก ยังรับการฝึกไม่ไหว ถ้าพระองค์ทรงบอกว่าัยรับการฝึกไม่ไหว ครา ก็อย่าฝืนไปฝึกให้เลย เสียเวลาเปล่า ไม่มีทางฝึกได้หรอก

ความสามารถในการฝึกคนอย่างยอดเยี่ยมของพระองค์นี้ ไม่มีศาสตราใดเทียบได้ เพราะทรงรู้แจ้ง นิสัยใจคอของบุคคลที่จะฝึกได้หลบฐานโปรด จึงได้พระคุณนามว่า “อนุตตรปริสทัมสารถ” คือ สารถผู้ฝึกคนได้อย่างยอดเยี่ยม ไม่มีผู้อื่นยิ่งกว่า

2.1.7 สัตตา เทวมนุสสานั่น

พระธรรมเทศนา

สัตตา เทวมนุสสานั่น แปลว่า พระองค์เป็นบรมครูแห่งเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ข้อนี้ساอกรได้ด้วยพุทธกิจ 5 ประการ ซึ่งว่า

- 1) เวลาเช้าบิณฑบาต
- 2) เย็นทรงแสดงธรรม
- 3) พlobค่ำทรงให้โอวาทภิกษุ
- 4) เที่ยงคืนแก่ปัญหาเทวดา
- 5) ยามรุ่งพิจารณาดูเวไนยสัตว์ที่พึงจะโปรด

จะเห็นได้ว่าในข้อ 2-3 นั้นทรงเป็นครูมนุษย์ ข้อ 4 นั้นทรงเป็นครูเทวดา และยังมีmagicคลสูตรเป็นข้ออื่นยังอีก เพราเหตุที่พระองค์จะทรงแสดง ทรงคลสูตรนั้นก็เนื่องจากเหตุว่าเทวดาลงมาฝ่า และยกปัญหาขึ้นทูลถามว่า “อะไรเป็นmagic” “อสูรนา จ พาลานัม” เป็นอาทิ ซึ่งแปลว่า อย่าคบคนพาล เป็นต้น ตลอดจนถึง “นิพพานสจุฉิกริยา การทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพานฯ” ซึ่งพระองค์ตรัสว่า สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นmagicทั้งสิ้น ดังนี้จึงได้พระนามว่า “สัตตา เทวมนุสสานั่น” พระองค์เป็นบรมครูทั้งเทวดาและมนุษย์

บทขยายความ

พระพุทธคุณข้อนี้ก็เกิดมาจากการที่พระองค์ทรงเป็นโลกวิทู พระทรงรู้แจ้งโลก จึงได้ทรงเป็นยอดนักฝึกมนุษย์อย่างดีเลิศไม่愧มีครรภ์เสมอเหมือน ไม่เฉพาะแต่มนุษย์เท่านั้น ที่พระองค์ทรงฝึกได้ แม้แต่เทวดาทั้งหลาย ทั้ง 6 ชั้นฟ้า รวมทั้งรูปพระมหาด้วย พระองค์ก็ทรงสามารถฝึกให้ได้ดีอย่างชนิดไม่愧มีครรภ์เทียบอีกเหมือนกัน พระองค์จึงได้ชื่อว่า เป็นบรมครูของมนุษย์และเทวดาทั้งหลาย นอกจากนี้ยังไม่ทรงเห็นอยู่หน่ายในการที่จะฝึกอีกด้วย ดังปรากฏตามพุทธกิจ 5 ประการว่า

- 1) เวลาเข้าทรงบิณฑบาต
- 2) เย็นทรงแสดงธรรมแก่มนุษย์
- 3) พลับค่ำทรงให้อวาระภิกษุ
- 4) เที่ยงคืนทรงแกะปัญหาเทวดา
- 5) ยามรุ่งทรงพิจารณาดูเวไนยสัตว์

นี่คือหัวใจของความเป็นครูของพระพุทธองค์ ขอให้ครรภ้มีเวลา มีบุญพожະฝึกได้โดยจะเป็นมนุษย์ก็จะเสด็จไปฝึกให้ ไม่ว่าเข้าจะอยู่ในแลนไกลแลนไกลแค่ไหน จะเป็นเทวดาก็ยังไปฝึกให้ได้ ในวันหนึ่ง ๆ พระองค์ทรงทุ่มให้กับการฝึกทั้งมนุษย์และเทวดาอย่างเต็มที่ ไม่ได้ทรงเห็นแก่ การพักผ่อนหลับนอนเลย ด้วยพระทัยของความเป็นครูยอดนักฝึกเช่นนี้ จึงทรงได้พระนามว่า “สัตถាពេមនុសណัง” คือ พระบรมครูของทั้งเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย”

2.1.8 พุทธ

พระธรรมเทศนา

คำว่า “พุทธ” แปลได้หลายนัย แต่ในที่นี้จะขอแปลไปในทางที่ว่า เป็นผู้บ้านแล้วหรือเบิกบานแล้ว

ที่ว่าบ้านนั้นเปรียบด้วยดอกปทุมชาติ คือบานเหมือนดอกบัวที่บานแล้ว เต็มที่ การที่พระองค์ทรงประกอบความเพียรออยู่ด้วยประการต่าง ๆ เมื่อยังไม่ได้บรรลุสัมมาสัมโพธิญาณเปรียบเหมือนดอกบัวที่ยังตูมอยู่ ต่อรุ่งอรุณแห่งวันวิสาขปุรṇมī พระองค์ได้ตรัสรู้แล้ว จึงเปรียบเสมือนดอกบัวที่บานแล้ว

ในเวลาสุ่งอรุณแห่งวันวิสาขบูรณะนี้เอง

นายที่ว่าเบิกบานนั้น หมายความว่า เมื่อพระองค์ได้ทรงตรากรตรำเป็นเวลาล่วงถึง 6 พรรษาแล้ว จึงได้มาตรัสรู้อันดุตตรสัมมาสัมโพธิญาณได้รับผลเป็นองค์หรหง แลสัมมาสัมพุทธोฯ ดังบรรยายมาข้างต้นแล้วพระกมลหฤทัยของพระองค์ก็ยอมผ่องแพร์เบิกบานเต็มที่ เหตุว่า ได้ผลสมปรารถนาที่พระองค์ทรงตั้งปณิธานเพียรบำเพ็ญมา จะนี้จึงได้พระนามว่า “พุทธ”

อย่างอีกหน่อยว่า การที่นำเออกบัวบานมาเทียบความหมายแห่งคำว่าพุทธนั้น ก็เพราะเหตุว่าเมื่อปฐมกัลป์เริ่มตั้งศีรษะแผ่นดินขึ้นใหม่ ๆ มีกอบบัวเกิดขึ้นพร้อมทั้งมีดอก 5 ดอก ท้าวสุธรรมราส หยั่งรู้ว่านี้เป็นนิมิตว่า ในกัลป์จะมีพระพุทธเจ้ามาตรัสรโปรดเวไนยสัตว์ 5 พระองค์ จึงประกาศคำว่า นะ, โม, พุท, ဓາ, ยะ ไว้ ซึ่งมีความหมายว่า

นะ คือ พระกุสันโธ

โม คือ พระโภนาคมนะ

พุท คือ พระพุทธอกัสสปะ

ဓາ คือ พระสมณโคดม

ยะ คือ พระศรีอาริยเมตไตรย

ซึ่งได้ปรากฏเป็นที่นับถือกันมานานบัดนี้

บทขยายความ

คำว่า “พุทธ” พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำได้กล่าวไว้ 2 นายด้วยกัน

นายแรกแปลว่า ผู้บ้านแล้ว บานตั้งแต่วันตรัสรู้เลย บานได้ด้วยการทำ samaadhi ในเจหุต ในหุตตั้งแต่ตนจนกระทั่งถึงธรรมกายอรหัต จนจบพระนิพพานเลย นี้บานพระหุตในหุตอย่างเดียวเท่านั้น พระสัพพัญญุตญาณของพระองค์ก็สมบูรณ์เต็มเปี่ยม เหมือนดอกบัวที่ผลลัพันน้ำออกมาก แล้วก็คลื่นลีบบานอย่างสมบูรณ์

อีกนัยหนึ่ง หมายถึง พระทัยของพระองค์ที่เบิกบานแล้ว เพราะทรงสมประถนาตามที่เคยตั้งพระทัยว่า

- 1) ได้ตรัสรู้แล้ว
- 2) ได้โปรดสรรพสัตว์ให้พ้นทุกข์ตามแล้ว

พระองค์ทรงสมพระทัยที่ได้ตั้งปณิธานมานานนับได้ 20 อสังไชย แสนมหาภัยเดียว จึงทำให้พระองค์ทรงเบิกบาน

แต่ไม่ว่าจะแปลว่า บานแล้วหรือเบิกบานแล้วก็ตาม ทั้งหมดนี้ล้วนอาศัยเหตุจากการทำสมาธิให้เจริญในหยุดที่ศูนย์กลางกายทั้งนั้น หยุดนิ่งจนเข้าถึงธรรมกาย แล้วก็หยุดในหยุด ต่อไปอีก จนเข้าถึงธรรมกายในธรรมกาย จนถึงพระนิพพานในที่สุด นี้จะเห็นได้ว่า การทำสมาธิให้เจริญในหยุดที่ศูนย์กลางกายให้ได้นี้ สำคัญที่สุด

2.1.9 ภาควา

พระธรรมเทศนา

คำว่า “ภาควา” แปลได้หลายนัย แปลว่า หักกีได้ แจกกีได้ ที่ว่า หัก นั้น หมายความว่าพระองค์หักเสียได้ซึ่งสังสารจักร กล่าวคือ อวิชา ตัณหา อุปทาน กรรม อันเป็นเสมือนตัวจักรที่พัดผันส่งต่อไปยัง กันและกัน เป็นกำลังดันให้หมุนเวียนวนว่ายอยู่ในวัฏสงสาร มิให้ออกจากภพ 3 พระองค์หักเสียได้แล้ว พระองค์จึงพันไปจากภพทั้ง 3 คือ การภพ รูปภพ อรูปภพ เสด็จออกสู่นิพพานไป

ที่ว่า แจก นั้นมีความหมายว่า เมื่อพระองค์ได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัม-โพธิญาณแล้ว พระองค์เป็นสัพพัญญ ทรงรู้แจ้งธาตุธรรมทั้งปวงหมด จึงทรง สามารถจำแนกแยกแยะธรรมส่วนที่ละเอียด ๆ ให้เห็น เช่น ทรงจำแนกขันธ์ ธาตุ อายตนะ จิต เจตสิก รูป นิพพาน ดังนี้เป็นต้น ตลอดจนหลักธรรมอื่น ๆ ทั้งมวลให้สาวกได้รู้เห็นรับปฏิบัติสืบ ๆ กันมา

บทขยายความ

ภาคว่า ในความหมายแรก แปลว่า หัก หมายถึง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงหัก สังสารจกร ได้แล้ว ดังที่พระเดชพระคุณหลวงปูวัดปากน้ำได้อธิบายเอาไว้ ทำให้ทรงพ้นจาก สังสารวัฏ ไม่ต้องกลับมาเวียนว่ายตายเกิดเหมือนสรรพสัตว์ทั้งหลายอีก

ส่วนความหมายประการที่ 2 แปลว่า แจก คือ พระองค์ทรงพระปรีชาเป็นอย่างยิ่ง ทรงสามารถแจกรธรรมที่ยกแก่การเข้าใจ ให้เป็นหัวข้อย่อย ๆ เข้าใจได้ง่าย และง่ายต่อการนำไปปฏิบัติพอเหมาะสมกับสติปัญญาของสัตว์โลกนั้น ๆ อย่างน่าอศจรรย์

ทำไมถึงเป็นอย่างนั้น ก็ เพราะพระองค์ทรงเห็นถูกต้องตรงตามความเป็นจริง คือทรงเห็นว่า กว่าที่พระองค์จะทรงสามารถตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าได้นั้น เพราะได้ทรงปฏิบัติธรรม ข้อใด ๆ บ้าง ทั้งหยาบ ทั้งละเอียด ทรงเห็นตลอดทั้งหมดว่าการที่ไม่เข้าพระทัยในธรรมะข้อใด เพราะเหตุใด ยิ่งกว่าหนึ่นยังทรงทราบอีกด้วยว่า สรรพสัตว์ทั้งหลาย จะมีข้อสงสัยอยู่ตรงไหน กันบ้าง เพราะฉะนั้น พระองค์จึงทรงแยกย่อยธรรมะออกมาเป็นข้อเล็กข้อน้อย ให้เหมาะสม กับสติปัญญาของผู้ฟัง ในระดับที่พอจะตรงตามทันคำสอนของพระองค์ได้ เปรียบเหมือนการบินนม หรือตักข้าวให้พ่อค้าแก่คนกิน เด็กก็ต้องให้คำเล็ก ผู้ใหญ่ก็ตักให้คำโต หรือคนป่วยก็ตัก เอาชนิดอาหารเปื่อย อาหารตุ๋นที่ย่อยง่าย ๆ มาให้ ส่วนที่ปัญญาแก่กล้าแล้วก็ไม่ต้องย่อย ให้มากนัก สอนเพียง ย่อ ๆ เฉพาะแต่หัวข้อธรรมก็เข้าใจทันที ส่วนที่สติปัญญายังไม่ดีนัก ก็ต้องแยกย่อยให้ละเอียด เพื่อนบดข้าวป้อนลูก แล้วลูกก็จะโตร้วโตรื้อคืน

การที่พระองค์ทรงแจกรธรรมให้พ่อค้าแก่คนกิน ได้โดยง่าย แม้ที่สุดเมื่อพระองค์ดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ธรรมะที่ทรงแยกย่อย แบ่งหมวดแบ่งหมู่เอาไว้อย่างดีแล้วนี้ ก็ยังมีอานิสงส์ให้สัตว์โลกที่เกิดมาในภายหลัง สามารถเลือกร่มะที่พ่อค้า เอาไปปฏิบัติ ถึงขั้นสามารถตะเกียกตะกายข้ามสังสารวัฏตามพระองค์ไปได้ นี่คือพระคุณอันยิ่งใหญ่ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำให้พระองค์ทรงได้รับพระคุณนามว่า “ภาคว่า”

จากพระธรรมเทศนาเรื่องพระพุทธคุณที่พระเดชพระคุณหลวงปูวัดปากน้ำได้เทศน์มา ทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า เรื่องของการฝึกสมาริให้ใจหยุดนิ่งนี่สำคัญที่สุด และการที่จะทำใจให้หยุดนิ่งจนเข้าถึงธรรมกายได้ก็จำเป็นจะต้องรู้จักศุนย์กลางกายฐานที่ 7 เพราะนี่เป็นหนทางสายเอกสายเดียวที่ทำให้พระองค์ทรงได้พระพุทธคุณทั้ง 9 ประการ ดังที่กล่าวมาแล้ว และนี่ ก็

เป็นหนทางสายเดียวเท่านั้นที่จะทำให้เราเข้านิพพานตามพระองค์ไปได้ เมื่อเราได้ทราบความจริงอย่างนี้แล้ว จะเริ่มตั้งความเพียร หมั่นทำใจให้หยุดนิ่งที่สูญญ์กลางกายเสียแต่บัดนี้ฝึกเข้าไปทุกวัน ๆ ไม่ช้าก็จะเข้าถึงธรรมกายได้โดยไม่ยาก แล้วอย่าพอใจอยู่แค่นั้น ต้องหยุดในหยุดให้หนักเข้าไปตามลำดับ ๆ จนถึงธรรมกายในธรรมกายที่ละเอียด ๆ เข้าไปไม่สิ้นสุด เรายังจะมีโอกาสสร้างธรรมเห็นธรรมอย่างพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อย่างพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำได้ในที่สุด หยุดในหยุดนั้น มีความสำคัญอย่างนี้ เพราะจะนั้น พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำจึงได้ย้านกย้ายหน้าว่า

“หยุดเป็นตัวสำเร็จ ตั้งแต่เบื้องต้นจนถึงพระนิพพาน”

2.1.10 บทสรุปพระพุทธคุณ

เราได้ทำความเข้าใจธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำเรื่อง “พระพุทธคุณ” กันไปแล้ว และทำให้เราสรุปได้ว่า พระพุทธคุณทั้งปวงของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ล้วนมีเหตุเริ่มต้นมาจากความที่พระองค์ทรงเป็น “อรหัง” ซึ่งแปลว่า “เป็นผู้ไกลจากกิเลส” หมายความว่า พระองค์ทรงสามารถปราบกิเลสที่อยู่ในใจไปได้ชนิดหมดสิ้นเชือไม่เหลือเศษ จนกิเลสน้อยใหญ่ไม่สามารถที่จะย้อนคืนกลับมากำเริบในพระทัยของพระองค์ได้อีกต่อไป

ความเป็น “อรหัง” หรือ “ผู้ไกลจากกิเลส” ของพระองค์นั้นเกิดจากการที่พระองค์ทรงอาศัยธรรมกายภายในของพระองค์ไปเห็นไปรู้เท่าทันกิเลส เช่นนี้แล้ว จึงทำให้กิเลสมดฤทธิ์หมดอำนาจไปทันที ไม่สามารถย้อนกลับมากุมกัดอีก ห่อหุ้ม ครอบงำ กัดกร่อน บีบคั้น บังคับ พระทัยของพระองค์มานานนับสองไซยภาพอสังไชยชาติไม่ถ้วน อย่างขั้ดเจน ว่ากิเลสเหล่านั้นเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และสามารถตัดไปได้อย่างไร

เมื่อพระองค์ทรงเห็น ทรงรู้เท่าทันกิเลส เช่นนี้แล้ว จึงทำให้กิเลสมดฤทธิ์หมดอำนาจไปทันที ไม่สามารถย้อนกลับมากุมกัดอีก ห่อหุ้ม ครอบงำ กัดกร่อน บีบคั้น บังคับพระทัยของพระองค์ได้อีกต่อไป

อุปมาเลสนีองกับดวงอาทิตย์ซึ่งมีรัศมีสว่างใส่ เมื่อโผล่พ้นขอบฟ้าขึ้นมาในยามเช้า ย่อมฝ่าความมืดที่ห่อหุ้มปุกคลุ่มโลกให้หมดไปตามลำดับ ๆ ได้ฉันใด

ความสว่างของธรรมกายภายใน ซึ่งทำให้พระองค์ไปเห็นไปรู้เท่าทันธรรมชาติของกิเลส ก็สามารถฟ่ากิเลสทั้งหลายให้หมดไปตามลำดับ ๆ ได้ฉันนั้นเหมือนกัน

จากความสว่างโดยไม่มีที่สุด ที่ประมาณของธรรมกายของพระองค์ คือสว่างยิ่งกว่าเอาดวงอาทิตย์ أيامเที่ยงมาเรียงเป็นดวง ๆ เต็มห้องฟ้า ก็ทำให้พระองค์ทรงเห็น ทรงรู้ความเป็นไปในอดีตทั้งหมด คือ ทรงสามารถรับรู้ถึงประวัติของพระองค์เองได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ที่เรียกว่า “ทรงบรรลุปุพเพนิวาสานุสติญาณ”

พระองค์ได้ตรัสอาการของการระลึกชาติครั้งนั้นเอาไว้ใน โพธิราชกุมาลสูตรว่า

“เรานั้น ระลึกถึงขั้นธีที่เคยอยู่อาศัยในภพก่อนได้หลายประการคือระลึกได้ชาติหนึ่งบ้าง ส่องชาติ สามชาติ สี่ชาติ ห้าชาติ สิบชาติ ยี่สิบชาติ สามสิบชาติ สี่สิบชาติ ห้าสิบชาติ ร้อยชาติ พันชาติ แสนชาติ ตลอดหลายสังวัฏจกปีบ้าง ว่าเมื่อเรารอยู่ในภพโน้น มีชื่อย่างนั้น มีโคตร มีวรรณะ มีอาหารอย่างนั้น ๆ เสวยสุขและทุกข์เช่นนั้น ๆ มีอายุสุดลงเท่านั้น ๆ ครั้นจุติจากภพนั้นแล้วได้เกิดในภพโน้น มีชื่อโคตร วรรณะ อาหารอย่างนั้น ๆ ได้เสวยสุขและทุกข์เช่นนั้น ๆ มีอายุสุดลงเท่านั้น ครั้นจุติจากภพนั้น ๆ แล้วมาเกิดในภพนี้ฯ เรานั้นระลึกถึงขั้นธีที่เคยอยู่ในภพก่อนได้หลายประการ พร้อมทั้งอาการและลักษณะดังนี้ ราชกุมาล ! นี่เป็น วิชาที่ 1 ที่เราได้บรรลุแล้วในยามแรกแห่งราตรี”

เมื่อพระองค์ทรงทำพระทัยให้หยุดในหยุด นิ่งในนิ่ง เข้าไปในธรรมกายช้าแล้วช้าอีกไปตามลำดับ ๆ ความสว่างภายในก็ยิ่งทับทวีเพิ่มขึ้นไปอีกนับสองชั้น จนกระทั่งทรงสามารถเห็นแมกิเลสที่หมักดอง ห่อห้ม ครอบงำ กัดกร่อน บีบคั้น บังคับใจของสรรพสัตว์ทั้งหลายได้อย่างชัดเจน เห็นจักระทั้งการไปเกิดมาเกิดของสรรพสัตว์เหล่านั้น ซึ่งเรียกว่า “ทรงบรรลุจุตุปปاتญาณ”

พระองค์ได้ตรัสอาการบรรลุจุตุปปاتญาณเอาไว้ใน โพธิราชกุมาลสูตร อีกเช่นกันว่า

“รามีจักษุพิทธิ์บริสุทธิ์กว่าจักษุของสามัญมนุษย์ ย่อมแลเห็นสัตว์ทั้งหลายจุติอยู่บังเกิดอยู่ เ Lewaram ประณีต มีวรรณะดี มีวรรณะเลว มีทุกข์ มีสุข เรายังแจ้งชัดหมู่สัตว์ผู้เข้าถึงตามกรรมว่า “ผู้เจริญทั้งหลาย ! สัตว์เหล่านี้หนอประกอบกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต พูดติเตียนพระอริยเจ้าทั้งหลาย เป็นมิจฉาทิกูรු ประกอบการงานด้วยอำนาจ มิจฉาทิกูรු เป็นหน้าแต่กายแตกไปล้วนพาภันเข้าสู่อบาย ทุคติ วินิบาต นรก ฯ ท่านผู้เจริญทั้งหลาย ! สัตว์เหล่านี้หนอประกอบกายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต ไม่ติเตียนพระอริยเจ้าทั้งหลาย เป็นสัมมาทิกูรු ประกอบการงานด้วยอำนาจสัมมาทิกูรු เป็นหน้าแต่กายแตกไป

ล้วนพากันเข้าสู่สุคติโลกสวรรค์ เรายังจักชุมนุมนุชย์ เห็น
เหล่าสัตว์ผู้ดูดอยู่ บังเกิดอยู่ เ Lew ประณีต มีวรรณะดี วรรณะราม มีทุกข์ มีสุข รู้ชัด
หมู่สัตว์ผู้เข้าถึงตามกรรมได้ฉะนี้ฯ ราชกุมาร ! นี่เป็นวิชาที่ 2 ที่เราได้บรรลุแล้วในยาม
กลางแห่งราตรี”

ในที่สุดพระองค์ทรงทำพระทัยให้หยุดนิ่งช้าแล้วช้าอีกจนถูกส่วนก็เข้าถึงธรรมกายอรหัต
จึงทรงเห็น ทรงรู้เท่าทันธรรมชาติของกิเลสทั้งหลายตามความเป็นจริง ทำให้กิเลสที่เคยมีอยู่
ไม่สามารถหักดอง ห่อหุ้ม ครอบงำ กัดกร่อน บีบคั้น บังคับพระทัยของพระองค์ได้อีกต่อไป

กิเลสที่ถูกทำลายไปด้วยอาการเข่นนี้ เมื่อนความสว่างของพระอาทิตย์ในยาม
เที่ยงวันสามารถทำลายความมืดให้หมดสิ้นไปไม่เหลือเลยฉะนั้น

แต่โดยธรรมชาติของดวงอาทิตย์เมื่อเลี้ยงวันไปแล้ว ก็มีแต่จะคล้อยไป ความสว่าง
ที่เคยเจิดจ้าก็ลดลงไปตามลำดับ ๆ

แต่พระทัยของพระองค์เมื่อทรงประกอบด้วยมรรค มีองค์ 8 อาย่างสมบูรณ์แล้ว มีแต่จะ
หยุดในหยุดนิ่งในนิ่งเข้าไปในศูนย์กลางกายฐานที่ 7 ของธรรมกายอรหัตเรื่อยไปอย่างไม่ถอนหายใจ
ได้เคลื่อนคล้อยลอยต่ำเข่นดวงอาทิตย์ไม่ ธรรมกายของพระองค์จึงยิ่งสว่าง ทำให้ยิ่งทรง
เห็นทรงรู้เข้าไปไม่มีที่สิ้นสุด เพราะฉะนั้นาสวากิเลสทั้งหลายจึงถูกทำลายลงได้อย่างถาวร
ไม่สามารถย้อนกลับมา มีทุกข์ มีอำนาจเห็นพระทัยของพระองค์ได้อีกต่อไป กิเลสทั้งหลาย
จึงละลายหายลินไปด้วยอาการฉะนั้น เรียกว่า “ทรงบรรลุอาสวักขยัญญาณ”

พระองค์ได้ตรัสอาการที่พระองค์ตรัสรู้อาสวักขยัญญาณไว้ใน โพธิราชกุมารสูตร ว่า

“เราย่อมรู้ชัดตามเป็นจริงว่า นี่ทุกข์ นี่เหตุแห่งทุกข์ นี่ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์
นี่ทางให้ถึงความดับไม่มีเหลือแห่งทุกข์ และเหล่านี้เป็น อาสวะทั้งหลาย นี่เหตุแห่ง^๑
อาสวะทั้งหลาย นี่ความดับไม่เหลือแห่งอาสวะทั้งหลาย นี่เป็นทางให้ถึงความดับ^๒
ไม่มีเหลือแห่งอาสวะทั้งหลาย เมื่อเรารู้อยู่อย่างนี้ เห็นอยู่อย่างนี้ จิตกิพันจาก Karma สະ
ภาวะ สະ และอวิชชาสະ ครั้นจิตพันวิเศษแล้วก็เกิดญาณหยั่งรู้ว่า จิตพันแล้ว เรายรู้ชัดว่า
ชาติสิ้นแล้ว พรหมจารย์จบแล้ว กิจที่ต้องทำ ได้ทำสำเร็จแล้ว กิจอันที่ต้องทำเพื่อความ
(หลุดพัน) เป็นอย่างนี้ มิได้มีอีกฯ ราชกุมาร ! นี่เป็น วิชาที่ 3 ที่เราได้บรรลุแล้วในยาม
ปลายแห่งราตรี”

พระเดทุที่ทั้งเห็น ทั้งรู้เท่าทันกิเลสօสวะทั้งหลายด้วยตาของธรรมกายแล้ว สามารถกำจัดทำลายกิเลสจนหมดลิ้นไปได้ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้เอง พระองค์จึงทรงได้พระคุณนามว่า “อรหัง” เป็นผู้ไก่จากกิเลสอย่างลิ้นเชิง และเป็นที่มาของพระพุทธคุณประการอื่น ๆ อีกมากมาย

นอกจากนี้พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำยังได้กรุณาชี้ให้เราเห็นต่อไปว่า เหตุแห่งการตรัสรู้ธรรมของพระองค์นั้น คือทรงเจริญสมารถiguana อิภาราอย่างชนิดเอาชีวิตเป็นเดิมพันที่เดียว และทรงคันพบว่าต้องนำใจมาหยุดที่ศูนย์กลางกายฐานที่ 7 ที่เดียวเท่านั้น จึงจะสามารถเข้าถึงธรรมกายได้ และต้องอาศัยธรรมกายภายในเท่านั้นจึงจะปราบกิเลสในใจให้หมดลิ้นไปได้

หรือจะพูดให้ง่าย ๆ ไปกว่านี้ ก็ต้องบอกว่า พระองค์ทรงคันพบวิธีเข้าถึงธรรมกายได้ด้วยพระองค์เอง ว่าต้องห้อมเอาใจไปหยุดนิ่งซ้ำแล้วซ้ำอีกที่ศูนย์กลางกายฐานที่ 7 เท่านั้น จึงจะเข้าถึงธรรมกายได้ ถ้าเอาใจไปหยุดนิ่งที่อื่นจะไม่มีโอกาสเข้าถึงธรรมกายได้เลย และต้องอาศัยธรรมกายภายในเท่านั้น จึงจะสามารถปราบกิเลสให้หมดลิ้นเชือไม่เหลือเศษได้ หากยังไม่เข้าถึงธรรมกายก็จะไม่มีทางหมดกิเลสเป็นพระอรหันต์ได้อย่างเต็ดขาด เพราะทรงคันพบอย่างนี้จึงทำให้พระองค์ตรัสรู้เป็นพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าได้ในที่สุด

พระฉะนั้นเราจึงได้ขอสรุปว่า เหตุที่ทำให้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงได้พระพุทธคุณทั้ง 9 ประการ ก็คือการที่พระองค์ทรงเจริญสมารถiguana อิภาราโดยเอาระทัยไปหยุดนิ่งไว้ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ 7 ของพระองค์ เมื่อพระทัยหยุดนิ่ง ถูกส่วนเข้าถึงธรรมกายในธรรมกายไปตามลำดับ ๆ จนถึงธรรมกายอรหัตแล้ว อาศัยธรรมกายอรหัตนั้น กำจัดกิเลสให้หมดลิ้นไปเป็นพระอรหันต์ในที่สุด พ้นจากทุกข์ในสังสารวัฏโดยลิ้นเชิง

ดังนั้น ชาวพุทธจึงต้องตระหนักว่า การปฏิบัติศาสนกิจอย่างแท้จริง คือ การเจริญสมารถiguana จนเข้าถึงธรรมกายภายในตน

2.2 พระพุทธเจ้าคือใคร

เมื่อเราได้ศึกษา “พระพุทธคุณ” ตามแนวปฏิบัติที่พระเดชพระคุณหลวงปู่ท่านเทศน์มาถึงตรงนี้ ก็จำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจ ความหมายของคำว่า “พระสัมมาสัมพุทธเจ้า” ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นว่า มีความหมายอยู่ถึง 2 ระดับ คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในภาคปริยัติ และในภาคปฏิบัติ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในภาคปริยัติ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในภาคปริยัติ เป็นความหมายในขันตัน หมายถึง บุคคลสำคัญ ในประวัติศาสตร์โลกท่านหนึ่ง ที่มีชีวิตอยู่ในช่วง 80 ปีก่อนพุทธกาล ซึ่งได้มีการบันทึกประวัติ ของท่าน ตกทอดกันมาจนถึงปัจจุบันว่า “พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระนามที่ใช้เรียกมหาสมณะ ชาวอินเดียรูปหนึ่ง ซึ่งมีชื่อเรียกตามชาติตรัตน์ว่า “โโคดม” มีพระนามเดิมว่า “สิทธัตถะ” เป็นพระราชนอรสของพระเจ้าสุทโธทนะ พระราชาแห่งแคว้นสักกะ มีนគรถลงชื่อว่า “กบิลพัสดุ” พระองค์ประสูติเมื่อ 80 ปีก่อนพุทธศักราช

ขณะที่พระองค์มีพระชนชาติ 29 ปี ก็ทรงตัดสินใจบำลาชีวิตที่เพียบพร้อมด้วยทรัพย์ สมบัติพัสดุสถาน ข้าราชบริพาร นางสนมกำนัลนับร้อยนับพัน ออกบวชเพื่อหาทางหลุดพ้นจาก ความทุกข์ หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด พระองค์ทรงแสวงหาวิธีการพ้นทุกข์ โดยทรง ไปศึกษาจากเจ้าลัทธิศาสนาที่มีมากมายในสมัยนั้น รวมเวลาที่พระองค์ทรงศึกษาจากเจ้าลัทธิ- ศาสนาและการอบรมตนเองอย่างอุกฤษ្ស เพื่อให้พ้นทุกข์นานถึง 6 ปี แต่ก็ไร้ผล พระองค์จึง ทรงลงทะเบียนวิธีการของนักสอนศาสนาหั้งหมด และในที่สุดก็ทรงค้นพบวิธีการตรัสรู้ธรรม ด้วยพระองค์เอง ต่อมาพระองค์จึงเสด็จไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างแครัวนต่าง ๆ ในประเทศ อินเดีย พระพุทธศาสนาจึงบังเกิดขึ้นในโลกนับแต่นั้นมา พระองค์ทรงประกาศพระศาสนา จนพระชนมายุได้ 80 ปี จึงทรงปรินิพพานที่เมืองกุสินารา”

นี่ก็เป็นความหมายของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในภาคปริยัติที่เรารำเรียนกันมาตั้งแต่ เยาววัย เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในฐานะที่ทรงเป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์เท่านั้น

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในภาคปฏิบัติ

ครั้นเมื่อเราได้ฟังคำเทศน์ในเชิงปฏิบัติของพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำแล้ว เราจึงได้ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมาว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามิใช่เป็นเพียงบุคคลสำคัญใน ประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นความหมายในภาคปริยัติเท่านั้น แต่ยังมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในเชิง ภาคปฏิบัติซึ่งมีความหมายอย่างลึกซึ้งอยู่อีก คือพระธรรมกายในตัวของพระมหาสมณะชาว อินเดียรูปโโคดม ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และการที่จะปฏิบัติให้เข้าถึงระดับนั้นได้ จะต้อง ปฏิบัติมรรค มีองค์ 8 ให้ชำนาญจนกระทั่งใจหยุดนิ่ง ได้สันิทที่คุณยักษ์กลางกายฐานที่ 7 เข้าถึงกายภายใน ที่เรียกว่า “ธรรมกาย” ที่อยู่ในตัวพระองค์ท่าน

ธรรมกायที่อยู่ในตัวของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่แหลกคือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์จริง มีลักษณะเป็นพระพุทธอูปเบถุดอกบัวตูม ใส่เหมือนแก้ว ไม่ชุ่นมัว ซึ่งความรู้นี้เป็นเรื่องใหญ่ นอกจากพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำแล้ว ไม่เคยมีใครในยุคปัจจุบันพูดถึง หรือบันทึกเป็นตำรับตำราไว้เลย

เมื่อเข้าใจถูกแล้วว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอยู่ถึงสองระดับ เรายังจะหาญสังสัยที่ครั้งหนึ่งพระองค์ตรัสเอาไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อไม่เห็นธรรม ก็เชื่อว่าไม่เห็นเรา ตามคต” แสดงว่า ผู้ใดถึงแม้จะอยู่ใกล้ชิดพระองค์ขนาดจับชายจีวรของพระองค์เอาไว้ แต่ยังไม่เห็นธรรมภายใน ก็ยังไม่ได้เชื่อว่า เห็นพระองค์ นี่แหลกตรงนี้เป็นเงื่อนสำคัญในการปฏิบัติธรรม

ครูก็ตามแม้ว่าจะศึกษาธรรมะจนกระทึ่งเงินjob และสามารถท่องพระไตรปิฎกได้หมดตู้ ไม่มีขาดตกบกพร่องแม้แต่คำเดียว ก็ตามที่เตอะ แต่ทว่าตราบใดที่เข้าผู้นั้น ยังไม่ลงมือปฏิบัติ สามารถกระทึ่งใจหยุดนิ่งเข้าถึงธรรมภายใน เช่นเดียวกับพระองค์ ย่อมไม่มีทางเข้าใจความหมายที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้นี้ได้เลย

ตรงนี้สรุปได้ชัดเจนว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าชั้นนอก หมายถึงร่างกายที่ประกอบด้วยเลือดเนื้อของพระมหาสมณะตระกูลโคงม เป็นเพียงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เราเรียนกันมาในประวัติศาสตร์ แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าชั้นในหมายถึงธรรมภายในตัวของพระองค์ซึ่งตรงนี้คือพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์จริง

พระฉะนั้น ผู้ที่จะรู้จักและเข้าใจพระองค์ท่านจริง ๆ ก็คือ คนที่เข้าถึงธรรมภายในตัวเอง เช่นเดียวกับพระองค์เท่านั้น จึงจะเห็นตัวจริงของพระองค์ซึ่งเป็นชั้นใน มิฉะนั้นก็จะเห็นแต่เปลือกนอกของพระองค์ ซึ่งพระองค์ตรัสไว้ชัดเจนว่า “ผู้ใดเห็นธรรม (คือเห็นธรรมภายใน) ผู้นั้นชื่อว่าเห็นเรา” เท่ากับพระองค์ทรงเตือนให้เราต้องคิดต่อไปว่า ‘ก็แล้วในตัวของเราเองล่ะ จะมีธรรมภายในอยู่ด้วยไหม’ ‘มี แต่เราเองไม่เคยรู้ว่ามีมาก่อน จนกระทั่งพระองค์ทรงบอกให้’ พระฉะนั้นลิ่งที่เราจะต้องเร่งไปทำต่อตัวยัตน์เอง ก็คือทำสมาธิให้ใจหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางภายใน ไปรู้ไปเห็นธรรมภายในตัวเรา เช่นเดียวกับพระองค์ให้ได้

พระฉะนั้นการที่ครูจะเข้าใจพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้จริง ๆ จึงมีความจำเป็นว่า นอกจากจะศึกษาประวัติ ศึกษาคำสอนของพระองค์ ตั้งแต่ตรัสรู้จนกระทั่งปรินิพพานแล้ว ยังจะต้องลงมือประพฤติปฏิบัติฝรั่งมือองค์ 8 เช่นเดียวกับพระองค์ ให้เข้าถึงธรรมภายใน หรือ

เข้าถึงความเป็นพุทธภัยในนั้นแหลก จึงจะเข้าใจพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้จริง ๆ มิฉะนั้น จะไม่มีทางเข้าใจพระองค์อย่างเด็ดขาด

ส่วนประเต็นสำคัญอีกประเต็นหนึ่งคือ ธรรมกายคืออะไร ?

ธรรมกาย ก็คือพระพุทธเจ้าตัวจริง เป็นกลไกสำคัญในการตรัสรู้ธรรม

ประเต็นนี้ชาวโลกส่วนมากไม่ค่อยจะเฉลียวใจคิด ทำนองเดียวกับ เมื่อก่อนนี้คนทั่วโลก มีความเข้าใจผิดคิดว่าโรคที่เกิดขึ้นในร่างกายคน มีสาเหตุมาจากอำนาจของภูตผีปีศาจ หรือ เพราะว่าถูกผู้วิเศษสาปแช่ง เนื่องจากไม่เคารพเชา เชาจึงสาปแช่งเขา แต่เมื่อมีกล้องจุลทรรศน์เกิดขึ้น ชาวโลกจึงได้รู้ว่า ความเจ็บไข้ได้ป่วยต่าง ๆ มีสาเหตุเกิดจากเชื้อโรค เชื้อจุลินทรีย์

หรือว่าสมัยโบราณ ชาวโลกมีความเข้าใจผิดว่า ดวงเดือน ดวงดาวเป็นสิ่งที่ผู้วิเศษหรือเทวดาบันดาลให้เกิดขึ้นมา แต่เมื่อมีกล้องจุลทรรศน์สำหรับดูดวงดาวเกิดขึ้น จึงได้รู้ว่า ดวงดาว ที่มีอยู่เต็มท้องฟ้าเหล่านั้น เป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ เมื่ออาทิตย์นั้น ลง ไฟ รวมกันได้ สัดส่วนเหมาะสมที่จะเป็นօราห์กเป็นอย่างนั้น คือ เหมาะที่จะเป็นดวงดาว ก็เป็นดวงดาว เหมาะที่จะเป็นดวงจันทร์ ก็เป็นดวงจันทร์ หรือเหมาะสมที่จะเป็นดวงอาทิตย์ ก็เป็นดวงอาทิตย์ สัดส่วนของอาทิตย์นั้น ลง ไฟ เหมาะสมจะเป็นอย่างนั้น ก็เกิดขึ้นมาเอง ไม่ใช่ว่าเทวดาที่ไหนมา เสกสรรปันแต่งขึ้นมา

พระฉะนั้นเรารู้จึงได้ข้อสังเกตว่า ปัญญาของมนุษย์เพิ่มพูนขึ้นมาได้ เพราะว่าได้อาศัย อุปกรณ์ช่วยในการเห็น เช่น เกี่ยวกับเรื่องการแพทย์ เราอาศัยกล้องจุลทรรศน์ไปส่องดูเชื้อโรค เกี่ยวกับดวงดาว เราอาศัยกล้องส่องทางไกลหรือกล้องดูดาว ไปดูดาวฤกษ์ ดาวเคราะห์ต่าง ๆ เป็นต้น

ดังนั้นการที่เราจะเข้าใจการตรัสรู้ธรรม การที่เราจะเข้าใจคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้อย่างแท้จริง จึงต้องอาศัยอุปกรณ์อันแสนวิเศษตามธรรมชาติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเห็นกิเลสนั้นคือ ธรรมกายที่มีอยู่ในตัวของเราแต่ละคน เช่นเดียวกับที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงอาศัยธรรมกายที่อยู่ภายในพระวรกายซึ่งประกอบด้วยเลือดเนื้อของพระองค์ไปเห็นไปรู้ ไปปรับกิเลสทั้งหลายที่นอนเนื่องอยู่ในพระทัยของพระองค์มานานนับสองไซยชาติ ให้ลื้นเชือไม่เหลือเศษ จนกิเลสทั้งหลายเหล่านั้นหมดเกลี้ยงไปจากพระทัยของพระองค์โดยสิ้นเชิง

เมื่อใดที่เราเข้าใจเรื่องอรรถกถาดังกล่าว เมื่อนั้นเราจะเข้าใจพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในภาคปฏิบัติที่พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำท่านเทศน์กล่าวย้ำถึงความสำคัญต่อการเข้าถึงพระพุทธเจ้าภายในตัว หรือพระธรรมกายภายในตัวของมนุษย์ทุกคน อาจจะตลอดช่วงอายุขัยของท่าน จนกระทั่งถึงกับมีคำสั่งสอนของท่านที่ให้ไว้กับลูกศิษย์ เมื่อครั้งที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ว่า “ถ้าไม่ได้ ตายเถอะ” ซึ่งหมายถึง ถ้าปฏิบัติธรรมจนกระทั่งทำให้หยุดใจนั่นที่ศูนย์กลางกายฐานที่ 7 เข้าถึงธรรมกายภายในไม่ได้ ก็ขอให้ตายลงไปเสียที่ตรงนี้เถอะ

ตรงนี้เป็นพระคุณอันใหญ่หลวงที่พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำมีความกรุณาต่อชาวโลก มีความปรารถนาดีอย่างจะได้เห็นชาวโลกทุกคนเข้าถึงธรรมกายภายในที่มีอยู่ในตัวทุกคน เพราะมนุษย์ทุกคน ไม่ยกเว้นว่าเข้าผู้นั้นจะมีชนชาติ วรณะ พิพารณ์เป็นอย่างไร ล้วนแล้วแต่เมื่อพระธรรมกายในตัว ล้วนแล้วแต่มีความสามารถเข้าถึงธรรมกายภายในตัวได้ เช่นเดียวกันทุกคน ซึ่งพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำได้กรุณามาชัดความสงสัยอันเป็นเงื่อนงำสำคัญที่ว่า

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงปราบกิเลสในใจของพระองค์ได้อย่างไร

กลไกสำคัญในการตรัสรู้ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ตรงที่การเข้าถึงธรรมกาย

ดังนั้น ไม่ว่าใครคนใดก็ตามที่ฝึกสามารถร่วงใจได้ถูกส่วน จนใจหยุดนิ่งสนิทที่ศูนย์กลางกายฐานที่ 7 ยอมเข้าถึงพระพุทธเจ้าภายใน หรือธรรมกายภายใน ซึ่งมีรูปร่างลักษณะเป็นพระพุทธรูปปางਸਮाधि เป็นพระพุทธรูปชั่งมีชีวิต ที่อยู่ในตัวคนเรา มีลักษณะเกตุเป็นตอกบัวตูม ในทุก ๆ อยู่เนื้อของธรรมกายภายในนั้น ล้วนแล้วแต่มีความใส่เป็นเพชรใส่เป็นแก้ว ไม่มีตำหนิหรือริ้วรอยขีดข่วนให้ความงามลดลงแม้แต่น้อย และสว่างเจิดจ้ายิ่งกว่า เอวดวงอาทิตย์ในยามเที่ยงมาเรียงร้อยติดกันจนกระทั่งเต็มฝืนฟ้า ไม่มีความสว่างใด ๆ ในโลกหล้าจะอุปมาฯ เทียบเทียมได้ แล้วอาศัยความส่วนของธรรมกายภายในที่เกิดจากการทำใจหยุดนิ่ง ไปเห็นไปรู้ ไปปราบกิเลสในใจทั้งน้อยและใหญ่ที่หมักดอง ห่อหุ้ม ครอบงำ กัดกร่อนบีบคั้น บังคับใจของเรามานานนับสองไซค์ สองไซค์ไม่ถ้วน กวาดล้างตันต้องอกุศลธรรมทั้งมวลให้หมดฤทธิ์ หมดอำนาจ หมดลิ้นเชือไม่เหลือเศษไปจากใจของเราได้อย่างถาวร เงื่อนสำคัญของการตรัสรู้ธรรมอยู่ตรงนี้เอง

2.3 พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นที่พึงแก่เราได้อย่างไร

จากความเข้าใจถูกที่ว่า ธรรมกายคือกายแห่งการตรัสรู้ธรรม และเป็นพระองค์จริงของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ เป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ชาวพุทธทั้งหลายต้องทำความเข้าใจให้ได้ถ้าทำความเข้าใจถูกตรงนี้ไม่ได้การที่เราสามารถตั้งปะริจารณ์ต่อสัมผัสถนอยู่เสมอว่า “พุทธ อัจฉริยะ ดีกว่าคนอื่น” ซึ่งแปลว่า “ข้าพเจ้าถึงพระพุทธเจ้าว่าเป็นที่พึง” ย่อมเป็นเพียงคำพูด空空 ที่ไร้ความหมายเท่านั้น เพราะพระองค์ท่านก็เข้าอยู่ในพิพานไปแล้ว ร่างกายที่ประกอบด้วยเลือดเนื้อของพระองค์ ก็มีการประกอบพิธีถวายพระเพลิงไปหมดเรียบร้อยตั้งแต่สองพันห้าร้อยกว่าปีแล้ว จะเหลือให้เห็นก็เพียงแต่พระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งก็คือ กระดูกที่เหลือจากการถวายพระเพลิงพระพุทธสีระเท่านั้น แล้วจะมาช่วยอะไรเราได้

เราสามารถพึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สองระดับ

ระดับที่ 1 คือ ระลึกถึงว่าตั้งแต่พระองค์ทรงเริ่มสร้างบารมีในชาติแรก พระองค์ทรงแก่ไขปรับปรุงพระองค์เองจนกระทั่งสำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้อย่างไร และเมื่อพระองค์ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว พระองค์ทรงมีวิธีการอบรมชาวโลกอย่างเป็นขั้นตอนอย่างไร ทรงแก่ไขอุปสรรคต่าง ๆ นานา ระหว่างเผยแพร่องค์ความสอนอย่างไร ตลอด 45 พรรษา

เมื่อเราเข้าใจพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในระดับนี้ เราจะสามารถติดตามเห็นเป็นจาก ๆ ได้ชัดเจน เรายังได้พึงพระองค์ในฐานะที่ทรงเป็นต้นแบบในการทำความดี ในการฝึกหัดขัดเกลาตนเอง ในการตัดสินถูก-ผิด ดี-ชั่ว บุญ-บาป ควร-ไม่ควร ตามพระองค์ ซึ่งถือว่ายังเป็นการพึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแบบตื้นเขิน

ระดับที่ 2 คือ เมื่อได้ที่เราลงมือปฏิบัติธรรมมีองค์ ๘ ได้ถูกส่วนสามารถทำให้เจหยุดใจนิ่ง ได้เข่นเดียว กับพระองค์จนเข้าถึงธรรมกาย เรายังได้พึงพระพุทธเจ้าภายใน ซึ่งเป็นพระพุทธเจ้าพระองค์จริง เป็นพุทธอริยัตนะ เป็นพระพุทธเจ้าที่ใส่เป็นแท้ ที่อยู่ภายในตัวเราที่เงงและมีอยู่เป็นประจำทุกตัวคน

พระพุทธเจ้าในตัวเรานี้ เป็น พุทธะ คือ ผู้ตื่นแล้ว ตื่นจากกิเลสนิทรา เรายังได้อาศัยตาธรรมกายไปเห็นกิเลสในตัว จึงตื่นจากความไม่รู้ แม้ในเบื้องต้นเพียงแค่เห็น แต่ยังไม่เป็น

อันหนึ่งอันเดียวกับอรรถกาย เรายังเริ่มตื่นจากกิเลสแล้ว ตื่นเพียงชั่วครู่ชั่ว Yam ก็ยังดี ยังได้ชื่อว่า ตื่นจากกิเลสตามพระองค์ จะต้องฝึกต่อไปอีก ฝึกให้บรรลุอรรถกายในอรรถกายไปตามลำดับ ๆ จนกว่าจะปราบกิเลสได้สิ้น พระพุทธเจ้าเป็นสรณะที่พึงได้อย่างนี้เอง เราสามารถพึงท่านปราบกิเลสในตัวเราให้หมดไป เป็นพระอรหันต์ตามพระองค์ไป

เพราะฉะนั้น เมื่อเข้าใจว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านมีสองระดับ เรายังต้องศึกษาและปฏิบัติให้ได้ครบถ้วนสองระดับ จึงจะช่วยให้เราได้พึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งภายนอกและภายในได้สมบูรณ์

ถ้าเราเองไม่ได้ยินคำสอนของพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำท่าน เรายังจะไม่รู้เลยว่า แต่ละคนมีอรรถกายอยู่ในตัว ไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะเป็นหญิงหรือชาย จะเป็นชนชาติใด ๆ ก็ตาม

นอกจากจะไม่รู้ว่ามีอรรถกายอยู่ในตัวแล้ว ก็ยังไม่รู้ด้วยว่า จะทำอย่างไรจึงจะเข้าถึงอรรถกาย จะได้เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ตามพระองค์ไปด้วย

ไม่มีโอกาสสรุปได้ว่า พระพุทธคุณต่าง ๆ ล้วนบังเกิดขึ้นหลังจากที่พระองค์เข้าถึงอรรถกายในตัวแล้วทั้งสิ้น

ถ้าพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำไม่สละชีวิตเป็นเดิมพัน ปฏิบัติอรรถจนเห็น จนรู้ ได้ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอยู่สองระดับแล้ว เรายังจะรู้จักแต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในระดับที่เป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์เท่านั้นเอง เพราะเหตุนี้ จึงทำให้เรากราบพระเดชพระคุณท่านได้อย่างไม่รู้เบื้องเลย แม้พวกราบเรองก็ไม่ได้รำรวยอะไร แต่เพื่อที่จะบูชาพระคุณท่านให้เต็มอิ่มตามประสาคนยาก เมื่อพอกจะมีเงินมีทองอยู่บ้าง เราจึงได้ซักชวนกันระหว่างทองคำมาหล่อเป็นรูปท่าน ให้สมกับที่ท่านนำวิธีการตรัสรู้ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเปิดเผย ความจริงเรารอယักจะหาวัตถุที่ทรงคุณค่ายิ่งกว่าทองคำเสียอีก นี่ถ้าสามารถไปหาเพชรก้อนโต ๆ เท่าภูเขาได้ ก็จะนำมาแกะสลักเป็นรูปท่านแทนทองคำ ไม่ว่าเพชรนั้นจะอยู่ใต้ทะเล ใต้ภูเขา ก็จะสละชีวิตไปเอามาแกะสลักเป็นรูปท่านไว้บูชา ในฐานะที่ท่านมีพระคุณอันใหญ่หลวง ต่อการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดของเรา ทั้งสละชีวิตไปค้นความจริงที่สูญหายไปแล้ว ตั้งสองพันกว่าปี มาถ่ายทอดแก่พวกราบตัวยความเมตตาพร้าวสอนมิรู้เบื้อง เพื่อให้เข้าถึงอรรถกายคือพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตัวจริงให้ได้

บทที่ ๓

พระธรรมคุณ

เนื้อหาบทที่ 3

พระธรรมคุณ

3.1 พระธรรมคุณ

- 1) สวากขาโต ภาควตา ธัมโน
- 2) สันทิภูมิโก
- 3) อ伽ลิโก
- 4) เอหิปัสสีโก
- 5) โอปนยิโก
- 6) ปัตจัตตัง เวทิตพโพ วิญญาหิ

3.2 ธรรมที่ทรงเห็นและธรรมที่ตรัสรสอน

3.3 พระธรรมเป็นที่พึงให้เราได้อย่างไร

1. พระธรรมคุณมีอยู่ 6 ประการ ได้แก่ สวากขาโต ภาควตา อัมโม, สันทิภูจิโก, օกาลิโก, เอหิปัสสิโก, ໂອປນຍිโก และ ปตจัตตัง เวทิตัพโโพ วิญญาณที่

2. คำว่า “ธรรม” มีความหมาย 2 ระดับคือ ระดับที่ 1 ธรรม คือ ความจริงที่เป็นไปตามธรรมชาติ เป็นธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเห็นด้วยตาธรรมกาย ระดับที่ 2 ธรรม คือ คำสอนของพระองค์ คือนำธรรมที่ทรงเห็นด้วยตาธรรมกายนั้นมาตรัสรสอน

3. ชาวพุทธสามารถพึงพระธรรมได้ 2 ระดับคือ ระดับที่ 1 คือ ศึกษาพระธรรม จนกระทั่งเข้าใจความหมายตรงตามพุทธประสangค์ แล้วเลือกปฏิบัติแต่อธรรมที่ทำให้เกิดสุขทั้งกาย วาจา ใจ นั่นคือปฏิบัติแต่กุศลธรรม ละเว้นจากอกุศลธรรม ระดับที่ 2 คือ ตั้งใจประพฤติ ปฏิบัติธรรม จนกระทั่งสามารถบรรลุธรรม คือเข้าถึงพระธรรมกายภายในตัว อันเป็นที่พึงของเรารอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และซาบซึ้งในพระธรรมคุณ
- เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ในความหมายของคำว่า “ธรรม” อย่างถูกต้อง
- เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการพึงพระธรรมและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

บทที่ 1

● ● ○ ○ ○ ○ ○ ○

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

พระธรรมคุณ

3.1 พระธรรมคุณ

สาขาวาตอ ภาควตา อัมโมฯ

ต่อไปนี้เป็นเรื่องธรรมคุณ ธรรมในที่นี้จะกล่าวเฉพาะพระสัทธรรม คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ว่าสาขาวาตอ แปลว่า พระองค์กล่าวแล้วดีนั้น หมายความว่า ธรรมที่พระองค์ตรัสสอนนั้น ล้วนแต่จะเป็นผลสั่งให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตามได้รับความร่มเย็นเป็นสุขทั้งสิ้น จึงได้ชื่อว่าเป็นธรรมที่พระองค์กล่าวแล้วดี ดีก็คือไม่มีเสีย คือคำสอนของพระองค์ไม่ให้ทุกข์แก่ผู้ปฏิบัติเลย มีแต่จะนำไปสู่สุขออย่างเดียว มีอริยมรรคเป็นข้อสาอูกที่ทรงสอนไว้ว่า

ความเห็นชอบ 1 ความดำรงชอบ 1 กล่าวว่าจากชอบ 1 ประกอบการงานชอบ 1 หาเลี้ยงชีพชอบ 1 ทำความเพียรชอบ 1 ตั้งสติไว้ชอบ 1 สามารถชอบ 1 พิจารณาดูให้ดีจะเห็นธรรมเหล่านี้ ผู้ใดประพฤติได้จะให้ผลไม่เฉพาะแต่ทางธรรม แม้ในทางโลกก็อำนวยผลดีให้แก่ผู้ปฏิบัติเหมือนกัน ดังนี้ ธรรมที่พระองค์ตรัสสั่งสอนไว้ได้ชื่อว่า “สาขาวาตธรรม”

พระสัทธรรมของพระองค์ แบ่งเป็นหมวดใหญ่ ๆ ได้ 3 หมวด คือ ปริยัติธรรม 1 ปฏิบัติธรรม 1 ปฏิเวธธรรม 1

ปริยัติธรรมนั้น ได้แก่ คำสั่งสอนอันเป็นแนวทางนำไปสู่ปฏิบัติธรรม

ส่วนปฏิบัติธรรมนั้น เป็นคำสอนที่บ่งวิธีการปฏิบัติโดยตรง ซึ่งจะมีผลสั่งให้ถึงปฏิเวธธรรม

ปฏิเวธธรรม คือ การรู้แจ้งแหงตลอดสภาวะความเป็นจริงทั้งมวล

สันทิภูจิโก แปลว่า ธรรมดากำสอนของพระองค์นั้นไม่เหมือนสิ่งของอื่น ๆ ซึ่งคนหนึ่งแลเห็นแล้วซึ่ไป อีกคนหนึ่งจะแลเห็นได้ด้วยกันอย่างนั้น หมายได้ผู้ใดปฏิบัติตามผู้นั้นจะเห็นผลได้ด้วยตนเองว่าเป็นอย่างไร

อกาลีโก ผู้ได้ปฏิบัติ ผู้นั้นยอมได้รับผลเสมอโดยไม่มีจำกัดเวลาว่า มีเขตเพียงนั้นเพียงนี้

ເອທີປະສົກ ເພຣະເທດວ່າເປັນຂອງດີ ຂອງຈິງ ເນື່ອຜູ້ໄດ້ປັບປຸງຕິໄດ້ແລ້ວ ຈຶ່ງເປັນເສີມສິ່ງຂອງທີ່ນ່າງຈະເຮັກບອກຄນອື່ນມາດູວ່າ ນີ້ດີຈິງ ອຍ່າງນີ້

ໂອປົນຍິໂກ ເພຣະເທດວ່າການປັບປຸງຕິຕາມຄຳສອນຂອງພຣະອງຄໍ ພບຂອງດີ ຂອງຈິງດັ່ງກ່າວມາແລ້ວນັ້ນ ຄວຈະນ້ອມນໍາເອາຂອງດີຈິງທີ່ພບແລ້ວນັ້ນເຂົ້າມາໄວ້ ໃນຕົນ ຕີ່ອຍິ່ງຄື່ອປັບປຸງຕິເຮືອຍໄປ ໄຟລະວາງເສີຍ

ປັດຈຸດຕັ້ງ ເວທີຕັພໂທ ວິญຸ້ນຸ້හີ ແປລວ່າ ອຣມຂອງພຣະອງຄົນນີ້ ວິญຸ້ນຸ້ຫຸນ ຈະພຶ່ງຮູ້ໄດ້ເຈັບພະດ້ວຍຕົນເອງ ຂັ້ນນີ້ຄຳລ້າຍກັບ ສනුທິກູ້ໂກ ທີ່ກ່າວ່າຂ້າງຕັ້ນ ຕ່າງແຕ່ວ່າ ຂ້ອນນັກ່າວ່າຖື່ງ ອາກາຮເຫັນ ສ່ວນຂ້ອນກ່າວ່າຖື່ງ ອາກາຮຮູ້ ກ່າວ່າຄື່ອຜູ້ປັບປຸງຕິຕາມ ອຣມຂອງພຣະອງຄໍ ຈະຮູ້ວ່າອຣມຂອງພຣະອງຄໍຕີ່ຈິງອຍ່າງໄຮ ແລະເນື່ອປັບປຸງຕິຕາມ ແລ້ວໄດ້ພລເປັນອຍ່າງໄຮ ດັ່ງນີ້ຍ່ອມເກີດຈາກການປັບປຸງຕິຂອງຕົນເອງ ດ້ວຍໃຈຂອງຕົນເອງ ຜູ້ອື່ນຈຶ່ງພລອຍຮູ້ດ້ວຍໄໝໄດ້ ເປັນຮສທາງໃຈ ມາກໃຈຜູ້ປັບປຸງຕິ ເຂາເຢືອກເຢືນເປັນສຸຂ ສັກປານໄດ້ ແມ່ເຂາຈະເອມາເລ່າໃຫ້ເຮົາຟັງ ໃຈເຮົາກີຈະໄມ່ເຢືນອຍ່າງເຂາ ຕາມຄຳທີ່ ເຂາເລ່າບອກນັ້ນໄດ້ ຈະໄມ່ຜິດອະໄຮກັບຄົນທີ່ໄດ້ກິນແກງໜິດທີ່ ມາເລ່າໃຫ້ເຮົາຟັງ ວ່າ ອ່ອຍຍ່າງນັ້ນອຍ່າງນີ້ ກີຈະໄມ່ທຳໃຫ້ເຮາເປັບໜ້າເປົ່າ ຈະໄດ້ກິນແກງໜິດທີ່ ດົງນີ້ເກົາຮສແກງ ທີ່ເຂາວ່ານັ້ນມາປະສົມໃຫ້ໄດ້ສອງຍ່າງເຂາວ່ານັ້ນໄດ້

3.2 ອຣມທີ່ທຽບເໜື້ນແລະພຣະອຣມທີ່ຕັບສອນ

ກ່ອນອື່ນທ່ານຜູ້ອ່ານຈະຕ້ອງຮັບອີກໄວ້ເສມວ່າ ຄໍາວ່າ “ອຣມ” ຜົ່ງບາງຄັ້ງກີ່ອ່ານອອກເສີຍວ່າ “ກຳ” ບ້າງ ຢ່ອງ “ທຳ-ມະ” ບ້າງ ກີ່ມີຄວາມໝາຍລຶກໜຶ່ງສິ່ງ 2 ຮະດັບເຊັ່ນກັນ ອື່ອ

ອຣມຮະດັບທີ່ 1 ໝາຍຄື່ງ ສິ່ງທີ່ພຣະສົມມາສັມພຸທອເຈົ້າທຽບເໜື້ນດ້ວຍຕາອຣມກາຍ ອື່ອ ທັນຈາກທີ່ພຣະອງຄໍທຽບທ້າຍຫຼຸດນີ້ຄູກລ່ວນຕຽງຄູນຍົກລາງກາຍຮູ້ນໍາທີ່ 7 ໄດ້ແລ້ວ ພຣະອງຄໍ ກີ່ທຽບເຂົ້າຄື່ງ-ເຫັນ-ເປັນອັນຫັນອັນເຕີຍກັບອຣມກາຍ ຄັ້ນແລ້ວກີ່ທຽບອາຄີ່ຕາອຣມກາຍ ໄປເຫັນສິ່ງທີ່ ສິ່ງໜັ້ນເປັນສິ່ງທີ່ເກີດມື່ອຢູ່ແລ້ວຕາມອຣມໜາຕີ ເປັນສິ່ງທີ່ສາມາດຄວບຄຸມສຣພສິ່ງທັງໝາຍໃຫ້ເປັນໄປຕາມປັຈຍທີ່ຈະຕ້ອງເປັນ ໄຄ ຈະໄປບັງຄັບ ໄກເປັນໄປຍ່າງອື່ນກີ່ໄມ້ໄດ້ ສິ່ງພຣະອງຄໍທຽບເຮົາວ່າ “ອຣມ” ອື່ອຄວາມຈິງທີ່ເປັນໄປຕາມອຣມໜາຕີ

ส่วนไหนแห่งอธรรมที่เป็นเหตุก่อให้เกิดทุกข์ ก่อให้เกิดสุข ก่อให้เกิดความไม่ทุกข์ไม่สุข พระองค์ก็ทรงเห็นอธรรมนั้น ๆ ได้ตรงตามเป็นจริงทุกประการ พร้อมทั้งทรงรู้เหตุรู้ผลไปได้ในตัวทั้งหมด

หลังจากที่พระองค์ทรงเห็นและรู้อธรรม รวมทั้งเหตุและผลของอธรรมนั้น ๆ และ พระองค์ ก็ได้ทรงนำมาสั่งสอนชาวโลกให้รู้ตาม เพื่อชาวโลกทั้งหลายจะได้เว้นชั่ว ประพฤติชอบ ประกอบ กาย วาจา ใจ ให้ใส สะอาด บริสุทธิ์ จะได้ประสบแต่ความสุข ความเจริญตามพระองค์มา สิ่งที่ พระองค์ทรงนำมาตรัสเล่า อบรมสั่งสอนข้าแล้วข้าอีก ตลอด 45 พรรษา หลังจากตรัสรู้จน กระทั่งเสด็จดับขันธปรินิพพาน ประกอบด้วยเนื้อหาสาระเป็นประเต็น ๆ น้อยใหญ่ถึง 84,000 ข้อด้วยกัน

ธรรมระดับที่ 2 หมายถึง คำสอนของพระพุทธองค์

ชาวพุทธนิยมเรียกคำสั่งสอนที่พระองค์ตรัสไว้ตีแฉวนี้ว่า “พระธรรม” คือ อธรรม ที่พระองค์นำมาตรัสอธิบาย หลังจากที่ทรงเห็นด้วยตาธรรมกาย และรู้ด้วยญาณธรรมกายแล้ว

ปัจจุบันพระธรรมได้ถูกนักวิชาการจัดแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ถึง 3 หมวดใหญ่ เรียกว่า “พระไตรปิฎก” หรือตำราศักดิ์สิทธิ์สามชุด คือ

ชุดที่ 1 เรียก พระวินัย บรรจุข้อความพุทธพจน์เกี่ยวกับกฎระเบียบวินัย ข้อบังคับ ของพระภิกษุจำนวน 21,000 ข้อ

ชุดที่ 2 เรียก พระสูตร บรรจุข้อความพุทธพจน์เกี่ยวกับพระธรรมเทศนา คำบรรยาย อธรรมต่าง ๆ จำนวน 21,000 ข้อ

ชุดที่ 3 เรียก พระอภิธรรม บรรจุข้อความพุทธพจน์เกี่ยวกับหลักธรรมและคำอธิบาย ที่เป็นหลักวิชาลั่วน ๆ ไม่เกี่ยวด้วยบุคคลหรือเหตุการณ์ จำนวน 42,000 ข้อ

พระไตรปิฎกทั้ง 3 ชุดนี้ ปัจจุบันได้มีการบันทึกไว้ในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย เช่น บันทึก ไว้ในใบลาน กระดาษ แผ่นศิลาจารึก รวมกระทั้งแผ่นที่วิทยาศาสตร์ เรียกว่า “แผ่น CD” ต้องใช้อ่านด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ยิ่งกว่าันนยังแปลออกเป็นหลายภาษาแล้ว

ธรรมทั้ง 2 ระดับ คือ ธรรมทั้งในระดับที่พระองค์ทรงเห็นด้วยตาของธรรมกาย และระดับที่ตรัสเป็นคำพูด ที่เรียกว่าพระธรรม ล้วนมีคุณความดีและคุณประโยชน์อย่างยิ่งแก่ ชาวโลกอย่างอakenอนเตอร์ แตโดยย่อ ก็มี 6 ประการ ตามที่พระเดชพระคุณหลวงปู่กล่าวไว้แล้วนั้น

ในการอธิบายเรื่องธรรมคุณครั้งนี้ พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำ มีได้บอกลงไปให้ชัดเจนว่า ธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเห็นนั้นมีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร ซึ่งในเรื่องนี้ เราอาจคาดคะเนได้หลายนัย เช่นผู้ฟังในครั้งนั้นส่วนมากอาจได้เคยฟังเทคโนโลยีเรื่องเห็นธรรมมาก่อนแล้ว พระเดชพระคุณหลวงปู่จึงได้เทศน์แต่โดยย่อ หรือเวลาไม่จำกัดไม่อาจจะขยายความได้ หรือต้องการให้ผู้ฟังตั้งใจปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง เพื่อเข้าถึงธรรมกาย จากนั้นก็จะไปเห็นไปรู้ได้ด้วยตนเอง ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม จะได้นำพระธรรมเทศนาว่าด้วยลักษณะของธรรมที่สามารถเห็นได้ด้วยตาธรรมกาย ซึ่งพระเดชพระคุณหลวงปู่เทศน์ไว้ ขยายความในคราวต่อ ๆ ไป ในโอกาสอันควร

3.3 พระธรรมเป็นที่พึงให้เราได้อย่างไร

จากการที่พวกเราเคยประสบตนเองเป็นประจำกันว่า “อัมมัง สะระณัง คัจฉามิ” ซึ่งแปลว่า “ข้าพเจ้าถึงพระธรรมว่าเป็นที่พึง” นั้น เรายังคงจะเคยมีคำถามเกิดขึ้นในใจของเรา ว่าจริง ๆ แล้วพระธรรมนั้นนะ จะเป็นที่พึงของเราได้อย่างไร ซึ่งสามารถตอบได้ว่า พระธรรม ที่เป็นที่พึงแก่เราได้มี 2 ระดับเช่นกัน

ระดับที่ 1 คือ พระธรรมหรือธรรมที่ตรัสสอน เรา尼ยมเรียกอีกอย่างว่า พระธรรม ภาคปริยัติ เราสามารถที่จะพึงได้ตีที่สุดตรงที่ เราลงมือศึกษาพระธรรมคำสอนของพระองค์ อย่างจริงจัง จนกระทั่งเข้าใจความหมายของพระธรรมตรงตามพุทธประสงค์แล้ว เลือกปฏิบัติ แต่กุศลธรรม คือ ธรรมที่เป็นเหตุก่อให้เกิดสุขทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจของเราได้ทั้งหมด ส่วนที่เป็นอกุศลธรรม คือธรรมที่เป็นเหตุก่อให้เกิดทุกข์ไม่สุข เราจะสามารถคัดทิ้งไปดังนีก เป็นการเว้นในสิ่งที่พระองค์ทรงให้เว้น ทำให้ทั้งเนื้อทั้งตัวของเราเหลือไว้แต่กุศลธรรมอันดีงามเท่านั้น

แม้ว่าเราจะศึกษาพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วก็ตาม ก็ต้องบอกว่า พระธรรมที่เรารู้จักในภาคปริยัตินั้น ยังไม่พอที่จะทำให้เราคำสอนมาใช้ปราบกิเลสในใจของเราให้หมดสิ้นได้ ยังเป็นเพียงการพึงพระธรรมแบบผิวเผิน ไม่ได้ประโยชน์เต็มที่ตามความเป็นจริงเท่าที่ควรจะเป็น

ระดับที่ 2 คือ การพึงพระธรรมในภาคปฏิบัติ ซึ่งการจะพึงพระธรรมให้เป็นที่พึง เพื่อการพ้นทุกข์ได้อย่างแท้จริงนั้น มีทางเดียวที่จะทำได้ ก็คือ ให้เราตั้งใจปฏิบัติธรรมจนใจ

หยุดนิ่งที่ศูนย์กลางภาษาไทยที่ 7 จนกระทั่งเข้าถึงพระธรรมกายไปตามลำดับ ๆ แล้วอาศัยธรรมกายภายในไปเห็น ไปรู้จักรรรมตัวจริงที่อยู่ในตัวของเรา ซึ่งนั้นแหลกคือ พระธรรมที่จะช่วยเป็นที่พึ่งให้เราได้จริง ๆ ตรงตามวัตถุประสงค์ที่พระพุทธองค์ทรงต้องการ

ในขันตันนี้ขอให้รับทราบไว้ก่อนว่า พระธรรมมีสองระดับ คือ พระธรรมในภาคป्रิยติ หรือพระธรรมที่พระองค์ตรัสสอน กับพระธรรมในภาคปฏิบัติหรือพระธรรมที่ทรงเห็นด้วยตาธรรมกาย ซึ่งเป็นเรื่องที่เราจะต้องศึกษาให้เข้าใจควบคู่กันไปทั้งสองภาคจึงจะช่วยให้เราได้ด้วยตนเองว่า การศึกษาพระธรรมในภาคป्रิยติจะช่วยเกื้อกูลพระธรรมในภาคปฏิบัติของเราให้มีความก้าวหน้าได้ดีขึ้นไปตามลำดับ ๆ จนได้เห็นได้รู้พระธรรมในภาคปฏิบัติซึ่งมีคุณสมบูรณ์ทั้ง 6 ประการ และอยู่ภายในตัวของเราเอง

เมื่อเห็นธรรมด้วยธรรมกายแล้ว ก็ตั้งใจรักษาธรรมที่เห็นแล้วนั้นไว้ด้วยชีวิต อย่าให้เลือนรางไปเสีย ไม่ว่าจะยืน เต้น นั่ง นอน ก็เอาใจดจ่ออยู่กับธรรมนี้ ยามมีทุกข์ประสบอุปสรรค ก็เอาใจดจ่ออยู่กับธรรมนี้ ในที่สุดทุกข์และอุปสรรคก็จะอันตรธานไป

บทที่ 4

พระสังฆมุณ

เนื้อหาบทที่ 4

พระสังฆคุณ

4.1 ประเภทของสาวก

4.2 พระสังฆคุณ

- 1) สุปฏิปันโน
- 2) อุชุปฏิปันโน
- 3) ญาญปฏิปันโน
- 4) สามีจิปฏิปันโน
- 5) อาหุเนyyo
- 6) ปากุเนyyo
- 7) ทักษิเนyyo
- 8) อัญชลีกรณyyo
- 9) อนุตตรัง ปุณณักเขตตั้ง โลกัสสะ
- 10) บทสรุปพระสังฆคุณ

4.3 พระรัตนตรัย

1. สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าหนึ่น มี 2 จำพวกคือ ปุถุชนสาวก และอริยสาวก ปุถุชนสาวก ได้แก่ ผู้ที่เลื่อมใสในพระรัตนตรัย แต่ยังไม่ได้บรรลุธรรมวิเศษอันใด อริยสาวก คือ สาวกที่ได้บรรลุธรรมตั้งแต่พระ娑ดาบันชื่นไป

2. พระสังฆคุณนั้นมีอยู่ 9 ประการ ได้แก่ สุปฏิปันโน, อุชปปฏิปันโน, ญาปปฏิปันโน, สามีจิปฏิปันโน, อาหุเนyyo, ปากหุเนyyo, ทักษิเนyyo, อัญชลีกรณีyo และ อนุตตรัง ปุญญักเขต ตั้ง โลกัสสะ

3. พระรัตนตรัยที่แท้จริงนั้นอยู่ในตัวของมนุษย์ทุกคน โดยพุทธรัตนะคือพระธรรมกาย อยู่ ณ ศูนย์กลางกายฐานที่ 7 เข้าถึงได้ด้วยการเจริญสมาธิภาวนา ธรรมรัตนะ คือ ดวงธรรม ที่อยู่ ณ ศูนย์กลางกายของธรรมกาย ธรรมรัตนะนี้ พระเดชพระคุณหลวงป้วัดปากน้ำเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “หัวใจธรรมกาย” ส่วนสังฆรัตนะ คือ ธรรมกายละเอียดที่อยู่ ณ ศูนย์กลาง ดวงธรรมรัตนะ สังฆรัตนะนั้น พระเดชพระคุณหลวงป้วัดปากน้ำเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ดวงจิต ของธรรมกาย”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในประเภทของสาวกในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและซาบซึ้งในพระสังฆคุณ
3. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพระรัตนตรัย และรู้วิธีการปฏิบัติธรรมเพื่อให้เข้าถึงพระรัตนตรัยในตัว

บทที่ 4

พระสังฆคุณ

4.1 ประเภทของสาวก

พระธรรมเทศนา

สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าหัน ย่อ้มมี 2 จำพวกคือ ปุถุชนสาวก 1
อริยสาวก 1

ปุถุชนสาวกนั้น ได้แก่ ผู้ที่เลื่อมใสในพระรัตนตรัย แต่ยังมิได้บรรลุธรรมวิเศษอันใด ยังเป็นปุถุชนอยู่ จึงได้ชื่อว่า ปุถุชนสาวก แต่สาวกตามความหมายในบทสังฆคุณที่ยกขึ้นกล่าวข้างต้นนี้เฉพาะแต่อริยสาวกเท่านั้น

อริยสาวก แปลว่า สาวกผู้ประเสริฐคือสาวกที่ได้บรรลุธรรมวิเศษแล้ว พ้นจากฐานะปุถุชนแล้ว เรียกตามโบราณทางศาสนาว่าเป็นชั้noriyas สาวกชั้noriyahหรือที่เรียกว่าอริยสาวกนั้น ท่านจัดเป็น 4 คู่ คือโสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผลคู่ 1, สกทาคามิมรรค สกทาคามิผลคู่ 1, อนาคตคามิมรรค อนาคตคามิผลคู่ 1, อรหัตมรรค อรหัตผลคู่ 1 แต่ถ้าจัดเป็นรายบุคคล ท่านจัดเป็น 8 คือ โสดาปัตติมรรค 1 โสดาปัตติผล 1, สกทาคามิมรรค 1 สกทาคามิผล 1, อนาคตคามิมรรค 1 อนาคตคามิผล 1, อรหัตมรรค 1 อรหัตผล 1 จึงรวมเป็นอริยบุคคล 8 จำพวกด้วยกัน แบ่งเป็นชั้น ๆ ตามลำดับธรรมวิเศษที่ได้บรรลุ

พระอริยบุคคลบำเพ็ญกิจถูกส่วน เพ่งที่ศูนย์กลางกายเป็นดวงใส จนแลเห็นกายมňุชຍ กายทิพຍ กายรูปพรหม กายอรูปพรหม จนถึงกายธรรม เป็นชั้นที่ 5 เป็นชั้น ๆ ไป โดยนัยดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

คือชั้นต้น ดูดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมňุชຍที่ศูนย์กลางกายมňุชຍ ให้เป็นดวงใส และขยายให้กว้างออกไป วัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ 2 วา หนา 1 คีบ

ใส่เหมือนกระเจาส่องหน้า นี่เป็นปฐมajan แล้วกายธรรมนั้งบนนั้น ดังนี้
เรียกว่า กายธรรมเข้าปฐมajan

แล้วเอาตาธรรมกายที่นั้งบนajan เพ่งดูดวงธรรมที่ศูนย์กลาง
กายทิพย์ เห็นเป็นดวงใส แล้วขยายส่วนเท่ากันนั้น ธรรมกายน้อมเข้าajan ที่ 2
นั้น แล้วajan ที่ 1 ก็หายไป ajan ที่ 2 มาแทนที่ ธรรมกายนั้นนี้ชื่อว่า
ธรรมกายเข้าajan ที่ 2 ทำนองเดียวกันนั้นต่อ ๆ ไปในกายรูปพรหม
กายอรูปพรหม (นี่เป็นส่วนรูปajan)

ต่อจากนี้ไปให้ใจธรรมกายน้อมไปว่าจะเอียดกว่านี้มี ajan ที่ 4 ก็หายไป
ajan ที่ 5 เกิดขึ้นแทนที่เรียกว่า “อาการسانัญญาณะ” (ใสสว่าง)

เมื่อธรรมกายนั้งอยู่บนajan ที่ 5 ดังนี้แล้ว ใจธรรมกายน้อมไปว่า
จะเอียดกว่านี้มีอีก ajan ที่ 5 ก็หายไป ajan ที่ 6 เข้ามาแทนที่เรียกว่า
“วิญญาณัญญาณะ” (ใสยิ่งกว่านั้น)

ธรรมกายนั้งอยู่บนajan ที่ 6 แล้วนั้น ใจธรรมกายน้อมไปอีกว่าจะเอียด
กว่านั้นมี ajan ที่ 6 ก็หายไป ajan ที่ 7 มาแทนที่เรียกว่า “อกิญจัญญาณะ”
(ใสยิ่งขึ้นไปอีก)

ธรรมกายนั้งอยู่บนajan ที่ 7 นั้นแล้ว ใจธรรมกายก็น้อมไปอีกว่า
จะเอียดกว่านี้มีอีก ajan ที่ 8 ก็บังเกิดขึ้นทันทีเรียกว่า “เนวสัญญาณ-
สัญญาณะ” รู้สึกจะเอียดจริง ประณีตจริง

นี่เรียกว่า เข้าajan ที่ 1-8 โดยอนุโลม

แลวย้อนกลับจับแต่ajan ที่ 8 นั้นถอยลงมาหาajan ที่ 7-6-5-4-3-
2-1 เรียกว่า “ปฏิโลม” ทำดังนี้ 7 หน ธรรมกายจึงคงไปอยู่บนajan ที่ 8
ในระหว่างเข้าajan นั้น ตั้งแต่ 1 ถึง 8 นั้น ตาธรรมกายดูทุกสัจ เห็นชัดแล้วดู
สมุทัยสัจ เห็นชัดแล้วดูนิรโธสัจ เห็นชัดแล้วดูมรรคสัจ เมื่อถูกส่วนเข้า
ธรรมกายตกศูนย์เป็นดวงใส วัดผ่าศูนย์กลางได้ 5 วา ในไม่ช้าศูนย์นั้น
กล้ายกลับเป็นธรรมกาย หน้าตัก กว้าง 5 วา สูง 5 วา นี่เป็นพระ娑ดาแล้ว

แล้วธรรมกาย娑دانั้นเข้าajan แล้วพิจารณาอริยสัจ 4 ในกายทิพย์
ทำนองเดียวกับที่กล่าวมาแล้วนั้น เมื่อถูกส่วนธรรมกาย娑ดาตกศูนย์

วัดผ่าศูนย์กลางได้ 10 วา ไม่ซ้ำศูนย์นั้นกลับเป็นธรรมกาย หน้าตัก 10 วา สูง 10 วา มีชื่อว่า “พระสกทาคามี”

แล้วธรรมกายเข้ามา และพิจารณาอริยสัจในภัยรูปพรหมทำนองเดียว กันนั้น เมื่อถูกส่วนธรรมกายสกทาคานาตากศูนย์ วัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ 15 วา แล้วกลับเป็นธรรมกาย หน้าตัก 15 วา สูง 15 วา มีชื่อว่า “พระอนาคตมี”

แล้วเอาธรรมกายของพระอนาคตมีเข้ามาพิจารณาอริยสัจ 4 ในภัยรูปพรหม เห็นชัดเช่นเดียวกันกับที่กล่าวมา เมื่อถูกส่วนธรรมกายพระอนาคตมีตากศูนย์ วัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ 20 วา แวงเดียว กลับเป็นธรรมกายหน้าตักกว้าง 20 วา สูง 20 วา นี้เป็นพระอรหัตแล้ว

ที่ว่าธรรมกายนั้น สัณฐานเป็นรูปพระพุทธปฏิมากร เกตุดอกบัวตูม สีขาวเป็นเงาใส่เมื่อนกระจากส่องหน้า ขันพระโสดา ละกิเลสได้ 3 คือ สักกาย-ทิภูมิ วิจิกิจชา สีลัพพตปramaส ที่ท่านละสักกายทิภูมิได้ก็โดยท่านพิจารณาเห็นชัดว่า สังขารร่างกายนี้เหมือนเรือนที่อาศัยอยู่ชั่วคราว ไม่ซึ้งจะแตก จะทำลายไป จะยึดถือเอาเป็นตัวเป็นตนมิได้ เป็นสักแต่ธาตุทั้งหลาย ประสมส่วนกันเข้า จึงเป็นรูปเป็นนาม ย่อมแปรผันไปตามลักษณะของมัน ไม่ยืนยงคงที่ ถ้าไปยึดถือเป็นตัวเป็นตนก็รังแต่จะนำความทุกข์มาให้ ดังที่กล่าวมา นี้ เป็นอนิจัง ทุกขัง อนัตตา แต่ส่วนธรรมกายนั้นท่านเห็นว่าเป็น นิจัง สุขง อัตตา ท่านจึงไม่แยกแสตมจากมนุษย์โดยเห็นว่าเป็นของไม่มีสาระตั้งกล่าวข้างต้น ท่านจึงขামพันสักกายทิภูมิไปได้

ที่ท่านละวิจิกิจชาได้ ก็ด้วยท่านเข้าถึงธรรมกายแล้ว ถอดกายทั้ง 4 ชั้นเป็นโลเกีย ถอดเป็นชั้นอนออกไปเลี้ยได้แล้ว ท่านจึงหมดความกินแหง สอดคล้อง ในพระรัตนตรัย เพราะท่านเป็นตัวพระรัตนตรัยเลี้ยแล้ว

ที่ท่านละลีลัพพตปramaสได้นั้น ก็ เพราะเมื่อท่านเป็นตัวพระรัตนตรัยเลี้ย เช่นนี้แล้ว คีลและวัตรใดอันเป็นฝ่ายมิจชาทิภูมิอกพระพุทธศาสนาไม่มี ในท่านแล้ว จึงได้ชื่อว่าท่านพันแล้วจากสีลัพพตปramaส คือการยึดมั่นชึ่งคีล และวัตรอกพระพุทธศาสนา

ขันพระสกทาคานา นอกจากกิเลส 3 อาย่าง ดังที่พระโสดาละได้แล้วนั้น ยังละการราคะ พยาบาทอย่างหยาบได้อีก 2 อาย่าง การราคะได้แก่

ความกำหนดยินดีในวัตถุการและกิเลสกาม พยาบาทคือการผูกใจกรอ
พระอนาคต ละการราคะ พยาบาทขันจะเอียดได้

พระอรหัตจะกิเลสทั้ง 5 ดังกล่าวมาแล้วนี้ได้โดยลึกลึกลง แลวยังจะ
สังโภชน์เบื้องบนได้อีก 5 คือ รูปราคะ ความกำหนดยินดีในรูปมาṇ เ อรูปราคะ
ความกำหนดยินดีในอรูปมาṇ มาṇะ ความตีอตน อุทอจจะ ความพึงช่าน อวิชา
ความมีด ความโง่ ไม่รู้อตีต ปัจจุบัน และอนาคตของสังขาร ไม่รู้ปฏิจสมุป-
บทธรรมและอริยสัจ จึงรวมเป็น 10 ที่พระอรหัตจะได้ พระอริยบุคคลทั้ง 8
ดังกล่าวมาข้างต้นนี้ได้ซึ่งว่า “อริยสาวก”

บทขยายความ

ตลอดระยะเวลาประมาณ 1,500 ปีที่ผ่านมา ในโลกพระพุทธศาสนาต่างยกย่องว่า
พระคัมภีร์วิสุทธิมรรค และพระคัมภีร์วิมุตติมรรค เป็นสุดยอดแห่งคัมภีร์ในด้านการศึกษา
คันคัวปฎิบัติธรรม แต่ถึงกระนั้นพระคัมภีร์ทั้งสองเล่มนี้ ก็ยังอธิบายถึงการกำจัดกิเลส
อย่างเป็นขั้นเป็นตอนได้ละเอียดไม่เท่าที่พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำได้อธิบายไว้ใน
เรื่องสังฆคุณครั้งนี้

พระคัมภีร์ต่าง ๆ ส่วนมากก็จะบอกไว้แต่เพียงว่า พระอริยเจ้าแต่ละระดับ ตั้งแต่
พระโสดาบัน จนกระทั่งพระอรหันต์ สามารถจะกิเลสอะไรได้บ้าง แต่ไม่เคยอธิบายไว้เลยว่า ใน
การจะกิเลสเหล่านั้นจะต้องปฏิบัติอย่างไร และเมื่อปฏิบัติอย่างนั้นแล้วทำไม่เจิงสามารถทำให้
กิเลสในใจของท่าน ละ-ลด-หมดไปได้ ในเทศนาสังฆคุณครั้งนี้ พระเดชพระคุณหลวงปู่ได้ให้
เหตุผลไว้ชัดเจนเป็นขั้นเป็นตอนอย่างละเอียดลออ สามารถสรุปเป็นหลักเกณฑ์ได้ว่า

1. ผู้ปฏิบัติจะต้องฝึกเจริญภวานจานกระทั้งใจหยุดนิ่งสนิทสามารถเห็น-เข้าใจ-ชำนาญ
ในเรื่องกายในกายเป็นอย่างต่อก่อน ตั้งแต่กายมนุษย์ซึ่งประกอบด้วยเลือดเนื้อของเรา
จนกระทั่งกายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหม รวมทั้งธรรมกาย ซึ่งเป็นกายแห่ง
การตรัสรู้ธรรมเป็นอย่างตี

2. การจะจะกิเลสเป็นพระอริยเจ้าให้ได้นั้นผู้ปฏิบัติจะต้องเข้าถึงธรรมกายในตัวเอง และ
มีความชำนาญในการเข้าฌาน ซึ่งจะเป็นผลให้ทั้งกายและใจผู้ปฏิบัติกับธรรมกาย
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก่อน

3. ผู้ปฏิบัติจะต้องฝึกเจริญภวานานุกรรมทั้งเห็นด้วยธรรมที่ทำให้เป็นกายในกายต่าง ๆ เหล่านั้นด้วยธรรมกายจนชำนาญเป็นอย่างดี จะได้อาศัยด้วยธรรมเหล่านั้นทั้งกรองและกลั่นกาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

4. เมื่อผู้ปฏิบัติมีความชำนาญในการปฏิบัติทั้ง 3 ประการเบื้องต้นดีแล้ว จึงพร้อมจะเห็นอริยสัจทั้ง 4 ของกายในกายเหล่านั้นได้ไปตามลำดับ ๆ ด้วยธรรมกาย (มิใช่ด้วยกายมนุษย์หรือกายอื่น ๆ)

จากนั้นผู้เข้าถึงธรรมกายขั้นต้น (ธรรมกายโคตรภู) จะต้องหมั่นฝึกเข้ามานวด้วยธรรมกาย ตั้งแต่มาณที่ 1 จนกระทั่งถึงมาณที่ 8 ไปตามลำดับ ๆ คือ

อาการนาธรรมกายโคตรภู ดูกายมนุษย์ให้เห็นชัด แล้วดูด้วยธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ซึ่งเป็นดงสว่าง โตพอประมาณพองไข่แดงของไก่ ตั้งอยู่ตรงศูนย์กลางของกายมนุษย์นั้นเอง เมื่อเห็นได้ถูกส่วน ดงธรรมของกายมนุษย์ก็จะขยายกว้างออกไปกล้ายเป็นแผ่นมาณ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2 วา หนา 1 คีบ ใส่เหมือนกระจาก แล้วธรรมกายโคตรภู ก็จะประทับนั่งบนแผ่นมาณนั้น ทำได้อย่างนี้เรียกว่า “ธรรมกายเข้าปฐมมาณหรือมาณที่ 1”

อาการนาธรรมกายที่นั่งบนปฐมมาณ ดูด้วยธรรมที่ศูนย์กลางกายทิพย์ เมื่อเห็นได้ชัดเจนดีแล้วด้วยธรรมของกายทิพย์ก็จะขยายส่วนออกไป กล้ายเป็นแผ่นมาณที่ 2 เข้ามา รองรับธรรมกาย แล้วแผ่นมาณที่ 1 ก็เลื่อนหายไป เมื่อธรรมกายประทับนั่งบนแผ่นมาณที่ 2 นี้ เรียบร้อยแล้ว เรียกว่า “ธรรมกายเข้ามาณที่ 2 หรือทุติยมาณ”

จากนั้นอาการนาธรรมกายให้ดูด้วยธรรมที่ศูนย์กลางของกายรูปพระ และอรูป-พระ ไปตามลำดับ ๆ ก็จะเห็นว่า ธรรมกายเข้ามาณที่ 3 หรือตติยมาณ และมาณที่ 4 หรือ จตุตติมาณได้

จากนั้นจึงของธรรมกายก็น้อมเข้าไปในเหตุว่างของมาณที่ 1 แล้วมาณที่ 4 ก็จะเลื่อนหายไปเมื่อมาณที่ 5 เกิดขึ้นมารองรับแทนที่ เรียกว่า “อากาศนัญญาตโนณ” แปลว่า ณานท์กำหนดเอาช่องว่างหาที่สุดมิได้เป็นอารมณ์ ธรรมกายก็ประทับนั่งบนนั้นทั้งใสและสว่างยิ่งขึ้นอีกนับเท่าไม่ถ้วน

จากนั้นธรรมกายก็น้อมเข้าไปในเหตุว่างของ mana ที่ 2 แล้ว mana ที่ 5 ก็จะเลื่อนหายไป มี mana ที่ 6 เกิดขึ้นมารองรับแทนที่ เรียกว่า “วิญญาณัญญาณ” แปลว่า ผ่านอัน กำหนดวิญญาณหาที่สุดมิได้เป็นอารมณ์ ธรรมกายก็ประทับนั่งบนนั้น ทำให้ใส่สร่างยิ่งขึ้น ทั้งผ่านทั้งกายอีกนับเท่าไม่ถ้วน

จากนั้นธรรมกายก็น้อมเข้าไปในเหตุว่างของ mana ที่ 3 แล้ว mana ที่ 6 ก็จะเลื่อนหายไป มี mana ที่ 7 เกิดขึ้นมารองรับแทนที่ เรียกว่า “อาภินญาณัญญาณ” แปลว่า ผ่านอัน กำหนดภาวะที่ไม่มีอะไร ๆ อีกแล้ว เป็นอารมณ์ ธรรมกายก็ประทับนั่งบนนั้น ทำให้ใส่สร่าง ยิ่งขึ้นไปอีกนับเท่าไม่ถ้วนทั้งผ่านทั้งกาย

จากนั้นธรรมกายก็น้อมเข้าไปในเหตุว่างของ mana ที่ 4 แล้ว mana ที่ 7 ก็จะเลื่อนหายไป มี mana ที่ 8 เกิดขึ้นมารองรับแทนที่ เรียกว่า “เนวสัญญาณัญญาณ” แปลว่า ผ่านอัน เข้าถึงภาวะแม้มีความจำกัดไม่ใช่ ไม่มีความจำกัดไม่ใช่ ธรรมกายก็ประทับนั่งบนนั้น ทำให้ใส่สร่างยิ่งขึ้นไปอีกนับเท่าไม่ถ้วน

เมื่อเข้าผ่านมาได้ตามลำดับ ๆ ทั้ง 8 ผ่าน ดังนี้แล้ว นอกจากธรรมกายและผ่านที่ รองรับจะใส่สร่างยิ่งขึ้นมาบันเท่าไม่ถ้วน แม้กายและใจของกายในกายต่าง ๆ ตั้งแต่กายมนุษย์ กายพิพิธ กายรูปพรหม และอรูปพรหมก็พลอยใส่สร่างยิ่ง ๆ ขึ้นตามไปด้วย จึงกล่าวเป็นว่า การเข้าผ่านก็คือการกลั่นกายและใจให้ใสสะอาด สร่างยิ่ง ๆ ขึ้นไปนั่นเอง และการเข้าผ่าน ตั้งแต่ผ่านที่ 1 ถึง 8 ไปตามลำดับเช่นนี้เรียกว่า “เข้าผ่านโดยอนุโลม”

จากนั้นธรรมกายก็เข้าผ่านย้อนกลับมาหาผ่านที่ 7-6-5-4-3-2-1 เรียกว่า “เข้าผ่านโดยปฏิโลม”

หลังจากธรรมกายเข้าผ่านโดยอนุโลมและปฏิโลมทบไปทวนมาอย่างนี้ถึง 7 ครั้งแล้ว ก็จะเป็นผลให้ทั้งกาย ทั้งใจ ทั้งผ่าน ใสสะอาดบริสุทธิ์ สร่างไสวเกินกว่าจะประมาณได้ว่า สร่าง เป็นก่อสร้างใหม่เท่าของดวงอาทิตย์ในยามเที่ยง

เพราะความใสและสร่างเป็นอย่างยิ่งนี้เอง ตาธรรมกายจึงสามารถเห็นอริยสัจ ทั้ง 4 ประการ ว่า nice คือทุกสิ่ง ความเดือดเนื้อร้อนใจแส้นสาหัสต่าง ๆ ที่เราติดประสบมา ตลอดการเวียนว่ายตายเกิด นี้คือสมุทัยสัจ ตั้นเหตุแท้จริงแห่งความทุกข์ทั้งหลาย นี้คือนิโรหสัจ ความดับทุกข์ได้ และนี้คือมรรคสัจ วิธีดับทุกข์ให้ลื้นไปอย่างแท้จริง ซึ่งอริยสัจทั้ง 4 ประการ

นี่ล้วนเป็นดวงธรรมทั้งสิ้น ต่างกันแต่สีของดวงธรรมเท่านั้นว่าจะเป็นสีขาวไสรสีสุทธิ์ สีดำเป็นนิลแต่ไม่ใส สีด้ำยิ่งกว่านิลและใส เป็นต้น

ตาธรรมกายเห็นดวงธรรมแต่ละชนิด ว่ามีผลต่อความรู้สึกนึกคิด ความสุข ความทุกข์ ความไม่สุขไม่ทุกข์ของบุคคลผู้นั้นอย่างชัดเจน จึงปราศจากความเคลือบแคลงสงสัยใด ๆ และเห็นชัดเจนไปเลยว่าร่างกายที่ประกอบด้วยเลือดเนื้อของคนเราที่เป็นเสมือนเรื่องที่อาศัยชั่วคราว ไม่ซักแต่กพัง ก็ผู้ทำลายไป ไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะยึดถือว่า “นี้เป็นตัวตนของเรา” เพราะที่แท้ร่างกายนี้สักแต่ว่าเป็นธาตุทั้ง 4 คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ผสมประกอบกันขึ้นมาเท่านั้น หนำซ้ายังเป็นธาตุไม่บริสุทธิ์อีกด้วย ย่อมต้องเปลี่ยนแปลงแตกสลายไปตามกาลเวลาถ้ายังไปยึดถือเป็นตัวเป็นตนอยู่เหมือนเดิม ก็มีแต่จะนำความทุกข์มาให้ไม่ที่สิ้นสุดเท่านั้น และตกอยู่ในลักษณะที่เรียกว่า “ไตรลักษณ์” คือ

1. อนิจจัง มีความไม่เที่ยง ต้องแปรผันไปตลอดเวลา

2. ทุกขัง ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ จะต้องเคลื่อนคล้อยไปทุกขณะ ใคร ๆ ก็ยังไว้ไม่อยู่

3. อนัตตา ไม่ใช่ตัวตนเรา และไม่ใช่เป็นของเรา ไม่อาจบังคับบัญชาได้

ในเวลาเดียวกัน ท่านเห็นชัดด้วยตาธรรมกายอีกด้วยว่า ธรรมกายนี้แหลกเป็น นิจจัง มีความเที่ยงตรงไม่แปรผัน ธรรมกายนี้แหลกเป็น สุขัง ตั้งอยู่ในสภาพเป็นรัตนะตลอดไปได้ ธรรมกายนี้แหลกเป็น อัตตา ตัวตนแท้จริง โดยเห็นได้จากการเปรียบเทียบระหว่างกายมนุษย์ กับธรรมกายนั้นเอง

นับแต่นี้เป็นต้นไป ท่านจึงไม่แยกต่อกายมนุษย์ ข้ามพันสักกายทิภูมิ คือความเห็นว่ากายมนุษย์เป็นต้นของท่านไปได้

วิจิกิจชา คือความลังเลงสัยในพระรัตนตรัยซึ่งมีค้างอยู่ในใจนานแสนนาน ก็พลันหมดไป เพราะท่านมีความชำนาญในเรื่องกายในกาย สามารถถอดกายทั้ง 4 คือ กายมนุษย์ กายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหม ซึ่งถูกห่อหุ้มปีบคั้นด้วยกิเลสออกไปเสียได้ แล้วท่านก็เป็นตัวพระรัตนตรัยเสียเอง คือ ธรรมกาย

สีลพัตปramaś คือความถือมั่นในศีลพรต หรือข้อปฏิบัติโดยสักว่าทำตาม ๆ กันไปอย่างมagy เคยมีอยู่มากันน้อยเท่าไร ก็จะต้องไปได้เด็ดขาด เพราะท่านเป็นตัวพระรัตนตรัยเอง เช่นนี้แล้ว ไม่ต้องไปแสวงหาความบริสุทธิ์หลุดพ้นจากศีลพรตได้ ๆ อีก

เมื่อเห็นและรู้ทันกิเลสทั้ง 3 ประการ ได้ด้วยตารธรรมกายอย่างชัดเจนเช่นนี้แล้ว อรรถมกายก็ตกลงย์เป็นดวงใส วัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ 5 วา และศูนย์นั้นก็กล้ายเป็นอรรถมกาย ขยายขนาดองค์ใหญ่ขึ้น หน้าตักกว้าง 5 วา สูง 5 วา เรียกว่า “อรรถมายพระโสดา” สามารถ ฝ่ากิเลสทั้ง 3 ประการคือ สักกายทิภูมิ วิจิจิจชา และสีลพพตปรมາสได้ขาดจากใจ บุคคลผู้ปฏิบัติได้ดังนี้ จากสมมุติสัมพช์หรือพระปุณณลูกช华บ้านอรรถมดา ก็กล้ายเป็นพระอริยสัมพช์ ระดับตัน เรียกว่า “พระโสดาบัน”

พระอริยสัมพช์ซึ่งเป็นพระโสดาบันแล้ว ย่อมมีความไม่ประมาทเป็นอรรถมดา ท่านย่อม พยายามฝึกเข้ามานให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก ทั้งอนุโลมและปฏิโลม เมื่อท่านชำนาญในการเข้ามาน ในระดับที่สูงขึ้นดีแล้ว จากนั้นอรรถมายพระโสดาย่ออมเข้ามานทั้งอนุโลมและปฏิโลม 7 ครั้ง และพิจารณาอริยสัจ 4 ในกายทิพย์ (ซึ่งเห็นได้ยากกว่าอริยสัจในกายมนุษย์) ตามวิธีการเดียว กับที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น เมื่อถูกส่วนเข้าย่ออมเห็นอริยสัจ 4 ในกายทิพย์ได้ชัดเจน รวมทั้งเห็น กรรมราคะและพยาบาทซึ่งเป็นกิเลสหายากอีก 2 ประการ ที่ห่อหุ้มใจของมนุษย์และทิพย์ อย่างชัดเจนว่า

1. กรรมราคะ เป็นเหตุทำให้กำหนดยินดีในวัตถุการและกิเลสกาม

2. พยาบาท เป็นเหตุทำให้ผูกใจเจ็บแค้นและพยายามแก้แค้น กิเลสทั้ง 2 ประการนี้ เป็นผลให้ทั้งมนุษย์และเทวดานางฟ้าทั้งหลาย ต่างหมกมุ่นอยู่ในการ และถ้าหากไม่ได้ วัตถุการอย่างใจปรารถนา ก็จะเคืองแค้น คิดติดตามจองลังจองผลanus กัน

เมื่อตารธรรมกายพระโสดาเห็นชัดเจนเช่นนั้นแล้ว ทั้งกรรมราคะและพยาบาทในใจของ กายทิพย์ก็ถูกทำลายไป เหมือนกับดวงอาทิตย์ยามเที่ยงกำจัดความมืดที่ห่อหุ้มโลกให้หมดไป ฉะนั้น และอรรถมายพระโสดาก็ตกลงย์ วัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ 10 วา ไม่ซ้ำศูนย์กลางนั้น ก็กลับเป็นอรรถมายหน้าตัก 10 วา สูง 10 วา ชื่อว่า “พระสกทาคามี” พระภิกษุโสดาบัน รูปนั้นก็เลื่อนเป็นพระอริยเจ้าในระดับสูงขึ้นมาอีก 1 ขั้น เป็นพระสกทาคามีบุคคลในพระพุทธ- ศาสนา สามารถกำจัดสักกายทิภูมิ วิจิจิจชา สีลพพตปรมາส ได้เด็ดขาด รวมทั้งทำให้รากะ และพยาบาทเบาบางลงไปมาก

โดยทำนองเดียวกันกับเบื้องต้นอรรถมายพระสกทาคามีเข้ามานโดยอนุโลมและปฏิโลม 7 ครั้ง และพิจารณาอริยสัจในกายรูปพระ แม่ถูกส่วนเห็นชัดเจนดีแล้ว อรรถมาย

พระสกทาคามีก็ตคุณย์ วัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ 15 วา แล้วกลับเป็นอธรรมกายหน้าตัก 15 วา สูง 15 วา นี้ชื่อว่า “พระอนาคตมี” สามารถกระทำการค่าและพยายามทั้งนั้นจะเอียดได้ รวมแล้ว จึงเป็นว่า พระอนาคตมี สามารถกระทำการค่าและพยายามทั้งนั้นจะเอียดได้เด็ดขาด 5 ประการคือ 1. สักกายทิฐิ 2. วิจิกิจชา 3. สีลัพพตปramaส 4. กามราคะ 5. ปฏิมะ (ความหงุดหงิดขัดเคืองใจต่าง ๆ)

โดยทำนองเดียวกัน อธรรมกายพระอนาคตมีเข้ามาโดยอนุโลมและปฏิโลม 7 ครั้ง แล้ว พิจารณาอริยสัจทั้ง 4 ในกายอรูปพรหม เมื่อถูกส่วนเห็นชัดเจนดีแล้ว อธรรมกายพระอนาคตมี ก็ตคุณย์ วัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ 20 วา แล้วกลับเป็นอธรรมกายหน้าตัก 20 วา สูง 20 วา เรียกว่า “ธรรมกายอรหัต” สามารถกระทำการค่าและพยายามทั้งนั้นจะเอียด ซึ่งสัตวโลกทั้งหลาย แม้รูปพรหมและ อรูปพรหม ซึ่งบางศาสนานี้อ้วนเป็นผู้สร้างโลกภัยากจะเห็น ยกจะละได้อีก 5 ประการ คือ

1. รูปราคะ ความติดใจในอารมณ์แห่งรูปawan

2. อรูปราคะ ความติดใจยินดีในอารมณ์แห่งอรูปawan

3. นานะ ความถือตัวว่าเป็นตนเป็นนี่

4. อุทอจจะ ความฟุ่งซ่านต่างๆ

5. อวิชชา ความมีด ความโง่ ไม่รู้จักอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของสังขาร ไม่รู้ปวิจจ- สมุปบาท คือการที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกันและกันจึงเกิดมีชีน ไม่รู้อริยสัจธรรม

พระอริยสังฆผู้ปฏิบัติธรรมสูงส่งให้ถึงปานนี้ จึงได้ชื่อว่า “พระอรหันต์” เป็น พระอริยสังฆชั้นสูงในพระศาสนา สามารถประหารกิเลสได้เด็ดขาดเช่นเดียวกับ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นบรมครู

การละกิเลสตามลำดับ ๆ ด้วยอำนาจแห่งการเห็นอริยสัจโดยต่อธรรมกายที่กล่าว มาแล้วข้างต้น ถ้าจะเจงอย่างละเอียดก็จะแยกได้ดังนี้ คือ

1. ธรรมกายโโคตรกฎ พิจารณาจักระทั้งเห็นอริยสัจในกายมนุษย์ได้แล้วบรรลุ ธรรมกายโสดาปัตติมรรค

2. ธรรมกายโสดาปัตติมรรค พิจารณาจักระทั้งเห็นอริยสัจในกายมนุษย์จะเอียดได้ แล้วบรรลุธรรมกายโสดาปัตติผล (เรียกผู้บรรลุว่า “พระโสดาบัน”)

3. ธรรมกายโสดาปัตติผล พิจารณาจนกระทั้งเห็นอริยสัจในกายทิพย์ได้แล้วบรรลุธรรมกายสกทาคามิมรรค

4. ธรรมกายสกทาคามิมรรค พิจารณาจนกระทั้งเห็นอริยสัจในกายทิพย์ละเอียดได้แล้วบรรลุธรรมกายสกทาคามิผล (เรียกผู้บรรลุว่า “พระสกทาคามี”)

5. ธรรมกายสกทาคามิผล พิจารณาจนกระทั้งเห็นอริยสัจในกายรูปพรหมได้แล้วบรรลุธรรมกายอนาคตคามิมรรค

6. ธรรมกายอนาคตคามิมรรค พิจารณาจนกระทั้งเห็นอริยสัจในกายรูปพรหมละเอียดได้แล้วบรรลุธรรมกายอนาคตคามิผล (เรียกผู้บรรลุว่า “พระอนาคตคามี”)

7. ธรรมกายอนาคตคามิผล พิจารณาจนกระทั้งเห็นอริยสัจในกายอรูปพรหมได้แล้วบรรลุธรรมกายอรหัตมรรค

8. ธรรมกายอรหัตมรรค พิจารณาจนกระทั้งเห็นอริยสัจในกายอรูปพรหมละเอียดได้แล้วบรรลุธรรมกายอรหัตผล (เรียกผู้บรรลุว่า “พระอรหันต์”)

พระภิกษุทั้ง 8 ท่านนี้ มีชื่อเรียกร่วมๆ กันว่า พระอริยบุคคลบ้าง พระอริยเจ้าบ้าง พระอริยสงฆ์บ้าง ทักษิณายบุคคลบ้าง (บุคคลผู้ควรรับของทำบุญที่เขานำมาถวาย)

การบรรลุอริยธรรมเป็นอริยสงฆ์แต่ละขั้นนั้น จะเป็นไปได้ยากสำหรับพระภิกษุที่บำเพ็ญบำร่มามาตั้งแต่เด็ก ไม่ถูกส่วน เป็นผลให้เจหยุดนิ่ง สามารถเข้าถึงดวงธรรมเบื้องต้นคือ ปฐมมรรคก็ยากยิ่ง

จากพระภิกษุปุถุชน กว่าจะปฏิบัติธรรมมีองค์ 8 ได้ถูกส่วน เป็นผลให้เจหยุดนิ่ง สามารถเข้าถึงดวงธรรมเบื้องต้นคือ ปฐมมรรคก็ยากยิ่ง

ผู้เข้าถึงปฐมมรรคแล้วกว่าจะเข้าถึงกายในกายไม่ว่ากายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์กายรูปพรหม กายอรูปพรหม ก็ยากยิ่ง

ผู้เข้าถึงกายในกายแล้ว กว่าจะเข้าถึงธรรมกายโโคตรภู (ธรรมกายเบื้องต้น) ก็ยากยิ่ง

ผู้เข้าถึงธรรมกายโโคตรภูแล้ว กว่าจะเข้าধานได้แต่ละধาน ก็ยากยิ่ง

ผู้เข้าধานได้แล้ว กว่าจะเห็นอริยสัจในกายต่างๆ ก็แสนจะยากยิ่ง ความยากแสนสาหัสจะมากน้อยเพียงใดก็จะเห็นได้จากซึ่งที่เกิดจากอริยธรรมของท่านนั้นเอง คือ

1. พระโสดาบัน แปลว่า ผู้แรกถึงกระแสพระนิพพาน แห่งอนลงไปว่าจะสามารถ
ปราบกิเลสให้หมดลิ้นไปได้ภายในไม่เกิน 7 ชาติเบื้องหน้า (อาจจะภายในชาตินั้นก็ได้)

2. พระสกทาคามี แปลว่า ผู้กลับมาเกิดอีกในโลกนี้เพียงครั้งเดียว ก็จะสามารถ
ปราบกิเลสให้หมดลิ้นไปได้

3. พระอนาคตมี แปลว่า ผู้ไม่เรียนกลับมาเกิดในโลกนี้อีกแล้ว แต่จะเกิดเป็น
รูปพรหมในชั้นสุธรรมราVAS และสามารถปราบกิเลสให้ลิ้นไปได้ในภพนั้นแล้วปรินิพพาน

ถ้าจะตั้งปัญหาตามว่า ทำไมท่านเหล่านี้จากพระภิกขุปุถุชนลูกชาวบ้าน จึงมาเป็น
พระอริยสงฆ์ได้ ? ก็ต้องตอบว่า เพราะท่านประกอบด้วยสังฆคุณ คือความดีอย่างยิ่งยอด
ตามแบบฉบับของสงฆ์ ตามที่พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำเทศน์ไว้คือ

4.2 พระสังฆคุณ

พระธรรมเทศนา

สุปฏิปนโน ท่านปฏิบัติได้แล้ว คือปฏิบัติไปตามแนวมัชณิมาปฏิปทา
เป็นทางสายกลาง ตามที่สมเด็จพระบรมศาสดาดำเนินมาแล้ว ไม่หย่อนเกินไป
ไม่ตึงเกินไป จึงได้ชื่อว่าปฏิบัติ ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยที่ตรัสไว้ได้แล้ว
ตามทางสายกลาง

อุชุปฏิปนโน ปฏิบัติแล้วตรงคือปฏิบัติมุ่งตรงต่อพระนิพพาน
ไม่ว่าอกແวกไปทางไหน อีก ปฏิบัติเพื่อละโหงคดโงทางกาย วาจา ใจ

ญาญปฏิปนโน ปฏิบัติมุ่งเพื่อรู้ธรรมที่จะออกจากการ 3 โดยแท้

สามีจิปฏิปนโน ปฏิบัติอย่างดีเลิศ เพราะท่านปฏิบัติเพื่อบรรลุถึง
พระนิพพานจริงๆ ไม่ใช่เพื่อเหตุอื่น จึงสมควรนับว่าเป็นการปฏิบัติอย่างดีเลิศ

บทขยายความ

1. สุปฏิปนโน แปลว่า ท่านตั้งใจปฏิบัติ คือปฏิบัติตาม พระธรรมวินัยของ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างเคร่งครัด ซึ่งข้อปฏิบัติทั้งหลายเหล่านั้นก็เป็นไปตามแนว
มัชณิมาปฏิปทา คือข้อปฏิบัติที่เป็นกลาง ไม่ถึงกับตึงและหย่อนจนเกินไป

2. อุชุปฎิปันโน แปลว่า ท่านตั้งใจปฏิบัติตรง คือขันตันก็ปฏิบัติเพื่อกำจัดความ คดโง นอกลุ่นออกทางทั้งทางกาย วาจา และใจ จากนั้นก็มุ่งตรงต่อพระนิพพาน แม้จะล่วงเลยข้ามไป กีฬากีชาติท่านก็ไม่เปลี่ยนใจ ยังมุ่งตรงต่อพระนิพพานอยู่นั้นเอง

3. ญาณปฏิปันโน แปลว่า ท่านตั้งใจปฏิบัติเพื่อให้รู้เห็นธรรม สำหรับจะนำพาตัวท่าน ออกพันไปให้ได้จากภพ ๓ คือ การภาพ รูปภาพ และอรูปภาพ ซึ่งเปรียบเสมือนคุกใหญ่ใช้กักขัง สัตว์โลก

4. สามีจิปฏิปันโน แปลว่า ท่านตั้งใจปฏิบัติอย่างเหมาะสมสมดุลในธรรมวินัย ทั้งน้อยใหญ่ คือไม่หละหลวย ดูเบาແນ່ในธรรมเลิกน้อย และยอมทุ่มเทเอาชีวิตเป็นเดิมพัน ในธรรมที่ปฏิบัติได้โดยยาก เช่น การเข้าฌาณ เป็นต้น

พระธรรมเทศนา

อาทุเนಯุโย จึงเป็นผู้ควรเคารพสักการะ ควรรับจตุปัจจัยของที่เขา นำมาสักการะถวายแม้จากเดนไกล

อาทุเนยุโย จึงเป็นผู้ควรต้อนรับ แม้ด้วยของประณีตที่เตรียมไว้รับแขก

ทกุขเนยุโย จึงเป็นผู้ควรรับของที่เขาทำบุญ

อุบลลีกรณ์โย จึงสมควรกราบไหว้

อนุตตร์ ปุณณกุเขตต์ โลกสุสະ เป็นเนื้อนานบุญอันเลิศไม่มีอื่นจะดีกว่า อีกแล้ว ควรทำบุญกับท่านย่อมได้บุญเยอะ

บทขยายความ

ด้วยความทุ่มเทประกอบเหตุ คือ มรรค มีองค์ ๘ เป็นอย่างดี โดยมีชีวิตของท่าน เป็นเดิมพันครั้งแล้วครั้งเล่า ปีแล้วปีเล่า ชาติแล้วชาติเล่า จนกระทั่งสามารถทำใจให้หยุดให้หัน ณ ศูนย์กลางกาย เข้าถึงธรรมกายแล้วตรัสรู้อริยสัจทั้ง ๔ ประการ และพระหารกิเลสได้ เด็ดขาดตามลำดับ ๆ จึงเป็นผลสัมฤทธิ์ ให้ท่านนอกจากจะบริสุทธิ์ผุดผ่องอย่างยิ่งตามพระสัมมา- สัมพุทธเจ้าแล้ว ทั้งกายทั้งใจของท่านยังเป็นเสมือนงานผลิตบุญเคลื่อนที่อย่างใหญ่หลวง หากใครได้บุญจากท่านแล้วย่อมเป็นเหตุให้เกิดความสุขอย่างยิ่งทั้งในชาตินี้ และชาติต่อ ๆ ไป รวมทั้งยังจะเป็นปัจจัยให้บรรลุธรรมกายตามท่านได้โดยง่ายอีกด้วย

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงได้ทรงสอนให้ข้าวโลกทั้งหลายรู้จักตักตวงบุญจากท่านให้ได้เต็มที่ด้วยการประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม ๕ ประการ คือ

1. อາຫຸເນຍໂຍ ต้องรู้ว่าท่านเป็นผู้ควรเคารพสักการะอย่างยิ่ง หากได้พบท่าน ณ ที่ใด ๆ ให้รับนำจตุปัจจัยที่ประณีตเหมาะสมสักการะ คือถวายบำรุงท่าน เป็นการช่วยเหลือเลี้ยงด้วยเนื้อของท่านให้ได้รับความสุข ความสะดวกพอสมควรแล้ว ท่านจะได้เมตตาซึ่งอบรมสั่งสอนให้

2. ປາຫຸເນຍໂຍ ต้องรู้ว่าท่านเป็นผู้ควรต้อนรับยิ่งกว่าแขกผู้สูงใหญ่ทั้งหลาย ที่นั่งข้างหน้าอาหาร และความสะดวกสบายใด ๆ ที่ควรแก่ท่านต้องรับจัดหมายต้อนรับ เพราะนี่เป็นโอกาสทอง ของเราแล้วที่จะได้ทำบุญใหญ่และได้ฟังธรรมจากท่านโดยไม่ต้องไปไกลถึงวัดของท่าน

3. ທັກຂີເນຍໂຍ ต้องรู้ว่าท่านคือผู้ควรอย่างยิ่งที่จะรับของที่เราเตรียมไว้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เพราะท่านคือผู้ที่สามารถรู้-เห็น อย่างทะลุปryn เปร่งว่า ผู้ที่เราต้องการทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้นั้น บัดนี้ตายแล้วไปบังเกิดใหม่ ณ ภพภูมิใด ๆ เมื่อเราทำบุญกับท่านแล้ว ท่านจะได้แจ้งข่าวการบุญการกุศลของเราให้แก่ผู้ที่ล่วงลับทราบโดยตรง เข้าเหล่านั้น เมื่อทราบขัดเจนย่อมอนุโมทนาถูกต้อง และได้รับผลบุญใหญ่ทันทีตามเจตนาرمณ์ของเรา

4. ອັນຍະລືກຮົມໂຍ ต้องรู้ว่าท่านเป็นผู้ควรกราบไหว้อย่างยิ่ง เพราะเมื่อเรากราบไหว้ท่านด้วยความเต็มใจ ย่อมเป็นการเปิดใจตนเองให้พร้อมที่จะห้อมรับคำสั่งสอนที่อุดมไปด้วยออมตธรรม สามารถน้อมนำใจให้หยุดนิ่ง เข้าถึงธรรมกายและบรรลุอริยธรรมตามท่านไปได้โดยง่าย แม้尼สัยบารมียังอ่อนอยู่ไม่สามารถจะบรรลุธรรมในขณะนั้น ก็สามารถน้อมนำให้บังเกิดศรัทธามั่นคงในพระรัตนตรัย เป็นการปิดอุบายนให้กับตนของอย่างชาญฉลาดและมั่นคง

5. ອනຸຕຽງ ປຸ່ນຍັກເຂົດຕັ້ງ ໂຄກສະສະ ต้องรู้ว่าท่านผู้นี้แหลกเป็นเนื้อนานบุญอันเลิศไม่มีศาสดาใด ๆ ในโลกจะยิ่งใหญ่กว่าท่านอีกแล้ว เพราะท่านสามารถปราบกิเลสได้เด็ดขาดด้วยธรรมกายของท่าน ทำให้ทั้งกายทั้งใจของท่านบริสุทธิ์ผุดผ่อง และสามารถผลิตกระแสบุญได้อย่างมากมายมหาศาล ไม่มีที่สิ้นสุด ดวงอาทิตย์สามารถผลิตแสงสว่างและความร้อนอย่างต่อเนื่องและมากมายมหาศาลไม่มีประมาณฉันได พระอริยเจ้าทั้งหลายย่อมสามารถผลิตบุญและความดีทั้งหลายอย่างมากมายมหาศาลและต่อเนื่องไม่มีประมาณยิ่งกว่าฉันนั้น ดวงอาทิตย์แม้จะให้ความร้อนและแสงสว่างได้มากมายมหาศาลก็เฉพาะในเวลากลางวันแต่พระอริยเจ้าท่านให้บุญและความดีแก่ชาวโลกได้ทั้งกลางวันกลางคืนไม่มีว่างเว้น

หากบุญเปรียบเหมือนกระเส้าไฟฟ้า ใครทำบุญกับพระอริยเจ้า ก็เหมือนเอาปลักบุญขนาดยักษ์ไปต่อกระแสบบุญจากท่านเข้ามาในตัว ย่อมได้บุญมาก

หากบุญเปรียบเหมือนน้ำในมหาสมุทร ใครทำบุญกับพระอริยเจ้า ก็เหมือนเอาท่อบุญขนาดยักษ์ไปสูบเอากระแสบบุญมาจากท่าน ย่อมได้บุญมาก

หากบุญเปรียบเหมือนพืชพันธุ์อัญญาหาร ซึ่งต้องห่วน ต้องปลูก จึงจะบังเกิดขึ้นได้ ใครทำบุญกับพระอริยเจ้า ก็เหมือนกับห่วนหรือปลูกพืชพันธุ์บุญลงไปในเนื้อนานบุญชั้นเลิศ ย่อมได้บุญไม่มีที่สุดประมาณ

บทสรุปพระสังฆคุณ

พระธรรมเทศนา

นี่เป็นเรื่องสังฆคุณเมื่อเราฐานะปฎิบัติของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระสาวกดังกล่าวมาข้างต้นนี้แล้ว เราฝึกหัดที่จะต้องพิจารณาไตรตรองดูว่า เราจะทำอย่างไร ? เราเพียงท่องจำ “อิติบิโส ภค瓦” ไว้กราบนั้นหรือ หรือจะพยายามนึกคำแปลไว้ให้เข้าใจด้วย และระลึกถึงพระคุณเหล่านี้เมื่อ ฯ ดังนี้หรือ เราไม่พึงกระทำอะไรยิ่งไปกว่านี้หรือ ในปัญหาเหล่านี้ขอให้เราส่งใจไประลึกถึงพระโอวาทในเรื่องบุชา บุชา มี 2 อย่าง อาทิ สบุชา คือ บุชาด้วยเครื่องสักการะ อย่างหนึ่ง ปฏิบัติบุชา คือ บุชาด้วยการปฏิบัติอย่างหนึ่ง ในการบุชาทั้ง 2 อย่าง นี้ พระองค์ทรงสรรเสริญว่าปฏิบัติบุชาดีกว่าอาทิ สบุชา เมื่อคิดทบทวนดู เหตุผลในพระโอวาทข้อนี้แล้ว เราจะเห็นได้ชัดที่เดียวว่าพระองค์มีพระประสงค์ จะให้พวกเรามีความเพียรพยายามปฏิบัติจริยธรรมตามพระองค์มากกว่าที่จะ มากวับบุชาพระองค์อยู่ หาไม่พระองค์จะตรัสเช่นนั้นทำไม และโดยนัยอันนี้เอง จึงเป็นที่เห็นได้ว่า แม้วนานี้จะเป็นกาลล่วงมาช้านานจากที่พระองค์เสด็จ ดับขันธ์ปรินิพพานไปแล้ว ก็ไม่มีอะไรเป็นข้อห้ามว่า ผู้ที่ปฏิบัติตามจะไม่ได้รับ ผลอย่างที่ท่านได้รับ นอกจากคำกล่าวอ้างของคนเกียจคร้าน ข้อนี้มีคำว่า “อกาลิโก” ในบทธรรมคุณนี้เอง เป็นหลักฐานยืนยันว่าธรรมของพระองค์ ผู้ใดปฏิบัติตามย่อมจะเกิดผลทุกเมื่อ ไม่มีขีดคั้น พระอริยสาวกทั้งหลายนั้น จีนะเดิมก็เป็นมนุษย์ปุถุชนนี้เอง แม้องค์สมเด็จพระบรมศาสดาก็เช่นกันมิใช่ เทวดา อินทร์ พrhohm ที่ไหน แต่ที่เลื่อนขึ้นสู่สุขาวดีเป็นพระอริยะได้ก็ เพราะ

การปฏิบัติเท่านั้นแนวปฏิบัติอย่างไหนถูกพระองค์สอนไว้จะเอียดหมวดแล้ว ปัญหาจึงเหลือแต่ว่าพวกเราจะปฏิบัติกันจริงหรือไม่เท่านั้น

ดังที่บรรณนามานี้ ก็จะเห็นคำตอบในปัญหาข้างต้นได้แล้วว่า เพียงแต่จะท่องจำ อิติปิโส ภาคราช ไว้ หรือเพียงแต่รีกถึงพระคุณเหล่านั้นไว้ จะยังไม่พอแก่พระประสังค์ของพระองค์ กิจที่เราควรทำอย่างยิ่งจึงอยู่ที่การปฏิบัติของท่านตามแนวปฏิบัติของท่าน

ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา นี้ เรียกว่า “อิทธิบาท 4” เป็นหัวใจแห่งความสำเร็จทั้งมวล แปลอย่างจำได้ง่ายว่า ปักใจ บากบั้น วิจารณ์ ทดลอง ไม่ว่าจะทำกิจการใด ถ้าประกอบด้วย 4 อย่างนี้ เป็นสำเร็จทั้งสิ้น ว่าโดยเฉพาะในการบำเพ็ญภารนา

1) ต้องปักใจรักการนี้จริง ๆ ประหนึ่งชายหนุ่มรักหญิงสาว ใจดจ่อต่อหญิงคู่รักจะนั่น

2) ต้องบากบั้นพากเพียรเอาจริงเอาจัง

3) วิจารณ์ตรวจดูการปฏิบัติให้ถูกต้องตามแนวสอนของอาจารย์ให้ดีที่สุด

4) ทดลองในที่นี่ได้แก่หนั่นเครื่องร耘สอดส่องดูว่า วิธีการที่ทำไปนั้น มีอะไรขาดตกบกพร่องบ้าง รับแก้ไข อย่างนั้นไม่ตีเปลี่ยนอย่างนี้ ลองดูใหม่ เช่น นั่งภารนาในที่นอนมักจะง่วง ก็เปลี่ยนมาหันหลังเลี้ยงที่อื่น เป็นต้น

ข้อสำคัญให้ยึดแนวสอนเป็นหลักไว้ อย่าออกนอกทาง 4 อย่างนี้เรียกว่า “อิทธิบาท เป็นเครื่องที่จะช่วยให้เกิดความสำเร็จในกิจทั้งปวง”

บทขยายความ

จากการที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เท่ากับเป็นการยืนยันว่าการที่เราได้กราบไหว้บูชาพระเดช-พระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำ ด้วยใจที่ซาบซึ้งตระหนักในพระคุณของท่าน และเคารพในตัวท่านเป็นนักหนา หรือกระทั้งการที่เราเอาทองคำหนักตั้ง 1 ตัน หรือ 1,000 กิโลกรัมมาแกะสลักมาหล่อเป็นรูปเหมือนเพื่อบูชาคุณท่านนั้น ก็ดูเหมือนว่ายังเป็นการประการคุณของท่านได้น้อยเกินไป เมื่อเทียบกับลิ่งที่พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำได้ทำไว้ให้กับพวกเรา

เพียงพระคุณที่ท่านได้ทุ่มเทเชิงวิทยาอนุกลับไปคันเอาวิธีการปฏิบัติธรรม เพื่อเข้าถึง

ธรรมกายกลับมา เป็นผลให้ชาวโลกสามารถปราบกิเลสที่ทั้งมักดอง ห่อหุ้ม ครอบงำ กัดกร่อน บีบคั้น บังคับใจจนลืนเชื่อไม่เหลือเศษ พ้นจากความทุกข์ในการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารได้ เราก็ยกที่จะหาสิ่งใดที่มีคุณค่าเพียงพอที่จะตอบแทนพระคุณของท่านได้ตรงตามความรู้สึก ตรงตามจิตสำนึกที่เราซาบซึ้ง

แต่ด้วยกำลังสติปัญญาที่เราพร้อมอยู่ก็พอดำรงอโภค์ การจะบูชาคุณของท่าน ในยามที่ท่านได้ล่วงลับไปแล้วได้อย่างดีที่สุดก็คือ การที่ตัวเราเอง ผู้อยู่ในฐานะที่เป็นลูกศิษย์ หลานศิษย์ของท่าน ตั้งใจฝึกฝน พากเพียร ทุ่มเท จนสามารถปฏิบัติธรรมได้เข้าถึงธรรมกาย ภายใน และอาศัยธรรมกายที่เข้าถึงไปปราบกิเลสที่มักดอง ห่อหุ้ม ครอบงำ กัดกร่อน บีบคั้น ใจของเราได้หมดลืนเชื่อไม่เหลือเศษ

เพราะสิ่งเหล่านี้ในสมัยที่พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำท่านมีชีวิตอยู่นั้น ท่าน ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ ยิ่งกว่าชีวิตของท่านเองเสียอีก จนปรากฏเป็นประวัติศาสตร์ชีวิต ของท่านว่า แม้ว่าบางครั้งท่านต้องได้รับทุกข์เหตุการณ์อาพาธ ล้มป่วยลง ท่านก็ยังไม่ ยอมที่จะหยุดพறำสอนบรรดาลูกศิษย์ลูกหาของท่านแม้แต่น้อย ด้วยปรารถนาที่จะเห็น ลูกศิษย์ได้เข้าถึงความละเอียดที่ทับทิวเข้าไปตามลำดับ ๆ ของธรรมกายภายใน

เพราะฉะนั้น การบูชาคุณของท่านที่ประเสริฐและทรงคุณค่าที่สุดในโลกก็คือเราทุกคน ต้องพากเพียรปฏิบัติธรรมจนเข้าถึงธรรมกายให้ได้ ส่วนใครที่ปฏิบัติจนได้เข้าถึงธรรมกาย ภายในแล้ว ก็จะเปียรพยายามฝึกให้ละเอียดลุ่มลึกยิ่ง ๆ ขึ้นไป จนกว่าจะไปถึงที่สุดของความรู้ ภายในนั้น ขณะเดียวกัน ก็ช่วยกันแเพร่ขยายคำสอนของท่านให้กว้างไกลขอรชจาออกไป ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ให้วิธีการปฏิบัติธรรมของพระสามมาสัมพุทธเจ้าที่ท่านย้อน ไปค้นไปค้วากลับคืนมาด้วยชีวิต ได้เป็นที่รู้จักและปฏิบัติตามกันไปถ้วนทั่วทุกคนในโลก เช่นนั้นแหลก จึงจะเป็นการบูชาพระคุณของพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำอย่างสูงสุด

4.3 พระรัตนตรัย

พระธรรมเทศนา

“รัตนตรัตนตรัตน์” นั้น แปลว่า หมวดสามแห่งรัตนะ คือ พุทธรัตนะ อธรรม รัตนะ สังฆรัตนะ

สามรัตนะนี้ประเสริฐกว่าสวัสดิภูมิภูณักรัตนะและอวิภูมิภูณักรัตนะที่มีในไตรภาพด้วย เป็นของทำความดีให้แก่โลกทั้งสาม คือ การโลก รูปโลก อรูปโลก

การโลก มีรัตนะที่ใช้กันอยู่ เช่น เพชรหรือแก้ว ทั้งเป็นและตายที่เป็นดังรัตนะเจ็ดของจักรพรรดิ ที่ตายดังรัตนะที่นำมาจากต่างประเทศโดยมาก รูปโลก ก็มีรัตนะสำหรับให้เกิดแสงสว่างในโลกของเขา

อรูปโลก ก็มีรัตนะสำหรับให้เกิดแสงสว่างในโลกของเขาดูกัน

ตั้งแต่เทวดาขึ้นไปมีรัตนะทั้งเป็นและตาย เป็นเครื่องให้เทวดา พรหม และอรูปพรหมอาศัยรัตนะเหล่านี้ และเป็นของทำความยินดีและปลื้มใจให้เกิดขึ้นแก่มนุษย์ เทวดา พรหม และอรูปพรหม ได้เท่ากำลังของรัตนะนั้น ๆ ดังนี้ เป็นรัตนะ 3 ส่วนโลก

ที่เกิดของ รัตนะ 3 ส่วนอรรม ต้องบรรยายแต่เหตุไป รัตนะทั้ง 3 นี้ เป็นรัตนะที่เป็นไม่ใช่รัตนะที่ตาย แต่ที่เกิดรัตนะ 3 นั้นทำให้มีขึ้นได้ด้วย

- 1) ความเพียรระวังกาย, วาจา, ใจให้บริสุทธิ์
- 2) เพียรละกาย, วาจา, ใจที่ไม่บริสุทธิ์เสีย
- 3) เพียรทำกาย, วาจา, ใจบริสุทธิ์ให้เกิดมีขึ้น
- 4) เพียรรักษากาย, วาจา, ใจที่บริสุทธิ์แล้ว ให้คงที่และทวีขึ้น

ความที่มีขึ้นแล้วแห่งความบริสุทธิ์นั้น ให้รักษาไว้อย่าให้หายไปเลีย นึกถึงความบริสุทธิ์นั้นและรำรးไป จนใจของตนบริสุทธิ์เหมือนกับความบริสุทธิ์แล้วก็จะเห็นความบริสุทธิ์สเปรากภูอยู่ตรงกลางของกายมนุษย์ เหนือสะตือขึ้นมาตรา 2 นิ้ว ตรงนั้นเรียกว่า “ศูนย์” เป็นดวงประมาณเท่าฟองไข่แดง ใสบริสุทธิ์ดุจกระจักที่ล่องดูหน้าในเวลาแต่งหน้าและแต่งตัว ประมาณของดวงไม่คงที่ บางทีโตกว่า เล็กกว่าก็ได้ อย่างโตไม่เกินดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ อย่างเล็กไม่เกินดวงตาด้านข้างใน นี้เป็นเครื่องกำหนดของดวง

ดวงนั้นแหลมคือปัญมมรรค จำเดิมแต่เห็นดวงปัญมมรรคแล้ว ให้อาใจของตนจารดอยู่ที่ศูนย์กลางดวงนั้นเสมอในอิริยาบถทั้ง 4 จนกระทั่งใจ

ของตนนั้นไม่เป็นผลในที่อื่น หยุดอยู่ที่กลางดวงของปฐมมรคเสมอ เมื่อใจหยุดได้แน่นอนแล้ว ก็ขยับใจนั้นเข้าไปในศูนย์กลางของดวง ก็จะเห็นว่างประมาณเท่าเมล็ดโพธิ์หรือเมล็ดไทรที่ศูนย์กลางของดวงนั้น

ในเมื่อส่องรู้เข้าไปในกลางว่างเต็ม ทั้งคิด ทั้งจำ ทั้งเห็นแล้ว ก็จะเห็นภายในทิพย์ของตัวเองในกลางของว่างนั้น เห็นดังนี้ชื่อว่า **เห็นภายในกาย** คือ **กายทิพย์ในกายมนุษย์** และเข้าดูดวงปฐมมรคในกายทิพย์ที่ตรงศูนย์ของกายทิพย์อีก ก็จะเห็นเป็นดวงใส่ในกายทิพย์เท่าฟองไข่แดงของไก่ ใส่เหมือนกระจากรส่องเงาหน้าอีก

แล้วเอาเห็น, จำ, คิด, รู้ จรถลงที่ศูนย์กลางของดวง ทำแบบเดียวกับทำมาแล้ว ก็จะเห็นกายรูปพระในกลางของดวงนั้น ภายในนั้นเหมือนกายของตนเองจึงใช้ได้ ถ้าไม่เหมือนกายของตนเอง ทำใหม่จนเห็นเหมือนกายของตนเองจริงๆ และ ชื่อว่า **เห็นภายในกาย** คือ **กายรูปพระในกายทิพย์** และเข้าไปดูดวงปฐมมรคในกายรูปพระต่อไป ก็จะเห็นเป็นดวงใส่ในกลางกายรูปพระดุจที่เห็นมาแล้ว

เอาเห็น, จำ, คิด, รู้ จรถลงที่ศูนย์กลางดวง ก็จะเห็นกายอรูปพระ ในกลางดวงนั้น รูปเหมือนตนเองจึงใช้ได้ ถ้าไม่เหมือนทำใหม่จนเหมือนแต่พอเหมือนแล้วใช้ได้ เรียกว่า “**เห็นภายในกาย**” คือ **เห็นกายอรูปพระในกายรูปพระ** และเข้าไปดูดวงปฐมมรคในกายอรูปพระต่อไป ก็จะเห็นดวงใส่ในกลางกายอรูปพระดุจเห็นมาแล้ว

เอาเห็น, จำ, คิด, รู้ จรถลงที่ศูนย์กลางดวง ก็จะเห็นกายธรรม ในกลางดวงนั้น รูปร่างเหมือนตนเอง แต่ใส่เหมือนดังแก้ว เกตุดอกบัวตูม แล้วเห็น, จำ, คิด, รู้ เข้าหยุดที่ศูนย์กลางของกายธรรม ที่ตรงนั้นเป็นดวงใส่เท่าฟองไข่แดงไก่ โดยได้เล็กได้ใส่ดุจเพชร ชื่อว่า “**ธรรมสำหรับทำให้เป็นธรรมกาย**”

ธรรมลึกลับสำหรับรักษาเห็น, จำ, คิด, รู้ให้บริสุทธิ์ และให้หยุดด้วยต้องให้หยุดให้มากที่สุดเท่าที่บังคับให้หยุดได้ หยุดให้มากที่สุดก็เจริญที่สุด

หยุดต้องมีกลเม็ด หยุดดับหมายไปหาลະເອີດຮ່າໄປ ໄນໃຫ້หยุดແລ້ວ ໄນເກຳທຳມາໃຫ້ ທຳມະຍຸດ ໃນຍຸດນັ້ນແລ້ວທັກຂຶ້ນທຸກທີ ໄນມີເວລາຍ່ອນຈຶ່ງຈະເຈີຍ ຕຶງທີ່ສຸດເຮົວ

ธรรมกายเป็นกายที่ 5 ນັ້ນ ເປັນกายສຳຄັນທີ່ສຸດໃນพระพุทธศาสนา ຜູ້ໄດ້ທຳກາຍນີ້ໃຫ້ເປັນຂຶ້ນໄດ້ ຜູ້ນັ້ນກີ່ອວ່າ ເປັນพระพุทธເຈົ້າ ຂໍອວ່າ ອນຸພຸຖອເຈົ້າ ເປັນพระພຸຖອເຈົ້າ ຕາມເສດື່ຈພຣະພຸຖອເຈົ້າ

ຄໍາວ່າພຣະພຸຖອເຈົ້າມີຫລາຍຈຳພວກ ເປັນລັບພັນຍຸພຸຖອເຈົ້າບ້າງ ປັຈເຈກ-ພຸຖອເຈົ້າບ້າງ ສາວກພຸຖອເຈົ້າບ້າງ ສຸຕພຸຖອເຈົ້າບ້າງ ພහຸສຸຕພຸຖອເຈົ້າບ້າງ ອນຸພຸຖອເຈົ້າບ້າງ ດັ່ງນີ້ຕຽບກັບກະແສພຸຖອຮູ້ກໍາວ່າ ເຮັດຕາຄຕກລ່າວວ່າ “ທ່ານຜູ້ສຳດັບມາກນັ້ນ ເປັນພຣະພຸຖອເຈົ້າອັນຄົ່ນ” ຂໍອວ່າ ພහຸສຸຕພຸຖອເຈົ້າ”

ເນື່ອເປັນธรรมกาย ຄື່ອເປັນພຣະພຸຖອເຈົ້າຕ້ອງເຮັດວຽກວິຊາຂອງພຣະພຸຖອເຈົ້າຕ່ອງໄປ ຄ້າຈະເຮັດວຽກທີ່ໃຫ້ເປັນກາຍນັ້ນ ຈະ ຄື່ອອຣົມທີ່ໃຫ້ເປັນກາຍມຸ່ານຸ່ມ ແລະອຣົມທີ່ໃຫ້ເປັນກາຍອຣົມດັ່ງແສດງມາແລ້ວຂ້າງຕົ້ນ ອຣົມທີ່ໃຫ້ເປັນກາຍນັ້ນ ຈະ ມີຮູ່ປຣຣະລັບສັນຈຸານ ສີສັນ ວຣະນະ ລະມ້າຍຄລ້າຍຄລື່ງກັນ ຕ່າງກັນແຕ່ອຣົມທີ່ໃຫ້ເປັນອຣົມກາຍໂຕມາກກວ່າ ແຕ່ສ່ວນເນື້ອທີ່ລະເອີດ ແລະ ຄວາມໃສ້ນັ້ນກີ່ລະມ້າຍກັນທັງ 4 ກາຍ ແຕ່ກາຍອຣົມລະເອີດແລະໃສກວ່າທັງ 4 ສ່ວນ ທີ່ຕັ້ງຂອງອຣົມທີ່ໃຫ້ເປັນກາຍນັ້ນ ຈະ ຄື່ອຕຽບກົງລາງຕົ້ວ ຕັດຂາດແຕ່ສະດືອ ບັງເວິຍນ ເຂົ້າໄປທີ່ສູນຍົກລາງພອດີ ໄນເຫັນວ່າ ຂວາ ມີຫລາຍຈຳພວກ ທີ່ສູນຍົກລາງພອດີ

ສໍາຮັບສັດວ່າທີ່ຈະໄປເກີດມາເກີດ ຕ້ອງອາຄີຍສູນຍົກລາງນັ້ນດ້ວຍກັນທັງໝົດ ຈຶ່ງໄດ້ຂໍ້ອວ່າ “ທີ່ສີບ” ເຖວດາ, ພຣහມ, ອຽບພຣහມ, ຕລອດພຣະນິພພານ ໃຊ້ເປັນແບບເດືອກກັນທັງສິ້ນ

ตรงທີ່ສີບນັ້ນວ່າງປະມານເທົ່າເມີລິດໂພອີ້ຫີ່ອເມີລິດໄທຣ ເປັນອາກາສວ່າງເຮົາກວ່າ “ກຳເນີດເດີມກີ້ກູກ”

ທີ່ກຳເນີດເດີມນັ້ນ ມີອຣົມດວງທີ່ເທົ່າພອງໃໝ່ແດງຂອງໄກ່ ສັນຈຸານກລມ ເນື້ອລະເອີດ ສີຂາວໃສ ທຸ່ມກຳເນີດເດີມນັ້ນໂດຍຮອບ ກຳເນີດເດີມນັ້ນອູ່ທີ່ສູນຍົກລາງຂ້າງໃນພອດີ

ອຣົມດວງນັ້ນແລະຂໍ້ອວ່າ “ມຸ່ນຸ່ມຍົກລາງ” ມຸ່ນຸ່ມຍົກລາງທີ່ໃຫ້ເປັນກາຍມຸ່ນຸ່ມຍົກລາງຂອງກາຍມຸ່ນຸ່ມຍົກລາງ ມີເໝັ້ນກັນທຸກກາຍທັງສຸດຫຍາບ

สุดละเอียด มีชื่อตามกายนั้นๆ เช่น ธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ ถ้าธรรมนี้ตับไป กายก็ต้องแตกจากกัน ตั้งอยู่ไม่ได้ เพราะหมอดอรรรมที่รักษา เมื่อันเครื่องยนต์ ที่ปลดอาหัมไฟออกเสียง เครื่องก็ต้องดับทันทีฉันนั้น

ถ้าธรรมกายจะทำวิชาต่อไป ต้องเอา เท็น, จำ, คิด, รู้ของธรรมกาย จัดลงที่ศูนย์กลางของธรรมที่ทำให้เป็นกามนุษย์นั้น แต่พอถูกส่วนเข้าเท่านั้น ธรรมที่ทำให้เป็นกามนุษย์นั้นก็ขยายส่วนออกไปประมาณวัดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ศอก โดยรอบ 6 วา หนาคึบหนึ่ง ใส่เมื่อันกระจากเงาส่องหน้า ธรรมกายก็ขึ้นนั่งอยู่บนภานนั้น เมื่อันนั่งอยู่บนแผ่นแกร่งกระจากเป็นบลังก์ จะไปไหนก็คล่องแคล่วเหมือนใจนึก นี้เป็นภานที่ 1

ถ้าจะทำต่อไป ธรรมกายต้องส่อง เท็น, จำ, คิด, รู้ไปจัดเข้าที่ศูนย์กลาง ของธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์นั้นแต่พอถูกส่วนเข้าธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์นั้น ก็ขยายส่วนออกไปเท่าภานที่ 1 วัดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ศอก ปริมาณโดยรอบ 6 วา หนาคึบหนึ่ง ใส่เมื่อันกระจากเป็นบลังก์ ธรรมกายก็ขึ้นนั่งอยู่บนภานนั้น เมื่อันนั่งอยู่บนแผ่นแกร่งกระจาก จะไปไหนคล่องแคล่วเหมือนใจนึก นี้เป็นภานที่ 2

ถ้าจะทำต่อไป ธรรมกายต้องส่อง เท็น, จำ, คิด, รู้ไปจัดเข้าที่ศูนย์กลาง ของธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมนั้น แต่พอถูกส่วนเข้า ธรรมที่ทำให้เป็นกาย รูปพรหมก็ขยายส่วนออกไปเท่าภานที่ 1 หรือที่ 2 และธรรมกายขึ้นนั่งอยู่บน ภานนั้นจะไปไหนคล่องแคล่วเหมือนใจนึก นี้เป็นภานที่ 3

ถ้าจะทำต่อไป ธรรมกายต้องส่อง เท็น, จำ, คิด, รู้ไปจัดเข้าที่ศูนย์กลาง ของธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมนั้น แต่พอถูกส่วนเข้า ธรรมที่ทำให้เป็น กายรูปพรหม ก็ขยายส่วนออกไปเท่าภานที่ 1 หรือที่ 2 ที่ 3 ธรรมกายก็ขึ้น นั่งอยู่บนภานนั้น จะไปทางไหนได้ตามใจนึก จบรูปภาน ทำรูปภานต่อไป

ธรรมกายที่นั่งอยู่บนจตุตภานนั้น ต้องส่อง เท็น, จำ, คิด, รู้ไปจัดลง ที่ตรงศูนย์ว่างกลางปฐมภาน แต่พอถูกส่วนเข้าศูนย์ว่างกลางปฐมภานนั้นก็จะ ขยายส่วนออกไป วัดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ศอก โดยรอบ 6 วา หนาหนึ่งคึบ ใส่ กายธรรมก็ขึ้นไปนั่งอยู่บนศูนย์กลางของรูปภานแบบเดียวกันกับรูปภาน นี้เรียกว่า “อาการسانัญญาตนะ”

ทำต่อไป ธรรมกายต้องส่อง เท็น, จำ, คิด, รู้ไปจัดเข้าที่รู้ในว่างของ ศูนย์กลางทุติยภาน แต่พอถูกส่วนเข้า รู้ในศูนย์ว่างของทุติยภานนั้นก็ขยายส่วน ออกไปเท่ากับอาการسانััญญาจัยตนภานนั้น ธรรมกายก็ขึ้นไปนั่งอยู่บนกลางของ วิญญาณััญญาจัยตนภานนั้น

ทำต่อไป ธรรมกายที่นั่งอยู่บนภานนั้น ต้องเอาเห็น, จำ, คิด, รู้เข้าไป จัดที่รู้อันละเอียด ในที่ว่างศูนย์กลางของตติยภาน แต่พอถูกส่วนเข้า รู้อัน ละเอียดในตติยภานนั้นก็ขยายส่วนออกไปเท่ากันกับวิญญาณััญญาจัยตนภานนั้น ธรรมกายก็ขึ้นไปนั่งอยู่บนอาการัญญาจัญญาจัยตนภานนั้น

ทำต่อไป ธรรมกายที่นั่งอยู่บนภานนั้น ต้องเอา เห็น, จำ, คิด, รู้ ไปจัดเข้าที่เหตุว่าง กลางของจตุตติภาน จัดเข้าที่ตรงรู้ก็ใช่ ไม่รู้ก็ใช่ แต่พอ ถูกส่วนเข้า รู้ละเอียดและประณีตนั้นก็ขยายส่วนออกไปเท่ากันกับอาการัญญา- ญาจัยตนภานนั้น ธรรมกายก็ขึ้นนั่งบนแนวสัญญาณสัญญาจัยตนภานนั้น

เมื่อเข้าอนุโลมเป็นอย่างไร เมื่อจะปฏิโลมถอยกลับก็ต้องให้ตรงกับ อนุโลม อย่าให้คลาดเคลื่อน ต้องให้ตรงเป็นแบบเดียว กันให้จงได้ จึงจะเป็นอัน ถูกต้องตามแบบธรรมกายนั้นแหล่ง ซึ่งว่า “โคตรภูบุคคล”

ถ้าจะให้เป็นอริยบุคคลต่อไป ธรรมกายต้องเข้าสماบติ 8 ในระหว่าง เข้าสماบตินั้น ตาธรรมกายต้องดูด้วย, ดูเจ็บ, ดูแก่, ดูเกิดของมนุษย์ให้เห็น ตามความเป็นจริงของทุกชี สมุทัย, นิโรธ, มรรค ถ้ายังไม่เห็นตามความเป็นจริง ต้องดูไปอีก แต่พอเห็นถูกส่วนเข้าเท่านั้น ธรรมกายตกศูนย์ วัดเส้นผ่า ศูนย์กลางของศูนย์นั้น 5 วา และศูนย์นั้นกลับเป็นธรรมกายหน้าตัก 5 วา เป็น พระโสดา

ทำต่อไป ธรรมกายของพระโสดานั้น เข้าสماบติ 8 ในระหว่างเข้า สมาบตินั้นต้องเอาตาธรรมกายของพระโสดาดูด้วย, ดูเจ็บ, ดูแก่, ดูเกิดของ เทวากาย เหตุให้เกิดและความดับ เหตุให้ดับ ให้เห็นตามความเป็นจริงของทุกชี, สมุทัย, นิโรธ, มรรค ถ้ายังไม่เห็นตามความเป็นจริงต้องดูต่อไปอีก แต่พอเห็น ถูกส่วนเข้าเท่านั้น ธรรมกายของพระโสดาตกศูนย์ วัดเส้นผ่าศูนย์กลาง ของศูนย์นั้น 10 วา และศูนย์นั้นกลับเป็นธรรมกายหน้าตัก 10 วา เป็น พระสกทาคา

ทำต่อไป ธรรมกายของพระสกทาคานั้น เข้าสماบติ 8 ในระหว่างเข้าสماบตินั้น ต้องเอาตาธรรมกายของพระสกทาคากดูด้วย, ดูเจ็บ, ดูแก่, ดูเกิดของพระหมกาย เหตุให้เกิดและความดับ และเหตุให้ดับ ให้เห็นตามความเป็นจริงของทุกข์, สมุทัย, นิโรอ, มรรค ถ้ายังไม่เห็นตามความเป็นจริง ต้องดูต่อไปอีก แต่พอเห็นถูกส่วนเข้าเท่านั้น ธรรมกายของพระสกทาคาก็ตกศูนย์ วัดเส้นผ่าศูนย์กลางของศูนย์นั้น 15 วา แล้วศูนย์นั้นกลับเป็นธรรมกายหน้าตัก 15 วา เป็นพระอนาคต

ทำต่อไป ธรรมกายของพระอนาคตานั้น เข้าสماบติ 8 ในระหว่างเข้าสماบตินั้น ต้องเอาตาธรรมกายของพระอนาคต ดูด้วย, ดูเจ็บ, ดูแก่, ดูเกิดของอรูปพระหมกาย ทั้งเหตุให้เกิดและความดับ ทั้งเหตุให้ดับ ให้เห็นตามความเป็นจริงของทุกข์, สมุทัย, นิโรอ, มรรค ถ้ายังไม่เห็นตามความเป็นจริง ต้องดูไปอีก แต่พอเห็นถูกส่วนเข้า ธรรมกายของพระอนาคต ก็ตกศูนย์ วัดเส้นผ่าศูนย์กลางของศูนย์นั้น 20 วา แล้วศูนย์นั้นหายวับกลับเป็นธรรมกาย หน้าตัก 20 วา เป็นพระอรหันต์

พระอรหันต์นี้แล ถ้าคันควาหาให้เป็นขึ้นได้ด้วยตนเอง ไม่มีผู้ใดแนะนำสั่งสอนอย่างพระสิทธิอัตถราชกุமารนั้น นั่นเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในศาสนาของท่าน เป็นพระอรหันต์มากน้อยเท่าไร เป็นสาวกทั้งล้าน

ตั้งแต่ธรรมกายชั้นเป็นกายที่ 5 ตลอดจนถึงพระอรหันต์เป็นที่สุดนี้ แหลกเป็นตัวพระรัตนตรัย

กายมนุษย์ กายทิพย์ กายรูปพระ กายอรูปพระ ไม่ใช่รัตนตรัย

จำเพาะแต่ธรรมกายอย่างเดียวเป็นตัวพระรัตนตรัย

ในองค์ธรรมกายนั้นที่ตรงศูนย์กลางกายของธรรมกายนั้นมีธรรมดวงหนึ่ง คือธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย ธรรมดวงนี้เป็นที่ตั้ง ที่หยุดของเห็น, จำ, คิด, รู้ ของธรรมกาย เห็น, จำ, คิด, รู้ ของธรรมกายไม่เหลือ หยุดอยู่ที่ศูนย์กลางของดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายเสมอ ไม่เหลือเลยนั้น เป็นอรหันต์

ตรงศูนย์กลางของธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายนั้น เป็นศูนย์ว่างเท่า

เมล็ดโพธิ์หรือเมล็ดไทร ตรงนั้นเป็นที่ตั้งที่อยู่ของเห็น, จำ, คิด, รู้ หยุดที่อื่น ไม่ถูก ผิดศูนย์และไม่ถูกความจริง ซึ่งเป็นทางไปของพระอริยะทั้งหลาย

ธรรมกายนั้นมีเห็น, จำ, คิด, รู้ เมื่อนกันทุกกาย เห็น, จำ, คิด, รู้ ก็ต้องมีดาวเป็นที่ตั้งเห็น, จำ, คิด, รู้ ดาวเป็นที่ตั้งของเห็นอยู่นอก ดาวเป็นที่ตั้ง ของจำอยู่ใน ดาวเป็นที่ตั้งของจำอยู่นอก ดาวเป็นที่ตั้งของคิดอยู่ใน ดาวเป็น ที่ตั้งของคิดอยู่นอก ดาวเป็นที่ตั้งของรู้อยู่ใน ตัวพระรัตนตรัยและการเข้าถึง พระรัตนตรัย

ตัวพระรัตนตรัยและการเข้าถึงพระรัตนตรัย

ที่บรรณนามาข้างต้นนั้น ว่าด้วยเรื่องคุณพระรัตนตรัยตามบาลีที่ ขึ้นต้นด้วย “อิติปิโส ภควา” และจบลงด้วยคำว่า “โลกสสاتิ” ต่อไปนี้จักแสดง สรุปให้สั้นถึงตัวพระรัตนตรัยโดยตรงว่า มีอะไรแล้ว ที่เรียกว่า “พระรัตนตรัย” และ การเข้าถึงพระรัตนตรัยนั้นจะเข้าถึงได้อย่างไร

รัตนะ แปลว่า แก้ว ในที่หมายเอาแก้วอย่างประเสริฐ เช่น แก้วมณีโชติ ซึ่งนับถือกันว่าเป็นแก้วมีคุณวิเศษสูงสุด ครามไว้ย่อมชื่นชมโสมนัส อิมอก อิมใจยิ่งกว่าทรัพย์สินอย่างอื่นทั้งหมดในโลก แก้วคือพระรัตนตรัยนี้เหมือนกัน ผู้ใดเข้าถึงก็ย่อมอิมใจ ชื่นใจเช่นเดียวกัน

ร่างกายพระลิทธัตตะ ไม่ใช่พุทธรัตนะ พระลิทธัตตะทรงกระทำ ความเพียรอยู่ถึง 6 พระชา จึงพบรัตนะอันนี้ ลีลับซับซ้อนอยู่ในพระองค์ คือ กายธรรม มีสัณฐานเหมือนพระปฏิมากร เกตุดอกบัวตูม มีสีใสเหมือนกระจาด ปราภูอยู่ในศูนย์กลางกาย ที่ว่านี้ มีหลักฐานในอัคคัญสูตร ที่พระองค์ตรัสแก่ วาสภูตสามเณรว่า “ตถาคตสส เหต วาสภูต้าธิวจน ဓมุกากโย อห อิติปิๆ” ในสุตตันตปิฎก ที่ชนิกาย ป竺ิกวารรค ยืนยันความว่า “ดูกร วาสภูตสามเณร คำว่า ธรรมกาย ๆ นี้เป็นชื่อตถาคตโดยแท้”

เรื่องพระวักกลิ ดังที่ยกขึ้นมากล่าวข้างต้นนั้น เมื่อระลึกถึงความใน อัคคัญสูตรนี้ประกอบแล้ว ย่อมส่องความให้เห็นว่า ที่พระองค์ตรัสว่า “ผู้ใด เห็นธรรมผู้นั้นเห็นเรา” นั้น หมายความว่า “ผู้ใดเห็นดวงธรรมที่ทำให้เป็น ธรรมกาย ผู้นั้นได้ชื่อว่าเห็นเรา คือ ตถาคตนั้นเอง” มิใช่อื่นไกล หรือพูดให้

เข้าใจง่ายกว่า นี่ก็ว่า ผู้ใดเห็นด้วยธรรมที่ว่า “ผู้นั้นเห็นพระพุทธเจ้า” หรือ อีกอย่างหนึ่งว่า “ผู้ใดเห็นธรรมกาย ผู้นั้นเห็นพระพุทธเจ้า”

ทำไมจึงหมายความเช่นนั้น ก็ เพราะว่าขณะนั้นพระวักกลิโกัญใกล้ ๆ กับพระองค์ หากจะแลดูด้วยลูกตาธรรมดा ทำไมจะไม่เห็นพระองค์ เพราะไม่ปรากฏว่าพระวักกลิโน้นตาพิการ เมื่อเช่นนี้ในพระองค์จะตรัสเช่นนั้นเล่า ที่ตรัสเช่นนั้นจึงตีความหมายได้ว่า ที่แลเห็นด้วยตาธรรมดานั้น เป็นแต่เปลือกของพระองค์ คือ กายพะสิทธตৎที่ออกแบบ ซึ่งมิได้อยู่ใน ความหมายแห่งคำว่า “เรา” และยังตรัสว่าเป็นกายที่เปี่ยนเน่าด้วย นั่นคือ กายพะสิทธตৎที่ออกแบบซึ่งเป็นกายภายนอกนั้นเอง

คำว่า “เรา” ในที่นี้จึงสันนิษฐานได้ว่า หมายถึงกายภายใน ซึ่ง ไม่ใช่กายเปี่ยนเน่า

กายภายในคืออะไรเล่า ก็คือ “ธรรมกาย” นั่นเอง

จะเห็นได้อย่างไร ข้อนี้ตอบไม่ยาก เมื่อได้บำเพ็ญกิจถูกส่วนแล้ว ท่าน จะเห็นด้วยตาของท่านเอง คือเห็นด้วยตาธรรมกาย ไม่ใช่ตาธรรมดा พระธรรมสของพระองค์ดังยกขึ้นกล่าวมาหนึ่น เป็นปัญหาธรรมมีนัยลึกซึ้งอยู่ อันผู้ที่มิได้ปฏิบัติธรรมแล้วเข้าใจได้ยาก แต่ถ้าผู้ที่ปฏิบัติได้แล้ว จะตอบปัญหา นี้ได้ด้วยตนเองอย่างง่ายดายไม่ต้องไปถามใคร

ธรรมกาย มีลักษณะเหมือนแก้วจริง ๆ จึงได้ชื่อว่า “พุทธรัตนะ”

ธรรมทั้งหลายที่กลั่นออกจากหัวใจธรรมกาย จึงได้ชื่อว่า “ธรรมรัตนะ” ธรรมรัตนะคือหัวใจธรรมกายนั้นเอง

ดวงจิตของธรรมกายนั้นได้ชื่อว่า “สังฆรัตนะ”

นี่แหลกที่ว่า พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ทั้ง 3 ประการนี้ เกี่ยวเนื่อง เป็นอันเดียวนั้น เกี่ยวกันอย่างนี้ จะพ ragazzi กันไม่ได้ ผู้ใดเข้าถึงพุทธรัตนะ ก็ได้ ชื่อว่า เข้าถึงธรรมรัตนะ สังฆรัตนะด้วย

การเข้าถึงรัตนะ 3 ดังกล่าวมานี้ จะเข้าถึงได้อย่างไร เพียงแต่เลื่อมใส นับถือ ยังไม่เรียกว่า “เข้าถึง” แม้จะท่องบ่นน้อมใจระลึกถึงก็ยังไม่เรียกว่า

“เข้าถึง” แม้จะปฏิญาณตนว่ายอมเป็นข้า ก็ยังไม่เรียกว่า “เข้าถึง” อย่างมาก จะเรียกได้ก็เพียง “ขอถึง”

การที่จะเข้าถึงนั้น จำเป็นจะต้องบำเพ็ญเพียรปฏิบัติ เจริญร้อยตาม ปฏิปทาของพระบรมศาสดาจนบรรลุกายธรรม คือ รู้จริงเห็นแจ้งด้วยตัวของตัวเองจึงจะได้ชื่อว่า เข้าถึงพระรัตนตรัยโดยแท้ และการปฏิบัติเช่นนี้ ไม่เป็นการพันวิสัยของมนุษย์ เพราะในปัจจุบันนี้ มีผู้ที่ได้บำเพ็ญบรรลุธรรมกายก็มีอยู่มากหลาย ผู้ที่ได้ธรรมกายแล้วเขามีความอิ่มเอิบและสุขกายสุขใจเพียงไหนตามเข้าดูได้ เพื่อได้ทราบว่าการเข้าถึงพระรัตนตรัยมีผลอย่างไร ผิดกว่าที่ยังไม่ได้เข้าถึงอย่างไร ทั้งจะได้รู้ด้วยว่า ศิล สามอิ ปัญญา ซึ่งเป็นหลักคำสอนของพระบรมศาสดามีความจริงแค่ไหน

ศิลเป็นปัจจัยให้เกิดสามอิ สามอิเป็นปัจจัย ให้เกิดปัญญานั้นอย่างไร ก็จะรู้ความจริงได้ในเมื่อตนบำเพ็ญสำเร็จ หรือถ้าอยากรู้เพียงเงา ๆ ก็ลองถามเข้าดูได้

เพียรเกิดจะเกิดผล

ในการบำเพ็ญภาระ ความเพียรเป็นข้อสำคัญยิ่ง ต้องทำสมอ ทำเนื่อง ๆ ในทุกอธิยาบท ไม่ว่าจะ นอน เติน ยืน และทำเรื่อยไป อย่าหยุด อย่าละ อย่าಥอดทิ้ง อย่าท้อแท้ อย่ารู้ดหน้าเรื่อยไป ผลจะเกิดวันหนึ่ง ไม่ต้องสงสัย ผลเกิดอย่างไร ท่านรู้ได้ด้วยตัวของท่านเอง

ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

นี่หมายความว่าจะไร อะไรเป็นตน ตนคืออะไร “นามรูป อนตุตา” ก็แปลกันว่า “นามและรูป ไม่ใช่ตน” ถ้ากรณัตน์อะไรเล่าจะเป็นตน ซึ่งจะได้ทำให้เป็นที่พึ่งแก่ตน

“รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ” เรียกว่า “ขันธ์ 5” เมื่อย่อเข้าเรียกอย่างลั้นก็เรียกว่า “นามรูป” โดยเอกสารองรูปคงไว้ ส่วนกองเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ รวมกัน 4 กองนี้ เรียกว่า “นาม” จะนั้น ที่ว่านามรูปก็คือ ขันธ์ 5 นั้นเอง

เมื่อขันธ์ 5 ไม่ใช่ตน จึงต้องถามว่าอะไรเล่าเป็นตน ถ้าคันหาตนไม่พบ ก็ไม่รู้ที่ว่าจะทำอะไรให้เป็นที่พึงแก่อะไร พระพุทธอวจนะที่มีอยู่ว่า “อัตตาหิ อัตตโน นาโถ” ซึ่งแปลว่า “ตนเป็นที่พึงแก่ตน” จะมิได้มีทางออกหรือ ยอมเป็นไปไม่ได้

ได้เคยกล่าวมาข้างต้นบ้างแล้วว่า พระองค์ทรงสอน “อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา” ก็ด้วยพระปรีชาญาณอันสุขุมคัมภีรภาพเพื่อให้คิดค้น “พระองค์ เน้นสอนทางอนัตตา ก็เพื่อให้เห็นอัตตาເօາເອງ” สมในคำ “สนุทิภูมิโก” ซึ่งแปลว่า ธรรมของพระองค์นั้นผู้ที่ปฏิบัติย่อมเห็นเอง “อกุชาตารो” พระองค์ เป็นแต่ผู้ทรงบอกแนวทางให้เท่านั้น

ฉะนั้นเมื่อมีเรื่อง “อนัตตา” กับ “อัตตา” ยังกันอยู่ จึงต้องคิดค้น ต่อไป ธรรมของพระองค์จะขัดกันเองไม่ได้

เพื่อที่จะไม่ให้ขัดแย้งกัน จึงต้องแบ่งอัตตา ออกเป็น 2 อย่าง คือ “อัตตาสมมุติ” กับ “อัตตาแท้”

อัตตาสมมุติ ได้แก่ กายมนุษย์ กายทิพย์ กายรูปพระ กายอรูป- พระ พระกายเหล่านี้ ยังมีเกิด มีตาย เป็นกายส่วนโลกีย์

ยังมีกายอีกกายหนึ่งซึ่งเป็นกายโลกุตระ คือ ธรรมกาย

ธรรมกายนี้แหลกเป็นอัตตาแท้หรือตนแท้

ที่ว่าตนเป็นที่พึงแก่ตนนั้น ก็คือเพ่งยึดอาศัยกัน ดำเนินเข้าไปเป็นชั้น ๆ คือ เพ่งกายมนุษย์ส่งให้ถึงกายทิพย์ เพ่งกายทิพย์ส่งให้ถึงกายรูปพระ เพ่งกายรูปพระส่งให้ถึงกายอรูปพระ เพ่งกายอรูปพระส่งให้ถึงธรรมกาย

กายคือตน อาศัยพึงกันเป็นชั้น ๆ เข้าไปเช่นนี้จึงได้ชื่อว่า “ตนเป็นที่พึง แก่ตนในด้านความน่า” ตามนัยที่กล่าวไว้แล้วโดยละเอียดข้างต้นนั้น

ยังมีคำว่า “กา耶 กายานุปสุสี” ในมหาสติปัฏฐานสูตร เป็นหลักฐาน สันบสนุนอีก

กายานุปสุสี แปลว่า เห็นตามหรือตามเห็นซึ่งกาย

กา耶 แปลว่า ในกาย รูปคัพท์มีวิภัตติตรงอยู่ชัดเช่นนั้น แปลตรงตามคัพท์ และย่นคำให้สั้นกว่า “ตามเห็นกายในกาย” คือตามเห็นเรื่อยเข้าไปเป็นชั้น ๆ

เห็นกายมนุษย์ แล้วตามเข้าไปเห็นกายทิพย์ ตามเข้าเห็นกายรูปพรหม ตามเข้าไปเห็นกายอรูปพรหม ตามเข้าไปเห็นกายธรรม ดังนี้เป็นหลักฐานรับสมกันอยู่

กายมนุษย์รูปร่างหน้าตาอย่างไร กายมนุษย์ รูปร่างหน้าตา ก็เป็นมนุษย์ใช่อื่นไกล คือกายเรานี้เอง กายทิพย์ ก็เป็นรูปเป็นร่างเช่นกันแต่สวยกว่า กายรูปพรหมสวยกว่า กายกวนัน อีก กายอรูปพรหมสวยงามยิ่งกว่ารูปพรหม ขึ้นไปอีก ธรรมกายนั้นมีสีใสเหมือนแก้ว สัณฐานดังรูปพระพุทธปฏิมากร นั่งสมาธิเกตุ เป็นดอกบัวตูม ดังได้กล่าวมาแล้ว

การรักษาไตรතวร

ไตรทวร แปลว่า ประตุทั้ง 3 คือ กาย วาจา ใจ ที่เรียก “ทวาร” ก็ เพราะความช้ำและความดีจะลอดเข้าไปถึงจิตนั้น เข้าทางนี้

ความช้ำ เรียกว่า “ทุจริต”

ความดี เรียกว่า “สุจริต”

วิธีที่จะเข้าไป มีอาการไขวอก่อน ซึ่งเขาเรียกว่า “วิญญาติไขว”

ทางกาย เรียกว่า “กายวิญญาติ”

ทางวาจา เรียกว่า “วาจาวิญญาติ”

ทางใจ เรียกว่า “มโนวิญญาติ”

อะไรทำให้เกิดอาการไขวหรือบังคับให้ไขว ไม่ใช่อื่นไกล สังขารนั้นเอง บังคับให้ไขว บังคับทางกาย ได้แก่ กายสังขาร ทางวาจา ได้แก่ วาจสังขาร ทางใจ ได้แก่ จิตสังขาร

สังขาร คือ ความรู้สึกนึกคิดปรงแต่ง และมีทางเกิดเป็น 2 ฝ่าย

ฝ่ายทุจริต เกิดจากอวิชชาและอา娑ะ

ฝ่ายสุจริต เกิดจากวิชาและอนาคต

ฝ่ายเหตุทุจริตเป็นดวงดำมีดมน

**ฝ่ายเหตุสุจริตเป็นดวงขาวใส ซ้อนอยู่ในดวงธรรมที่ทำให้เป็น
กามมนุษย์ เป็นคู่ปราบกันอยู่**

ฝ่ายชั่วเป็นภาคมาร

ฝ่ายดี เป็นภาคพระ

ต่างมีเจ้าของด้วยกัน ฝ่ายชั่วอำนวยการให้มีด ฝ่ายดีอำนวยการให้สว่าง
คล้ายโรงงานทำหมอกควันพากหนึ่ง โรงงานทำไฟฟ้าพากหนึ่ง เมื่อเราไม่ค่อย
ระวัง ฝ่ายชั่วสอดเข้าไปได้ ย่อมเป็นเหตุให้เราตกไปทางชั่ว คือจะทำอะไรก็ทำ
ในทางชั่ว จะพุดอะไรออกมาก็เป็นทางชั่ว จะคิดทำอะไรก็เป็นไปในทางชั่วหมด

ถ้าเราค่อยระวังรักษาไว้ให้ดี บำเพ็ญสมาริให้ดวงขาวใสปรากฏอยู่ใน
ศูนย์กลางกายเสมอ เราจะทำอะไรก็เป็นไปในทางดี พุดอะไรก็พุดไปทางดี
คิดอะไรก็คิดไปทางดี เพราะจะนั้น จึงควรบำเพ็ญตนให้เป็นฝ่ายขาวเสมอ

เวลาจะตาย ถ้าปล่อยให้ไปตกอยู่ฝ่ายด่า เรียกว่า “หลงตาย” จะไปสู่ทุกติ

ถ้าอยู่ในฝ่ายขาวเรียกว่า “ไม่หลงตาย” จะไปสู่สุคติแน่แท้ จึงเป็นการ
จำเป็นยิ่งที่จะระวังให้อยู่ฝ่ายขาว

“วรรณญี่ สวน นตุถิ” สิ่งอื่นจะเป็นที่พึงของเราได้ไม่มี

พระพุทธ พระธรรม พระสัมมา ทั้ง 3 รัตนะนี้เท่านั้น เป็นที่พึงอัน
ประเสริฐสูงสุดของเรา

ด้วยสัจจาจากาชีตันี้ ขอให้ความสุขสวัสดิ์จงมีแด่สานุชนทั้งหลาย
ทั่วโลกฯ

บทที่ 5

หลักฐานธรรมกาย

ในคัมภีร์ถรรวาท

เนื้อหาบทที่ 5

หลักฐานธรรมกายในคัมภีร์เทราท

5.1 ธรรมกายในพระไตรปิฎก

5.2 ธรรมกายในอรรถกถา

5.3 ธรรมกายในภีก

5.4 ธรรมกายในคัมภีร์วิสุทธิมรรค

5.5 ธรรมกายในคัมภีร์มิลินทปัญหา

5.6 ธรรมกายในศิลาจาเริก

5.7 ธรรมกายในหนังสือพุทธรังษีဓฤณดีญาณ

5.8 ธรรมกายในจาเริกланทอง

5.9 ธรรมกายในหนังสือปฐมสมโพธิอกถາ

5.10 ธรรมกายในหนังสือทิพยอคำชาจ

แนวคิด

ธรรมกายนั้นเป็นพุทธพจน์ที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกและคัมภีร์สำคัญ ๆ ในพระพุทธศาสนา ดังนั้นในครึ่งตามที่ได้ศึกษาจะทราบชัดว่า เรื่องธรรมกายนั้นคำสอนดังเดิมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเมื่อได้ลงมือปฏิบัติธรรมจนเข้าถึงพระธรรมกายในตัวแล้ว ก็ยิ่งมีความเข้าใจเรื่องธรรมกายอย่างแจ่มแจ้ง โดยไม่ต้องให้ความอธิบายอีกต่อไป

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องว่า “ธรรมกาย” นั้นเป็นพุทธพจน์ที่มีหลักฐานบันทึกไว้ในคัมภีร์สำคัญ ๆ ในพระพุทธศาสนา
- เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการศึกษาเรื่องธรรมกายและมีกำลังใจในการปฏิบัติธรรมเพื่อให้เข้าถึงธรรมกายในตัว

บทที่ 5

หลักฐานธรรมการในคัมภีร์เทราท

5.1 ธรรมการในพระไตรปิฎก

“ธรรมการ” ในพระไตรปิฎก มีปรากฏอยู่ 4 พระสูตร ดังนี้

พระสูตรตันตปิฎก ที่มนิกาย ปावีกวรรณ

อัคคัญสูตร เรื่อง วาเสภูจุภารதavače¹

“...[55] พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ดูก่อน วาเสภูจุภารதavače เธอทั้งหลายแล้ว มีชาติต่างกัน มีเชื้อต่างกัน มีโคตรต่างกัน ออกจากเรือนมาบวช เป็นบรรพชิต ถูกเข้าถามว่า ท่านเป็นพวกไหนดังนี้ พึงตอบเขาว่า พวกราเป็นพวกระสมณะศากยบุตรดังนี้ ดูก่อน วาเสภูจุภารதavače ก็ผู้ได้แล่มศรัทธาในพระตถาคต ตั้งมั่นเกิดแต่เมฆรากร ตั้งมั่นอย่างมั่นคง

¹ พระสูตร และ อธรรมกถาแปล ที่มนิกาย ปावีกวรรณ เล่มที่ 3 ภาคที่ 1.

(หน้า 150) : มหามหาวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมป์, 2525.

อันสมณพระมหาณ์ เทวดาพรหมหรือโคร ๆ ในโลกให้เคลื่อนย้ายไม่ได้ ควรจะเรียกผู้นั้นว่า เราเป็นบุตรเกิดแต่พระอุรุฯ เกิดจากพระโอษฐ์ของพระผู้มีพระภาค เกิดจากพระธรรม พระธรรมเนรมิตขึ้น เป็นทายาทของพระธรรมดังนี้ ข้อนี้เป็นพระเหตุไร เพราะคำว่าธรรมกายก็คือพระมหาภัยก็คือธรรมภูติก็คือพระภูติก็คือเป็นชื่อของพระตถาคต..."

พระสูตรตันตปิฎก ขุทอกนิกาย อปทาน พุทธอรรถที่ 1

ปจเจกพุทธอปทาน ว่าด้วยเหตุให้สำเร็จเป็นพระปจเจกพุทธเจ้า¹

"[2] ...นักปรชาญเหล่าใดมีศีลบริสุทธิ์ มีปัญญาหมัดจดดี มีจิตตั้งมั่น ประกอบความเพียร เจริญวิปัสสนา มีปักษ์เท็นธรรมพิเศษ แจ้งธรรมประกอบด้วยองค์มรรค และโพชัณค์.

เจริญสุญญติโมกข์ อนิมิตติโมกข์ และอปปนิหิตติโมกข์ ไม่บรรลุความเป็นพระสาวก ในศาสนากลุ่มนี้ นักปรชาญเหล่านี้ย่อมเป็นพระสัมภูติเจ้า

มีธรรมใหญ่ มีธรรมกายมาก มีจิตเป็นอิสระ ข้ามหัวงอกหัวต้น ไม่ใช่เบิกบาน มีปักษ์เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง อุปมาดังราชสีห์ อุปมาดังนกarendฉะนั้น..."

พระสูตรตันตปิฎก ขุทอกนิกาย อปทาน โสภิตอรรถที่ 14

อัตถลัพท์สสกเดราปทานที่ 7 ว่าด้วยผลแห่งการซัมเชยพระพุทธเจ้า 3 คถา²

"[139] ...ในมนุษยโลกพร้อมทั้งเทวโลกไม่มีอะไรเปรียบ ในพระญาณของพระลัมมา-สัมพุทธเจ้าองค์ใด โครได้เห็นพระลัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ผู้มีพระญาณไม่สิ้นสุดแล้ว จะไม่เลื่อมใสเล่า.

ชนทั้งหลายไม่อาจให้พระผู้มีพระภาคเจ้า ชึงทรงแสดงพระธรรมกาย และความเป็นหน่อเนื้อรัตนะทั้งสิ้นให้กำเริบได้ โครได้เห็นแล้วจะไม่เลื่อมใสเล่า..."

¹ พระสูตร และ อรรถกถาแปล ขุทอกนิกาย อปทาน เล่มที่ 8 ภาคที่ 1.

(หน้า 244) : มหาภูมิราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมป์, 2528.

² พระสูตร และ อรรถกถาแปล ขุทอกนิกาย อปทาน เล่มที่ 8 ภาคที่ 2.

(หน้า 466) : มหาภูมิราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมป์, 2529.

พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน เอกุปถัรวรคที่ 2

มหาปชาบดีโคตมีເຕີຣອປາທນທີ 7 ບຸພຈຣິຍາຂອງພຣະມໍາປາບດີໂຄຕມືເຕີຣ¹

“ [157] ... ຄຣັນພຣະນາງພຣໍາສອນອຸບາສົກາເຫັນໜອຍ່າງນີ້ແລ້ວທ້ອມລ້ອມດ້ວຍກິກຝຸ່ນີ້ ທັ້ງໜາຍ ເຂົ້າໄປເຝຶ່ງພຸທອເຈົ້າ ດວຍບັງຄມແລ້ວໄດ້ກຣາບຖຸລັດໜີ່ວ່າ

ຂ້າແຕ່ພຣະສຸຕຈົ້າ ມ່ມ່ອມຈັນເປັນມາຮາດາຂອງພຣະອງຄ ຂ້າແຕ່ພຣະອີຣເຈົ້າ ພຣະອງຄ ເປັນພຣະບົດາຂອງມ່ມ່ອມຈັນ ຂ້າແຕ່ພຣະໂລກນາດ ພຣະອງຄເປັນຜູ້ປະທານຄວາມສຸຂອັນເກີດຈາກ ພຣະສັກອຣມໃຫ້ມ່ມ່ອມຈັນ ຂ້າແຕ່ພຣະໂຄດມ ມ່ມ່ອມຈັນເປັນຜູ້ອັນພຣະອງຄໃຫ້ເກີດ

ຂ້າແຕ່ພຣະສຸຕຈົ້າ ຮູປກາຍຂອງພຣະອງຄນີ້ ອັນໜ່າມ່ມຈັນທຳໄທເຈົ້າຢູ່ເຕີບໂຕ ອຣມກາຍ ອັນໜ່າເພລິດເພລິນຂອງມ່ມ່ອມຈັນ ອັນພຣະອງຄທຳໄທເຈົ້າຢູ່ເຕີບໂຕແລ້ວ...”

5.2 ອຣມກາຍໃນອຣຄກຄາ

“ອຣມກາຍ” ໃນອຣຄກຄາ ມີປຣາກງວ່າຢູ່ 25 ອຣຄກຄາ ດັ່ງນີ້

¹ ພຣະສູຕ ແລະ ອຣຄກຄາ ແປລ ຂຸທທກນິກາຍ ອປາທນ ເລີມທີ 9.

ຕອນທີ 3. (หน้า 269) : ມහາມກູ້ຽວຊີວິຫາລັຍໃນພຣະບຣມຣາຊູປັດມີ, 2528.

อրรถกถาโสณสูตร¹

(พระสูตรว่าด้วยคนสะอาด ไม่ยินดีในบาป)

“...บทว่า เอทิ索 จ เอทิ索 จ ความว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าเราได้ฟังมาว่า เห็นป่านนี้ ๆ คือ ทรงประกอบด้วยนามกายสมบัติและรูปกายสมบัติเห็นป่านนี้ และประกอบด้วยธรรมกาย สมบัติเห็นป่านนี้ ด้วยคำว่า “นโซ เม โซ ภควา สมมุชา ทิภูโถ” นี่ อาจารย์ทั้งหลาย หมายเอา ความเป็นปุถุชนเท่านั้น กล่าวว่า ท่านโสณะได้มีความประสังค์จะฝ่าพระผู้มีพระภาคเจ้า แต่ภัยหลังເเรօอยู่ในพระคันธกุฎีเดียวกันกับพระศาสนา ในเวลาใกล้รุ่ง พระศาสนาทรงเชื้อเชิญ จึงทำไว้ในใจให้มีประโยชน์ถึงพระสูตร 16 เป็นวรรค 8 วรรค เฉพาะพระพักตร์พระศาสนาแล้ว ประมวลมาไว้ในใจทั้งหมดเป็นผู้รู้แจ้งอรรถและธรรม เมื่อจะกล่าวเป็นผู้มีจิตเป็นสماธิ โดยมุข คือความปราโมทย์อันเกิดแต่อธรรม ในเวลาจบสรวัญญา เริ่มตั้งวิปัสสนาพิจารณาสังขาร บรรลุ พระอรหัตโดยลำดับก็เพื่อประโยชน์นี้เท่านั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสั่งให้เอ้อยู่ใน พระคันธกุฎีเดียวกันกับพระองค์. ฝ่ายอาจารย์บางพวกกล่าวว่า คำว่าเรายังไม่ได้เห็น พระผู้มีพระภาคเจ้าเฉพาะพระพักตร์แล ดังนี้ ท่านกล่าวหมายแลเอเฉพะการเห็นรูปกาย เท่านั้น. จริงอยู่ท่านพระโสณะพอบวชแล้ว ก็เรียนกรรมฐานในสำนักของพระเถระ เพียรพยายาม ออย ยังไม่ได้อุปสมบทเลย ได้เป็นพระโสดาบัน ครั้นอุปสมบทแล้วคิดว่า แม้อุบาสกทั้งหลาย ก็เป็นพระโสดาบัน ทั้งเราก็เป็นพระโสดาบัน ในข้อนี้จะคิดไปทำไม่เล่า จึงเจริญวิปัสสนา เพื่อมรรค ชั้นสูงได้อภิญญา 6 ภายในพระชานั้นเอง แล้วปوارณาด้วยวิสูทะปوارณา ก็พระฯ เห็นอริยสัจ เป็นอันชื่อว่า เอ odio ได้ธรรมกายของพระผู้มีพระภาคเจ้าสมจริงดังที่พระองค์ตรัสไว้ว่า ดูก่อนวักกลิ ผู้ได้เห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นเรา ผู้ได้เห็นเรา ผู้นั้นก็ชื่อว่าเห็นธรรม. เพราะฉะนั้นการ เห็นธรรมกายจึงสำเร็จแก่เรอก่อนที่เดียวแก้แล ครั้นปوارณาแล้ว เอ odio มีความประสังค์ จะเห็นรูปกาย...”

¹ พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุททกนิกาย อุทาń เล่มที่ 1 ภาคที่ 3.

(หน้า 557-558) : มหามหากรุราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมป์, 2526.

อրรถกถาสังฆภิสูตร¹

(พระสูตรว่าด้วยผู้ประพฤติธรรมอยู่ในลัพธ่องค์)

“...บทว่า โซ อารกาว มยุห อกุจ ตสุส ความว่า กิกขุนั้น เมื่อไม่บำเพ็ญปฏิปทา ที่เราตถาคตกล่าวแล้วให้บริบูรณ์ ก็ชื่อว่า เป็นผู้อยู่ในลัพธองค์ที่เดียว เราตถาคต ก็ชื่อว่า อยู่ในลัพธองค์ ด้วยคำนี้ พระองค์ทรงแสดง การเห็นพระตถาคตเจ้า ด้วยมังสจักบุกตี การอยู่ร่วมกันทางรูปกายก็ตี ไม่ใช่เหตุ (ของการอยู่ในลัพธ์) แต่การเห็นด้วยญาณจักบุกท่านั้น และการรวมกันด้วยธรรมกายต่างหาก เป็นประมาณ (ในเรื่องนี้) ด้วยเหตุนั้น พระผู้มี- พระภาคเจ้า จึงได้ตรัสไว้ว่า ถูกก่อนกิกขุทั้งหลาย เพราะว่ากิกขุนั้นไม่เห็นธรรม เมื่อไม่เห็นธรรม ก็ไม่เห็นเราตถาคต. ในคำว่า ธรรม น ปสติ นั้น มืออธิบายว่า โลกุตรธรรม ๙ อย่าง ชื่อว่า ธรรม ก็ເຂອไม่อาจจะเห็นโลกุตรธรรมนั้นได้ ด้วยจิตที่ถูกอภิชาเป็นต้นประทุร้าย เพราะไม่เห็น ธรรมนั้น เอօจึงชื่อว่า ไม่เห็นธรรมกาย สมจริงตามที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสไว้ว่า ถูกก่อนวักกลิ ผู้ใดแล เห็นธรรม ผู้นั้นก็เห็นเราตถาคต ผู้ใดเห็นเราตถาคต ผู้นั้น ก็เห็นธรรม ดังนี้ และว่า เราตถาคตเป็นพระธรรม เราตถาคตเป็นพระหมอดังนี้ และว่า เป็นธรรมกายบ้าง เป็นพระกายบ้าง ดังนี้ เป็นต้น...”

อรรถกษาชั้นตาเเรีคາ²

“...หิ ศัพท์ในบทคานาว่า ทิภูโฐ หิ เม โซ ภา ว มีความว่า เหตุประกอบความว่า เพราะ พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น เป็นธรรมกาย เป็นพระสัมมาสัมพุทธะ อันข้าพเจ้า เห็นแล้วด้วยการเห็นอริยธรรมที่ตนได้บรรลุแล้ว จะนั่นร่างกายนี้จึงมีในที่สุด ด้วยว่า พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าและพระอริยอื่น ๆ ย่อมชื่อว่า ข้าพเจ้าเห็นแล้ว ด้วยการเห็นอริยธรรม ไม่ใช่ด้วยเพียงรูปกาย เพื่อนอนอย่างที่ตรัสว่า ถูกก่อนวักกลิ ผู้ใดแลเห็นธรรม ผู้นั้นย่อมเห็นเรา และว่า ถูกก่อนกิกขุทั้งหลาย อริยสาวกผู้สดับแล้ว เป็นผู้เห็นอริยสัจดังนี้ เป็นต้น...”

¹ พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุททกนิกาย อิติวุตติกะ เล่มที่ 1 ภาคที่ 4.

(หน้า 583) : มหามหาภูราชนิกายลัยในพระบรมราชูปถัมป์, 2525.

² พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุททกนิกาย เเรีคากา เล่มที่ 2 ภาคที่ 4.

(หน้า 48-49) : มหามหาภูราชนิกายลัยในพระบรมราชูปถัมป์, 2525.

อրรถกถาอนิยสูตร¹

(พระสูตรว่าด้วยคตาトイตอประห่วงนายธนิยะกับพระพุทธองค์)

“...ในที่สุดพระคตา คนทั้ง 4 คือ นายธนิยะ 1 ภรรยาของเข้า 1 และอธิดาของเข้า 2 คน ได้ฟังคตาที่แสดงสัจ 4 ประการนี้ อ่ายางนี้แล้ว ก็ดำรงอยู่แล้วในโสดาปัตติผล ลำดับนั้น นายธนิยะเห็นแล้วซึ่งธรรมกายของพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยปัญญาจักขุ ด้วยศรัทตรา ซึ่งตั้งมั่นแล้ว อันเกิดขึ้นแล้วในพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นมูลด้วยความเลื่อมใสที่ไม่คลอนแคลน ผู้มีหัตถย้อนธรรมกายตักเตือนสติแล้ว คิดแล้วว่า นับแต่อเวจีเป็นที่สุด จนถึงภวัตพรม เว้นแต่ พระผู้มีพระภาคเจ้าเสีย คนอื่นใครเล่าจักบันเลือสีหนาทที่มีกำลังเช่นนี้ได้ พระศาสดาของเรารู้ เสต็จมาแล้วหนอ ด้วยความด้วยริว่า เราตัดเครื่องผูกทั้งหลายได้แล้ว และการนอนในครรภ์ ของเรามีเมื่อ...

...พระเหตุที่นายธนิยะพร้อมกับบุตรและภรรยาได้เห็นธรรมกายของพระผู้มีพระภาคเจ้า ด้วยการแทงตลอดอริยมรรค เห็นรูปกายของพระองค์ด้วยโลกุตรจักขุและกลับได้ สัทตราที่เป็นโลกิยสัทตรา ฉะนั้นเขาจึงกล่าวว่า เป็นลักษณะของข้าพระองค์ไม่น้อยหนอน ที่ข้าพระองค์ได้เห็น พระผู้มีพระภาคเจ้า...”

หมายเหตุ: (*) ข้อความตรงนี้มาจากบาลีว่า “...ยสุมา ธนิโย สปุตุตทาโร ภคโต อริยมคุปติวีเ wen ဓมุกกาย ทิสุวา โลกุตรจักขุนา รูปกาย ทิสุวา โลกิยจักขุนา สතตราปติลากำ ลกิ...” ซึ่งน่าจะแปลว่า “...พระเหตุที่นายธนิยะพร้อมกับบุตรและภรรยาได้เห็นธรรมกายของพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยโลกุตรจักขุ โดยการแทงตลอดอริยมรรค เห็นรูปกายของพระองค์ด้วยโลกิยจักขุจึงได้เฉพาะซึ่งศรัทตรา...”

อรรถกถาหาปชาบดีโคตมีเ神器คตा²

“...ข้าแต่พระสุคต หมื่นอมฉันเป็นพระมารดาของพระองค์ ข้าแต่พระธีรเจ้า พระองค์ เป็นพระบิดาของหมื่นอมฉัน ข้าแต่พระโลกนาถ พระองค์เป็นผู้ประธานความสุข อันเกิดจาก พระสัทธรรมให้หมื่นอมฉัน ข้าแต่พระโคตม หมื่นอมฉันเป็นผู้อันพระองค์ทรงทำให้เกิด ข้าแต่

¹ พระสูตรตันตบีญกุ ชุทธกนิภัย สุตตนิบาต เล่มที่ 1 ภาคที่ 5 และอรรถกถา.

(หน้า 84-85) : มหาภูมิราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมป์, 2528.

² พระสูตร และ อรรถกถา แปล ชุทธกนิภัย เ神器คตा เล่มที่ 2 ภาคที่ 4.

(หน้า 248-249) : มหาภูมิราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมป์, 2525.

พระสุคต รูปกาลัยของพระองค์นี้ อันหม่อมฉันทำให้เจริญเติบโต ธรรมกายอันน่าเพลิดเพลิน ของหม่อมฉัน อันพระองค์ก็ทรงทำให้เจริญเติบโตแล้ว พระองค์อันหม่อมฉันให้ดูดตีม่นาม อันระงับเลียได้ ซึ่งความอยากชั่วครู่ ส่วนหม่อมฉัน พระองค์ก็โปรดให้ ดูดตีม่นามคือธรรม อันลงบอย่างยิ่งแล้ว..."

อรรถกถาลิริวัทฒเกรคาตา¹

(พระสูตรว่าด้วยคถาของพระสิริวัทฒเกร)

"...บทว่า ปุตโต อปปภิมสส ตาทิโน ความว่า เป็นบุตรผู้เกิดแต่พระอุรุของพระผู้มี-พระภาคเจ้า ผู้ไม่มีที่เปรียบ คือ เว้นจากข้อเปรียบเทียบด้วยความถึงพร้อมแห่งธรรมกาย มีกองแห่งศีลเป็นต้น และด้วยความถึงพร้อมแห่งรูปกาลัย ซื่อว่าผู้คงที่ เพราะถึงพร้อมด้วย ลักษณะของผู้คงที่ พึงทราบความว่า ก็ด้วยคำว่า ปุตุต ศัพท์ในคถาหนึ่นแล ซื่อว่าเป็นอัน พระเธรพยากรณ์พระอรหัตผลแล้ว เพราะแสดงถึงความที่ตนเป็นผู้เกิดตามพระบรมศาสดา..."

อรรถกถาเมตตชิเกรคาตา²

(พระสูตรว่าด้วยคถาของพระเมตตชิเกร)

"...ก็พระเธรครั้นบรรลุพระอรหัตแล้ว เมื่อจะชื่นชมพระบรมศาสดา ได้กล่าวคถาว่า ขอ Nobn อ้มแด่พระผู้มีพระภาคศากยบุตร ผู้มีพระสิริพระองค์นั้น พระองค์ผู้ถึงแล้วซึ่งธรรม อันสูงสุด ได้ทรงแสดงอัครธรรมนี้ไว้ด้วยดี ดังนี้ บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า โนโม ได้แก่ ทำการ โนบอนอ้ม บทว่า หิ เป็นเพียงนิบาต บทว่า ตสส ความว่า พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้นได ทรงบำเพ็ญบารมีมากครบ 30 ทัศ ทรงหักกิเลสทั้งปวง แล้วตรัสว่า อนุตรลัตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ซื่อว่าเป็นศากยบุตร เพาะเป็นบุตรของพระเจ้าศากยะ ทรงเจริญแล้วด้วยบุญ สมบัติ อันไม่สาหารณ์ทั่วไปแก่สัตว์อื่น และซื่อว่า ผู้มีพระสิริเพาะประกอบไปด้วยสิริ คือรูปกาลัย และ สิริคือธรรมกายอันสูงสุด ขอความโนบอนอ้มจงมีแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้เป็นศากยบุตร ผู้มีพระสิริพระองค์นั้น ความว่า ข้าพเจ้าขอโนบอนอ้มพระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น..."

¹ พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุทกนิกาย เกรคาตา เล่มที่ 2 ภาคที่ 3.

ตอนที่ 1 (หน้า 237) : มหามหากรุณาธิคุณ พระบรมราชปรมปัมปี, 2525.

² พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุทกนิกาย เกรคาตา เล่มที่ 2 ภาคที่ 3.

ตอนที่ 1 (หน้า 441) : มหามหากรุณาธิคุณ พระบรมราชปรมปัมปี, 2525.

อրรถกถาปสาทสูตร¹

(พระสูตรว่าด้วยความเลื่อมใส ๓ ประการ)

“...พระผู้มีพระภาคเจ้า ชื่อว่าเป็นผู้ประเสริฐก่อน โดยความหมายว่าไม่มีผู้เปรียบ โดยความหมายว่าเป็นผู้วิเศษด้วยคุณความดี และโดยความหมายว่าไม่มีผู้เสมอเหมือน. จริงอยู่พระองค์ซึ่งอ้วนเป็นผู้ล้ำเลิศโดยความหมายว่า ไม่มีผู้เปรียบ เพราะทรงทำภินิหารามาก และการสั่งสมบารมี ๑๐ ประการมาเป็นเบื้องต้น จึงไม่เป็นเช่นกับคนทั้งหลายที่เหลือ เพราะพระคุณคือ พระโพธิสมภาระเหล่านั้น และพระพุทธอคุณทั้งหลาย. ซึ่งอ้วนเป็นผู้ล้ำเลิศ เพราะเป็นผู้สูงสุดกว่าสรรพสัตว์ แม้โดยความหมายว่า เป็นผู้วิเศษด้วยคุณความดี เพราะพระองค์มีพระคุณมีพระมหากรุณาคุณ เป็นต้น ที่วิเศษกว่าคุณทั้งหลายของสรรพสัตว์ที่เหลือ. ซึ่งอ้วนเป็นผู้ล้ำเลิศ แม้โดยความหมายว่า ไม่มีผู้เสมอเหมือน เพราะพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นี้เอง เป็นผู้เสมอโดยพระคุณทางรูปกาย และพระคุณทางธรรมกาย กับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งหลายในปางก่อนผู้ไม่เสมอเหมือนกับสรรพสัตว์...”

เวรัญชกัณฑ์ธรรมรา²

“...ก็ความถึงพร้อมด้วยรูปกาย ของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น ผู้ทรงบุญลักษณะนับร้อย ย่อมเป็นอันท่านแสดงแล้ว ด้วยความที่พระองค์ทรงมีพระกายสมส่วน. ความถึงพร้อมด้วยพระธรรมกาย ย่อมเป็นอันท่านแสดงแล้วด้วยความที่พระองค์ทรงหักโถสะได้แล้ว...”

¹ พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุทอกนิกาย อิติวุตติกะ เล่มที่ ๑ ภาคที่ ๔.

(หน้า 559) : มหามหาวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมป์, ๒๕๒๕.

² พระวินัยปิฎก เล่มที่ ๑ ภาคที่ ๑ มหาวิวัฒน์ ปฐมภาค และ อรรถกถา.

(หน้า 209) : มหามหาวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมป์, ๒๕๒๗.

ออรรถกถามงคลสูตร¹

“...ทรงหักราคะ หักโภะ หักโมะ ไม่มีอาสวะ ทรงหักบาปธรรมได้แล้ว ด้วยเหตุนั้น ท่านจึงเรียกว่า “ภาควา”.

ก็แลความถึงพร้อมแห่งพระรูปกายของพระองค์ ผู้ทรงไว้ชีงพระบุณลักษณะนับร้อย เป็นอันท่านแสดงด้วยความที่ทรงมีภาคยະคือบุญ ความถึงพร้อมแห่งพระธรรมกาย เป็นอันท่านแสดงด้วยความที่ทรงหักโภะได้แล้ว...”

ออรรถกถาติสสเมตเตยกยสุตตนิทเทส²

“...อหิง สมบัติแห่งรูปกายของพระองค์ผู้ทรงบุณลักษณะตั้งร้อยเป็นอันท่านแสดงแล้วด้วยความที่พระองค์ทรงมีภาคยະ สมบัติแห่งธรรมกายของพระองค์ เป็นอันท่านแสดงแล้วด้วยความที่พระองค์ทรงหักโภษเสียได้...”

ออรรถกถาพาหิยสูตร³

(พระสูตรว่าด้วยการตรัสรถึงที่สุดทุกข์)

“...บทว่า ปสาทิก ความว่า นำมาซึ่งความเลื่อมใสรอบด้านแก่นผู้ขวนขวย ในการเห็นพระรูปกาย เพราะความสมบูรณ์ด้วยความงามแห่งสรีระของพระองค์ อันนำความเลื่อมใสมารอบด้าน อันประดับด้วยมหาปูริสลักษณะ 32 อันพยัญชนะ 80 พระรัศมีด้านละวา และพระเกตุมาลารัศมีที่เปล่งเนื้อพระเศียร. บทว่า ปสาทนี้ยัง ความว่า เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใส 亥มาะที่จะครัวเลื่อมใสหรือครัวแก่ความเลื่อมใสของผู้มีปัญญาเห็นประจำ เพราะธรรมกาย สมบัติอันประกอบด้วยจำนวนพระคุณอันหาประมาณไม่ได้ มีทศพลัญณ 10 เวสารัชชัญณ 4 อสานารณัญณ 6 อาเวนิยพุทธธรรม 18 เป็นต้น...

...ก็ด้วยบทว่า ปสาทิก นี้ในอธิกรณี้ ท่านแสดงถึงความสำคัญของพระผู้มีพระภาคเจ้าโดยรูปกาย. ด้วยบทว่า ปสาทนี้ยัง แสดงถึงความสำคัญของพระผู้มีพระภาคเจ้าโดยธรรมกาย...”

¹ พระสูตร และ ออรรถกถา แปล ขุทอกนิกาย ขุทอกปาร్వะ เล่มที่ 1.

(หน้า 149) : มหามหาภูราชนิพัทธ์ในพระบรมราชูปถัมป์, 2525.

² พระพระสุตตันตปิฎก ขุทอกนิกาย มหานิเทศ เล่มที่ 5 ภาคที่ 1.

(หน้า 701) : มหามหาภูราชนิพัทธ์ในพระบรมราชูปถัมป์, 2528.

³ พระสูตร และ ออรรถกถา แปล ขุทอกนิกาย อุทาń เล่มที่ 1 ภาคที่ 3.

(หน้า 142-143) : มหามหาภูราชนิพัทธ์ในพระบรมราชูปถัมป์, 2526.

อրรถกถาธชุมานาวี¹

(พระสูตรว่าด้วยธชุมานาวี)

“...บทว่า ปางสาหิก แปลว่า นำมานี้ชื่อความเลื่อมใส. อธิบายว่า เป็นผู้ทำความเลื่อมใสให้เจริญยิ่งขึ้น เพราะความถึงพร้อมด้วยความงามแห่งสีรุระของพระองค์อันประดับประดาด้วยพระมหาปูริสลักษณะ 32 พระอนุพยัญชنة 80 พระรัศมีข้างละวา และพระเกตุมาลาที่ก่อให้เกิดความเลื่อมใสทั่วไปเป็นของให้สำเร็จประโยชน์สำหรับชนผู้ขวนข่ายจะดูพระรูปภายนอก บทว่า ปางสาหันย คือทรงประกอบด้วยพระธรรมกายสมบัติอันพรั่งพร้อมด้วยพระคุณอันหาประมาณมิได้ คือทศพลญาณ จตุเวสราชชัญญาณ อสารารณญาณ 6 และเป็นแคนเกิดแห่งพระพุทธธรรมอันประเสริฐ 18 ประการ ที่ชนผู้เห็นสมจะพึงเลื่อมใส...”

อรรถกถา กังขาเรわた เกรคณา²

(พระสูตรว่าด้วยคถาของพระกังขาเรວตเกรค)

“...อีกนัยหนึ่ง ไฟที่รุ่งเรือง คือ มีแสงสว่างจ้า ลูกโขติช่วง ในยามพlobคា คือ ยามราตรี ยอมกำจัดความมืด ให้แสงสว่าง มองเห็นที่เสมอและไม่เสมอได้ชัดเจน แก่ผู้ที่อยู่บนที่สูงแต่สำหรับผู้ที่อยู่ในที่ต่ำ เมื่อกระทำแสงสว่างนั้นให้ปรากฏดีแล้ว ชื่อว่า ย่อมให้ช่องทางตาเพรากระทำกิจ คือการเห็นฉันได พระตถาคตเจ้าทั้งหลายก็ฉันนั้นเหมือนกัน เมื่อทรงกำจัดความมืดคือโมหะ แก่ผู้ที่ตั้งอยู่ในที่ไกลจากธรรมกายของพระองค์ คือผู้ที่มีอธิการยังไม่ได้กระทำไว้ด้วยแสงสว่าง คือ ปัญญา แล้วทรงยังความเสมอและไม่เสมอ ความเสมอทางกาย และความไม่เสมอทางกาย เป็นต้น ให้แจ่มแจ้ง ชื่อว่า ย่อมให้แสงสว่าง. แต่สำหรับผู้ที่อยู่ในที่ใกล้เสื่อมของธรรมจักขุให้แก่ผู้มีอธิการอันกระทำแล้ว ชื่อว่า ย่อมให้ช่องทางตา

¹ พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุททกนิกาย วimanวัตถุ เล่มที่ 1 ภาคที่ 1.

(หน้า 412) : มหามหาภูราชาชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมป์, 2525.

² พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุททกนิกาย เกรคณา เล่มที่ 2 ภาคที่ 3.

ตอนที่ 1.(หน้า 70) : มหามหาภูราชาชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมป์, 2525.

อรรถกถาอัคคัญญาสูตร¹

(พระสูตรเรื่อง วาเสภฉะการทวชาช)

“...คำว่า อມกาโย อิติปิ ความว่า เพราะเหตุไร พระตถาคตจึงได้รับขานนานามว่า ธรรมกาย. เพราะพระตถาคตทรงคิดพระพุทธองค์คือพระไตรปิฎกด้วยพระหทัยแล้ว ทรงนำออกแสดงด้วยพระวاجา. ด้วยเหตุนั้น พระวราภัยของพระผู้มีพระภาคจึงจัดเป็นธรรมแท้ เพราะสำเร็จด้วยธรรม. พระธรรมเป็นกายของพระผู้มีพระภาคนั้นดังพระนามานี้ ฉะนั้น พระผู้มีพระภาค จึงซื่อว่าเป็นธรรมกาย. ซื่อว่าพระหมายเพราะมีธรรมเป็นกายนั้นเอง แท้จริงพระธรรมท่านเรียกพระหมายเพราะเป็นของประเสริฐ. บทว่า อມมภูโต ได้แก่ สภาวะธรรม. ซื่อว่าพระมภูต เพราะเป็นผู้เกิดจากพระธรรมนั้นเอง...”

อรรถก่าวักกลิสูตร²

(พระสูตรว่าด้วยการเห็นธรรมซื่อว่าเห็นพระพุทธเจ้า)

“...ในบทว่า โย โข วอกลิ อມมำ นี้ พึงทราบอธิบายว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงพระธรรมกายที่ตรัสไว้ว่า ขอถวายพระพรหมหาบพิตร อธรรมกายแล้วคือพระตถาคต ความจริงโลกุตรธรรม 9 อย่าง (มรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1) ซื่อว่า พระกายของพระตถาคต...” [ความตอนนี้มีเชิงอรรถตอบห้ายาวว่า “ยังคงสัจจะเป็น พระนาคเสนกถ่าวหรือเปล่า ?”]

อรรถกถาโลภสูตร³

(พระสูตรว่าด้วยละโลภได้เป็นพระอนาคตมี)

“...อนึ่ง ในอธิการนี้พึงทราบวินิจฉัย ดังต่อไปนี้ ด้วยบทว่า ภาควตา นี้ ท่านแสดงถึงความถึงพร้อมด้วยพระรูปกาย อันไม่สามารถแก่บุคคลอื่น ประกอบด้วยมหาปริสลักษณะ 32 ประการ อนุพยัญชนะ 80 และพระเกตุมาลา มีรัศมีแพร่ไปได้ประมาณ 1 วา ของพระผู้มี -

¹ พระสูตร และ อรรถกถา แปล ทีมนิภัย ปฏิวารroc เล่มที่ 3 ภาคที่ 1.

(หน้า 176) : มหาภูมิราชวิทยาลัยในพระบรมราชปัตมปี, 2525.

² พระสูตร และ อรรถกถา แปล สังยุตนิกาย ขันอวารอรค เล่มที่ 3 ภาคที่ 1.

(หน้า 263) : มหาภูมิราชวิทยาลัยในพระบรมราชปัตมปี, 2525.

³ พระสูตร และ อรรถกถา แปล ชุทธกนิกาย อิติวุตติกะ เล่มที่ 1 ภาคที่ 4.

(หน้า 22) : มหาภูมิราชวิทยาลัยในพระบรมราชปัตมปี, 2525.

พระภาคเจ้านั้น ผู้ซึ่งอว่า ทรงบุญลักษณะไว้ตั้ง 100 เพราะทรงมีบุญสมการที่ทรงสั่งสมไว้หลาย
อย่างเช่นกัน ด้วยการแสดงว่าพระองค์ทรงคายกายธรรมให้แล้ว. ด้วยบทว่า อรหตา นี้ ท่าน¹
แสดงถึง ความถึงพร้อมด้วยพระธรรมกายที่เป็นอ่อนจิตaty อาทิ พลญาณ 10 เวสารัชญาณ
4 อาศารณญาณ 6 และอาเวณิกพุทธธรรม (ธรรมเฉพาะพระพุทธเจ้า) 18 เพราะแสดงการ
บรรลุสัพพัญญาณมีการสั่นอาสวะเป็นปหกญาณโดยการแสดงการละกิเลสที่ไม่มีส่วนเหลือ..."

อรรถกถาคิตเตรคตา¹

(พระสูตรว่าด้วยคตากถาของพระนักเตะ)

"...เราหันอยู่ในโรงอันกว้างใหญ่ ได้เห็นพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงพระนามว่า ปทุมุตตระ²
ผู้เป็นนายกของโลก ผู้มีอาสวะสิ้นแล้ว ผู้บรรลุพลธรรม แวดล้อมด้วยกิษุสงฆ์. กิษุสงฆ์
ประมาณหนึ่งแสน ผู้บรรลุวิชชา 3 ได้อภิญญา 6 มีฤทธิ์มาก แวดล้อมพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
คราวเล่าเห็นแล้วจะไม่เลื่อมใส ในมนุษย์โลกพร้อมทั้งเทวโลก ไม่มีอะไรเปรียบ ในพระญาณของ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ใด คราวได้เห็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ผู้มีพระญาณ
ไม่สิ้นสุดแล้วจะไม่เลื่อมใสเล่าชนทั้งหลายไม่สามารถเพื่อกำจัด พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ใด
ผู้ทรงแสดงธรรมกาย และผู้เป็นป่อเกิดแห่งพระรัตนตรัยอย่างเดียวได้ คราวเล่าเห็นพระสัมมา-
สัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นแล้วจะไม่เลื่อมใส..."

อรรถกถาเสนกเตรคตา²

(พระสูตรว่าด้วยคตากถาของพระเสนกเตะ)

"...ซึ่งอว่า ผู้ทรงมีการเห็นหาผู้เปรียบปานมิได้ มีผู้ประรูปกายอันประดับด้วย
มหาปูริสลักษณะอันประเสริฐ 32 และอนุพยัญชนา 80 เป็นต้น และพระมีพระธรรมกาย
อันประดับด้วยคุณ มีทศพลญาณและจตุเวสารัชญาณ เป็นต้น และมีทั้งหมดอันชาวนอกทั้งสิ้น
จะพึงประมาณมิได้ และพระมีทั้งหมดที่ไม่สามารถมิได้..."

¹ พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุททกนิกาย เตรคตา เล่มที่ 2 ภาคที่ 3.

ตอนที่ 1.(หน้า 403) : มหามหากรุราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมป์, 2525.

² พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุททกนิกาย เตรคตา เล่มที่ 2 ภาคที่ 3.

ตอนที่ 3.(หน้า 33-34) : มหามหากรุราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมป์, 2527.

อรรถกถาสรวังคเตรคตา¹

(พระสูตรว่าด้วยคติของพระสรวังคเตร)

“...บทว่า อามุณภูเตชิ ได้แก่ มีธรรมเป็นสภาวะ เพราะเป็นธรรมกาย คือเกิดจาก โลกุตรธรรม ๙ หรือบรรลุธรรม...

...บทว่า นิวตุตเต มีว่าจะประกอบความว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายผู้มีธรรมกาย ทรงแสดงธรรมนี้ว่า เมื่อオリยมรรคภาวะนามอยู่ ทุกข์มีชาติ เป็นตัน อันหาที่สุดมิได้ คือไม่มีที่สุด ย่อมไม่เป็นไปในสังสารนี้ คือ ย่อมขาดสัญ ความที่ทุกข์ขาดสัญนั้น เป็นนิโรอ...

อรรถกถาปัจเจกพุทธาปทาน²

(พระสูตรว่าด้วยเหตุให้สำเร็จเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า)

“...ถ้ามว่า ท่านเป็นอย่างไร? ตอบว่า ท่านเป็นผู้มีธรรมยิ่งใหญ่ คือ มีบุญสมการใหญ่ อันได้บำเพ็ญมาแล้ว มีธรรมกายมาก คือมีสภาวะธรรมไม่ใช่น้อยเป็นร่างกาย...”

อรรถกถาพุทธวงศ์ อัพกันตวนิทาน พรรณาธัตนจังกมนกันท³

“...บัดนี้ เพื่อแสดงสมบัติคือรูปกายและธรรมกายของพระผู้มีพระภาคเจ้า ท่าน พระสังคีติกาจารย์ทั้งหลาย จึงกล่าวคตานี้ว่า

พระผู้มีพระภาคเจ้า ไม่มีผู้เสมอเหมือนในพระรูป ในศีล สมาริ ปัญญา และวิมุตติ ทรงเสมอ กับพระพุทธเจ้าที่ไม่มีใครเสมอในการประภาศพระธรรมจักร...”

¹ พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุทกนิกาย เตรคตา เล่มที่ 2 ภาคที่ 3.

ตอนที่ 3.(274-275) : มหามหาณูราชวิทยาลัยในพระบรมราชปัลลี, 2527.

² พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุทกนิกาย อปทาน เล่มที่ 8 ภาคที่ 1.

(หน้า 393) : มหามหาณูราชวิทยาลัยในพระบรมราชปัลลี, 2528.

³ พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุทกนิกาย พุทธวงศ์ เตรคตา เล่มที่ 9 ภาคที่ 2.

(หน้า 122) : มหามหาณูราชวิทยาลัยในพระบรมราชปัลลี, 2527.

อրรถกถาพรหมชาลสูตร¹

“...ท่านพระอานนท์ เมื่อแสดงธรรมตามที่ได้สัตบมา ชื่อว่า ย่อมกระทำพระธรรมกายของพระผู้มีพระภาคเจ้าให้ประจักษ์ ด้วยคำนั้นท่านย่อเมยังประชาชนผู้กราโวกราวาย เพราะไม่ได้เห็นพระศาสนาให้เบาใจว่า ป้าพจน์ คือ พระธรรมวินัยนี้ มีพระศาสนาล่วงไปแล้ว หากมิได้พระธรรมกายนี้ เป็นพระศาสนาของท่านทั้งหลาย ดังนี้...”

อรรถกถาจามานสูตร²

(พระสูตรว่าด้วยเทวดาจุติมิมิต 5 ประการ)

“...บทว่า ตถาคตปุปเปทิเต ဓมเมวินයे ความว่า ในคำสอนที่ส่งเคราะห์ด้วยลิกขิ 3 ที่พระตถาคต คือพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงแล้ว.

เพราะว่า คำสอนนั้น ท่านเรียกว่า ธรรมวินัย เพราะชื่อว่า ธรรม เหตุที่ไม่ปราศไปจากธรรม และชื่อว่า วินัย เพราะฝึกเวไนยสัตว์ ตามสมควรแก่กิเลส. อีกอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า ธรรมวินัย เพราะแนะนำผู้มีกำเนิดแห่งบุคคล ผู้มีนัยน์ตามีอุลิ่น้อย ที่ชื่อว่า เป็นธรรม เพราะไม่ปราศไปจากธรรม เหตุที่สมบูรณ์ไปด้วยอุปนิสัย. อีกอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า ธรรมวินัย เพราะฝึกด้วยธรรมอย่างเดียว ไม่ใช่ฝึกด้วยท่อนไม้และศาสตรา. อีกอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า ธรรมวินัย เพราะการฝึกนั้นประกอบด้วยธรรม. อีกอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า ธรรมวินัย เพราะนำเข้าไปหาธรรม เพื่อมรรคผล และนิพพานตามลำดับ อีกอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า ธรรมวินัย เพราะเป็นเครื่องแนะนำที่เป็นไปแล้ว โดยธรรม มีมหากรุณาและพระสัพพัญญูตญาณ เป็นต้น. อีกอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า ธรรมวินัย เพราะพระธรรม เป็นเครื่องนำเข้าไปหาธรรม ของพระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้เป็นองค์ธรรม เป็นธรรมกาย เป็นธรรมสวามี ไม่ใช่นำเข้าไปหา ธรรมของนักตรรกวิทยา ทั้งหลาย. อีกอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า ธรรมวินัย เพราะเป็นเครื่องแนะนำที่เป็นไปแล้วโดยธรรม คือ มรรคผลหรือในธรรม อันเป็นวินัย ที่จะพึงให้สำเร็จ ในพระธรรมวินัยนั้น...”

¹ พระสูตร และ อรรถกถา แปล ที่มนิกาย สีลขันธารค เล่มที่ 1 ภาคที่ 1.

(หน้า 127) : มหาภูมิราษฎร์วิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมป์, 2525.

² พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุททกนิกาย อิติวุตติกะ เล่มที่ 1 ภาคที่ 4.

(หน้า 507-508) : มหาภูมิราษฎร์วิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมป์, 2525.

ปกิณกะตา¹

“...อีกอย่างหนึ่ง บำรุงย้อมผูกสัตว์อื่นไว้ในตนด้วยการประกอบคุณวิเศษ. หรือบำรุง
ย้อมขัดเกลากล้าสัตว์อื่นให้หมดจากการลิกิติมคือกิเลส. หรือบำรุงย้อมถึงนิพพานอันประเสริฐที่สุด
ด้วยคุณวิเศษ หรือบำรุงย้อมกำหนดรู้โดยอิ่นดุจรู้โดยกันด้วยคุณวิเศษ คือญาณอันเป็นการ
กำหนดแล้ว หรือบำรุงย้อมตักแต่งคุณมีศีล เป็นต้น อื่นไว้ในสันดานของตนอย่างยิ่ง.
หรือบำรุงย้อมทำลายปฏิปักษ์อื่นจากธรรมกายอันเป็นอัตตา. หรือหมู่ใจคือกิเลส อันทำความ
พินาศแก่ตนนั้น เพราะเหตุนั้น จึงชื่อว่า промะ. สัตว์ใดประกอบด้วยпромะ ดังกล่าวมาเนี้ย
สัตว์นั้นชื่อว่า มหาสัตว์ คำเป็นเด่นว่า ปรมสุส อย ดังนี้ ก็พึงประกอบตามนัย ที่กล่าวมาแล้ว หรือ
บำรุงย้อมขัดเกลาก็คือย้อมบริสุทธิ์ในฝังคือพระนิพพาน และยังสัตว์ทั้งหลายให้หมดจด หรือ
บำรุงย้อมผูกย้อมประกอบสัตว์ทั้งหลายไว้ในพระนิพพานนั้น. หรือบำรุงไป ย้อมถึง
ย้อมบรรลุถึงพระนิพพานนั้น. หรือบำรุงย้อมตักแต่งซัดสัตว์ไว้ในพระนิพพานนั้น. หรือบำรุง
ย้อมกำจัดข้าศึกคือกิเลสของสัตว์ทั้งหลายไว้ในพระนิพพานนั้น...”

¹ พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุทอกนิกาย จริยาปีฎก เล่มที่ 9 ภาคที่ 3.

(หน้า 571) : มหามหากราชวิทยาลัยในพระบรมราชปัลลัง, 2525.

5.3 ธรรมกายในภูเกียว

ในภูเกียวที่ซื่อว่า **สารัตถทีปนี** ได้มีการกล่าวถึง “ธรรมกาย” ปรากฏอยู่ในฉบับภาษาบาลีอยู่ประมาณ 6 แห่งด้วยกัน ซึ่งในฉบับภาษาไทยมีผู้แปลพิมพ์เผยแพร่ออกมากแล้ว คืออาจารย์สิริ เพ็ชรไชย แต่จนถึงเมษายน 2542 ยังพิมพ์เผยแพร่ไม่ครบทั้งหมด จึงนำมาอ้างอิงในที่นี้ได้ 5 แห่งคือ

พระนาตติยสังคีติกถา¹

“...ได้ยินว่า พระเจ้าอโศกมหาราช เมื่อทรงมองดูทางสีหบัญชารตามลำดับที่จะกล่าวถึง ต่อไป ได้ทอกพระเนตรเห็นนิโครօสมานេរ ผู้ถึงพร้อมด้วยอิริยาบถดึงดูดนัยน์ตาของชาวเมือง มองดูชั่วแลกทรงเลื่อมใส ทรงเกิดความรัก มีความนับถือมาก รับสั่งให้นิมนต์มา และนิมนต์ให้นั่งบนพระภณุจันสิงหาสน์ภายในตัวเศวตฉัตร อาราธนาให้ฉัน ทรงเห็นพระธรรมกายของพระทศพลอันปราภูอยู่ในแวง คือถ้อยคำของสามเณร ทรงเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ทรงตั้งอยู่ในสรณะและศีลพร้อมด้วยราชาบริษัท ตั้งแต่นั้นมา ทรงมีพระราชนครท้าเพิ่มพูนเช่น...”

พระนาเวรัญชกันท²

“...บทว่า ตทตุกปรินิปปุพาน แปลว่า การที่พระองค์ทรงยังประโยชน์แก่โลกให้สำเร็จ อธิบายว่า ทรงยังพุทธกิจให้ถึงพร้อม คำว่าครั้งแรกที่ลุมพินีวัน ครั้งที่สองที่โพธิมณฑล มีความว่า ประสูติตัวยพะรูปกายที่ลุมพินีวัน ประสูติตัวยพะธรรมกายที่โพธิมณฑล ด้วยอาทิตย์พหท์ว่า เอาไว้ทินา ท่านอาจารย์ย่อมสังเคราะห์คำมีอาทิอย่างนี้ว่า ท่านพระอุบาลีแสดงการอนุเคราะห์พะรูปกายด้วยคำระบุว่า เวรัญชาแสดงการอนุเคราะห์พะธรรมกายโดยคำระบุว่า แห่รุปุจิมันหมูละ...”

กถาว่าด้วยพุทธคุณ³

“...รูปกายสมบัติ ย่อมซึ่ว่าเป็นอันแสดงแล้ว เพราะความเป็นมูลและความเป็นที่ตั้ง แห่งผลสัมปทานอกนี้คำว่าย่อมเป็นอันแสดงแล้วนี้ พึงประกอบแม่ในธรรมกายสมบัติเป็นต้น ในข้อนั้นบันทึกพึงทราบว่า ธรรมกายสมบัติซึ่ว่า ย่อมเป็นอันแสดงแล้ว เพราะความที่สัมปทานทั้งหลาย มีญาณสัมปทานเป็นต้น เป็นสัมปทานที่มีปทาน สัมปทานเป็นเบื้องต้น...”

“...ความที่พระองค์เป็นผู้อันคุณหัสต์และบรรพชิตพึงเข้าเฝ้า ก็ความที่พระองค์เป็นผู้ทรงสามารถในอันบำบัดทุกข์ทางกายและทางจิตของคุณหัสต์และบรรพชิตผู้เข้าเฝ้าแล้วเหล่านั้น ก็เพราะทรงมีอุปการะด้วยอาມิสทานและธรรมทาน บันทึกพึงทราบว่า โดยที่ทุกข์ทั้งสองระจับไปได้ เพราะเห็นรูปกายของพระองค์ด้วยปสาทจักษุ เพราะเห็นธรรมกายด้วยปัญญาจักษุ

¹ สารัตถที่ปนี ภีก้าพระวินัย ภาค 1. (หน้า 188) : หจก. ทิพย์วิสุทธิ์ กรุงเทพฯ, 2542.

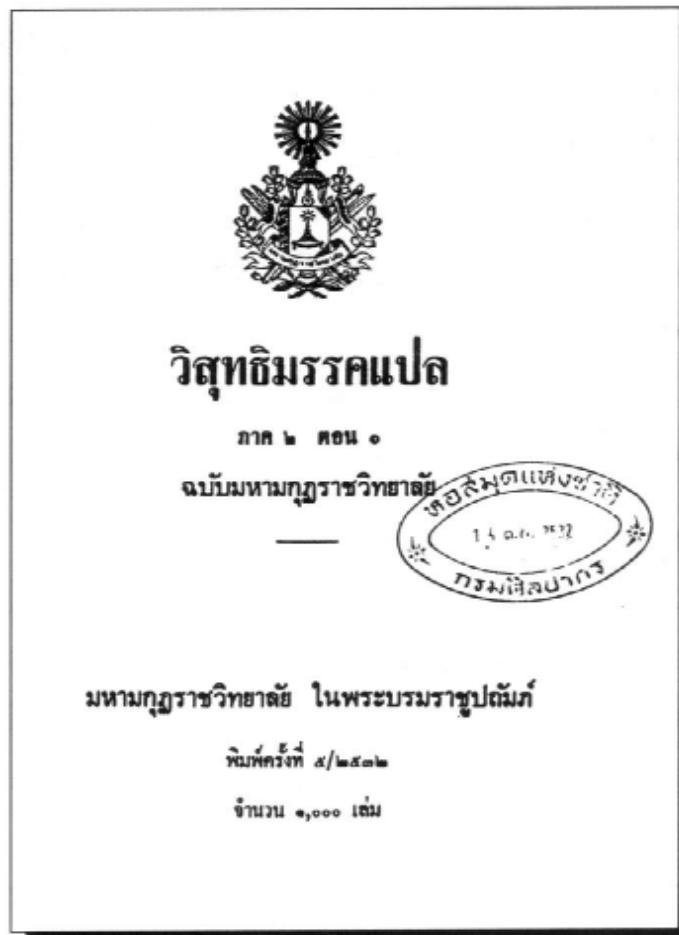
² เล่มเดียวกัน หน้า 313.

³ เล่มเดียวกัน หน้า 463, 464 และ 530.

พระผู้มีพระภาคย์อมประทานอาภิสathanแก่ผู้ที่เข้าเฝ้าแล้วด้วยความที่ทรงมีภาคยะ
ยื่อมประทานธรรมทางด้วยความที่ทรงหักโถสะได้แล้ว..."

"...และคำว่า พุทธคุณ โดยความหมายก็คือพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่นเอง เพราะมี
พระบาลีว่า ดูกรวาสภูฐานะ คำว่า แม้ธรรมกาย ก็เป็นชื่อของตถาคตแล ดังนี้..."

5.4 ธรรมกายในคัมภีร์วิสุทธิมรรค

“วิสุทธิมรรค” เป็นคัมภีร์ที่رجนาโดย พระพุทธโมฆาจารย์ เมื่อประมาณพุทธศักราช 1000 ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่มีชื่อเสียงมาก วิธีปฏิบัติสมาริ 40 วิธี ที่ใช้อ้างอิงในปัจจุบัน ก็อยู่ในเล่มนี้นั่นเอง ซึ่งคำว่า “ธรรมกาย” มีปรากฏอยู่ 2 ตอนดังนี้

5.5 ธรรมกagyในคัมภีร์มิลินทปัญหา¹

“มิลินทปัญหา” จัดเป็นคัมภีร์ที่เก่าแก่และสำคัญในพระพุทธศาสนา ซึ่งไม่ปรากฏว่า ท่านผู้ใดเป็นผู้จนาแต่เชื่อกันว่าจนาขึ้นในราชอาณาจักรสุโขทัย 500 (เก่าแก่กว่าคัมภีร์วิสุทธิมรรค) เนื้อเรื่องเป็นปุจฉาหัวข้อธรรมต่าง ๆ โดยกษัตริย์กรีกองค์หนึ่งชื่อ มิลินท (เม่นเดอร์) และ วิสัชนาโดยพระอรหันต์ชื่อพระนาคเสน มือญุตตอนหนึ่งซึ่งได้กล่าวถึงธรรมกagy ชื่อว่า “พุทธนิทสสนปัญหาที่ 58” ใจความสรุปได้ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อปรินิพพานแล้ว

¹ มิลินทปัญหา ฉบับแปลในมหามหากรุณาธิคุณของพระมหาจักรีบดี. (หน้า 108, 683 และ 698) :

โรงพยาบาลมหากรุณาธิคุณของพระมหาจักรีบดี พระนคร, 2515.

ก็ไม่มีใครซึ่ได้ว่าพระองค์อยู่ที่ไหน แต่ว่าสามารถซึ่ได้ด้วยธรรมกาย ซึ่อาจกล่าวว่าอย่างนี้นี่เป็นเรื่องที่จะต้องค้นคว้าปฏิบัติธรรมกันต่อไป สำหรับข้อความทั้งหมดของตอนนี้คือ

พระราชวัสดุมาตรา “พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีหรือ พระผู้เป็นเจ้า?”

พระเตรเจ้าทูลตอบว่า “ขอถวายพระพร มีอยู่.”

ร. “พระผู้เป็นเจ้าสามารถจะซึ่ได้หรือว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ที่นี่หรือที่นี่.”

ต. “พระผู้มีพระภาคปรินิพพานแล้ว ด้วยอนุปາทิเสสนิพพานธาตุ อาทุมภาพไม่สามารถที่จะซึ่ได้ว่า อยู่ที่นี่หรือที่นี่.”

ร. “ขอพระผู้เป็นเจ้าจงอุปมาให้ข้าพเจ้าฟัง.”

ต. “พระองค์จะทรงพระดำริเห็นข้อความนี้เป็นไฉน เปลวแห่งกองไฟอันใหญ่ที่ลูกโพลงอยู่ดับไปแล้ว พระองค์จะทรงสามารถซึ่ได้หรือว่า อยู่ที่นี่หรือที่นี่.”

ร. “ไม่สามารถเลย เพราะว่าเปลวไฟนี้ดับแล้ว ถึงความไม่มีบัญญัติเลี่ยแล้ว.”

ต. “ข้อนี้ฉันได้ พระผู้มีพระภาคเจ้าเสต์จดับขันธปรินิพพานแล้วด้วยอนุปາทิเสส-นิพพานธาตุ คร ฯ ไม่สามารถจะซึ่ได้ว่า อยู่ที่นี่หรือที่นี่ ดังนี้ ก็แต่่ว่าสามารถจะซึ่ได้ด้วยธรรมกาย เพราะว่าพระธรรม พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้แล้ว.”

ร. “พระผู้เป็นเจ้าช่างฉลาดจริง ๆ.”

5.6 ธรรมกายในศิลารักษ์¹

ในหนังสือ “ประชุมศิลารักษ์ ภาคที่ 3” ฝ่ายศิลารักษ์ ห้องเรียนภาษาไทยและมคอ เรื่องพระธรรมกาย มีลักษณะดังรูป

ศิลารักษ์หลักนี้ ชุดพบโดยนายคุ้ม ที่พระเจติย์วัดเลือ อําเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นศิลารักษ์ที่ชำรุดหักหายไป ที่เหลืออยู่มีลักษณะเป็นหินชานวนสีเขียว กว้าง 48 เซนติเมตร สูง 33 เซนติเมตร หนา 4.5 เซนติเมตร จารึกเมื่อปี พ.ศ. 2092 (สมัยกรุงสุโขทัย) อักขรของภาษาไทยและมคอ ปัจจุบันอยู่ในแผนกหนังสือตัวเขียนและจารึก กองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

¹ประชุมศิลารักษ์ ภาคที่ 3. (หน้า 99-103) :

โรงพิมพ์สำนักทำเนียบรัฐมนตรี พระนคร, 2508.

ຈາກទັບທີ 54 ເຮືອພະອວມໄກ

ຂ້ອຄວາມໃນຈາກີ ມີຄໍາອີບາຍເກື່ອງກັບ ພະອວມໄກໄວ້ຍ່າງໜ່າສນໃຈມາກ ເຊັ່ນ ມີອູ່ປະໂຍດທີ່ທ່ານວ່າ “ພຣະພຸທອລັກໝະຄົມທີ່ພະອວມໄກຢືນໄວ້ອັນໂຍຄວາຈຽກຸລຸຕຸ້ມື້ຢູ່ຈຳນັກລ້າເນື່ອປະກາດນາງເຊື່ອພຸທອເຈົ້າ ພິ່ງຮະລຶກເນື່ອງ ໆ ໆ” ແສດງໜັດເຈນວ່າ ພະອວມໄກຢືນໄວ້ອັນໂຍຄວາຈຳນັກສຸກເອົາໃຫຍ້ຫຼຸດຕາມຫຼຸດມະຫວາງ

ສໍາຫັບຄຳແປລຊື່ແປລໂດຍ ສາສດຖາຈາරຍ໌ຈໍ່າ ທອງຄໍາວຽດນັ້ນ ເນື່ອຈາກຄີລາທີ່ພບ້າທີ່ມີຢູ່ມີພະຍາດນັ້ນ ເພື່ອກຳນົດພື້ນຖານຢູ່ເຮືອພະອວມໄກທີ່ກິດໄໝຂ້ອຄວາມເພີ່ມເຕີມໂດຍສມບູຮົນຕັ້ງນີ້

“ພຣະພຸທອລັກໝະຄົມທີ່ພະອວມໄກ ມີພຣະເຄີຍອັນປະເສີງ ອູ່ອັນປະສົງ ອູ່ມີພຣະລັກໝະຄົມທີ່ພະອວມໄກ ມີພຣະເຄີຍອັນປະເສີງ ມີພຣະນິພພານອັນເປັນອາຮມ໌ແໜ່ງພລສມາບຕີ ມີພຣະນິລາງູ້ ອັນປະເສີງ ອູ່ອັນປະເສີງ ອູ່ອັນປະເສີງ ມີພຣະອຸණາໂລມອັນປະເສີງ ປະກອບດ້ວຍພຣະຮັບມື ອູ່ມີພຣະປ້ົງຢາ ໄນມ້າວ໊າຊີຣສມາບຕີ ມີພຣະຂົງທີ່ທັງໝົດກັ້ອນນັກເລີສ ອູ່ມີພຣະປ້ົງຢາ ອັນປະເສີງ ປະກອບດ້ວຍພຣະຮັບມື ມີພຣະເນັດທີ່ທັງໝົດກັ້ອນປະເສີງ ອູ່ມີພຣະໂສຕທີ່ທັງໝົດກັ້ອນປະເສີງ ອູ່ມີພຣະໂສຕທີ່ທັງໝົດກັ້ອນປະເສີງ ອູ່ມີພຣະໂສຕທີ່ທັງໝົດກັ້ອນປະເສີງ

(ໝາດຄຳແປລໃນຄີລາຈາກີແຕ່ເທົ່ານີ້ ຕ່ອໄປນີ້ເປັນຄຳແປລເພີ່ມເຕີມ)

มีพระนาลิกประเสริฐสูง คือโโคตราชญาณ มีพระปrongทั้งคู่อันประเสริฐ คือผลแห่งพระญาณอันประพฤติเป็นไปในมรคผลวิมุตติ มีพระทันต์อันงามประเสริฐ คือโพธิปักขิยญาณอันประเสริฐ 37 ประการ มีสองริมพระโอษฐ์งามประเสริฐ คือพระปัญญาอันเป็นโลกิยและโลกุตร มีพระเขี้ยวแก้วทั้ง 4 อันประเสริฐ คือจตุมรคญาณ มีพระชิ瓦หาอันงามประเสริฐ คือพระปัญญาอันหินแจ้งในพระจตุรา Riy สัจ มีพระหนอุนงามประเสริฐ คือพระญาณอันตรัสรู้ตลอดไปไม่มีที่ขาดข้อง มีปล้องพระศอันประเสริฐ คือพระญาณอันตรัสรู้อันดูตติโมกขอรรມ มีลำพระศอันรุ่งเรืองงามประเสริฐ คือพระไตรลักษณญาณ มีพระพากาทั้งสองอันประเสริฐ คือพระจตุเวสารัชชญาณ มีนิ้วพระหัตถ์อันกลมงามประเสริฐ คือพระปัญญาอันตรัสรู้พระอนุสสติ-กรรมฐาน 10 ประการ มีพื้น พระอุรัสอันเต็มงามประเสริฐ คือพระญาณอันตรัสรู้พระสัตตสัม-โพชณงค์ มีพระถันทั้งคู่อันประเสริฐ คือพระปัญญาอันรู้อัยาศัยแห่งสัตว์ทั้งปวง มีท่ามกลางพระองค์อันประเสริฐ คือ ทศพลญาณ มีพระนาภิอันประเสริฐ คือพระปัญญาอันตรัสรู้พระปฏิจจสมุปบาทขอรรມ มีบันพระองค์อันประเสริฐ คือพระปัญญาอันตรัสรู้อินทรีย์ 5 และ พละ 5 มีพระเพลาทั้งคู่อันประเสริฐ คือพระญาณอันประพฤติเป็นไปในสัมมปagnar 4 ประการ มีพระชงฟ์ทั้งคู่อันประเสริฐ คือ พระปัญญาอันตรัสรู้ในคลองแห่งทศกุศกรรมบด มีพระบาททั้งคู่อันประเสริฐ คือพระญาณอันประพฤติเป็นไปในพระอิทธิบาททั้ง 4 ประการ และพระธรรมกายนั้น ทรงชื่งผ้าสังฆภู คือศีล สามาริ ปัญญา ทรงชื่งมหาปังสุกุลจีวร คือพระปัญญาอันประพฤติเป็นไปพร้อมด้วยหิริและโอตตปปะ ทรงชื่งสบงอันประเสริฐ คือพระญาณอันประพฤติเป็นไปในอัฏฐังคิกมรรค ทรงชื่งรัดประคดอันประเสริฐ คือพระญาณอันประพฤติเป็นไปพร้อมในพระสถิตปึกฐานทั้ง 4 ประการ ฯ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้ารุ่งเรืองยิ่งกว่าเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายอื่น ด้วยพระธรรมกายพระญาณที่จัดเป็นพระเครียรเป็นต้น คือมีพระสัพพัญญุตญาณเป็นอาทินั้น อันพระพุทธองค์ตรัสเรียกว่า **พระธรรมกาย** แห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ได ข้าพเจ้าให้ชื่อพระสัมมา-สัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นผู้เป็นโลกนายก ฯ

พระพุทธลักษณะคือพระธรรมกายนี้ อันโยคาวจรถุลbury ผู้มีญาณอันกล้า เมื่อปราทานชื่นภาวะแห่งตนเป็นสัพพัญญุพุทธเจ้า พึงระลึกเนื่อง ๆ ฯ”

มีข้อสังเกตที่น่าสนใจมากกว่า วิธีปฏิบัติวิธีนี้ เป็นหลักฐานชี้นเดียวที่ผู้เขียนค้นพบ (จนถึงปัจจุบัน) ว่ามีการกล่าวถึง “ธรรมกาย” ออยู่ในวิธีการทำสมาธิ ซึ่งเก่าแก่มาก คือ พ.ศ.572 อันไปพ้องกับคำกล่าวของพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำว่า วิธีปฏิบัติให้เข้าถึงธรรมกายนั้น ได้สูญหายไปเมื่อประมาณ พ.ศ. 500 จัดเป็นหลักฐานลำดับที่สองที่ยืนยันคำสอนของท่านได้

ข้อสังเกตต่อมาคือ วิธีปฏิบัติวิธีนี้ ส่วนหนึ่งใช้บริกรรมภาวนาซึ่งเมื่อตรวจสอบแล้ว พบว่าเป็นบทเดียวกับ “บทสวัต พระอิติปิโสรัตนมาลา”¹ ซึ่งสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) นำมาเผยแพร่นั้นเอง อันทำให้หลักฐานชิ้นนี้ มีน้ำหนักมากขึ้นว่าเป็นของแท้

สำหรับข้อความที่กล่าวเกี่ยวกับ “ธรรมกาย” มีดังนี้

(ห้องพระพุทธคุณ) “...เมื่อภายในเป็นสุข จิตต์เป็นสุขแล้ว สนธุญาโฐ เป็นผู้สันโดษ สลุเลโข เป็นผู้ประพฤติขัดเกล้า ปหิตตโต เป็นผู้มีตนส่งไปสู่คุณความดีเป็นเบื้องหน้า จึงตั้งจิตต์พิจารณา ดูธรรมกายในรูปกายด้วยการดำเนินในโพษมงคลทั้ง 7 ประการ จนจิตต์รู้แจ้งแหงตลอดรูป ธรรมและนามธรรมได้แล้ว จักมีตนเป็นที่พึ่ง จักมีธรรมเป็นที่พึ่ง ด้วยประการจะนี้...”

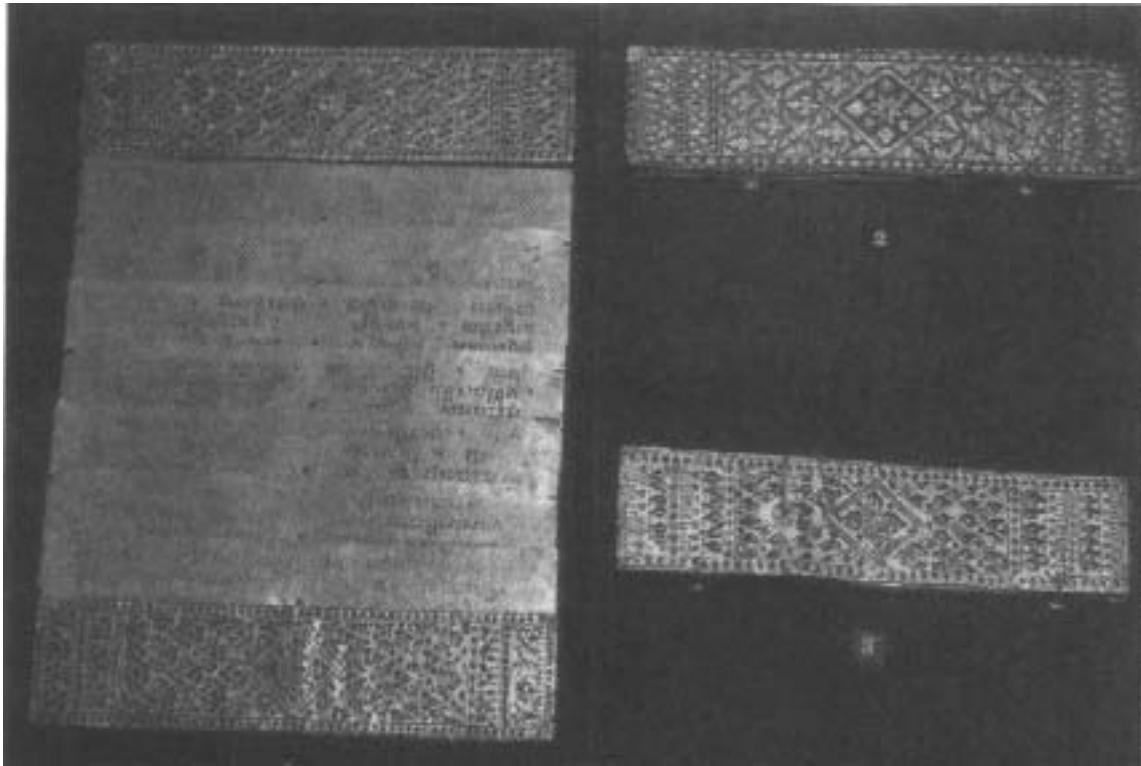
(ห้องพระธรรมคุณ) “...จิตต์จักทรงบสุขด้วยดี ผ่องใสเบิกบานพ้นจากความมัวหมอง ตามลำดับ แล้วจึงตั้งใจพิจารณาดูหลักธรรมที่ใจ คือ วิสุทธิ 7 ประการ เมื่อพิจารณ์ได้ประณีต สุขุมดีแล้ว จะเห็นธรรมอันเอกด้วยจิตต์ จักได้ที่พึ่งอันอุดมสุข อันเจ้าตัวจะพึงรู้เองเห็นเอง เพราะว่าผู้ใดใจประกอบด้วยสมารถ ไม่ประกอบด้วยใจฟุ่งช้าน ดำเนินกระแสจิตต์เป็นลำดับ จิตต์ ยอมบรรลุสภาพอันเป็นทิพย์ที่บริสุทธิ์อย่างยิ่ง อันเป็นส่วนลับพัญญาณ เห็นชัด หยั่งทราบ ที่สุดโดยยิ่งยืนเป็นผู้บังคับและละเอียดที่สุดแต่บรรดาลิงที่ละเอียดด้วยกันพระมีรูปเป็นอ Jin ไวย รุ่งเรืองสุกใส loy เด่นอยู่เหนือนความมืด คือ อวิชชาฯ...”

(ห้องพระสังฆคุณ) “...พระโยคาวรผู้รู้ว่า ธรรมกาย ดำรงอยู่ในทัยประเทศแห่ง สรรพภูต ทำให้หมุนดังว่าหุ่นยนต์ ท่านจึงตั้งใจเจริญพระวิปัสสนาญาณ เพื่อให้ถึงธรรมกาย เป็นที่พึ่งอันยอดเยี่ยมโดยลึกลึกลึกลึก สถานอันสงบระงับ ประเสริฐเที่ยงแท้ เพราะความอำนวยของ ธรรมกายนั้นเป็นอมตะ...”

¹ ประวัติชีวิต การงาน หลักธรรม สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี).

(หน้า 255-267) : สำนักพิมพ์ธรรมสภा กรุงเทพฯ, 2538.

5.8 ธรรมกายในjarigланthon¹

ในปี พ.ศ. 2531 กรมศิลปากรได้ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เพื่อน้อมเกล้าน้อมกระหม่อม ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลสมัยพระราชนิรันดร์ประชนมพระราชา 5 รอบ

ขณะที่บูรณะปฏิสังขรณ์ พระมหาเจตីยศรีสรรเพชญ์ด้วยประจารักษากลที่ 1 และพระมหาเจตីยมุนีบัตรិขาด្ឋประจารักษากลที่ 3 เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2531 เวลาประมาณ 08.15 น. ซ่างที่กำลังสักดิ้นกระเบื้องเคลือบชั้นนอกขององค์พระมหาเจตីยทั้งสองพบว่า บริเวณใกล้หอรัฟฟังด้านทิศเหนือ มีโครงลึกเข้าไปในองค์พระมหาเจตី ซึ่งภายในนั้น มีห้องกรุบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ โบราณวัตถุล้ำค่าต่าง ๆ พระพุทธธูป และjarigланthonเกี่ยวกับพระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา

¹ รัตนวี (นามแฝง). “jarigланthonพระธรรมกาย ในพระมหาเจตី ประจำรักษากลที่ 1.”

วารสารกัลยาณมิตร ปีที่ 14 ฉบับที่ 160 เมษายน 2542 หน้า 19-26.

จารีกกลางทองนี้ จารีกด้วยอักษรขอเป็นภาษาบาลีและภาษาไทย หนึ่งในนั้นมีเรื่อง “พระธรรมกาย” อญ্তด้วย โดยคำแปลชื่นนายเทม มีเต็ม เป็นผู้จำลองอักษรจารีก อ่านถ่ายทอดอักษร และนายเกซียร มะปะโม เป็นผู้เรียงคำจารีกใหม่ แปลและอธิบายคัพท์มีรายละเอียดดังนี้

“ขอความ nob ห้องมีแต่พระรัตนตรัย

เพราะอวิชาเป็นปัจจัย จึงเกิดมีสังขาร เพราะสังขารเป็นปัจจัยจึงเกิดมีวิญญาณ เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย จึงเกิดมีนามรูป เพราะนามรูปเป็นปัจจัย จึงเกิดมีอายตนะ 6 เพราะอายตนะ 6 เป็นปัจจัยจึงเกิดมีผัสสะ เพราะผัสสะเป็นปัจจัย จึงเกิดมีเวทนา เพราะเวทนาเป็นปัจจัย จึงเกิดมีตัณหา เพราะตัณหาเป็นปัจจัย จึงเกิดมีอุปทาน เพราะอุปทานเป็นปัจจัย จึงเกิดมีภพ เพราะภพเป็นปัจจัย จึงเกิดมีชาติ เพราะชาติเป็นปัจจัย จึงเกิดมีชรา มนนะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โภณส์ และอุปายาส เป็นอันว่ากองทุกข์ทั้งมวลนั้น เกิดขึ้นตามเหตุปัจจัยดังกล่าว

อีกส่วนหนึ่ง เพราะอวิชาดับสนิทไม่เหลือ ปราศจากการคุ้มครอง ความกำหนด สังขาร จึงดับ เพราะสังขารดับวิญญาณจึงดับ เพราะวิญญาณดับนามรูปจึงดับ เพราะนามรูปดับอายตนะ 6 จึงดับ เพราะอายตนะ 6 ดับผัสสะจึงดับ เพราะผัสสะดับเวทนาจึงดับ เพราะเวทนาดับตัณหาจึงดับ เพราะตัณหาดับอุปทานจึงดับ เพราะอุปทานดับภพจึงดับ เพราะภพดับชาติจึงดับ เพราะชาติดับชรา มนนะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โภณส์ และอุปายาสจะจึงดับ เป็นอันว่ากองทุกข์ทั้งมวลล้วนดับตามเหตุปัจจัยดังกล่าว

เราเที่ยวแสวงหารนายช่างทำบ้านเรือน (ตัณหา) เมื่อไม่พบ จึงต้องห่องเที่ยวไปในสังสารหล่ายชาติไม่น้อย ชาติ (ความเกิด) ป่วย ๆ นำทุกข์มาให้ นายช่างเอ่ย (บัดนี้) เราได้พบท่านแล้ว ท่านจักสร้างบ้านเรือนต่อไปอีกไม่ได้ เพราะเราได้หักทำลายรื้อโครงและยอดบ้านเรือนของท่านกระจัดกระจายหมดลินแล้ว จิตของเรามดกเลสเครื่องปรงแต่งแล้ว เราได้บรรลุธรรมเป็นที่สิ้นตัณหาแล้ว

**พระเคียร หมายถึง พระสัพพัญญูตญาณ พระเกศา หมายถึง อารมณ์พระนิพพาน พระลลาตหรือพระนลากู หมายถึง จตุตถผล พระอุณาโลม หมายถึง สมابัติ ญาณเพชร พระภูมิ (พระชนง) ทั้งสอง หมายถึง นีลกสิน พระจักษุทั้งสอง หมายถึง กิพพจักษุ ปัญญา-จักษุ สมันตจักษุ พุทธจักษุ และอรรมจักษุ พระโสตทั้งสอง หมายถึง ทิพพโสตญาณ พระพานะ หมายถึง โคตรภูมิญาณ พระปร่างทั้งสอง หมายถึง มรรคญาณผล ญาณ และวิมุตติญาณ พระโอษฐ์

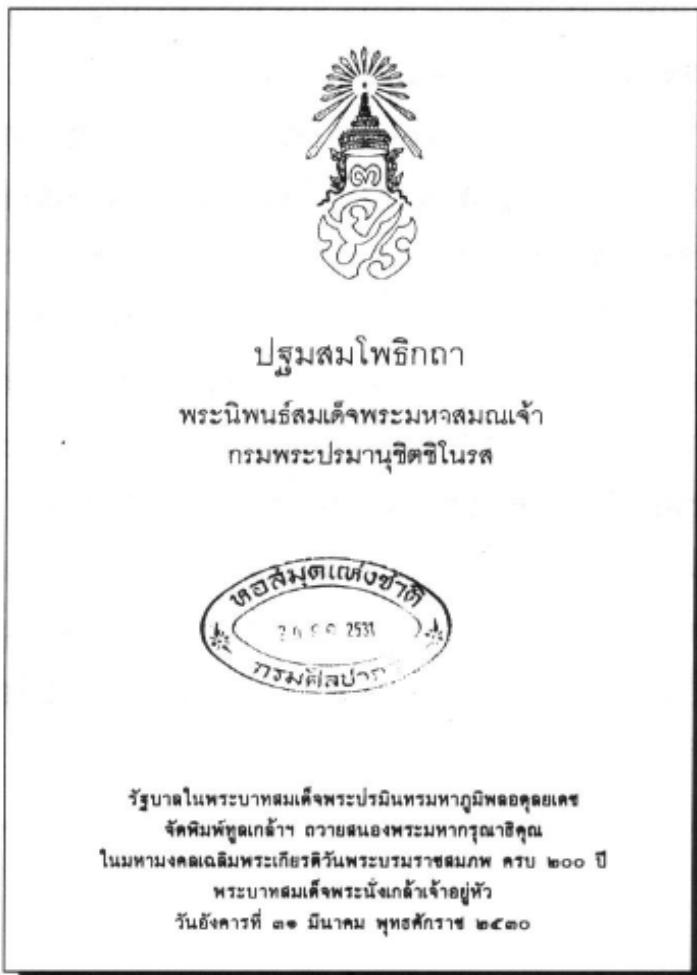
(ริมพระโอษฐ์) ทั้งสอง หมายถึง โลกิยধานและโลกุตրধান พระทนต์ หมายถึง โพธิปักษিযธรรม 37 ประการ พระเขี้ยวแก้วทั้ง 4 หมายถึง มารคัญณ 4 พระศอ หมายถึง สัจจัญณ 4 การເອື່ອວາ
พระศอທອດพระเนตรดู หมายถึง พระไตรลักษณัญณ พระพาหาทั้ง 2 หมายถึง เวสารัชชัญณ 4 พระองคุลีทั้ง 8 หมายถึง อนุสสติัญณ 10 พระอุระ หมายถึง สัมโพชณงค์ 7 พระถันทั้ง 2 หมายถึงอาສยาÑสຍัญณ พระວິຫວະສ່ວນກລາງ หมายถึง ພລຍູນ 10 พระນາກີ หมายถึง ປົມຈົສມຸປາທ ພຣະໝໍນະ หมายถึง ອິນທີຣີ 5 ພລະ 5 พระອຸຮູທັ້ງ 2 หมายถึง ສັມມັປປຣານ 4 ພຣະໜໍ້ທັ້ງ 2 หมายถึง ກຸສລກຣມບຕ 10 ພຣະບາທທັ້ງ 2 หมายถึง ອິທອີບາທ 4 ສັງພາກີ (ຝ້າສໍາຫັບໜ່າຍ) หมายถึง ຄືລແລະສມາອີ ຈົວສໍາຫັບໜ່າຍປົກປິດກລ່າວຄືອ ຝ້າບັງສຸກຸລ หมายถึง ທີຣີແລະໂອຕຕັປປະ ຝ້າອັນຕຽວສກ (ຝ້າສໍາຫັບໜຸ່ງ) หมายถึงມຣຄ 8 ປຣະຄຕເວວ หมายถึง ສຕີປັງຈຸານ 4

ເພຣະສາເຫດຖຸທີ່ພຣະສັມມາສັມພຸຖອເຈົ້າທຣງມີພຣະວິຫວະທຸກລ່ວນສູງສຸດ ປຣະກອບດ້ວຍ ສັພພັງຢູ່ມູຕັງຢານ ທີ່ຮູ້ກັນວ່າພຣະອຣມກາຍ ໄນມີໄຄຈະເປັນຜູ້ນຳຂາວໂລກໄດ້ເທົ່າ ທຣງຮູ່ໂຮຈົນກວ່າ ເຫວາດແລະມນຸ່ຍໍ່ເຫັນຢູ່ເອີ້ນ (ດັ່ງນັ້ນ) ພຣະໂຍຄາວຈຣູ້ມືຢານແກ່ກລ້າເມື່ອປຣະການຈະເປັນ ພຣະສັພພັງຢູ່ພຸຖອເຈົ້າ ພຶ່ງຮະລຶກຄືບ່ອຍ ຖ້າ ຊຶ່ງພຸທຣລັກໝະຄືອ ພຣະອຣມກາຍວ່າ ພຣະສັມມາ-ສັມພຸຖອເຈົ້າ (ພຣະອອງຄົດີ) ທຣງມີພຣະວາກາຍສູງ 12 ສອກ ມີພຣະມງກູວ (ເຄື່ອງປຣະດັບຄືຣະ) ທີ່ມີແສງສ່ວາງດູຈາເປລາໄຟພຸ່ງສູງຊື່ນໄປຕລອດກາລເປັນນີ້ໃໝ່ 6 ສອກ ພຣະສັມມາສັມພຸຖອເຈົ້າພຣະອອງຄົດີ ນັ້ນຈຶ່ງເຊື່ອວ່າສູງໄດ້ 18 ສອກ”

ຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ໃນຈາກີເຮືອງພຣະອຣມກາຍນີ້ ສ່ວນໜຶ່ງມີຂໍອຄວາມຄລ້າຍຄລົງກັບໃນຄີລາຈາກີ ເຮືອງພຣະອຣມກາຍ ສມ້ຍກຽງສູ່ໂຫຍດັ່ງທີ່ນຳເສນອໄປແລ້ວ ແລະຂໍອສັງເກດທີ່ນ່າສນໃຈອີເຮືອງທີ່ມີຄືອ ທ່ານໄດ້ກລ່າວຄື “ສ່ວນສູງຂອງພຣະອຣມກາຍ” ແສດງວ່າຄໍາສອນຂອງພຣະເດັ່ນພຣະຄຸນຫລວງປູ່-ວັດປາກນໍ້າແລະເຫັນຄື່ຍໍ່ເກີຍວັນກັບ “ກາຣວັດມືຕີຂອງພຣະອຣມກາຍ” ນັ້ນ ໄນໃໝ່ສິ່ງທີ່ນອກເໜືອ ຈາກຕໍາຮາອຢ່າງທີ່ຫລາຍທ່ານເຂົ້າໃຈ ແລະມີຄວາມເຂົ້າກັນໄດ້ກັບຫລັກງານທາງເຄຣວາທ ອັນເປັນເຮືອງ ທີ່ໄໝຄວຣດູ້ທີ່ນັກປັບປຸດຕິອຣມ ເພຣະອາຈ່າທ່ານເຖິງດູ້ທີ່ນັກປັງຈຸານທາງເຄຣວາທ ທາງທີ່ດີແລ້ວ ຄວຣີກົກຫາຄັ້ນຄວ້າທັງທາງປຣີຍັດແລະປັບປຸດໃຫ້ຍິ່ງຊື່ນໄປມາກກວ່າ

ສໍາຫັບຕົ້ນຈົບຈາກີລານທອນນີ້ ປັຈຈຸບັນຈັດຕັ້ງແສດງໄວ້ໃນພິພິຮກັນທີ່ວັດພຣະເຊື່ອພຸນ-ວິມລັງຄລາຮາມ ຮາຊວຣມຫາວິຫາර

5.9 ธรรมกายในหนังสือปฐมสมโพธิกถา¹

จากหนังสือ “ปฐมสมโพธิกถา” พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชัยในรัตน์ มีอยู่ตอนหนึ่งซึ่งอ่านว่า “มารพันธปริวรรต ปริเจฉที่ 28” ใจความสำคัญคือ เมื่อพุทธศักราช 218 มีพระมหาเถระองค์หนึ่งชื่อพระอุปคุตต์ ได้ทรงทราบพระยาวสีสวีมาร จนลึ้นพิษกลับมาเป็นสัมมาทิฏฐิ หลังจากนั้น พระอุปคุตต์มหามาเถระประஸงค์จะได้เห็นพระรูปกายของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงขอว่องให้พระยาวสีสวีมารซึ่งเคยได้เห็นมาก่อน เนรมิตพระรูปกายแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พร้อมด้วยพระอัครสาวกให้ดู ซึ่งใจความตอนนี้คือ

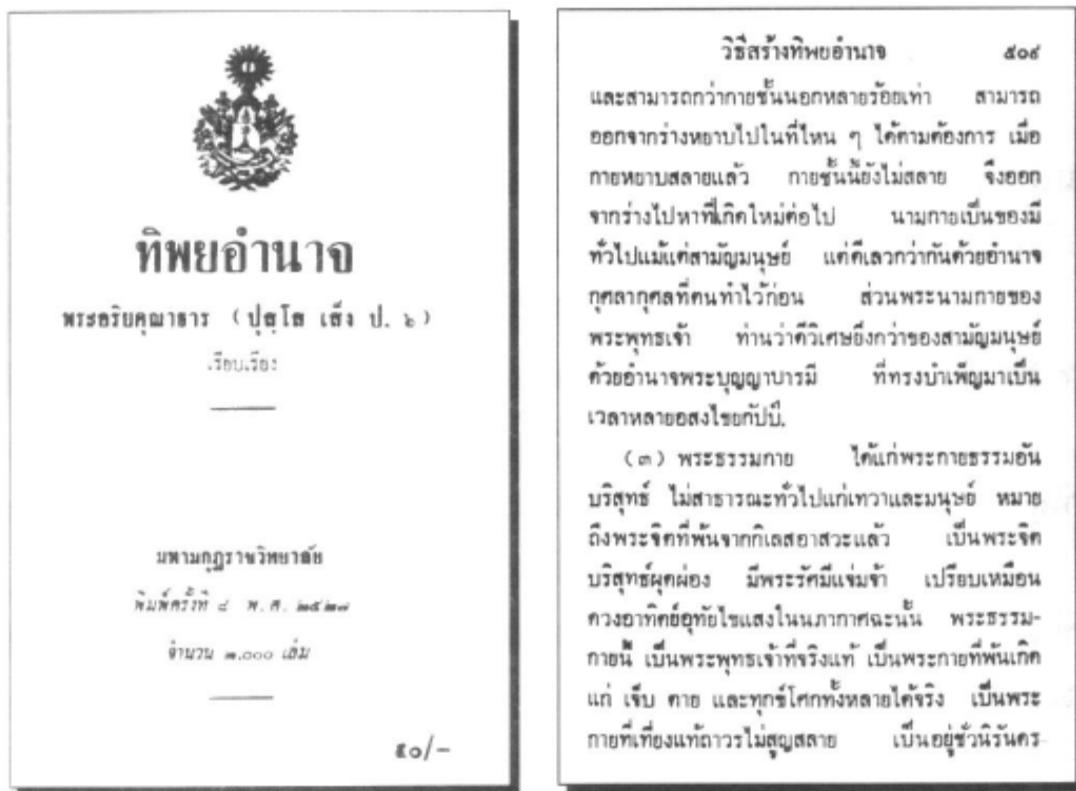
¹ ปฐมสมโพธิกา พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชัยในรัตน์.

(หน้า 262-267) : บริษัท วิคเตอรีเพาเวอร์พอยท์ จำกัด กรุงเทพฯ, 2530

“อ่านจงได้อనุเคราะห์แก่อาตมาด้วยสมเด็จพระศรัสดาบังเกิดในโลกเส็จเข้าสู่พระปรินิพพานเลี่ยแล้ว เรายังได้เห็นแต่พระธรรมกาย บมิได้เห็นชื่อพระสรีรากย์ ท่านจงส่งเคราะห์นฤมิตประรูปกายแห่งพระศรัสดาจารย์ พร้อมด้วยอาการทั้งปวง สำแดงแก่เราให้เห็นประจักษ์ กับทั้งพระอัครลสาวกทั้งคูให้ปรากฏ ด้วยฤทธิ์แห่งท่านกาลบัดนี้...”

ข้อลังเกตคือ ใจความตอนนี้กล่าวอย่างชัดแจ้งว่า พระอุปคุตต์เห็นพระธรรมกาย นั่นคือ พระธรรมกายนั้นสามารถเห็นได้ อันเป็นข้อความหนึ่งในคัมภีร์ที่เป็นเครื่องยืนยันความรู้ อันเกิดจากการปฏิบัติธรรมของพระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำและเหล่าศิษย์ว่าไม่ได้มีผิดเพี้ยน แต่อย่างใดใช่หรือไม่ อันเป็นเรื่องที่ควรศึกษาควบคู่ไปกับการปฏิบัติธรรมให้ยิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป

5.10 ธรรมกายในหนังสือพิพยอคำน้ำ¹

¹ พระอวัยคุณรา (ปุสุโล เสิง) พิพยอคำน้ำ. (หน้า 507-512): มหามหาภูมิวิทยาลัย พิมพ์ครั้งที่ 8 พุทธศักราช 2527.

จากหนังสือ “ทิพยอคำน้า” เรียบเรียงโดย พระอธิการผู้เชี่ยวชาญทั้งภาค ปريyat และปภิปติแห่งวัดเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น ในปีพุทธศักราช 2493 ท่านได้กล่าวถึง ธรรมกาย ไว้ในหัวข้อ อินทรีย์แก้ว ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความเห็นในเรื่อง ธรรมกาย หรือ พระธรรมกายนี้ เป็นความเห็นของฝ่ายเถรวาทมานานแล้ว ซึ่งท่านก็ยอมรับว่าเป็น “ความรู้ลึกลับในพระธรรมวินัย” คือรู้ว่ามีอยู่ แต่รายละเอียดยังไม่แจ่มชัด จัดเป็นหลักฐานที่กล่าวโดย ประสงค์เถรวาท ถึงเรื่อง ธรรมกาย ในแขวงปريyat ที่ร่วมสมัยที่สุด นอกจากนี้จากที่พระเดช- พระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำและเหล่าศิษย์ได้อธิบายไว้

รายละเอียดทั้งหมดในหัวข้ออินทรีย์แก้ว มีดังนี้

“ก่อนจะบทนี้ จะพูดถึงอินทรีย์แก้ว ซึ่งได้พูดແย້ນไว้หลายแห่งมาแล้ว พอก็เป็นแนวคิดของนักศึกษาพระพุทธศาสนา หวังว่าจะเป็นเรื่องที่สนใจอย่างทราบเป็นแน่.

ปกรณ์ฝ่ายมหายานหรืออุตรนิกาย เขาแบ่งภาคพระพุทธเจ้า เป็นหลายชั้น เช่น

(1) พระอาทิตย์พุทธเจ้า เป็นพระพุทธเจ้าเที่ยงแท้ มีพระรัศมีรุ่งเรืองที่สุดหาเขตจำกัดมิได้ ไม่มีเบื้องตนและเบื้องปลาย เป็นอยู่ชั่วนิรันดร.

(2) พระมหาพุทธเจ้า ได้แก่ พระนิรманกายที่ทรงเนรมิตบิดเบือนชั้นด้วยอคำน้า ภานสามบัตติ มีพระรัศมีรุ่งเรือง มีใช้พระพุทธเจ้าที่มาตรฐานสูงสุดในโลก.

(3) พระมหาลีพุทธเจ้า ได้แก่ พระพุทธเจ้าซึ่งมาตรฐานสูงสุดในโลก มีพระกายใน ความเป็นมนุษย์อย่างสามัญมนุษย์ทั้งหลาย แต่เป็นพระกายดีวิเศษกว่าของมนุษย์สามัญ มีพระฉัพพรรณรังสีรัศมีพระกายแพร่ซ่านออกข้างละวา.

ส่วนปกรณ์ของฝ่ายทักษิณนิกายหรือเถรวาท (คือฝ่ายเรา) ท่านโบราณจารย์ ก็แบ่ง พระกายของพระพุทธเจ้าเป็น 3 ภาค เช่นเดียวกัน แต่เรียงลำดับจากต่ำไปสูง เมื่อเทียบดูแล้ว ก็จะเห็นว่าคล้ายคลึงกันคือ.

(1) พระรูปกาย เป็นพระกายซึ่งเอาคำเนินจากพระพุทธบิดา พระพุทธมารดา ที่เป็น มนุษย์ธรรมดា ประกอบด้วยธาตุทั้ง 4 เหมือนกายของสามัญมนุษย์ เป็นแต่บริสุทธิ์สะอาด สว่างงาม พระฉวีวรรณเปล่งปลั่งเกลี้ยงเกลากว่ากายของมนุษย์สามัญ เป็นวิบากขั้นอีสำเร็จแต่ พระบุณญาภารมี.

(2) พระนามกาย ได้แก่ กายชั้นใน ประชัญญาท่านเรียกว่า กายทิพย์ และว่าเป็นกายที่มีรูปร่างสัณฐานเหมือนกายชั้นนอก เป็นแต่ว่องไวกว่า และสามารถถกภารกายชั้นนอกหlays อ้อยเท่า สามารถถอกจากร่างกายไปในที่ไหน ๆ ได้ตามต้องการ เมื่อกายหายาสลายแล้ว กายชั้นนี้ยังไม่สลายจึงออกจากร่างไปหาที่เกิดใหม่ต่อไปน้ำกายเป็นของมีทัวไปแม้แต่สามัญมนุษย์แต่ดีเลวกว่ากันด้วยอำนาจจุศลากุศลที่ตนทำไว้ก่อน ส่วนพระนามกายของพระพุทธเจ้า ท่านว่า ดีวิเศษยิ่งกว่าของสามัญมนุษย์ด้วยอำนาจพระบุญญาบรรมี ที่ทรงบำเพ็ญมาเป็นเวลาหลายอสงไขยกับ.

(3) พระธรรมกาย ได้แก่ พระกายนธรรมอันบริสุทธิ์ ไม่สาระณะทั่วไปแก่เทวะและมนุษย์ หมายถึงพระจิตที่พ้นจากกิเลสอา娑ะแล้ว เป็นพระจิตบริสุทธิ์ผุดผ่อง มีพระรัศมีแจ่มจ้า เปรียบเหมือนดวงอาทิตย์อุทัยไขแสงในภาคตะวันนั้น พระธรรมกายนี้ เป็นพระพุทธเจ้า ที่แท้จริง เป็นพระกายที่พ้นเกิด แก่ เจ็บ ตาย และทุกข์โศกทั้งหลายได้จริง เป็นพระกายที่เที่ยงแท้ถ้วนไม่สูญสลาย เป็นอยู่ชั่วนิรันดร เป็นที่รวมแห่งธรรมทั้งปวง แต่ท่านมิได้บอกให้แจ้งชัดว่า พระธรรมกายนี้ มีรูปพรรณสัณฐานเช่นไรหรือไม่.

ความเชื่อว่าพระอรหันต์นิพพานแล้วยังมีอยู่อีกส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นพระอรหันต์แท้ไม่สลายไปตามกาย คือ ความเป็นพระอรหันต์ไม่สูญ (หมายเหตุผู้เขียน:- ถึงตรงนี้มีเชิงอรรถต่อท้ายด้านล่างว่า “พระยมกะ เมื่อยังไม่บรรลุรหัตผล ได้แสดงความเห็นว่า พระอรหันต์ตายสูญ ถูกพระสารีบุตรสอบถาม เมื่อบรรลุพระอรหัตผลแล้วจึงเห็นตามความจริงว่า สิ่งที่ปัจจัยปรุงแต่งย้อมเป็นไปตามปัจจัย คือสลายไป ส่วนพระอรหันต์มิใช่สิ่งที่ปัจจัยปรุงแต่ง จึงไม่สลายไปแปลว่าไม่ตาย.”) ความเป็นพระอรหันต์นี้ท่านก็จัดเป็นอินทรีย์ชนิดหนึ่ง เรียกว่า อัญญิณทรีย์ ท่านพระผู้มีพระภาคเจ้า คงหมายเอาอินทรีย์นี้เอง บัญญัติเรียกว่า วิสุทธิเทพ เป็นสภาพที่คล้ายคลึง วิสุทธารหบมในสุทธาราวาสชั้นสูง เป็นแต่บริสุทธิ์ยิ่งกว่าเท่านั้น เมื่อมีอินทรีย์อยู่ก็ยอมจะบำเพ็ญประโยชน์ได้ แต่ผู้จะรับประโยชน์จากท่านได้ ก็จะต้องมีอินทรีย์ผ่องแพริ่วเพียงพอที่จะรับรู้รับเห็นได้ เพราะอินทรีย์ของพระอรหันต์ประณีตสุขุมที่สุด แม้แต่ตาทิพย์ของเทวดาสามัญก็มองไม่เห็น (หมายเหตุผู้เขียน:- ถึงตรงนี้มีเชิงอรรถต่อท้ายด้านล่างว่า “โดยปกติ เทวดาสามัญและมนุษย์ไม่เห็นวิสุทธิเทพ แต่ถ้าท่านเนรมิตให้เห็นอาจเห็นได้ บาลีว่า “มาราน อทสุส” หมายถึง พระนิพพานประณีตที่สุด まるจึงไม่เห็นพระนิพพาน ทั้งไม่เห็นผู้บรรลุพระนิพพานด้วย”) มนุษย์สามัญซึ่งมีตาหยาบๆ จะเห็นได้อย่างไร อินทรีย์ของพระอรหันต์นั้นแหลก เรียกว่าอินทรีย์แก้ว ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจของท่านเป็นแก้ว คือ ใส

บริสุทธิ์ดุจแก้วมณีโซดิ ผู้บรรลุถึงภูมิแก้วแล้ว ย่อมสามารถพบเห็นพระแก้ว คือ พระอรหันต์ที่นิพพานแล้วได้.

ความรู้เรื่องนี้ เป็นความรู้ลึกลับในพระธรรมวินัย ผู้สอนใจพึงศึกษาค้นคว้าต่อไป ถ้ายังรู้ไม่ถึงอย่าพึ่งค้าน อย่าพึ่งอนุโมทนา เป็นแต่จดจำเอาไว้ เมื่อได้ตนเองได้ศึกษาค้นคว้าแล้ว ได้ความรู้ ได้เหตุผลที่ถูกต้องดีกว่า เมื่อนั้นจึงค้าน ถ้าได้เหตุผลลงกัน จึงอนุโมทนา ถ้ารู้ไม่ถึงแล้ว ด่วนวิพากษ์ วิจารณ์ ติเตียน ผู้พูดเรื่องเช่นนี้ จะเป็นไปเพื่อบอດတาบอดญาณตนเอง ปกติตามีเดญาณไม่โปรดอยู่แล้ว ถ้าด่วนติเตียนในเมื่อตนเองรู้ไม่ถึง ก็เชื่อว่าบอດတาบอดญาณตนเอง ยิ่งจะซ้ำร้ายใหญ่ ข้าพเจ้านำเรื่องนี้มาพูดไว้ ด้วยมีความประสงค์จะให้นักศึกษาพระพุทธศาสนา ช่วยกันค้นคว้าความรู้ส่วนลึกลับของพระพุทธศาสนาต่อไป”

บรรณานุกรม

ธรรมกายในพระไตรปิฎก

- พระสูตร และ อรรถกถา แปล ทีมนิกาย ปaggiกรรม เล่มที่ 3 ภาคที่ 1. (หน้า 150) : มหามหาภูมิราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2525.
- พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุทอกนิกาย อปทาน เล่มที่ 8 ภาคที่ 1. (หน้า 244) : มหามหาภูมิราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2528.
- พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุทอกนิกาย อปทาน เล่มที่ 8 ภาคที่ 2. (หน้า 466) : มหามหาภูมิราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2529.
- พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุทอกนิกาย อปทาน เล่มที่ 9 (หน้า 542) : มหามหาภูมิราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2528.
- พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุทอกนิกาย เศรคณา เล่มที่ 2 ภาคที่ 3 ตอนที่ 3 (หน้า 269) : มหามหาภูมิราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2527.

ธรรมกายในอรรถกถา

- พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุทอกนิกาย อุทาน เล่มที่ 1 ภาคที่ 3. (หน้า 557-558) : มหามหาภูมิราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2526.
- พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุทอกนิกาย อิติวุตตะ เล่มที่ 1 ภาคที่ 4. (หน้า 583) : มหามหาภูมิราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2525.
- พระสูตร และ อรรถกถา แปล ขุทอกนิกาย เศรคณา เล่มที่ 2 ภาคที่ 4. (หน้า 48-49) : มหามหาภูมิราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2525.

4. พระสุตตันตปฎก ขุทกนิกาย สุตตนิบาต เล่มที่ 1 ภาคที่ 5 และ อรรถกถา (หน้า 84-85) : มหามหาภูราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2528.
5. พระสุตร และ อรรถกถา แปล ขุทกนิกาย เตรคานา เล่มที่ 2 ภาคที่ 4 (หน้า 248-249) : มหามหาภูราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2525.
6. พระสุตร และ อรรถกถา แปล ขุทกนิกาย เตรคานา เล่มที่ 2 ภาคที่ 3 ตอนที่ 1 (หน้า 237) : มหามหาภูราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2525.
7. พระสุตร และ อรรถกถา แปล ขุทกนิกาย เตรคานา เล่มที่ 2 ภาคที่ 3 ตอนที่ 1 (หน้า 441) : มหามหาภูราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2525.
8. พระสุตร และ อรรถกถา แปล ขุทกนิกาย อิติวุตตตะ เล่มที่ 1 ภาคที่ 4. (หน้า 559) : มหามหาภูราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2525.
9. พระวินัยปฎก เล่มที่ 1 ภาคที่ 1 มหาวิถังค์ ปฐมภาค และ อรรถกถา. (หน้า 209) : มหามหาภูราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2527.
10. พระสุตร และ อรรถกถา แปล ขุทกนิกาย ขุทกปาฐะ เล่มที่ 1 (หน้า 701) : มหามหาภูราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2528.
11. พระสุตร และ อรรถกถา แปล ขุทกนิกาย มหานิพเทศ เล่มที่ 5 ภาคที่ 1. (หน้า 701) : มหามหาภูราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2528.
12. พระสุตร และ อรรถกถา แปล ขุทกนิกาย อุทาน เล่มที่ 1 ภาคที่ 3. (หน้า 142-143) : มหามหาภูราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2526.
13. พระสุตร และ อรรถกถา แปล ขุทกนิกาย วิมานวัตถุ เล่มที่ 2 ภาคที่ 1. (หน้า 412) : มหามหาภูราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2525.
14. พระสุตร และ อรรถกถา แปล ขุทกนิกาย เตรคานา เล่มที่ 2 ภาคที่ 3 ตอนที่ 1. (หน้า 70) : มหามหาภูราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2525.

15. พรบสูตร และอրรถกถา แปล ทีมนิกราย ปภกวรรณค เล่มที่ 3 ภาคที่ 1 (หน้า 176) : มหามกุฎราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2525.
16. พรบสูตร และอรรถกถา แปล สังยุตตนิกราย ขันธารวรรณค เล่มที่ 3 ภาคที่ 1. (หน้า 283) : มหามกุฎราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2525.
17. พรบสูตร และอรรถกถา แปล ชุทธกนิกราย อิติวุตตอกะ เล่มที่ 1 ภาคที่ 4 (หน้า 22) : มหามกุฎราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2525.
18. พรบสูตร และอรรถกถา แปล ชุทธกนิกราย เศรคณา เล่มที่ 2 ภาคที่ 3. ตอนที่ 1. (หน้า 403) : มหามกุฎราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2525.
19. พรบสูตร และอรรถกถา แปล ชุทธกนิกราย เศรคณา เล่มที่ 2 ภาคที่ 3. ตอนที่ 3. (หน้า 33-34) : มหามกุฎราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2527.
20. พรบสูตร และอรรถกถา แปล ชุทธกนิกราย เศรคณา เล่มที่ 2 ภาคที่ 3. ตอนที่ 3. (หน้า 274-275) : มหามกุฎราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2527.
21. พรบสูตร และอรรถกถา แปล ชุทธกนิกราย อปทาน เล่มที่ 8 ภาคที่ 1. (หน้า 393) : มหามกุฎราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2528
22. พรบสูตร และอรรถกถา แปล ชุทธกนิกราย พุทธวงศ์ เศรคณา เล่มที่ 9 ภาคที่ 2. (หน้า 122) : มหามกุฎราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2527.
23. พรบสูตร และอรรถกถา แปล ทีมนิกราย สีลขันธารวรรณค เล่มที่ 1 ภาคที่ 1. (หน้า 127) : มหามกุฎราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2525.
24. พรบสูตร และอรรถกถา แปล ชุทธกนิกราย อิติวุตตอกะ เล่มที่ 1 ภาคที่ 4. (หน้า 507-508) : มหามกุฎราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2525.
25. พรบสูตร และอรรถกถา แปล ชุทธกนิกราย จิยาปีภูก เล่มที่ 9 ภาคที่ 3. (หน้า 571) : มหามกุฎราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2525.

ธรรมกายในภีกา

1. สารตัดที่ปนี ภีก้าพะริวินัย ภาค 1. (หน้า 188) : หจก. ทิพย์วิสุทธิ์ กรุงเทพฯ, 2542.
2. เล่มเดียวกัน หน้า 313.
3. เล่มเดียวกัน หน้า 463, 464 และ 530.

ธรรมกายในคัมภีร์วิสุทธิมรรค

1. วิสุทธิมรรคแปล ตอน 2 ฉบับของมหามหากรุณาราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์. (หน้า 301) : โรงพิมพ์มหามหากรุณาราชวิทยาลัย พระนคร, 2509.
2. วิสุทธิมรรคแปล ภาค 2 ตอน 1 ฉบับของมหามหากรุณาราชวิทยาลัย. (หน้า 13-14) : โรงพิมพ์มหามหากรุณาราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร, 2532.

ธรรมกายในคัมภีร์มิลินทปัญหา

มิลินทปัญหา ฉบับแปลในมหามหากรุณาราชวิทยาลัย. (หน้า 108-683 และ 698) : โรงพิมพ์มหามหากรุณาราชวิทยาลัย พระนคร, 2515

ธรรมกายในศิลาจารึก

ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ 3. (หน้า 99-103) : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบรัฐมนตรี พระนคร, 2508.

ธรรมกายในหนังสือพุทธรังษีธฤตดีญาณ

1. หนังสือพุทธรังษีธฤตดีญาณ ว่าด้วยสมณะและวิปัสนากรรมฐาน 4 ยุค. (หน้า 267-285 และ 369) : พิมพ์เพื่อไว้เป็นที่ระลึกในการผูกพัทธสีมาวัดสร่างโศก อำเภอโสมสอร จังหวัดอุบลราชธานี พุทธศักราช 2479.
2. ประวัติชีวิต การงาน หลักธรรม สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พرحمรังสี). (หน้า 255-267) : สำนักพิมพ์ธรรมสภา กรุงเทพมหานคร, 2538.

ธรรมกายในJarigulanthon

รัตนวนารี (นามแฝง). “Jarigulanthonพระธรรมกาย ในพระมหาเจดีย์ ประจำรัชกาลที่ ๑”
วารสารกัลยาณมิตร ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑๖๐ เมษายน ๒๕๔๒ หน้า ๑๙-๒๖.

ธรรมกายในหนังสือปฐมสมโพธิกา

ปฐมสมโพธิกาพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส. (หน้า 262-267) : บริษัท วิคตอรีเพาเวอร์พอยท์ จำกัด กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๐.

ธรรมกายในหนังสือทิพยอelmanaj

พระอวิယคุณาร (ปุสต์ เลิง) ทิพยอelmanaj. (หน้า ๕๐๗-๕๑๒) : มหาวิทยาลัย พิมพ์ครั้งที่ ๘ พุทธศักราช ๒๕๒๗.

“ธรรมกาย” ในหลักฐานชั้นอรรถกถา

1. พระสูตร และอรรถกถา แปล ขุททกนิกาย เตรีคากา เล่มที่ ๒ ภาคที่ ๔. (หน้า ๔๘-๔๙) : มหาวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๒๕.
2. พระสูตร และอรรถกถา แปล ขุททกนิกาย อุทาน เล่มที่ ๑ ภาคที่ ๓. (หน้า ๕๕๗-๕๕๘) : มหาวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๒๕.
3. พระสูตร และอรรถกถา แปล ขุททกนิกาย อิติวุตตตะ เล่มที่ ๑ ภาคที่ ๔. (หน้า ๕๐๗-๕๐๘) : มหาวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๒๕.
4. พระสูตร และอรรถกถา แปล ขุททกนิกาย จริยาปีภูก เล่มที่ ๑ ภาคที่ ๔. (หน้า ๕๐๗-๕๐๘) : มหาวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๒๕.
5. พระสูตร และอรรถกถา แปล ขุททกนิกาย จริยาปีภูก เล่มที่ ๙ ภาคที่ ๓. (หน้า ๕๗๑) : มหาวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๒๕.